

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ)

Handwritten signature

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

4 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 4

1930

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ)

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.—ΣΤΑΔΙΟΥ 4

1930

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ συγγραφέως
καὶ τοῦ ἐκδότου.

Αἰτάρηνας

Ταῖς
ἱεραῖς σκιαῖς
τῶν
ἀειμνήστων διδασκάλων μου

Ἄντωνίου Ἐμμ. Σακελλαρίου
διδάξαντος καὶ σχολαρχήσαντος ἐν Τυρνάβῳ τῆς Θεσσαλίας
1881—1905

Δημητρίου Κ. Ζαγγογιάννη
πρώτου καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν
1899—1901

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πολλοὶ ἴσως θὰ παραξευθεθοῦν μὲ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ βιβλίου τούτου εἰς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους σχετικῶς μὲ τὸ πολυθρόυλητον γλωσσικόν μας ζήτημα ὁ ἀγὼν φαίνεται ὅτι ἔχει κριθῆ καὶ κατὰ παμψηφίαν μὲν ὁ κόσμος τῶν Ἑλλήνων λογοτεχνῶν, κατὰ μεγάλην δὲ πλειοψηφίαν οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ διανοούμενοι ἐν γένει ἔχουν κηρυχθῆ ὑπὲρ τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὸν γραπτὸν μας λόγον καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν. Σπεύδοντες δὲ νὰ εὗρουν λόγους δικαιολογοῦντας κατ' αὐτοὺς τὴν ἐμφάνισιν τῆς Γραμματικῆς ταύτης τῆς καθαρευούσης νεοελληνικῆς γλώσσης ἴσως πολλοὶ νομίσουν ὅτι σκοπὸς τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι νὰ στηρίξῃ τὴν λεγομένην καθαρεύουσαν ἢ νὰ προπαγανδίσῃ ὑπὲρ αὐτῆς.

Τοιαῦται σκέψεις καὶ ἀντιλήψεις περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ βιβλίου τούτου θὰ εἶναι ἄρδην ἐσφαλμένα. Καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Γραμματικῆς ταύτης θεωρεῖ ἐθνικὸν συμφέρον καὶ εὐχεται νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ ταχύτερον κατὰ πάντα ὡς γραπτὴ ἡμῶν γλώσσα ἢ κοινὴ ὁμιλουμένη νέα Ἑλληνικὴ, ἢ ἄλλως δημοτικὴ λεγομένη, ἂν βέβαια καὶ διὰ τοῦ ὄρου τούτου πρόκειται νὰ νοῆται ἡ φυσικὴ καὶ ἀβίαστος γλώσσα, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται οἱ νέοι Ἕλληνες εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ εἰς πάντα ἐν γένει τὰ ἀστικά κέντρα τοῦ Πανελληνίου, καὶ ὅχι ἡ ἐξεζητημένη ἐκείνη μορφὴ γραπτῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν θέλουν νὰ προβάλλουν τινὲς ὡς δῆθεν δημοτικὴν (1), παραγνωρίζοντες ὅλως τὴν γλωσσικὴν μας πραγματικότητα καὶ ἀναζητοῦντες νὰ εὗρουν, τί καὶ πῶς θὰ ἐλέγετο, ἂν ἔλειπεν ἢ ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἐκ τοῦ σχολείου, ἐκ τοῦ τύπου καὶ τῆς λογίας ἐν γένει παραδόσεως μακροχρόνιος ἐπίδρασις ἐπὶ τὴν γλώσσαν ἡμῶν πάντων.

(1) Πρβλ. Γ. Ν. Χατζιδάκι : Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. (Τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων) 1915. Σελ. 129—130.

Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ συγγραφέως τῆς Γραμματικῆς ταύτης. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συμβαίνει σήμερον εἶναι ἀδιαμφισβητήτως τοῦτο. Εἰς μὲν τὴν ποίησιν καὶ τὸ διήγημα καὶ εἰς τὸ θέατρον ἔχει ὀριστικῶς πλέον ἐπικρατήσει ἡ κοινὴ ὁμιλουμένη νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ οὐδεὶς ποιητῆς ἄξιος τοῦ ὀνόματός του ἢ διηγηματογράφος ἢ θεατρικὸς συγγραφεὺς ἀμνει νῦν χρῆσιν τῆς καθαρευούσης γράφων ποιήματα ἢ διηγήματα ἢ δράματα ἢ κωμωδίας. Εἰς ἐπιστημονικὰ ὅμως ἔργα, εἰς τοὺς νόμους τοῦ κράτους, τὰ ἐπίσημα διατάγματα, τὰς ἐγκυκλίους, τὴν ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν, τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν, εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπικρατεῖ καὶ θὰ ἐπικρατῇ ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη χρόνον, ὡς φαίνεται, ἡ χρῆσις τῆς καθαρευούσης (αὐστηροτέρας ἢ ἀπλουστεράς). Καίτοι δὲ ἀπὸ δωδεκαετίας καὶ πλέον εἰς τὰ ἀναγνωστικὰ καὶ τὰ ἄλλα βιβλία τῶν μαθητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἔχει διὰ νόμον καθιερωθῆ ἡ κοινὴ ὁμιλουμένη ἢ δημοτικὴ γλῶσσα, ἐν τούτοις διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἔχει ἐπισήμως ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀνάγκη τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς καθαρευούσης εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὑπάρχει καὶ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας ἀναγνωρίζεται τὸ καθεστὼς τῆς διγλωσσίας, καὶ—τὸ σπουδαιότερον—ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκμαθήσεως τῆς καθαρευούσης καὶ δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νὰ μελετοῦν καὶ νὰ κανανοῦν τὰ γεγραμμένα ἢ γραφόμενα εἰς τὴν καθαρεύουσαν, καὶ δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νὰ διδάσκουν τὴν γλῶσσαν ταύτην καὶ δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν εἴτε ὡς δημόσιοι ἢ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι, εἴτε ὡς δημοσιογράφοι, εἴτε ὡς συγγραφεῖς ἐπιστημονικῶν βιβλίων, ἐν βιβλίον συστηματικῆς Γραμματικῆς τῆς καθαρευούσης, ὁποῖον τὸ παρόν, θὰ εἶναι βεβαίως χρήσιμον καὶ θὰ ἐξυπηρετῇ ὄχι ἀπλῶς γλωσσικὰς ἰδεολογίας, ἀλλὰ βιοτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀνάγκας.¹

1. Διὰ τοὺς ξένους ἄριστον βιβλίον Γραμματικῆς τῆς καθαρευούσης νέας γλώσσης εἶναι τὸ τοῦ σοφοῦ Γάλλου καθηγητοῦ τῆς Σορβόννης H. Pernot (et Camille Polack) Grammaire de grec moderne (Langue officielle).

Ταῦτα περὶ τῶν λόγων, οἱ ὅποιοι μᾶς ἤγαγον εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας βιβλίου καὶ περὶ τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ καὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον ἐπεξεργάσθημεν τὴν γραμματικὴν ὕλην ἐν αὐτῷ, ἔχομεν νὰ εἴπωμεν τὰ ἑξῆς.

Παρελάβομεν εἰς τὴν Γραμματικὴν ταύτην τῆς καθαρευούσης ἐκ τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης πᾶν ὅ,τι εἶναι μὲν ἴδιον κυρίως τῆς κοινῆς, δὲν δύναται ὅμως νὰ λείπη καὶ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσας, ὡς ἀποτελοῦν κοινὸν ὕλικὸν καὶ ἀναπόσπαστον μέρος ἀμφοτέρων, ὅπως π.χ. ἐκτὸς τῶν περιφραστικῶν ῥηματικῶν τύπων εἶναι τάξεις κυρίων ὀνομάτων καθαρῶς νεοελληνικῶν (Ρήγας, Σκουφᾶς, Παλαμᾶς—Κανάρης, Παπανικολῆς κλπ.) ἢ προσηγορικῶν ὀνομάτων δηλωτικῶν πραγμάτων ἀγνώστων μὲν εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τὴν γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας γλώσσης, συνηθεστάτων δὲ νῦν εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον (καφές, χασές, κλπ.).

Ἀπεκλείσαμεν πάσης ἐξετάσεως καὶ ἀναπτύξεως πάντα ἀρχαῖσμον ὅλως ξένον καὶ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν καθόλου φύσιν καὶ τὸ κύριον περιεχόμενον τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Οὕτω π.χ. ἀπεφύγαμεν νὰ κάμωμεν ἐν τῇ Γραμματικῇ ταύτῃ οἰανδήποτε διδασκαλίαν περὶ μονολεκτικῶν μελλόντων, περὶ μέσων ἀορίστων, περὶ τύπων εἰς-μι ῥημάτων, τῶν ὁποίων τινὲς γράφοντες εἰς καθαρεύουσας κάμνουν πολλάκις χρῆσιν συγγέοντες ὅλως τὰ ὅρια νέας καὶ ἀρχαίας γλώσσης. Ἐν γένει δὲ πᾶν ὅ,τι ἀκούομενον ἢ ἀναγιγνωσκόμενον ἐν νεοελληνικῷ κειμένῳ ξενίζει καὶ προσκρούει, τὸ ἐθεωρήσαμεν ξένον καὶ τῆς καθαρευούσης, ἀδιάφορον ἂν τοῦτο παραλαμβάνεται ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης καὶ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν Γραμματικὴν αὐτῆς, παρεδέχθημεν δὲ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον, ἐντὸς τῆς καθαρευούσης πάντοτε, προσαρμόζεται πρὸς τὸ σύγχρονον γλωσσικὸν αἴσθημα καὶ τὴν καθόλου φύσιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ὅταν ταῦτα ἔχη τις ὑπ' ὄψιν, δὲν θὰ ἐξαφνισθῇ, ὅταν ἴδῃ ὅτι π.χ. ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ ἐγκλίσεως τόνου δὲν διδάσκομεν τονισμόν π.χ. *κῆπός μου, δῶρόν τι, κῆποι τινες* συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ *κῆπος μου* (ὅπως φίλος μου), *δῶρον τι* (ὅπως δένδρον τι), *κῆποι τινές* (ὅπως φίλοι τινές), ἀφοῦ οὐδαμῶς προφέρομεν

νῦν κηρός μου (ὅπως ἄνθρωπός μου), οὔτε δωρόν τι (ὅπως πρόσωπόν τι), οὔτε κηποί τινες (ὅπως ἔμποροί τινες), διὰ νὰ δικαιολογῆται ἢ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας γραφῆ τῶν ἀνωτέρω.

Ὅμοίως δὲν θὰ παραξενευθῆ τις, ὅταν ἴδῃ διδασκόμενον ἐν τῇ Γραμματικῇ ταύτῃ τονισμὸν τοῦ οὐδετέρου ἐπιθέτων, οἷα τὰ ἐπίθετα *εὐδαίμων*, *εὐγνώμων*, οὐχὶ τὸ *εὐδαιμον*, τὸ *εὐγνωμον*, ἀλλὰ τὸ *εὐδαῖμον*, τὸ *εὐγνώμον*, ἀφοῦ κατὰ τὸ σύγχρονον γλωσσικὸν αἴσθημα εὐδέτερα οἷον τὸ *εὐδαιμον*, τὸ *εὐγνωμον* κ.τ. προϋποθέτουν ἀρσενικὸν οἶονεὶ δ *εὐδαιμος*, δ *εὐγνωμος* κ.τ.τ. ¹

Εἰς τὴν ἐξετάσιν τῶν γραμματικῶν φαινομένων τῆς καθαρουσύσης δὲν ἔχομεν ὡς ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν τὴν γνῶσιν τῆς γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας γλώσσης, οὐδὲ ἀναφερόμεθα εἰς αὐτήν, ἐξαιρέσει ἐλαχίστων σημείων, ὅπου παρίσταται ἀνάγκη νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἀρχαϊσμοῦ τινός. Τὰ φαινόμενα δηλαδὴ τῆς γραμματικῆς τῆς καθαρουσύσης ἐξετάζονται εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ὅλος καθ' ἑαυτά, ὥστε καὶ ὁ μηδὸλως διδαχθεὶς τὴν Γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας νὰ δύναται νὰ τὰ κατανοῇ πλήρως.

Ἐπεξεργάσθημεν τὸ γραμματικὸν ὕλικὸν κατὰ τρόπον ὅσον τὸ δυνατὸν πρακτικὸν ἀποβλέποντες εἰς τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ βιβλίου, ὅστις εἶναι ἡ εὐκόλος κατανόησις καὶ ἡ εὐκόλος ἐκμάθησις τοῦ τυπικοῦ τῆς καθαρουσύσης. Διὰ τοῦτο ἀποφεύγομεν συστηματικῶς πᾶσαν γλωσσολογικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξήγησιν ἔχουσαν θεωρητικὴν μόνον ἀξίαν, καὶ εἰς τὴν διάταξιν τῆς ὕλης δὲν ἀκολουθοῦμεν κατὰ πάντα τὴν διάταξιν, τὴν ὁποίαν παρέχουν συνήθως αἱ γραμματικαὶ τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἀλλὰ διετάξαμεν τὴν ὕλην καθ' ὃν τρόπον ἦτο δυνατόν ἢ ἐπεξεργασία αὐτῆς νὰ γίνεται πρακτικώτερον καὶ ἡ ἐκμάθησις τοῦ γραμματικοῦ ὕλικου τῆς καθαρουσύσης εὐκολώτερον. Οὕτω π. χ. συνεξετάζονται τὰ τριτόκλιτα θηλυκὰ ὀνόματα εἰς—ὡς καὶ εἰς—ὦ (ἠώς—ἠχώ), ἐν ᾧ ἐν τῇ Γραμματικῇ τῆς ἀρχαίας ἐξετάζονται ταῦτα κεχωρισμένως, τὰ μὲν ὡς συμφωνόληκτα, τὰ δὲ ὡς φωνηεντόληκτα. Ὅμοίως συνεξετά-

1. Οὕτω, ὡς γνωστὸν, ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐπιθέτων δ *εὐσχήμων*, τὸ *εὐσχημον*—δ *ἀσχήμων*, τὸ *ἄσχημον* προήλθον τὰ ἐπίθετα τῆς νέας γλώσσης δ *εὐσχημος*, τὸ *εὐσχημον*—δ *ἄσχημος*, τὸ *ἄσχημον*.

ζονται ὀνόματα οἷα τὸ κρέας, τὸ φρέαρ, τὸ γόνυ, τὸ οὖς, τὸ γε-
γονός, διότι ὁ καθόλου σχηματισμὸς καὶ ἡ κλίσις αὐτῶν εἶναι
ὁμοία, καὶ εἰς τὴν Γραμματικὴν τῆς καθαρευούσης οὐδεμία ἀνάγκη
ἐπιβάλλει νὰ ἐξετασθῇ τὸ μὲν πρῶτον π. χ. ὡς σιγμόληκτον,
τὸ δὲ τελευταῖον ὡς μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, ἀφοῦ
τοιαύτη μετοχὴ ἐν γένει δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν
γλῶσσαν καὶ τὴν καθαρεύουσαν.

Τὰ ὅλως ἀρχαῖζοντα στοιχεῖα τῆς γλώσσης, τὰ ὁποσδήποτε
ὅμως εὐχρηστα εἰς τὴν καθαρεύουσαν, ὅπως π. χ. εἶναι ἡ δοτικὴ
πτῶσις, τὰ πραγματευόμεθα ὅλως ἰδιαίτερος, δηλοῦντες ὁρῶντες
ὅτι ταῦτα εἶναι ἀρχαῖσμοί.

Τὰ τοῦ ἐτυμολογικοῦ, ἤτοι τὰ περὶ παραγωγῆς καὶ συνθέ-
σεως, τὰ ἐπραγματεύθημεν κάπως ἐκτενέστερον, διότι ὅπως ἐξελι-
χθῆ καὶ ἐξελίσσειται ἡ γλῶσσα μας, παρουσιάζει ἀρκετὰ τὰ ἴδια
καὶ διαφέροντα εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς γραμματικῆς.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου περιελάβομεν καὶ δύο
πίνακας, τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς περιέχει τὰς δασυνομένας λέξεις, ὁ
δὲ ἕτερος τὰς λέξεις, πρὸς ὀρθογράφειαν τῶν ὁποίων πρέπει νὰ
γνωρίζωμεν, ἂν εἶναι μακρὸν ἢ βραχὺ τὸ δίχρονον τὸ ὑπάρχον εἰς
αὐτάς.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Μάρτιον τοῦ 1930
ΑΧΙΛΛ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ Ἡ ΕΠΙΣΗΜΟΥ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἐκ τῶν λέξεων, τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦμεν εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν κοινὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν,

α') αἱ πλεῖσται προέρχονται ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς *Θεός, ἄνθρωπος, ψυχὴ, οὐρανός, γῆ, θάλασσα κλπ.*

β') πολλὰ ἐπλάσθησαν εἰς νεωτέρους χρόνους ἢ πλάττονται ἀκόμη καὶ τώρα, κυρίως διὰ τὰ ὀνομασθῶν ἔννοια πραγμάτων ἀγνώστων εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, ὡς *σιδηρόδρομος, ἀτμόπλοιοι, τηλέγραφος, τηλέφωνον, ταχυδρομεῖον, ἀστυφύλαξ, γαιάνθραξ, γαιοκτῆμων, ποδήλατον, κλπ.*

γ') οὐχὶ ὀλίγαι προέρχονται ἐκ ξένων γλωσσῶν ὡς *σπίτι, πόρτα, στράτα, βίγλα, βοῦλλα, κορῶνα, μαντῆτο, κουβέντα κλπ.* (ἐκ τῆς Λατινικῆς), *καντάδα, φεργάδα, δραγομῆνος, κορβέτα, νέτος, μπάλλα, τρακάω κλπ.* (ἐκ τῆς Ἰταλικῆς), *γιαγιά, γιατάκι, γλέντι, γουροῦσι, ζεῦκι, κελεποῦρι, λουφές, σοκάκι, χάνι, σεράγι, μετερίζι, ὄρδι, ἄτι, σακάτης κλπ.* (ἐκ τῆς Τουρκικῆς), *κουζίνα, ἀεροπλάνον, γελέκι, ρεκόρ* (ἐκ τῆς Γαλλικῆς), *καφές, τσάϊ, μπῆρα κ.ἄ.*

2. Ἐκ τῶν λέξεων τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης διὰ προφορικῆς παραδόσεως, πολλὰ μὲν παρουσιάζονται ὡς αἱ αὐταί, ἤτοι ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὡς *γλῶσσα, κόσμος, σῶμα, γάλα, θάνατος, τάφος, μοῖρα, νόμος, ἐγώ, σύ, αὐτός, ἐκεῖνος, καλός, ὠραῖος, πλούσιος, ἄγιος, πολὺς, παίζω, γελῶ, μελετῶ, σπουδάξω, λάμπω, κλπ.* πλεῖσται ὅμως παρουσιάζονται ὡς διάφοροι, παιδοῦσαι ποικίλας μεταβολάς. Αἱ μεταβολαὶ δὲ αὐταὶ γινόμεναι κατὰ ὠρισμένους

1. Ἐννοεῖται κυρίως ἡ ἐκ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου προελθοῦσα μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου Κοινή.

γλώσσικους νόμους παρουσιάζονται άλλοτε μὲν ὡς ἀποβολαὶ φθόγγων τῶν λέξεων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους ἢ μεταξὺ τῶν συλλαβῶν αὐτῶν· (μέρα—ἡμέρα, ψηλός—ὑψηλός, ῥωτῶ—ἔρωτῶ, παιδὶ—παιδίον; ποτῆρι—ποτήριον, προᾶμα—προᾶγμα, θᾶμα—θαῦμα, νύφη—νύμφη), άλλοτε δὲ ὡς μετατροπαὶ φθόγγων εἰς ἄλλους φθόγγους· (ἑφτά—ἑπτά, ὄχτῶ—ὄκτώ, ἀδερφός—ἀδελφός, ἔκαφα—ἔκαυσα), καὶ άλλοτε ὡς μεταθέσεις φθόγγων καὶ μετασηματισμοὶ τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τῶν λέξεων ἐν γένει· (ἀλυχτῶ—ύλακτῶ, βασιλιᾶς—βασιλεύς, ἡσκιος—σκιά).

3. Ὅμοίως τὸ τυπικὸν τῆς κοινῆς ὀμιλουμένης νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν παρουσιάζεται τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τυπικὸν τῆς ἀρχαίας γλώσσης, εἰς πλείστα ὅμως εἶναι διάφορον τοῦ τυπικοῦ ἐκείνης.

Πβ. π. γ. τὰ νέα

ὁ στρατιώτης
τοῦ στρατιώτη

τὸ(ν) στρατιώτη
(ἔ !) στρατιώτη

οἱ στρατιῶτες
τῶν στρατιωτῶν

τοὺς στρατιῶτες
(ἔ !) στρατιῶτες

ἡ μητέρα
τῆς μητέρας

τὴν μητέρα
μητέρα
κλπ.

πρὸς τὰ ἀρχαῖα

ὁ στρατιώτης
τοῦ στρατιώτου
(τῷ στρατιώτῃ)
τὸν στρατιώτην
ὁ στρατιῶτα

οἱ στρατιῶται
τῶν στρατιωτῶν
(τοῖς στρατιώταις)
τοὺς στρατιώτας
ὁ στρατιώται

ἡ μήτηρ
τῆς μητρὸς
(τῇ μητρὶ)
τὴν μητέρα
ὁ μήτερ
κλπ.

Πβ. π. χ. τὰ νέα

πρὸς τὰ ἀρχαῖα

ἔγραφα

ἔγραφον

ἔγραφες

ἔγραφες

ἔγραφε

ἔγραφε

(ἐ)γράφαμε

ἐγράφομεν

(ἐ)γράφατε

ἐγράφετε

ἔγραφαν

ἔγραφον

4. Πολλὰ τέλος τῶν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης διὰ προφορικῆς παραδόσεως προερχομένων λέξεων τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης λαμβάνονται εἰς ταύτην μὲ διάφορον σημασίαν.

Πβ. π. χ. τὰ νέα

πρὸς τὰ ἀρχαῖα

δρόμος (= ὁδός, στρατά)

δρόμος (= τρέξιμον)

ἄλογο (= ἵππος)

ἄλογον (= τὸ μὴ ἔχον λόγον)

κάμνω (= ποῖω, φτειάνω)

κάμνω (= κοπιᾶζω, ἀσθενῶ)

στέλλω (= πέμπω)

στέλλω (= εὐτρεπίζω, ἐτοιμάζω)

στέργω (= εὐχαριστοῦμαι, συναινῶ)

στέργω (= ἀγαπῶ)

κλπ.

κλπ.

δ. Ὅταν τις γράφων (ἢ καὶ ὁμιλῶν) ἀποφεύγη μὲν συστηματικῶς τὰς λέξεις τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης τὰς προερχομένας ἐκ ξένων γλωσσῶν ἢ προερχομένα, μὲν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ μὴ διατηρούσας τὴν ἀρχικὴν τῶν μορφῶν ἢ τὸν ἀρχικόν τῶν τύπων (ἢ σημασίαν) χρησιμοποιῇ δὲ ἀντὶ τούτων, κατὰ τὸ δυνατόν, λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἢ τῆς νέας πλασθείσας ἢ πλαττομένας κατὰ τοὺς κανόνας ἐκείνης, ἰδίᾳ δὲ ὅταν χρησιμοποιῇ συστηματικῶς τὸ τυπικόν (καὶ ἐν μέρει τὴν σύνταξιν) ἐκείνης, λέγομεν ὅτι οὗτος γράφει (ἢ ὁμιλεῖ) *τὴν καθαρεύουσαν* ἢ *ἐπίσημον* νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.¹

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι *γραμματικὴ* τῆς καθαρευούσης ἢ ἐπίσημου νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

1) Ἀρχαίῳθεν, ἀφότου εἰς τὰς χώρας τὰς κατακτηθείσας ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἐξελληνισθείσας ὑπὸ τῶν διαδόχων οὗτου διεμορφώθη καὶ τῆς ἀττικῆς κυρίως διαλέκτου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Χριστοῦ ἢ λε-

γομένη *κοινή* (Ἑλληνική διάλεκτος), εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφη καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, κατέστη αὕτη ὁ κανὼν, πρὸς τὸν ὅποιον ἔκτοτε οἱ γράφοντες ἔκανόνιζαν τὸν γραπτὸν λόγον, πολὺ ὀλίγον λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ τῶν σύγχρόνων των ὁμιλουμένην γλῶσσαν. Ἐβασίζοντο δηλαδὴ ἔκτοτε οἱ γράφοντες κατὰ κανόνα οὐχὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν συγχρόνων των ὁμιλουμένην γλῶσσαν, ἀλλ' εἰς τῶν βιβλίων τὴν γλῶσσαν, καίτοι σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ὁμιλουμένη, κατὰ γλωσσολογικοὺς νόμους μεταβαλλομένη, καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διάφορος τῆς γλώσσης ἐκείνης τῶν βιβλίων τῆς προελθούσης ἐκ τῆς *κοινῆς*.

Παρομοία εἶναι ἡ κυρία ἱστορική αἰτία καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τῆς συγχρόνου *καθαρευούσης* νέας Ἑλληνικῆς γραφομένης γλώσσης. * Ἀφότου δηλαδὴ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ ἤρχισαν νὰ ἀναγεννῶνται τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ ἡ τότε ὁμιλουμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ ἐκ τῆς *Κοινῆς* προελθούσα, εἶχεν ἤδη μεγάλως μεταβληθῆ καὶ εἰς πολλὰς διαλέκτους διασπασθῆ, διαλέκτους οὐχὶ ὀλίγον διαφερούσας ἀπ' ἀλλήλων (Προβλ. Κρητικὴν, Κυπριακὴν, Πελοποννησιακὴν, βορειοελληνικὴν, Ποντικὴν, κλπ.), μὴ ὑπαρχούσης οὕτω οὔτε *κοινῆς* γραφομένης, ἀλλ' οὔτε καὶ *κοινῆς* ὁμιλουμένης, οἱ λόγοι τοῦ ἔθνους κατὰ μεγάλην πλειοψηφίαν, ἵνα γίνωνται κατὰ τὸ δυνατόν εἰς μεγαλύτερον κύκλον τῶν ὁμοειδῶν των καταληπτοί, γράφοντες ἐθεώρουν καλὸν νὰ μεταχειρίζονται ἔν τινι μὲν μέτρῳ τὰ κοινὰ εἰς πάσας τὰς νοελληνικὰς διαλέκτους γλωσσικὰ στοιχεῖα, κυρίως δὲ τὰ ὁποσδήποτε νοητὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα παρῆσαν τὰ μέχρι τότε γεγραμμένα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καθόλου γλῶσσαν συγγράμματα καὶ βιβλία, ἡ νέα γλωσσικὰ στοιχεῖα κατ' ἐκείνα ὡς πρότυπα δημιουργούμενα. Κατὰ τὴν τοιαύτην χρῆσιν τῆς γλώσσης ὡς γραπτῆς διετηρήθη κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος, ἰδίως ἐπὶ τῶν ὀνομάτων, τὸ *τυπικὸν τῆς ἀρχαιοτέρας γλώσσης*, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς *καθαρευούσης*.

* Προβλ. Γ. Ν. Χατζιδάκι : Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ἔ. ἄ.), σελ. 54 κ. ε. καὶ σελ. 116 κ. ε.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. **Γράμματα** λέγονται τὰ γραπτὰ σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων παριστάνομεν τοὺς **φθόγγους**, ἧτοι τὰς ἀπλᾶς φωνάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἕκαστη λέξις· π. χ. ἡ λέξις *θεός* ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων φθόγγων, οἱ ὁποῖοι παριστάνονται διὰ τῶν γραπτῶν σημείων *θ, ε, ο, σ*.

α' Φωνήεντα καὶ δίφθογγοι.

2. Τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιέχει 24 γράμματα τὰ ἑξῆς·
α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, χ, ψ, ω.

Διαφοῦνται δὲ ταῦτα εἰς τὰ φωνήεντα *α, ε, η, ι, ο, υ, ω* καὶ εἰς τὰ σύμφωνα *β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ*.

3. Ἐκ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων

1) δύο, τὸ *ε* καὶ τὸ *ο* λέγονται **βραχέα**

2) δύο, τὸ *η* καὶ τὸ *ω* λέγονται **μακρὰ** καὶ

3) τρία, τὸ *α*, τὸ *ι*, τὸ *υ* λέγονται **δίχρονα**.

Σημ. 1. Τὰ φωνήεντα *η* καὶ *υ* προφέρονται ὅπως καὶ τὸ *ι*, τὸ δὲ *ω* προφέρεται ὅπως καὶ τὸ *ο*.

Ἀρχῆθεν τὸ *η* προσφέρετο ὡς παρατεταμένον *ε* (ἦτοι περίπου ὡς *εε*), τὸ δὲ *ω* προσφέρετο ὡς παρατεταμένον *ο* (ἦτοι περίπου ὡς *οο*), τὰ δὲ φωνήεντα *α, ι, υ*, ἄλλοτε μὲν ὡς ἀπλᾶ *α, ι, υ*, ἄλλοτε δὲ ὡς παρατεταμένα *α, ι, υ* (ἦτοι περίπου ὡς *αα, ιι, υυ*).

Σημ. 2. Ἴνα δηλωθῇ ὅτι τὸ δίχρονον φωνήεν συλλαβῆς τινος εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον $\acute{\ }$, ἵνα δὲ δηλωθῇ ὅτι τοῦτο εἶ-

ναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω οὐτοῦ τὸ σημεῖον— π. χ. κτῆμᾶ, κτῆσίς, πῆχϋς— ὄρᾶ, πολυτιμότερος, ἐπικινδυνότερος. ¹

1. Συνήθεις λέξεις τῶν ὁποίων πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὴν ποσότητα τῶν ἐν αὐταῖς διχρόνων πρὸς ὀρθὴν γραφὴν αὐτῶν, εἶναι αἱ ἑξῆς :

*Αγος ἢ ἄγος (τὸ)	Δαπάνη (δαπάναι)	κηλῖς (κηλίδος)
ἄγρα, (ἄγραι)	δάσος	κίνδυνος
ἄθλον, (ἄθλος)	δάφνη (δάφναι)	κίσσα
Αἴας	δελφίς (δελφίνος)	κλάσις
αἶρα	δίκη (δίκαι)	κλάσμα
ἄλας	διῶρυξ	κλάσις
ἄλμα	δρᾶμα	κλίμα
ἄλσος	δραῖσις	κλίμαξ
ἄνθραξ	δράξ (τὴν δράκα)	κλίμη (κλῖναι)
ἀνιᾶρός	δρῦς (δρύνες)	κλίσις
ἄντρον	δύτης (δύται)	κνημῖς (κνημίδος)
ἀρβύλη (ἀρβύλαι)	—	κρᾶμα
ἄρκτος	Ἑλευσίς (Ἑλευσίνος)	κρᾶσις
ἄρμα	ἐργάτης (ἐργάται)	κρηπίς (κρηπίδος)
ἄρσις	εὐθύνη (εὐθύναι)	κρῖμα
ἄσθμα	—	κῦμα
ἄστρον	*Ἡπαρ	κύπτω (κῦπτε)
ἄστυ	—	κύρος (τὸ)
αὔρα	Ζῦθος	Κῦρος (ὁ)
ἄψις (ἄψιδος)	—	κύων (κύνες)
—	Θλάσις	—
Βάθος	θλίβω (θλίβε)	Δάβρος
βάθρον	θλίψις	λάγνος
βαλβίς (βαλβίδος)	θῦμα	λάθος
βάρος	θῦμός	λάκκος
βάσις	θύρα (θύραι)	λάλος
βδελύρος	θώραξ	λάρναξ
βλάβη (βλάβαι)	—	λάρρος
βλάξ (βλάκες)	*Ἰκᾶνός	λαύρα
βράχος	Ἴλη (Ἴλαι)	λίθος
—	Ἴον	λίνον
λα	Ἴππος	λίπος
γράφω (γράφε)	Ἴς (Ἴνες)	λίρα (λίραι)
γράμμα	Ἰσχῦρός	λίτός
γριππος	Ἴχνος	λίτρα (λίτραι)
γριφος	—	λίψ (τὸν λίβα)
γῦρος	Κάρ (Κᾶρες)	λύκος
—	καρκίνος	λύμη (λύμαι)

4. Τὰ ζεύγη φωνηέντων *αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, α,* η, φ (ἦτοι ἀρχῆθεν *αι, ηι, ωι*) λέγονται *δίφθογγοι*. Ἐκ τῶν δίφθογγων αἱ ὀκτὼ πρῶται λέγονται *κύριαι*, αἱ δὲ τρεῖς τελευταῖαι *καταχρηστικαί*.

Σημ. 1. Ἡ δίφθογος *αι* προφέρεται ὅπως τὸ *ε*, αἱ δὲ δίφθογγοι *ει, οι, υι* καὶ *η* προφέρονται ὅπως τὸ *ι*, ἡ δίφθογος *α* ὅπως τὸ ἀπλοῦν *α*

λύπη (λύπαι)	ξύλον	πίττα
λύρα (λύραι)	ξύσις	πλάνη (πλάναι)
λύσις	ξύσμα	πλάνος
λύτης (λύται)	—	πλάξ (τὴν πλάκα)
—	ἽΟδύνη (ὀδύναι)	πλάσις
Μάγος	οἶαξ	πλάσμα
μάξα	ὀλίγος	πλάστης (πλάσται)
μᾶλλον	ὀμᾶλδος	πλάτη (πλάται)
μανδύας (μανδύαι)	ὀμηλίξ	πλάτος
μεσίτης (μεσίται)	ὀξύα (ὀξύαι)	πλῦνω (πλῦνε)
μίγμα (μειγμα)	ὀπλίτης (ὀπλίται)	πλῦμα
μίξις (μειξίς)	ὀργίλος	πλύσις
μῖσος	ὀφρῦς (ὀφρῦες)	πνίγω (πνίγε)
μίτρα (μίτραι)	ὀχῦρός	πνίξις
μύδρος	—	Πνύξ (τὴν Πνύκα)
μῦθος	Παγίς (παγίδος)	πολίτης (πολίται)
μύλος	πάγος	πολύτιμος
μύξα	πάθος	πρᾶγμα
μύρον	Παλμύρα	πρᾶξις
μύρτον	πάππος	πράσον
μῦς (μύες)	πᾶς, πᾶσα, πᾶν	πράτω (πρᾶττε)
—	πάχνη (πάχναι)	πρεσβύτης (-βῦται)
Nᾶμα	πελάτης (πελάται)	πρίγκιψ
νάμος	περικνημῖς (περικνημῖ-	πρίνος
νάπη (νάπαι)	δος)	προτιμότερος
νάρκη (νάρκαι)	πίδαξ	πρῶρα
νεᾶνις	πιθᾶνός	πτίλον
νησίς (νησίδος)	πίθος	πτύον
νίκη (νίκαι)	πίλος	πυξις (πυξίδος)
νίπτω (νίπτε)	πίνα (ἢ πίννα)	πύον
νίτρον	πίναξ	πῦρ
νύμφη (νύμφαι)	πίσον	Πύρρος
νύξ (νύκτες)	πίπτω (πίπτε)	—
—	πίσσα	ῥάβδος
Ξίφος	πίστις	ῥάκος

καὶ ἡ φ ὅπως τὸ ἀπλοῦν ω, αἱ δὲ δίφθογγοι αυ, ευ, ηυ, πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφώνων β, γ, δ, ζ, λ, μ καὶ ρ προφέρονται

θάμμα	στῦψις	ῦψος
θάνις (—νίδος)	σῦκον	---
θάξ (τὴν θάγα)	σῦριγξ	Φάλαγξ
θάχις	Σῦρος (ὁ κάτοικος [τῆς Συρίας])	φάραγξ
θίγος		
θίζα (θίζαι)	σφαιρα	φάσις
θίνη (θίνα)	σφίγγω (σφίγγε)	φάσμα
θίς (τὴν θίνα)	Σφίγξ (τὴν Σφίγγα)	φάτνη (φάτναι)
θύαξ	σφραγίς (—γίδος)	φθίσις
θύμη (θύμαι)	σφρίγος	φίλος
θύπος	σφῦρα	φίλτρον
θύσις	σχίνος	φράγμα
θύτις (—τίδος)	σχίσμα	φράσις
		Φριξος
Σάγμα	Τάγμα	φύλαξ
σάκκος	τάλας, τάλαν	φύλλον
Σαλαμίς (—μίνος)	τάσις	φῦλον
σάλπιγξ	τάφος	φῦμα
σανίς (—νίδος)	τάφρος	φύσις
σάρξ (τὴν σάρκα)	τάχος	---
σαύρα	τεχνίτης (—χνίται)	Χάλυψ
σηραγξ	τίγρις	χαράδρα (χαράδραι)
σίκλος	τίμη	χάραξ
σκᾶλα	τίτλος	χάρις
σκαπάνη (—πάναι)	τράγος	χειρίς (—ρίδος)
σκάφη (σκάφαι)	τρᾶνός	χειρῶναξ
σκάφος	τραπεζίτης (—ζίται)	χλαμὺς (—μύδος)
σκνίψ (σκνίπες)	τριβῶ (τριβε)	χρῆσιμα
Σκύθης (Σκύθαι)	τριβός (ῆ)	χῦμα
σκύλαξ	τρίχες	χύσις
σκῦρον	τρῦπα	χύτρα (χύτραι)
Σκῦρος	τύλος	χώρα (χώραι)
σμίλη (σμίλαι)	τύπος	---
σπάθη (σπάθαι)	τύφος	Ψηφίς (—φίδος)
Σπαρτιάτης (—ᾶται)	τύχη (τύχαι)	ψίξ (ψίχες)
σπίνος	τύψις	ψῦχη
στάμνος		ψῦξις
σιάχης	Υβος	---
σιτίξις	ῦβρις	Ψα
σίτιφος	ῦλη (ῦλαι)	ὠδὶς (—δίνος)
σίτιχος	ῦμνος	ᾠρα
στυλός	ῦπνος	ᾠρα

ὡς αβ, εβ, ηβ, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν προφέρονται ὡς αφ, εφ, ηφ.

Σημ. 2 Τὸ ι, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς καταχρηστικὰς δίφθογγους ὑπὸ τὸ α, η, ω, λέγεται *υπογεγραμμένον ἰῶτα*.

Τὸ ι ὁμῶς τοῦτο, ὅταν αἱ καταχρηστικαὶ δίφθογγοι γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται συνήθως οὐχὶ ὑποκάτω τῶν φωνηέντων Α, Η, Ω, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (Αι, Ηι, Ωι), καὶ τότε λέγεται *προσγεγραμμένον ἰῶτα*. Ἄιδης (πρόφ. ἕιδης) Ἰωιδεῖον (πρόφ. ἰωιδεῖον)

5. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακροαί. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν αἱ δίφθογγοι **αι** καὶ **οι** λαμβάνονται εἰς τὸν τονισμόν ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὐρίσκονται ἔντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς (*μουσαῖς, κήποις*, ἀλλὰ) *μουσαι, κῆποι, αὐται, ἐκεῖνοι, εἶμαι*.

β' Σύμφωνα

§ 6. Ἐκ τῶν 17 συμφώνων

1) ἑννέα, ἦτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ—π, β, φ—τ, δ, θ λέγονται **ἄφωνα**.

2) πέντε, ἦτοι τὰ σύμφωνα μ, ν—λ, ρ—σ (ς) λέγονται **ἡμίφωνα**, καὶ

3) τρία, ἦτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλά**.

Σημ. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται διπλά, διότι πλειστάκις προέρχονται ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο συμφώνων, ἦτοι τὸ μὲν ψ ἐκ τοῦ π+σ, (β+σ καὶ φ+σ), τὸ δὲ ξ ἐκ τοῦ κ+σ, (γ+σ καὶ χ+σ), τὸ δὲ ζ ἐκ τοῦ σ+δ ἢ ἐκ συμπλέγματος ἄλλων συμφώνων· κόπρω (=κόπ—σω), πλέξω (πλέκ—σω), ζάπλουτος (=διά—πλουτος).

§ 7. Τὰ ἄφωνα διαίρουσιν

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποίου κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικὰ** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικὰ** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικὰ** τ, δ, θ.

2) κατὰ τὸ ποῖον τῆς πνοῆς, ἢ ὁποία τὸ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν τῶν, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἦτοι λεπτὰ) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ, β, δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἦτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 8. Τὰ ἡμίφωνα διαίρουσιν εἰς τὰ **ἔρρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὄγγρα** λ, ρ καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημ. 1. Ὡς ἔρρινον ν προφέρεται καὶ τὸ γ, ὅταν εὐρίσκειται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ ἢ πρὸ τοῦ ξ· ἄγκυρα, ἀγγεῖον, ἀγχόνη, οὐσφιγξίς (=ἀνκυρα, ἀνχόνη κλπ.). Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μ πρὸ τῶν χειλικῶν π, β, φ· πέμπω, ἔμβρονον, στόμφορ (=πέμπω, ἐνβρονον κλπ.).

Τὸ δὲ σ πρὸ τῶν μέσων γ, β, δ καὶ πρὸ τοῦ μ ἢ τοῦ ρ προφέρεται ὡς ἠχηρὸν (ἦτοι ὡς ζ) προογράφω, προσβάλλω, εισδύω, Σμίρη, εισέω (=προεγράφω, προεβάλλω κλπ.).

Σημ. 2. Ἡ διαίρεσις τῶν συμφώνων εἰς τὰ διάφορα εἶδη αὐτῶν παρίσταται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα·

α φ ν α	ὁμόφωνα	οὐρανικά	χειλικά	ὄδοντικά	
		κ	π	τ	ψιλὰ
		γ	β	δ	μέσα
ἡμίφωνα		χ	φ	θ	δασέα
		μ — ν			ἔρρινα
		λ — ρ			ύγρα
διπλά		σ (ς)			συριστικόν
		ζ	ξ	ψ	

§ 9. Ἐκ τῶν συμφώνων τελικά, ἦτοι ληκτικά λέξεως Ἑλληνικῆς δύναται νὰ εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ σ καὶ τὸ ξ καὶ τὸ ψ (=κς, πς) γέρον, ῥήτωρ, θεός, ἄρπαξ, Ἄραψ.

Σημ. Λέξεις ξενικαὶ εἶναι δυνατὸν νὰ καταλήγουν καὶ εἰς ἄλλο τι ἐκ τῶν συμφώνων, ὡς Ἀδάμ, Ἰώβ, Δανιήλ, Γωβίτ, Ἀντάντ, Λούδ-Τζώρτζ.

§ 10. Εἰς λέξεις ξένας καὶ ὀνόματα καθαρῶς νεοελληνικά ὑπάρχοντα καὶ συμφωνικοὶ φθόγγοι, οἱ ὅποιοι παριστάνονται γραπτῶς διὰ δύο ὁμοῦ συμφώνων. Τοιαῦτα **διγράμματα σύμφωνα** εἶναι τὰ ἐξῆς· γκ, μπ, ντ, τζ, τσ· Γκούρας, Γκαῖτε, Μπουκουβάλας, Μπότσαρης, Ντόμπρος, Τζαβέλλας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

α' Συλλαβαὶ

§ 11. **Συλλαβὴ** λέγεται τεμάχιον λέξεως ἀποτελούμενον ἐξ ἑνὸς ἢ περισσοτέρων συμφώνων μεθ' ἑνὸς φωνήεντος ἢ διφθόγγου· στρά-τευ-μα.

Συλλαβὴ λέξεως δύναται νὰ ἀποτελῆται καὶ ἐξ ἑνὸς μόνου φωνήεντος ἢ μιᾶς διφθόγγου. Ἰ-α, οἶ-η-αις.

§ 12. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν αὐτῆς λέξις τις λέγεται·

1) **μονοσύλλαβος**, ἂν ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μόνον συλλαβῆς· *τίς, μῦς, οὖς.*

2) **δισύλλαβος**, ἂν ἀποτελεῖται ἐκ δύο συλλαβῶν· *οἶ-νος, σφαῖ-ρα.*

3) **τρισύλλαβος**, ἂν ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν συλλαβῶν· *εὐ-σε-βής.*

4) **πολυσύλλαβος**, ἂν ἀποτελεῖται ἐκ περισσοτέρων τῶν τριῶν συλλαβῶν· *φι-λάν-θρο-πος.*

§ 13. Λέξεως ἐχούσης συλλαβὰς περισσοτέρας τῆς μιᾶς ἢ τελευταία συλλαβὴ λέγεται **λήγουσα**, ἢ πρὸ τῆς ληγουσῆς **παρὰ-λήγουσα** καὶ ἢ πρὸ τῆς παραληγουσῆς **προπαραλήγουσα**, ἢ δὲ πρώτη συλλαβὴ αὐτῆς λέγεται **ἀρχικὴ**.

§ 14. Ὁ χωρισμὸς λέξεως εἰς τὰς συλλαβὰς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμὸς**.

Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λέξεων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας·

1) Ἐν σύμφωνον εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζεται μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦ φωνήεντος· *παί-ζω, εὐ-τυ-χής, ἄ-πει-ροί.*

2) δύο σύμφωνα εὐρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζονται μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος, ἐὰν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἐὰν εἶναι ἀρχικὰ λέξεως Ἑλληνικῆς· *βά-θρον* (πβ. *θρόνος*), *ἄρι-στος* (πβ. *σταυρός*). Ἄλλως χωρίζονται καὶ τὸ μὲν ἐν συλλαβίζεται μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος, τὸ δὲ ἕτερον μετὰ τοῦ ἐπομένου· *βά-λ-λω, θά-ρ-ρος, ἔρ-μα, ἐλ-κύω, σάβ-βατον.*

Σημ. Καὶ τὰ συμπλέγματα *γμ, θμ, τν, φν* συλλαβίζονται μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος ὡς ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ συμπλέγματα *κμ, τμ, θν, πν*, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν λέξεις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· *πρᾶ-γμα* (*κμητός*), *ἀρι-θμός* (*τμημα*), *δά-φνη* (*πνεῦμα*), *φά-τιη* (*θητός*).

3) τρία σύμφωνα εὐρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦ φωνήεντος, ὅταν καὶ τὰ τρία σύμφωνα ταῦτα ἢ τοῦλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἔξ αὐτῶν εἶναι ἀρχικὰ λέξεως Ἑλληνικῆς· *ἐ-στράτευσε* (*στρατός*), *ἐ-χθρός* (*χθές*), *δίδα-κτρα* (*κτῆμα*), *ἀισχρός* (*σχημα*).

Ἄλλως χωρίζονται καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώ-

νων συλλαβίζεται μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος, τὰ δὲ δύο τελευταῖα μετὰ τοῦ ἐπομένου ἄρ-κτος ἄν-δρες, ἀμ-βροσία.

4) αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχη συμβῆ ἔκθλιψις, ὁπότε αὐται συλλαβίζονται ὡς ἀπλαῖ λέξεις· προσ-έχω, συν-άγω, ρουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος, ἀλλά· πα-ρέχω, ἐ-πάγω, φί-λιπος, ἄ-γρουπος, πρω-ταγωνιστής.

§ 15. Ποσότης συλλαβῶν. Ὁρισμένη τις συλλαβὴ λέξεως λέγεται

1) **φύσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον κοί-τη, κρού-ω.

2) **θέσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἔπονται δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν· ἀ-σιός, ἄλ-λος, ἐ-χθρός, τό-ξον.

3) **βραχεῖα**, ἐὰν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ τούτου ἄλλο φωνῆεν ἢ ἓν μόνον σύμφωνον ἀπλοῦν ἢ τίποτε· ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.

β' Τόνοι

§ 16. Πάσης δυσλλάβου ἢ πολυσλλάβου λέξεως μία συλλαβὴ προφέρεται ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων, ἥτοι **τονίζεται**. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται **τόνος**· κό-ρη, κῆ-πος, παί-ζομεν, ἀγα-θὸς μαθη-τής.

Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῶν μονοσλλάβων λέξεων· μὴν, παῖς, φῶς.

§ 17. Σημεῖα τοῦ τονισμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων, ἥτοι **τόνοι** εἶναι τρεῖς, ἡ **ὀξεῖα**, ' , ἡ **βαρεῖα** " καὶ ἡ **περισπωμένη** ~ μικρὰ θύρα, ὠραῖοι κῆποι.

§ 18. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας·

1) οὐδέποτε λέξις τις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραληγούσης (ἄνθρωπος) **φιλάνθρωπος**, **εὐπροσήγορος**.

2) ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἢ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται (Ὅμηρος) **Ὅμηρον**.

Σημ. Ἐξαιροῦνται αἱ ξενικαὶ λέξεις, ὡς Κόδριγκτων, Οὐάσιγκτων, Οὐέλλιγκτων, κττ.

3) ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται *πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.*

4) μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης τονιζομένη ὀξύνεται *μήτηρ, παύω.*

5) μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται *μήτηρ, παῦε.*

6) ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική τῶν ὀνομάτων τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης ὀξύνεται *ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ τιμή—οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὦ θεοί—ἡ ἐσθής, ὦ ἐσθής, ὁ ποιμήν, ὦ ποιμήν, ὁ ἀνδριάς, ὦ ἀνδριάς.*

7) ἡ μακροκατάληκτος γενική (καὶ δοτική) τῶν ὀνομάτων ἐν γένει τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπᾶται *κριτοῦ, (κριτῆ)—θεᾶς, (θεᾶ)—τιμῆς, (τιμῆ)—θεῶν, (θεοῖς).*

8) τῶν ὀνομάτων ὅπου τονίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίσῃ ἡ λήγουσα *γέρον, γέροντος, γέροντες—ἀλλὰ—γερόντων.*

9) ἡ ἐκ συναιρέσεως προκύπτουσα λήγουσα λέξεως τονιζομένη περισπᾶται *Πειραιῶς (Πειραιέως), ἡχοῦς (ἡχόος), τιμῶ (τιμᾶω), συκῶν (συκεῶν)*· ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναιρέσεως ἡ δευτέρα τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν ὀξύνετο *ἐνεστῶς (ἐνεσταῶς).*

10) ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ ὡς πρὸς τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα *χειρῶναξ, αὔλαξ.*

11) κατὰ τὴν σύνθεσιν συνήθως ὁ τόνος ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ (οἰωνός, οἰωνοῦ) *εὐοίωρος, εὐοιώνου—(φρὴν) μεγάλο-φρων, μεγάλω-φρον.*

12) βαρεῖα τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης λέξεώς τινος ἀντὶ τῆς ὀξεῖας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχῃ σημεῖον στίξεως *ὁ ἀήρ τοῦ δωματίου δὲν εἶναι πάντοτε καθαρὸς ἀήρ.*

§ 19. Κατὰ τὸν τόνον, τὸν ὅποιον ἔχει λέξις τις, λέγεται

1) *ὀξύτονος*, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης *ἀήρ.*

2) *παροξύτονος*, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης *κόμη.*

3) *πρόπαροξύτονος*, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης *ἄνθρωπος.*

4) *περισπωμένη*, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης τοῦ δικαστοῦ, τιμῶ.

5) *προπερισπωμένη*, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης κῆπος, παῦε.

6) *βαρύτενος*, ἐὰν ἔχη βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης, καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης· *χειμῶν βαρὺς ἐπῆλθε—πεῖθω, παιδεύω.*

γ' Πνεύματα

§ 20. Πᾶσα λέξις, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ ρ ἐκτός τοῦ τόνου λαμβάνει καὶ σημεῖον πνεύματος ἢ *πνεῦμα ἀρετή, ὠραῖος, ῥῆμα.*

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ *ψιλή* καὶ ἡ *δασεῖα*.

§ 21. Δασύνονται (ἦτοι λαμβάνουν δασεῖαν) κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ *ν* ἢ ἀπὸ *ρ* ὕπνος, ὕμνος, ῥήτωρ, ῥεῦμα.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλεῖσται, ψιλοῦνται (ἦτοι λαμβάνουν ψιλήν), ἄλλαι δὲ δασύνονται.¹

1) Αἱ συνηθέστεραι τῶν ἄλλων δασυνομένων λέξεων εἶναι αἱ ἐξῆς (μετὰ τῶν πρὸς αὐτάς συγγενῶν ἑτυμολογικῶς).

*Αβρός	ἀμαρτάνω	εἶς, ἐν	ἔρκος
ἄγιος	ἄμιλλα	ἕκαστος	ἔρμαιον
ἄγνός	ἄπαλός	ἐκάτερος	ἔρμηνεύω
*Ἄδης	ἄπαξ	ἐκατόν	*Ἐρμῆς
ἄδρός	ἄπας	ἐκὼν	ἔρπω
αἷμα	ἄπλοῦς	ἔλιξ	ἔσπερα
Αἷμος	ἄρμα	ἔλκος	ἔστία
αἵρεσις	ἄρμόζω	ἔλκω	ἔστιατόριον
ἄλας	ἄρπάζω	*Ἐλλάς	ἑταῖρος
ἄλιεὺς	ἀψίθυμος, ἀψίς	ἔλος	ἕτερος
ἄλωσις	—	ἕνεκα	ἕτοιμος
ἄλμα	*Ἐβραῖος	ἕξ	εὐρίσκω
ἄλμυρός	ἕδρα	ἕξις	—
ἄλυσις	εἶλω	ἑορτή	*Ἡγοῦμαι
ἄμα	εἵμαρμένη	ἕπομαι	ἡδονή
ἄμαξα	εἰρκτή	ἑπτά	ἡδύς

§ 22. *Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος.* Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα

1) ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων σημειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται διὰ μικρῶν γραμμάτων, ἔμπροσθεν δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται διὰ κεφαλαίων· ἦώς, ὀδός—' *Ἡώς*, ' *Οράτιος*—*τῆ θεᾶ, ᾠδῆ*—' *Ἰδιεῖον* (ἢ ' *Ἰδεῖον*).

2) ἐπὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου τῶν φωνηέντων, ἐκ τῶν ὁποίων αὐται ἀποτελοῦνται· *Αἰγεύς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαιρα, πείρα, Οἰδίπους.*

§ 23. Ὅταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἢ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἢ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἢ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ· *ἄνεμος, Ἄρτεμις, Ἦρα, αὔρα, Ἀῦγουστος, αἶμα, Αἶας, Εὔρος.*

δ' Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις

§ 24. *α' Πρόκλισις.* Ἐννέα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μετὰ τῆς ἐκάστοτε ἐπομένης κατόπιν αὐτῶν λέξεως, δὲν τονίζονται. Αἱ λέξεις αὐταὶ λέγονται *προκλιτικαὶ* ἢ *ἄτονοι*, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς·

1) οἱ τέσσαρες (ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενοι) τύποι τοῦ ἄρθρου *ὀ, ἦ, οἶ, αἶ*

ἦκιστα	ἱερός	ὀμαλός	ὄρμος
ἦλικία	ἱκανός	ὀμάς	ὄρμῳ
ἦλιος	ἱκετεύω	ὀμηρος	ὄρος (ὀ)
ἦμέρα	ἱλαρός	ὀμιλος	ὄρῳ
ἦμερος	ἱμάς	ὀμιλῶ	ὄς
ἦμισυς	ἱμάτιον	ὀμίχλη	ὄσιος
ἦνιον	ἱνα	ὀμοῖος	ὄσος
ἦπαρ	ἱππος	ὀμοῦ	ὄστις
ἦρος	ἱπταμαι	ὀμως	---
ἦσυχος	ἱσταμαι	ὀπλή	ᾠδε
ἦττον	ἱστορία	ὀπλον	ᾠρα
---	---	ὀποῖος	ᾠραῖος
Ἰδρύω	Ὀδός	ὀπως	ᾠρμος
ἰδρῶς	οἶος	ὀρίζω	ὠς
ἰέραξ	ὀλος	ὀρκος	---

2) αἱ τρεῖς προθέσεις: *εις, ἐν, ἐκ* (ἢ *ἐξ*).

3) τὰ μόρια *ὡς* καὶ *οὐ* (ἢ *οὐκ* ἢ *οὐχ*).

Σημ. Ἄτονον εἶναι καὶ τὸ μόριον *εἰ*, τὸ ὁποῖον εἶναι εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν φράσιν *εἰ δὲ μὴ* (εἰδεμῆ).

§ 25. **β' Ἑγκλισις.** Λέξεις τινὲς μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μετὰ τῆς ἐκάστοτε προηγουμένης αὐτῶν λέξεως καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς ἢ μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται.

Αἱ τοιαῦται λέξεις λέγονται *ἐγκλιτικαὶ* ἢ *ἐγκλιτικά*, αἱ συνηθέστεραι δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *με, μου, (μοι), μας, σε, σου, (σοι), σας* καὶ τῆς προληπτικῆς ἢ ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας *του, τον, της, την, το, των, τους, τας, τα*.

2) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς* κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτῆς.

3) τὰ ἐπιρρήματα *πῶς, πού, ποθέν, ποτέ*.

4) τὰ μόρια *τέ, τό, πέρ*.

§ 26. Ὁ τόνος τοῦ ἐγκλιτικοῦ.

1) *μεταβιβάζεται* εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως ὡς ὀξεῖα, ὅταν ἡ λέξις αὕτη εἶναι προπαροξύτονος ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικὴ καὶ αὕτη *συνάδελφός μου· ἄνθρωποι τινες· εἰς τινα πόλιν· ἐάν τις ποτε μεταβῆ ἐκεῖ*.

2) *ἀποβάλλεται*, ὅταν τὸ ἐγκλιτικὸν εἶναι μονοσύλλαβον καὶ ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης ἢ ἐπὶ τῆς παραληγούσης: *θεός τις, ζητῶ τι, λόγος τις, δῶρον τι* ἢ ὅταν αὐτὸ εἶναι δισύλλαβον καὶ ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *σοφοί τινες, ζητῶ τινα*.

3) *διατηρεῖται*, ὅταν τὸ ἐγκλιτικὸν προηγήται τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον συντακτικῶς ἀνήκει, ἢ ὅταν εἶναι δισύλλαβον καὶ ἡ πρὸ αὐτοῦ λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης: *μέ εἶδε τινὲς λέγουσί τινά χωρία—χωρία τινά, ἐμπόρων τινῶν, κῆποι τινὲς, δῶρα τινά*.

Σημ. Ἑγκλιτικά τινα μὲ ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνόωνται καὶ γράφονται μετ' αὐτῶν ὡς μία λέξις: *ὅσπερ* (=ὡς *περ*), *καίπερ* (=καὶ *περ*), *καίτοι* (=καὶ *τοῖ*) *οὔτε* (=οὐ *τε*). Αἱ ἐκ τοιαύτης ἐνώσεως προερχόμεναι λέξεις διατηροῦν τὸν ἀρχικὸν τὸν τονισμόν.

ε' Δευτερεύοντα ὀρθογραφικὰ σημεῖα
καὶ σημεῖα στίξεως

§ 27. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ὑπάρχουν προσέτι τὰ ἑξῆς ὀρθογραφικὰ σημεῖα, ἥτοι

1) ἡ ὑποδιαστολή (,). Αὐτῆ γράφεται συνήθως εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνομίαν ὅ,τι πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου *δι'* λέγει *ὅτι* θὰ ἀγοράσῃ ὅ,τι εὔρη.

2) τὰ διαλυτικὰ ('). Ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ *ι* ἢ τοῦ *υ*, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ *ι* ἢ τὸ *υ* δὲν ἀποτελεῖ δίφθογον μετὰ τοῦ ἀμέσως προηγούμενου φωνήεντος τῆς αὐτῆς λέξεως· *ἀϋπνία*, τοῦ *Μαίον*.

Τὰ διαλυτικὰ δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων· *ἄυπνος*· *ἀύπνου*, *ἄυλος*· *άύλου*, *Μάιος*.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (Ἰδὲ κατωτέρω).

4) ἡ κορωνίς (˘), σημεῖον τῆς κράσεως (Ἰδὲ κατωτέρω).

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἥτοι σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων χωρίζεται εἰς τὰ μέρη του γραπτὸς τις λόγος. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς

α') ἡ τελεία σιγμὴ (.), διὰ τῆς ὁποίας χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περίοδοι, ἥτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου περιέχοντα ἓν ὁπωσδήποτε πλήρες νόημα.

β') ἡ μέση σιγμὴ ἢ ἄνω σιγμὴ (˙), διὰ τῆς ὁποίας χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἥτοι μέρη αὐτῆς περιέχοντα νόημά τι ὁπωσδήποτε αὐτοτελές.

γ') ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,), διὰ τοῦ ὁποίου κυρίως χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τῶν κυρίων καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τῶν ἄλλων λέξεων τῆς προτάσεως.

δ') τὸ ἐρωτηματικὸν (;), τὸ ὁποῖον γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου ἐκφερομένης ἐρωτηματικῶς.

ε') τὸ θαναμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!), τὸ ὁποῖον γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεώς τινος ἢ περιόδου ἢ καὶ κατόπιν λέ-

ξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλώσῃ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμὸν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.τ.

στ') τὰ ἀποσιωπητικὰ (. . . .), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ὅτι (ἀποσιωπᾶται, ἦτοι) παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ λέξις ἢ φράσις τις ἕνεκα φόβου, ἐντροπῆς, κ.τ.τ.

ζ') ἡ παρένθεσις (), ἐντὸς τῆς ὁποίας περικλείεται λέξις τις ἢ φράσις ὁλόκληλος παρεμβالιομένη μεταξὺ τῶν λέξεων προτάσεως ἢ περιόδου πρὸς ἐπεξήγησιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων.

η') τὰ εἰσαγωγικὰ (« »), ἐντὸς τῶν ὁποίων περικλείονται λόγοι ἄλλου τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεῖ.

θ') ἡ παράγραφος (§), ἡ ὁποία συνήθως σημειοῦται μετὰ τοῦ ἀνίκαντος ἀριθμοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ ἐκάστου τῶν μικροτέρων μερῶν, εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται κεφάλαιόν τι ἐνὸς συγγράμματος ἢ ὅλον σύγγραμμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἦ ἄ θ η φ θ ὀ γ γ ω ν.

α'. Ἐκθλιψις.

§ 28. Ὄταν λέξις τις τελειώνῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν (ἐκτὸς τοῦ υ) ἢ δὲ ἐπομένη λέξις ἀρχίῃ ἀπὸ φωνῆεν, πολλάκις τὸ τελικὸν φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως *ἐκθλίβεται*, ἦτοι ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος τῆς ἐπομένης.

Ὑπεράνω τοῦ ἐκθλιβέντος τελικοῦ φωνήεντος τῆς λέξεως σημειοῦται *ἀπόστροφος*, ἦτοι τὸ σημεῖον π. χ. *ἀλλ'* ἐγὼ (= ἀλλὰ ἐγώ).

Σημ. 1. Ἐκθλιψιν πάσχουν συνήθως αἱ προθέσεις *ἀντί, ἀπό, διά, ἐπί, κατά, μετά, παρὰ* καὶ οἱ σύνδεσμοι *ἀλλά, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ*. Ἐκθλιψις δὲ πλειστάκις συμβαίνει καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων, ἀλλὰ τότε δὲν σημειοῦται ἢ ἀπόστροφος (παρὰ, ἔχω) *παρέχω*, (μικρο-έμπορος) *μικροέμπορος*.

Σημ. 2. Ἐκθλιψιν ἐνίοτε πάσχουν καὶ οἱ εἰς *-αι* λήγοντες ῥηματικοὶ τύποι (ἔρχεται ἐκεῖνος) *ἔρχετ'* ἐκεῖνος.

§ 29. Ὄταν ἕνεκα τῆς ἐκθλίψεως μένῃ ὡς τελικὸν σύμφωνον τῆς λέξεως ἄφωνον ψιλόν, ἢ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ

ψιλὸν ἄφωρον τρέπεται εἰς τὸ δμόφωνόν του δασύ· (κατὰ ἡμῶν) καθ' ἡμῶν, (ἐπὶ ὄρου ζωῆς) ἐφ' ὄρου ζωῆς, (νύκτα-ἡμέραν) νυχθημερόν.

β' Εὐφωνικὸν ν, κ καὶ ε

§ 30. 1) Πολλάκις εἰς τύπους ὀνομάτων, ὀρημάτων καὶ ἐπιρρημάτων λήγοντας εἰς -σι ἢ -ε, ὅταν ἡ κατόπιν αὐτῶν λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, προστίθεται ἐν ν χάριν εὐφωνίας· λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, εἶπεν ὁ Πέτρος, πέρυσιν ἦλθεν ἐκεῖνος·

2) Εἰς τὸ ἐπίρρημα οὕτω (=ἔτσι) συνήθως προστίθεται χάριν εὐφωνίας τὸ ε, ὅταν ἡ μετ' αὐτὸ λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν' (οὕτω πράττομεν) οὕτως ἐπράξαμεν·

3) Εἰς τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ (=ὄχι, δὲν) προστίθεται τὸ κ, ὅταν ἡ μετ' αὐτὸ λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν (ψιλούμενον)· ἐδᾶπάνησεν οὐκ ὀλίγα.

Τὸ κ τοῦτο τρέπεται εἰς χ, ὅταν ἡ ἐπομένη μετὰ τὸ οὐκ λέξις δασύνεται· οὐχ ἦττον.

γ' Κραῖσις

§ 31. Τὸ ἄρθρον τὸ μετὰ τῶν λέξεων ἐναντίον καὶ ἐλάχιστον καὶ τὸ ἄρθρον τὰ μετὰ τῆς λέξεως ἄλλα καὶ τὰ μόρια θὰ καὶ νὰ μετὰ ῥηματικῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσι ἀπὸ α, συνήθως πάσχουσι κραῖσιν, ἥτοι ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν' (τὸ ἐναντίον) τοῦναντίον, (τὸ ἐλάχιστον) τοῦλάχιστον, (τὰ ἄλλα), τὰλλα ἢ τᾶλλα, (θα ἀγαπῶ) θάγαπῶ, (νὰ ἀνοίξῃ) νανοίξῃ.

Σημ. Σημεῖον τῆς κραῖσεως εἶναι ἡ κραῖσις, ἥτοι '.

δ' Συναίρεσις

§ 32. Εἰς πολλὰς λέξεις, ἐκεῖ ὅπου νῦν ὑπάρχει μία ὀρισμένη συλλαβή, ὑπῆρχον ἀρχῆθεν δύο συλλαβαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη ἔληγεν εἰς φωνῆεν, ἡ δὲ δευτέρα ἤρχιζε ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον· Ἀθηνᾶ (Ἀθηνάα), ροῦς (ρόος), ἀγαπᾶ (ἀγαπάει).

Ἡ συγχώνεσις τοῦ φωνήεντος συλλαβῆς τινος μιᾶς λέξεως μετὰ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῆς ἀκολουθοῦ

συλλαβῆς τῆς αὐτῆς λέξεως εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ εἰς δίφθογγον καλεῖται **συναίρεσις**.

§ 33. Ἡ ἐκ συναίρεσεως προερχομένη συλλαβὴ τονίζεται, ἔαν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συναίρεθεισῶν συλλαβῶν *ἀγαπώμεθα* (ἀγαπαδόμεθα), *τιμῶμεν* (τιμάομεν), *ἔθνων* (ἔθνεων)—*ἀλλά*: *ἐνίκων* (ἐνίκαον), *ἔθνη* (ἔθνεα), *γάλα* (γάλας).

ε' Ἀφομοιώσεις καὶ μετατροπαὶ συμφώνων

§ 34. α') Τὸ **ν** εὐρισκόμενον πρὸ τῶν συμφώνων **λ, μ, ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτὰ *συλ-λέγω* (συν-λέγω), *ἐμ-μένω* (ἐν-μένω), *συρ-ρέω* (συν-ρέω)· εὐρισκόμενον δὲ πρὸ τῶν συμφώνων **κ, γ, χ** τρέπεται εἰς **γ'** *συγ-γενῆς* (συν-γενῆς), *ἐγ-κοπή* (ἐν-κοπή), *συγ-χαίρω* (συν-χαίρω)· εὐρισκόμενον δὲ πρὸ τῶν συμφώνων **β, π, φ** τρέπεται εἰς **μ** *συμ-βουλεύω* (συν-βουλεύω), *ἐμ-πίπτω* (ἐν-πίπτω), *συμ-φωνῶ* (συν-φωνῶ).

β') Οὐρανικὸν (**κ, χ**) πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **γ'** *πεπλ. γ-μένος* (ἐκ τοῦ πεπλεκ-μένος), *βεβρογ-μένος* (ἐκ τοῦ βεβροχ-μένος)· χειλικὸν (**π, β, φ**) πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **μ**, ἦτοι ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ **μ'** *κεκομ-μένος* (ἐκ τοῦ κεκοπ-μένος), *βεβλαμ-μένος* (ἐκ τοῦ βεβλαβ-μένος)· *γεγραμ-μένος* (ἐκ τοῦ γεγραφ-μένος)· ὀδοντικὸν (**δ, θ**) πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **σ'** *ᾤσ-μα* (ἐκ τοῦ ᾤδ-μα, ᾤδω), *ἀπ-ηλπισ-μένος* (ἐκ τοῦ ἀπ-ηλπιδ-μένος), *πεπεις-μένος* (ἐκ τοῦ πεπειθ-μένος).

γ') Ὀδοντικὸν πρὸ ὀδοντικοῦ τρέπεται εἰς **σ'** *ἔψεύσ-θην* (ἐκ τοῦ ἔψεύδ-θην), *ψεύσ-της* (ἐκ τοῦ ψεύδ-της), *ἔπεισ-θην* (ἐκ τοῦ ἐπειθ-θην), *πεισ-τικός* (ἐκ τοῦ πειθ-τικός).

δ') Ἄφωνον ἐν γένει εὐρισκόμενον πρὸ ἄλλου ἄφωνου, ἔαν εἶναι ἑτερόπνουν, γίνεται ὁμόπνουν πρὸς αὐτό· *ἐπλέχ-θην* (ἐκ τοῦ ἐπλέκ-θην), *ἐτριφ-θην* (ἐκ τοῦ ἐτριβ-θην), *εὐκ-τός* (ἐκ τοῦ εὐχ-τός, εὐχ-ομαι), *γλυπ-τός* (ἐκ τοῦ γλυφ-τός, γλύφ-ω), *ἐτάχ-θην* (ἐκ τοῦ ἐτάγ-θην, ταγ-ός), *ὄγ-δοος* (ἐκ τοῦ ὄκ-δοος, ὄκ-τώ).

ε') Ἐάν δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ μιᾶς λέξεως ἀρχίζον ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τὸ πρῶτον ἄφωνον δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ἄφωνον ψιλόν· *κεχαραγμένος* (ἐκ τοῦ κεχαραγμένος), *πεφρυτευμένος* (ἐκ τοῦ φεφρυτευμένος), *τεθεωρημένος* (ἐκ τοῦ

θεωρημένους), *τριχές* (ἐκ τοῦ *θρίχες*), *τάφος* (ἐκ τοῦ *θάφος*· πβ. *θάπτω*).

Σημ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸ ῥ' ἔχω (εἶχον) *ψιλοῦται*, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἐδασύνετο, ὅπως δεικνύουν αἱ ἐξ αὐτοῦ παράγωγοι λέξεις *ἕξις*, *ἐκτικὸς* (ἐφ-εκτικὸς) κλπ.

στ') Ἀποβολή, ἀντέκτασις, διπλασιασμός κλπ.

§ 35. 1. Ὀδοντικὸν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται ἡλι-σα (ἐκ τοῦ ἡλιδ-σα), *ἔπει-σα* (ἐκ τοῦ ἔπειθ-σα), *τά-πης* (ἐκ τοῦ τάπητ-ς).

2) Τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται *μέλας* (ἐκ τοῦ μέλαν-ς), *δαίμο-σι* (ἐκ τοῦ δαίμον-σι), *ἀκτίς* (ἐκ τοῦ ἀκτίν-ς).

3) Τὸ ν μετὰ ὀδοντικοῦ (ἦτοι τὸ νθ ἢ νθ ἢ ντ) πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται κανονικῶς καὶ μετὰ τοῦτο γίνεται ἀντέκτασις, ἦτοι ἔκτασις τοῦ πρὸ αὐτῶν βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν· *ὁδοῦς* (ἐκ τοῦ ὀδόντ-ς), *γέρουσι* (ἐκ τοῦ γέροντ-σι).

§ 36. Τὸ ἀρκτικὸν ρ διπλασιάζεται

1) εἰς τὰ ἀπὸ ρ ἀρχίζοντα ῥήματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὔξησιν ἢ ἀναδιπλασιασμόν· (*ῥάπτω*) *ἔρ-ραπτον*, (*ῥέει*) *ἔρ-ρευσε*, (*ῥίπτω*) *ἔρ-ριπα*, *ἔρ-ριμμένος*.

2) εἰς πᾶσαν λέξιν ἐν γένει ἀρχίζουσαν ἀπὸ ρ, ὅταν αὕτη ἐν συνθέσει γίνεται δευτέρον συνθετικόν, ἐὰν πρὸ τοῦ ρ ὑπάρχη βραχὺ φωνῆεν· (*ῥίπτω*) *ἀπο-ρρίπτω*, (*ῥῆμα*) *ἐπί-ρρημα*, (*ῥωστὸς*) *ἄ-ρρωστος*, (*ῥυθμὸς*) *ἄ-ρρυθμος*· ἀλλά: (*ῥωστὸς*) *εὐ-ρρωστος*, (*ῥυθμὸς*) *εὐ-ρρυθμος*.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Γενικοί γραμματικοὶ ὅροι

§ 37. 1) Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα περιλαμβάνει δέκα κύρια εἶδη λέξεων, τὰ ὅποια καλοῦνται **μέρη τοῦ λόγου** εἶναι δὲ ταῦτα ἄρθρον, (ὄνομα) **οὐσιαστικόν**, (ὄνομα) **ἐπίθετον**, **ἀντωνυμία**, **ῥῆμα**, **μετοχή**, **ἐπίρρημα**, **πρόθεσις**, **σύνδεσμος** καὶ **ἐπιφώνημα**.

2) Τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἢ ἀντωνυμία, τὸ ῥῆμα καὶ ἢ μετοχὴ λέγονται **κλιτὰ** μέρη τοῦ λόγου, διότι **κλι-
νONTAI**, ἥτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται ἐν τῷ λόγῳ ὑπὸ διαφόρους μορφάς· (θεός, θεοῦ, θεόν, κλπ. λέγω, λέγεις, λέγει κλπ.)· τὸ δὲ ἐπίρρημα, ἢ πρόθεσις, ὁ σύνδεσμος καὶ τὸ ἐπιφώνημα λέγονται **ἄκλιτα** μέρη τοῦ λόγου, διότι **δὲν κλίνονται**, ἥτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται ἐν τῷ λόγῳ πάντοτε ὑπὸ μίαν ὀρισμένην μορφήν· (ἐκεῖ, ἐπί, καί, φεῦ, κλπ.).

§ 38. 1) Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται ἐν τῷ λόγῳ μία ὀρισμένη κλιτὴ λέξις, λέγονται **τύποι** τῆς λέξεως ταύτης· **ἦρω**, **ἦρω**, κλπ. **ἐλπίς**, **ἐλπίδες**, **ἐλπίδων**, κλπ. **λέγω**, **λέγεις**, **λέγει** κλπ.

2) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος κλιτῆς λέξεως καλεῖται **κατάληξις** (-ς, -ος, -ες -ων, -ω, -εις -ει), τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος αὐτῆς καλεῖται **θέμα** (**ἦρω-**, **ἐλπιδ-** **λεγ-**).

3) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (ἀπλοῦν φωνῆεν ἢ σύμφωνον) καλεῖται **χαρακτῆρ** τοῦ θέματος· (**ἦρω-**, **ἐλpid-**, **λέγ-**).

§ 39. 1) Ἐκ τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἦτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή λέγονται **πτωτικά**, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις δὲ λέγονται οἱ διάφοροι τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν (κανονικῶς πέντε τύποι προκειμένου περὶ ἑνός τινος καὶ πέντε τύποι προκειμένου περὶ πολλῶν) ὁ **μικρὸς ἐκεῖνος μαθητῆς παίζων ἔχασε τὸν πῖλον του**—τοῦ μικροῦ ἐκείνου μαθητοῦ παίζοντος **ἐχάθη ὁ πῖλος**—οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι μαθηταὶ παίζοντες **ἔχασαν τοὺς πῖλους των**—τῶν μικρῶν ἐκείνων μαθητῶν παίζόντων **ἐχάθησαν οἱ πῖλοι**, κλπ.

Αἱ πτώσεις εἶναι πέντε, ἡ **ὀνομαστική**, ἡ **γενική**, ἡ **αἰτιατική**, ἡ **δοτική** καὶ ἡ **κλητική**.

α') **Ὀνομαστική** καλεῖται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίς ; τί ;** (ὁ Πέτρος εἶναι μαθητῆς· τὸ δένδρον θάλλει).

β') **Γενική** καλεῖται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνος ;** (ὁ υἱὸς τοῦ Πέτρου ἀνεχώρησε).

γ') **Αἰτιατική** καλεῖται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνα ;** (τὸν Πέτρον φωνάζει).

δ') **Δοτική** καλεῖται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν **εἰς τίνα ;**

Ἡ δοτικὴ συνήθως ἐκφέρεται περιφραστικῶς διὰ τῆς προθέσεως **εἰς** καὶ τῆς αἰτιατικῆς (εἰς τὸν Πέτρον ἔδωκα χρήματα).

ε') **Κλητική** καλεῖται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν καλῶμεν τινά· **Πέτρε**, ἔλθέ.

2) Ἐκτὸς τῶν πτώσεων τὰ πτωτικά ἔχουν **γένος**, **ἀριθμὸν** καὶ **κλίσιν**.

α') Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, **ἀρσενικόν**, **θηλυκὸν** καὶ **οὐδέτερον**.

Τὸ γραμματικὸν γένος πτωτικοῦ τινος διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ· **οἰκ-ος**, **οἰκί-α**, **δένδρ-ον**.

Κανονικῶς ὅμως τοῦτο διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προταχθῇ πρὸ τοῦ πτωτικοῦ, καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ὁ**, θηλυκὰ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται

τὸ ἄρθρον *ἦ*, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσεται τὸ ἄρθρον *τό* ὁ λίθος, ἢ ῥάβδος, τὸ κοράσιον. ¹

β') *Οἱ ἀριθμοὶ* εἶναι δύο, ὁ ἐνικὸς καὶ ὁ πληθυντικὸς, καὶ τοῦ μὲν ἐνικοῦ χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται περὶ ἑνὸς τινος (ὁ μαθητῆς, ἢ μαθήτρια, τὸ τετράδιον), τοῦ δὲ πληθυντικοῦ χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται περὶ πολλῶν (οἱ μαθηταί, αἱ μαθήτριαι, τὰ τετράδια).

γ') *Αἱ κλίσεις* εἶναι τρεῖς, ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη, (καὶ ἡ μὲν πρώτη κλίσις περιλαμβάνει τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων τὸ θέμα εἶχεν ἀρχῆθεν χαρακτῆρα *α*, ἡ δὲ δευτέρα περιλαμβάνει τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων τὸ θέμα εἶχεν ἀρχῆθεν χαρακτῆρα *ο*, ἡ δὲ τρίτη κλίσις τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἔχει χαρακτῆρα οἰονδήποτε φωνῆεν ἢ σύμφωνον).

§ 40. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται δι' ἑνὸς ὀνόματος *παρεπόμενα* (ἦτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

Τὸ ἄρθρον

§ 41. Ἄρθρα ἢ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει δύο, τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον *ὁ, ἡ, τὸ* καὶ τὸ ἀόριστον ἄρθρον *εἷς, μία, ἓν*, (τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἀριθμητικόν).

1) Τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον κλίνεται ὡς ἑξῆς*

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
Ὀν.	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τά
Γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
Αἰτ.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

1. Τὸ γραμματικὸν γένος δὲν συμφωνεῖ πάντοτε πρὸς τὸ φυσικὸν γένος, ἦτοι δύναται ὀνομά τι νὰ εἶναι γραμματικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, ἐνῶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τούτου σημαίνονμενον ὄν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδέτερου (ὁ λίθος, ἢ ῥάβδος)· τούναντίον δὲ ὀνομά τι δύναται νὰ εἶναι γραμματικῶς οὐδέτερου γένους, ἐνῶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τούτου σημαίνονμενον ὄν εἶναι ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ μαιράκιον=ὁ νέος, τὸ κοράσιον=ἡ κόρη).

Σημ. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ δοτικῆς ἀρχαῖοι τύποι τοῦ μὲν ἐνικού εἶναι *τῶ, τῆ, τῷ*, τοῦ δὲ πληθυντικοῦ *τοῖς, ταῖς, τοῖς*.

2) Τὸ ἀόριστον ἄρθρον κλίνεται ὡς ἐξῆς:

		Ἐνικός	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
᾽Ον.	εἷς	μία	ἓν
Γεν.	ἐνός	μῆς	ἐνός
Αἰτ.	ἓνα	μίαν	ἓν

Σημ. Τὸ ἀόριστον ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν οὐδὲ πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

Τῆς δὲ δοτικῆς αὐτοῦ ἀρχαῖοι τύποι εἶναι *ἐνί, μῆ, ἐνί*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

᾽Ονόματα οὐσιαστικὰ

᾽Ορισμός, διαίρεσις, γένος

§ 42. ᾽Ονόματα οὐσιαστικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, ἢ πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα λέγονται **συγκεκριμένα**: *Σωκράτης, Θεός, παιδίον, λέων, τράπεζα* τὰ δὲ οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα λέγονται **ἀφηρημένα**: *θυσία, ἡρεμία, λευκότης*.

Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικὰ ὑποδιαίρουνται εἰς

α) **κύρια ὀνόματα**: οὕτω δὲ καλοῦνται ὅσα οὐσιαστικὰ σημαίνουν ἓν ὠρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα: *Πλάτων, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος*.

β) **προσηγορικὰ ὀνόματα**: οὕτω δὲ καλοῦνται ὅσα σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων, ζῶων ἢ πραγμάτων: *ἄνθρωπος, ἵππος, πόλις, ὄρος*.

§ 43. Περὶ τοῦ γένους τῶν οὐσιαστικῶν παρατηροῦμεν τὰ ἐξῆς:

1) Πλεῖστα ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν ἔχουν ἓνα μόνον τύπον ὁ *ἄνθρωπος, ἡ γυνή, τὸ τέκνον, ὁ λίθος, ἡ θύρα, τὸ ξύλον*.

Ταῦτα καλοῦνται οὐσιαστικὰ **μονοκατάληκτα** καὶ **μονογενῆ**,

ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζῳῶν, τότε καλοῦνται *ἐπίκοινα* ὁ *ἰέραξ*, ἢ *γαλῆ*.

2) Πολλὰ ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν ἔχουν μὲν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἄρσενικὸν καὶ θηλυκόν· ὁ *ἰατρός*, ἢ *ἰατρός*—ὁ *γξαμματεὺς*, ἢ *γξαμματεὺς*—ὁ *ταμίας*, ἢ *ταμίας*—ὁ *εἰσπράκτωρ*, ἢ *εἰσπράκτωρ*.

Ταῦτα καλοῦνται οὐσιαστικὰ *μονοκατάληκτα* καὶ *διγενῆ* ἢ οὐσιαστικὰ *κοινοῦ γένους*.

3) Πολλὰ ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν ἔχουν δύο τύπους, ἓνα ἄρσενικοῦ γένους καὶ ἓνα θηλυκοῦ, ὡς ὁ *μαθητής*, ἢ *μαθήτρια*—ὁ *ἰερεὺς*, ἢ *ἰέρεια*—ὁ *ἀνθοπώλης*, ἢ *ἀνθοπῶλις*—ὁ *καθαριστής*, ἢ *καθαρίστρια*.

Ταῦτα καλοῦνται οὐσιαστικὰ *δικατάληκτα* καὶ *διγενῆ*.

Σημ. Ἐπὶ τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν, ἐὰν ὑπάρχη ἀνάγκη νὰ καθορισθῇ τὸ φυσικὸν γένος τῶν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένων ζῳῶν, γίνεται χρῆσις τῶν ἐπιθέτων ὁ *ἄρσην*, ἢ *ἄρσην*—ὁ *θῆλυς*, ἢ *θήλεια*· π. χ. ὁ *ἄρσην* ἀετός—ἡ *ἄρσην* ἀλώπηξ—ὁ *θῆλυς* λαγῶδς—ἡ *θήλεια* περιστερά.

1. Πρώτη κλίσις οὐσιαστικῶν

§ 44. Κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν κλίνονται ὀνόματα ἄρσενικὰ καὶ θηλυκὰ μόνον, ἄρσενικὰ λήγοντα εἰς *-ας* ἢ εἰς *-ης* καὶ θηλυκὰ εἰς *-α* ἢ εἰς *η*.

1. Ἄρσενικὰ

§ 45. α' Παράδειγμα (-ας, γεν. -ου).

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς	
Ὄν.	ὁ	λοχί-ας	οἱ	λοχί-αι
Γεν.	τοῦ	λοχί-ου	τῶν	λοχι-ῶν
Διτ.	τόν	λοχί-αν	τούς	λοχί-ας
Κλητ.	ὦ	λοχί-α	ὦ	λοχί-αι

(Ἄρχαία δοτικὴ ἐν. τῷ λοχί-α, πληθ. τοῖς λοχί-αις).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα: *ταμίας*, *κοχλίας*, *καρχαρίας*, *ταράξιας*, *ἐγκληματίας*, *κτηματίας*, *ἐπαγγελματίας*, *ἐπιχειρηματίας*, *εἰσοδηματίας*, *τραυματίας*, *σωσίας*, *αἰσθηματίας*, *Παυσανίας*, *Ἰερεμίας*, *Ζαχαρίας*, *Ἄνδρέας*, *μανδύας* κ. ἄ.

§ 46. β' Παράδειγμα (-ας, γεν. -α ἢ -ᾶς, γεν. -ᾶ).

		Ἑνικὸς			
Ἵ.Ον.	ὁ	*Ρήγ-ας		ὁ	Σκουφ-ᾶς
Γεν.	τοῦ	*Ρήγ-α		τοῦ	Σκουφ-ᾶ
Αἰτ.	τὸν	*Ρήγ-αν		τὸν	Σκουφ-ᾶν
Κλητ.	ὦ	*Ρήγ-α		ὦ	Σκουφ-ᾶ

Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ***Ρήγας** κλίνονται τὰ κύρια ὀνόματα Ἐπαμεινώνδας, Ἀννίβας, Σάβας, Γρίβας, Λύτρας, Βούδδας, Τσοῦντας, Ῥακίνας, Γαμβέττας, Καποδίστριας, κλπ. καὶ τὰ προσηγορικὰ ὀνόματα λεξιθήρας, προικοθήρας. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ **Σκουφᾶς** κλίνονται τὰ κύρια ὀνόματα Παλαμᾶς, Μελᾶς, Δαμαλᾶς, Σταθᾶς, Πολυλᾶς, Μεταξᾶς, κλπ. καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα ὁ βορρᾶς.

§ 47. γ' Παράδειγμα (-ης γεν. -ου ἢ -ής, γεν. -οῦ)

		Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς	
Ἵ.Ον.	ὁ	πολίτ-ης	διοικητ-ῆς	οἱ	πολίτ-αι διοικητ-αι
Γεν.	τοῦ	πολίτ-ου	διοικητ-οῦ	τῶν	πολιτ-ῶν διοικητ-ῶν
Αἰτ.	τὸν	πολίτ-ην	διοικητ-ῆν	τούς	πολί-τας διοικητ-ᾶς
Κλητ.	ὦ	πολίτ-α	διοικητ-ᾶ	ὦ	πολίτ-αι διοικητ-αι

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐν. τῷ πολίτ-ῃ, τῷ διοικητ-ῇ, πληθ. τοῖς πολίτ-αῖς, τοῖς διοικητ-αῖς).

Κατὰ τὸ ὄνομα **πολίτης** κλίνονται τὰ ὀνόματα: ὀπλίτης, μεσίτης, τεχνίτης, πλανήτης, κομήτης, τραπέζιτης, Ἀραιοπαγίτης, ἐφέτης, πρεσβύτες, ἐργάτης, συντάκτης, συνθέτης, διαβάτης, πελάτης, κτίστης, ναύτης, Σπαρτιάτης, Δαλμάτης, Πέρσης, Σκύθης, ἔκδοτης, προδότης, νησιώτης, ταξιδιώτης, στρατιώτης, πατριώτης, καλλιτέχνης, γεωμέτρης, βιβλιοπώλης, τελώνης, νόμαρχης, γυμνασιάρχης, πρωτοδίκης, εἰρηνοδίκης, Ὀλυμπιονίκης κ. ἄ., προσέτι δὲ ὀνόματα εἰς **-δης**, ὡς εὐπατριδης, Ἀριστείδης, Ἰατριδης, Ἀντωνιάδης, Γεωργιάδης, κλπ., τὰ ὅποια ὅμως σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν εἰς **-ῃ** καὶ οὐχὶ εἰς **-α**: ὦ εὐπατριδῃ, ὦ Ἀριστείδῃ κλπ.

Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ **διοικητής** κλίνονται τὰ ὀνόματα: ὁ ποιητής, διευθυντής, πωλητής, βουλευτής, γεροισιαστής, θαυμα-

στής, πρεσβευτής, πυροπολητής, μετρητής, ἑνθμιστής, σχεδιαστής κ. ἄ.

§ 48. Παράδειγμα (-ης, γεν. -η ἢ -ῆς, γεν. -ῆ).

Ἐνικὸς					
Ὅν.	ὁ	Κανάρ-ης		ὁ	Παπανικολ-ῆς
Γεν.	τοῦ	Κανάρ-η		τοῦ	Παπανικολ-ῆ
Αἰτ.	τὸν	Κανάρ-ην		τὸν	Παπανικολ-ῆν
Κλητ.	ὦ	Κανάρ-η		ὦ	Παπανικολ-ῆ

Κατὰ τὸ ὄνομα **Κανάρης** κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα Μιαούλης, Γκούζης, Καραϊσκάκης, Κολοκοτρώνης, Κοντογιάννης, Ζαΐμης, Τρικυόπης, Καψάλης, Κασσαβέτης, Ζαρίφης, Βότσης, Μπότσαρης κλπ., κατὰ δὲ τὸ ὄνομα **Παπανικολῆς** τὰ ὀνόματα Κουρῆς, Πουρῆς, Στρατῆς κτ.τ. προσέτι δὲ τὰ ἀρχαῖα (συνηρημένα) ὀνόματα Ἑρμοῦς, Θαλῆς, Ἀπελλῆς, τὰ ὅποια ὁμως σχηματίζουν τὴν γενικὴν εἰς -οῦ· τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ Θαλοῦ, τοῦ Ἀπελλοῦ.

2. Θηλυκά

§ 49. α' Παράδειγμα (-α, γεν. -ας ἢ -ά, γεν. -ᾶς).

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
Ὅν.	ἡ	μάχαιρ-α		αἱ	μάχαιρ-αι
Γεν.	τῆς	μαχαίρ-ας		τῶν	μαχαιρ-ῶν
Αἰτ.	τὴν	μάχαιρ-αν		τάς	μαχαίρ-ας
Κλ.	ὦ	μάχαιρ-α		ὦ	μάχαιρ-αι

(Ἀρχαῖα δοτικὴ ἐν. τῆ μαχαίρ-α, τῆ φωλε-ᾶ, πληθ. ταῖς μαχαίρ-αις, ταῖς φωλε-αῖς).

Κατὰ τὸ ὄνομα **μάχαιρα** κλίνονται τὰ ὀνόματα γέφυρα, μαθήτρια, ὑπηρέτρια, τηλεφωνήτρια, ἀσφάλεια, περιπέτεια, διάνοια, ὑπόνοια, σφαῖρα, μοῖρα, πεῖρα, σφῦρα, ἡμέρα, χώρα, ὄρα, θῆρα, θύρα, αὔρα, σαύρα, Λαύρα, προῦρα, μαῖα, μνῖα, γαῖα, ἰδέα, οἰκία, καρδιά, ἐργασία, Ἀκαδημία, συνεδρία, δημοχρία, εὐκαιρία, τρικυμία, συναυλία, πορεία, θητεία, ἀλήθεια, βοήθεια, βασιλεία κλπ. καὶ τὰ κύρια ὀνόματα Ἄνδρομέδα, Φιλομήλα, Γέλα.

Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα *φωλεὰ* κλίνονται τὰ ὀνόματα γενεά, δωρεά, θεά, σκιά, στρατιά, ἀνεψιά, νευρά, κουρά, φρουρά, χαρά κλπ. προσέτι δὲ τὰ ἀρχαῖα συννηρημένα ὀνόματα Ἀθηναῖ, Ναυσικᾶ, μναῖ, τὰ ὁποῖα ὁμως περισπῶνται εἰς πάσας τὰς πτώσεις.

§ 50. β' Παράδειγμα (-α, γεν. -ης).

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς
Ὄν.	ἡ μέλισσ-α		αἱ μέλισσ-αι
Γεν.	τῆς μελίσσης		τῶν μελίσσω-ων
Αἰτ.	τὴν μέλισσ-αν		τάς μελίσσαι
Κλ.	ὧ μέλισσ-α		ὧ μέλισσ-αι

(Ἀρχαῖα δοτικὴ ἐνικοῦ τῇ μελίσση, πληθυντικοῦ ταῖς μελίσσαις).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα θάλασσα, βασίλισσα, πριγκίπισσα, ἄκανθα, τράπεζα, διαίτα, ἄμυνα, γλώσσα, μοῦσα, δόξα, δίψα, πείνα, ῥίζα κ. ἄ.

§ 51. Τῶν εἰς -α πρωτοκλίτων θηλυκῶν τὸ α τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, λέγεται *καθαρόν*, ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ, λέγεται *μὴ καθαρόν οἰκία, ὄρα—ῥίζα, ἄκανθα*.

Κατὰ κανόνα τὸ μὲν καθαρόν α εἶναι μακρόν, τὸ δὲ μὴ καθαρόν βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ τρέπεται εἰς *η* βασιλεία, θήρα—γλώσσα (γλώσσης), μοῦσα (μούσης).

Σ. μ. Τὸ καθαρόν α εἶναι βραχὺ

1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα *εὐσέβεια, μάχαιρα, κλπ.*

2) εἰς τὰ ὀνόματα *γραῖα, μαῖα, μνῖα.*

3) εἰς τὰ εἰς -ρα λήγοντα δυσύλλαβα ὀνόματα *μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα* καὶ τὸ τρισύλλαβον *πλημμῦρα*.

§ 52. Παράδειγμα (-η, γεν. -ης ἢ -ῆ, γεν. -ῆς).

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς
Ὄν.	ἡ ἐπιστήμ-η σχολ-ῆ		αἱ ἐπιστήμ-αι σχολ-αι
Γεν.	τῆς ἐπιστήμης σχολ-ῆς		τῶν ἐπιστήμων σχολ-ῶν
Αἰτ.	τὴν ἐπιστήμην σχολ-ῆν		τάς ἐπιστήμας σχολ-ᾶς
Κλ.	ὧ ἐπιστήμ-η σχολ-ῆ		ὧ ἐπιστήμ-αι σχολ-αι

Κατὰ τὸ ὄνομα *ἐπιστήμη* κλίνονται τὰ ὀνόματα ἀγάπη, κόρη, νύμφη, δίκη, ζέστη, πρύμνη, νίκη, τέχνη, Ἑλληνική, Ἑλένη, κ. ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα *σχολή* κλίνονται τὰ ὀνόματα κεφαλή, ἀδελφή, ἀρετή, ἀστραπή, βροντή, βροχή, ψυχή, φωνή, στιγμή, κ. ἄ. προσέτι δὲ τὰ συνηρημένα ὀνόματα *γῆ, γαλή, σικῆ, φακῆ, λεοντῆ κλπ.*, τὰ ὅποια ὁμως περισπῶνται εἰς πάσας τὰς πτώσεις. (Περβλ. § 49).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως

§ 53. Τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως

1) αἱ καταλήξεις τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντων αἱ αὐταί.

2) τῆς καταλήξεως *-ας* τὸ *α* εἶναι πάντοτε μακρόν· ὁ *Αἰνείας*, ὁ *προικοθήρας*, τὸς *προικοθήρας*, τῆς *σφαίρας*, τὰς *σφαίρας*.

3) ἡ πληθυντικὴ γενικὴ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπᾶται (ταμίας) *ταμιῶν*, (ἐφέτης) *ἐφετῶν*, (θάλασσα) *θαλασσῶν*, (ῥίζα) *ῥιζῶν*.

Σημ. Τοῦ ὀνόματος *οἱ ἐτησίοι* (=τὰ μετέμια) ἡ γενικὴ τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης· *τῶν ἐτησίων*.

4) ἡ ἑνικὴ αἰτιατικὴ καὶ ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἑνικὴ ὀνομαστικὴ· *κριτής, κριτὴν, κριτὰ—Αἰνείας, Αἰνεῖαν, Αἰνεΐα—θάλασσα, θάλασσαν, θάλασσα—αὔρα, αὔραν, αὔρα—σφαῖρα, σφαῖραν, σφαῖρα—γενεά, γενεάν, γενεά—τιμή, τιμὴν, τιμή*. Τὰ παροξύτονα ὁμως μακροπαράληκτα εἰς *-της*, (ἦτοι τὰ εἰς *-ιάτης, -ίτης, -ήτης, -ώτης, κλπ.*) εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν προπερισπῶνται· ὦ *Σπαρτιάτα, ὦ τεχνίτα, ὦ προφήτα, ὦ στρατιῶτα*.

Σημ. Τὸ ὄνομα ὁ *δεσπότης* εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζει τὸν τόνον εἰς τὴν προπαράληγουσαν· ὦ *δέσποτα*. (Ἰδὲ καὶ § 18, 2, κ.ε.)

2. Δευτέρα κλίσις οὐσιαστικῶν

§ 54. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς *-ος*, καὶ οὐδέτερα εἰς *-ον*.

I. Ἄρσενικα

§ 55. α' Ἄρσενικά.

Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
*Ὀν. ὁ ἄνθρωπ-ος κῆπ-ος θε-ὸς	οἱ ἄνθρωπ-οι κῆπ-οι θε-οὶ
Γεν. τοῦ ἄνθρωπ-ου κῆπ-ου θε-οῦ	τῶν ἀνθρώπ-ων κῆπ-ων θε-ῶν
Αἰτ. τὸν ἄνθρωπ-ον κῆπ-ον θε-ὸν	τούς ἀνθρώπ-ους κῆπ-ους θε-οὺς
Κλ. ὦ ἄνθρωπ-ε κῆπ-ε θε-έ	ὦ ἄνθρωπ-οι κῆπ-οι θε-οὶ

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῷ ἀνθρώπ-ω, κήπ-ω θε-ῶ, πληθ. τοῖς ἀνθρώπ-οις, κήπ-οις, θε-οῖς).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα πόλεμος, κίνδυνος, ὄμηρος, ὁ σύζυγος, δάκτυλος, μάγειρος, ἔμπορος, ἄγγελος, πρόεδρος, πάταγος, κατάσκοπος, θάνατος, πίθηκος, Ἰανουάριος, Φεβρουάριος κλπ.— λόγος, φίλος, λύκος, ἵππος, ὕπνος, καρκίνος, κουρσάρος, κήπος, οἶκος, (τὰ ἔχοντα μακρὸν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης προπερισπώμενα δισύλλαβα ὀνόματα) γοῖπος, γοῖφος, γῦρος, ζῦθος, μῦθος, πῖλος, σῖτος, στῦλος, σχίνος, τῦφος, Σῦρος (=ὁ κάτοικος τῆς Συρίας) κλπ.—ποταμός, γεωργός, ἰατρός, ὀφθαλμός, στρατός, στρατηγός, ὑπουργός, θυρωρός, μυλωθρός, χορηγός, ὀπαδός κλπ.

§ 56 β' Θηλυκά·

Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς
Ἐν. ἡ ἡπειρ-ος ψῆφ-ος ὄδ-ὸς	αἱ ἡπειρ-οι ψῆφ-οι ὄδ-οὶ
Γεν. τῆς ἡπειρ-ου ψῆφ-ου ὄδ-οῦ	τῶν ἡπειρ-ων ψῆφ-ων ὄδ-ῶν
Αἰτ. τὴν ἡπειρ-ον ψῆφ-ον ὄδ-ὸν	τάς ἡπειρ-ους ψῆφ-ους ὄδ-οὺς
Κλ. ᾧ ἡπειρ-ε ψῆφ-ε ὄδ-ἐ	ᾧ ἡπειρ-οι ψῆφ-οι ὄδ-οὶ

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῇ ἡπειρ-ω, ψῆφ-ω, ὄδ-ῶ, πληθυντ. ταῖς ἡπειρ-οις, ψῆφ-οις, ὄδ-οῖς).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ἡ ἄμπελος, περίπολος, ὕφαλος, σύζυγος, παράγραφος, διάλεκτος, σύγκλητος, μέθοδος, πρόοδος, Τένεδος, Πελοπόννησος, δακτυλογράφος, θαλαμηπόλος κλπ.— ἡ νῆσος, Μῆλος, Χίος, ῥάβδος, νόσος, πρῖνος, κλπ.— ἡ ἀτραπός, στενωπός, κλπ.

§ 57. γ' Οὐδέτερα.

Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς
ἐν. τὸ γυμνάσι-ον μῆλ-ον φυτ-ὸν	τὰ γυμνάσι-α μῆλ-α φυτ-ὰ
γεν. τοῦ γυμνασί-ου μῆλ-ου φυτ-οῦ	τῶν γυμνασί-ων μῆλ-ων φυτ-ῶν
αἰτ. τὸ γυμνάσι-ον μῆλ-ον φυτ-ὸν	τὰ γυμνάσι-α μῆλ-α φυτ-ὰ
κλ. ᾧ γυμνάσι-ον μῆλ-ον φυτ-ὸν	ᾧ γυμνάσι-α μῆλ-α φυτ-ὰ

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῷ γυμνασί-ω, μῆλ-ω, φυτ-ῶ, πληθυντ. τοῖς γυμνασί-οις, μῆλ-οις, φυτ-οῖς).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα κοράσιον, πιεστήριον, μοναστήριον, ἔπαθλον, ἀνάκλιτρον, ποδήλατον, λύκειον, κολλέγιον, συνέδριον, σχέδιον, ῥάδιον, πρόβατον, τηλέφωνον, πρόσωπον,

ὄσπριον, δίκτυον, στόμιον, βούτυρον, κρόμμυον, καναρίνιον, κλπ. ἄροτρον, ἔπιπλον, θέλγητρον, λαθρεμπόριον, οἰκόπεδον, πρωτόκολλον, ὑπόγειον, κύπελλον, ἀντικείμενον—πλοῖον, ἄθλον, ταμεῖον, γραφεῖον, ξύλον, φύλλον, σῦκον, φῦλον, ὑπερφῶν, πληκτρον, κάρρον, ῥόδον, ἴον, κέντρον, ῥόπτρον, βιβλίον, ὄξυγόνον κλπ.— ῥόν, λουτρόν, ποσόν, ποσοστόν, ποιόν, ἠλεκτρικόν, ἐμπορικόν, κλπ.

§ 58. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων

1) τῶν ἄρσενικῶν καὶ θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις.

2) τῶν οὐδέτερον αἱ καταλήξεις διαφέρουν τῶν καταλήξεων τῶν ἄρσενικῶν καὶ θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικῶς καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικῶς.

§ 59. 1) Τὰ οὐδέτερα (πάσης κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) ἡ κατάληξις α τῶν οὐδέτερον εἶναι βραχεῖα· τὰ δῶρα, τὰ μῆλα.

II. Συνηρημένα

§ 60. Ἄρσενικά

Οὐδέτερα

		Ἐνικὸς
Ὀν.	ὁ	περίπλους ῥοῦς
Γεν.	τοῦ	περίπλου ῥοῦ
Αἰτ.	τὸν	περίπλου ῥοῦν
Κλ.	ὧ	περίπλου ῥοῦ

		Ἐνικὸς
	τὸ	ὄστοῦν
	τοῦ	ὄστοῦ
	τὸ	ὄστοῦν
	ὧ	ὄστοῦν

		Πληθυντικὸς
Ὀν.	οἱ	περίπλοι ῥοῖ
Γεν.	τῶν	περίπλων ῥῶν
Αἰτ.	τοὺς	περίπλους ῥοῦς
Κλ.	ὧ	περίπλοι ῥοῖ

		Πληθυντικὸς
	τὰ	ὄστᾱ
	τῶν	ὄστῶν
	τὰ	ὄστᾱ
	ὧ	ὄστᾱ

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῷ περίπλω, τῷ, ῥῶ, τῷ ὄστῳ, πληθυντ. τοῖς περίπλοις, τοῖς ῥοῖς, τοῖς ὄστοις).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ διάπλους, ἔκπλους, κατάρρους, πλοῦς, νοῦς, χροῦς, θροῦς κλπ. καὶ τὸ θηλυκὸν ἢ πρόχους. Ὅμοίως κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ Ἰησοῦς, (τοῦ ὁποίου ὅμως ἀρχαία δοτικὴ εἶναι τῶ Ἰησοῦ).

§ 61. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα διαφέρουν τῶν ἀσυναιρέτων κατὰ τοῦτο, ὅτι ὅπου ἐκεῖνα ἐν τῇ καταλήξει ἔχουν ο ἢ ε, ταῦτα ἔχουν ου' (ἵππος-πλοῦς, ἵππον-πλοῦν, ἵππε-πλοῦ, μῆλον-δοστοῦν).

Τὸ ου τοῦτο προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως τῶν φωνηέντων οο, οε ἢ εο (περίπλους) περίπλους, (νόον) νοῦν, (νόε) νοῦ, (δοστέον) δοστοῦν.

Σημ. Τὰ ὀνόματα νοῦς καὶ πλοῦς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σχηματίζονται συνήθως ὡς τριτόκλιτα. οἱ νόες, τῶν νόων, τοὺς νόας, —οὶ πλόες, τῶν πλόων, τοὺς πλόας.

III. Ἄττικόκλιτα

§ 62.

		Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς
Ὀν.	ἢ	ἀπόκρεως	Κῶς		αἱ ἀπόκρεω
Γεν.	τῆς	ἀπόκρεω	Κῶ		τῶν ἀπόκρεων
Αἰτ.	τὴν	ἀπόκρεων	Κῶν		τάς ἀπόκρεως
Κλ.	ᾧ	ἀπόκρεως	Κῶς		ᾧ ἀπόκρεω

(Ἀρχαία δοτικὴ τῇ ἀπόκρεω, τῇ Κῶ, ταῖς ἀπόκρεως).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ῥινόκρεως, Τυνδάρεως, κάλως (=καλώδιον), Κέως, Τέως, ταῶς (=παγῶνι), Νεκῶς (καὶ τὰ ὀνόματα Ἄθως καὶ Μίνως, τὰ ὁποῖα ὅμως σχηματίζονται καὶ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τοῦ Ἄθωρος, τοῦ Μίνωος).

§ 63. Τὰ ἄττικόκλιτα ὀνόματα

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων ω, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὑπάρχει καὶ ι ὑπογεγραμμένον, ὅπου αἱ ἀντίστοιχοι καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων δευτεροκλίτων ἔχουν οι.

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν.

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἢ ἐνικὴ ὀνομαστικῇ.

3. Τρίτη κλίσις οὐσιαστικῶν

Εἰσαγωγή

§ 64. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὄπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς μὲν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α, ι, υ, ω**, ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων **ν, ρ, σ, ξ, ψ**, εἰς δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς **-ος** καὶ σπανιώτερον εἰς **-ως** ἢ **-ους** *χειμῶν, χειμῶν-ος—κρατήρ, κρατῆρ-ος—ισχύς, ισχύ-ος—φύλαξ, φύλακ-ος—κῶνωψ, κῶνωπ-ος—μάθημα, μαθήματ-ος—μέλι, μέλιτ-ος—ἄστυ, ἄστε-ως—Σαπφῶ, Σαπφοῦς*.

§ 65. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται **περιτιοσύλλαβα**, διότι κατὰ κανόνα εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν **περισσότεραν** τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 66. 1) Τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικ. ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ς**, καὶ ταῦτα λέγονται **καταληκτικὰ** (ἦρω-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται **ἀκατάληκτα** (λιμῆν, γέρων).

2) Τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα οὐδεμίαν κατάληξιν ἔχουν εἰς τὴν ἐνικ. ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 67. 1) Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἕξ ἐνὸς θέματος εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σωλήν, σωλήν-ος, κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι, σχηματίζονται ἕξ δύο θεμάτων (λιμῆν, λιμέν-ος, κλπ.).

2) Τῶν διπλοθέμων τὸ ἐν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ συλλαβῆν μακρὸν φωνῆεν, λέγεται **ισχυρόν**, (λιμην-, χιον-), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ἔχον εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ συλλαβῆν βραχὺ φωνῆεν, λέγεται **ἀσθενές** (λιμεν-, χιον-).

§ 68. Τῶν τριτοκλίτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικ. γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἢ κατάληξις αὐτῆς **-ος** (Ἑλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμῆν—χιόν-ος, χιών).

§ 69. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (στάχυν-ς, στάχυν-ος, πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀγών, ἀγών-ο — γέρον, γέροντ-ος).

2) Τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς **ἄφωνόκλητα**, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἄφωνον (φύλαξ, φύλακ-ος, πατρίς, πατρίδ-ος) καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμίφωνον (λιμήν, λιμέν-ος, ῥήτωρ, ῥήτορ-ος). Ἴδὲ § 6 κ. ἔ.

Α' Φωνηεντόληκτα

1. Ἄρσενικά καὶ θηλυκά

§ 70. α' Παράδειγμα (σιγμοκατάληκτα εἰς -ως, γεν. -ως, μονόθεμα).

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
(θέμα ἦρω-, θω-)						
Ὀν.	ὁ	ἦρω-ς	θώ-ς	οἱ	ἦρω-ες	θῶ-ες
Γεν.	τοῦ	ἦρω-ος	θω-ός	τῶν	ἦρώ-ων	θῶ-ων
Διτ.	τὸν	ἦρω-α	θῶ-α	τούς	ἦρω-ας	θῶ-ας
Κλ.	ὃ	ἦρω-ς	θῶ-ς	ὧ	ἦρω-ες	θῶ-ες

(Ἄρχαία δοτικὴ ἐνικοῦ τῷ ἦρω-ι, τῷ θω-ί, πληθυντ. τοῖς ἦρω-σι, τοῖς θω-σί).

Κατὰ τὸ ὄνομα **ὁ θῶς** κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα **ὁ Τρῶς**.

§ 71. β' Παράδειγμα (σιγμοκατάληκτα εἰς -ύς, γεν. -υος, μονόθεμα).

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
(θέμα ἰχθυ-, δρυ-)						
Ὀν.	ὁ	ἰχθύ-ς	ἡ δρυ-ς	οἱ	ἰχθύ-ες	αἱ δρύ-ες
Γεν.	τοῦ	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ός	τῶν	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
Διτ.	τὸν	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν	τούς	ἰχθύ-ς	τάς δρυ-ς
Κλ.	ὃ	ἰχθύ	ὧ δρυ	ὧ	ἰχθύ-ες	ὧ δρυ-ες

(Ἄρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῷ ἰχθύ-ϊ, τῇ δρυ-ϊ. πληθυντ. τοῖς ἰχθύ-σι, ταῖς δρυ-σί).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ὀφρῦς, κλιτύς, ἰσχύς, ἰλύς, πί-
τυς, στάχυς, μῦς.

§ 72. 1) Τῶν εἰς -υς, γεν. -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων ἡ ἐνικὴ
κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ διὰ τῆς
καταλήξεως -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ διὰ τῆς κατα-
λήξεως -ς (ἀρχῆθεν -νς) ἀντὶ -ας.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γέ-
νει, ὅταν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπῶνται· ὁ μῦς, τὸν
μῦν, ὃ μῦ—τάς ὀφρῦς, τοὺς μῦς.

Σημ. Περὶ τοῦ ὀνόματος ὁ ἔγχελυς ἰδὲ κατωτέρω, § 74.

§ 73. γ' Παράδειγμα (σιγμοκατάληκτα εἰς -ις, γεν. -εως, δι-
πλόθεμα).

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. πρυτανι-, πρυτανε-, πόλι-, πόλε-)

ὀν. ὁ πρύτανι-ς ἢ πόλι-ις
γεν. τοῦ πρυτάνε-ως τῆς πόλε-ως
αἰτ. τὸν πρύτανι-ν τὴν πόλι-ν
κλ. ὃ πρύτανι ὃ πόλι

οἱ πρυτάνεις αἱ πόλεις
τῶν πρυτάνε-ων τῶν πόλε-ων
τοὺς πρυτάνεις τὰς πόλεις
ὃ πρυτάνει ὃ πόλει

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῷ πρυτάνει, τῇ πόλει, πληθυντ. τοῖς
πρυτάνεσι, ταῖς πόλεσι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ Δούναβις, ὁ Τίβερις, ὁ
μάντις κλπ. ἡ ἀκρόπολις, δύναμις, ἄσκησις, ποίησις, αἴσθησις, κυ-
βέρνησις, ἀντιπολίτευσις, ἀντίρροησις, ἀπόφασις, ἀπαλλοτριώσις,
περίστασις, βεβαίωσις, ὑπόμνησις, πεποίθησις, προκλήρουξις, μεταρ-
ρῦθμισις, πρόσθεσις, ἀφαίρεσις, ἐξαίρεσις, τάξις, πρᾶξις, γυνῶσις,
θέσις, λύσις, σκέψις, τίγρις, Χάρυβδις, κ. ἄ.

§ 74. δ' Παράδειγμα (σιγμοκατάληκτα εἰς -υς, γεν. -εως, δι-
πλόθεμα).

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. πελεκυ-, πελεκε-)

Ὀν. ὁ πέλεκυ-ς
Γεν. τοῦ πελέκε-ως
Αἰτ. τὸν πέλεκυ-ν
Κλ. ὃ πέλεκυ

οἱ πελέκεις
τῶν πελέκε-ων
τοὺς πελέκεις
ὃ πελέκει

(Ἀρχαία δοτική ἐνικοῦ τῷ πελέκει, πληθυντικοῦ τοῖς πελέκεισι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα πῆχυς καὶ πρέσβυς.

Σημ. Τὸ ὄνομα *ἔγγελος* κλίνεται εἰς μὲν τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -υς, γεν. -υος, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὰ εἰς -υς, γεν. -εως· ὁ *ἔγγελος*, τοῦ *ἔγγέλους* κλπ., οἱ *ἔγγέλεις*, τῶν *ἔγγέλων* κλπ.

§ 75. Παρατηρήσεις εἰς τὰ εἰς -ις ἢ -υς, γεν. -εως ὀνόματα.

Τὰ εἰς -ις ἢ -υς, γεν. -εως, φωνηεντόληκτα ὀνόματα

1) σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἦτοι τὰ μὲν λήγοντα εἰς -ις ἔξ ἐνὸς θέματος εἰς ι (πολι-) καὶ ἔξ ἑτέρου θέματος εἰς ε (πολε-), τὰ δὲ λήγοντα εἰς -υς ἔξ ἐνὸς θέματος εἰς υ (πέλεκυ-) καὶ ἔξ ἑτέρου θέματος εἰς ε (πελεκε-), καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου θέματος τοῦ λήγοντος εἰς ι ἢ υ σχηματίζονται ἡ ὀνομαστική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου θέματος τοῦ λήγοντος εἰς ε πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ μὲ τὴν κατάληξιν -ν καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ (αἱ πόλεις—τὰς πόλεις, οἱ πῆχεις—τοὺς πῆχεις).

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν -ως ἀντὶ -ος καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα (§ 18, 2).

4) τὸν χαρακτῆρα ε τοῦ εἰς -ε λήγοντος θέματος μετὰ ἐπομένου ε (ἢ ι) τῆς καταλήξεως τὸν συναιροῦν εἰς εἰ (πόλεις) πόλεις, (πῆχεις) πῆχεις, (πόλε-ι, πόλει).

§ 76. δ' Παράδειγμα (σιγμοκατάληκτα εἰς -εύς, γεν. -έως, διπλόθεμα).

Ἐνικός		Πληθυντικός	
(θ. ἰππευ-, ἰππε-).			
Ὅν.	ὁ ἰππεύ-ς	οἱ	ἰππεῖς
Γεν.	τοῦ ἰππέ-ως	τῶν	ἰππέ-ων
Αἰτ.	τὸν ἰππέ-α	τούς	ἰππεῖς
Κλητ.	ὦ ἰππεῦ	ὦ	ἰππεῖς

(Αρχαία δοτική ἐνικοῦ τῷ ἱππεῖ, πληθυντ. τοῖς ἱππεῦ-σι, καὶ ἀρχαία αἰτιατική πληθυντικοῦ τοὺς ἱππέ-ας).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα βασιλεύς, γονεύς, ἱερεύς, διερχομηνεύς, κουρεύς, φορεύς, σκαπανεύς, συγγραφεύς, γραμματεύς, εἰσαγγελεύς, ἄλιεύς, προβολεύς, Εὐβοεύς, Ἑρετριεύς, κ. ἄ. ἐν οἷς καὶ τὸ ὄνομα **Πειραιεύς**, τὸ ὁποῖον ὅμως εἰς τὴν γενικήν τοῦ ἐνικοῦ συναίρει τὸ **εω** εἰς **ω** καὶ εἰς τὴν αἰτιατικήν τὸ **εα** εἰς **α** (Πειραιέως) Πειραιῶς, (Πειραιέα) Πειραιᾶ.

§ 77. Τὰ εἰς **-εύς**, γεν. **-έως** ὀνόματα

1) σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἕξ ἐνὸς λήγοντος εἰς **ευ** καὶ ἑτέρου λήγοντος εἰς **ε**, καὶ ἐκ μὲν τοῦ θέματος τοῦ λήγοντος εἰς **ευ** σχηματίζονται ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ, ἐκ δὲ τοῦ θέματος τοῦ λήγοντος εἰς **ε** πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις.

2) εἰς τὴν γενικήν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν **-ως** ἀντὶ **-ος**.

3) τὴν κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, τὴν δὲ αἰτιατικήν τοῦ πληθυντικοῦ ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικήν αὐτοῦ· οἱ ἱππεῖς—τοὺς ἱππεῖς.

4) τὸν χαρακτῆρα **ε** τοῦ εἰς **ε** λήγοντος θέματος μετὰ ἐπομένον **ε** (ἢ **-ι**) τῆς καταλήξεως τὸν συναίρουσιν εἰς **εἰ** (ἱππέες) ἱππεῖς, (ἱππέι—ἱππεῖ).

§ 78. ζ' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς **-οῦς**, γεν. **-ός**, **-αῦς**, γεν. **-ός**, διπλόθεμα).

(θ. βον-, βο-, γραυ-, γραῦ-)

	Ἐνικός				Πληθυντικός			
Ὀν.	ὁ	βοῦ-ς	ἡ	γραῦ-ς	οἱ	βό-ες	αἱ	γραῦ-ες
Γεν.	τοῦ	βο-ός	τῆς	γρα-ός	τῶν	βο-ῶν	τῶν	γρα-ῶν
Αἰτ.	τὸν	βοῦ-ν	τὴν	γραῦ-ν	τούς	βοῦ-ς	τάς	γραῦ-ς
Κλητ.	ὦ	βοῦ	ὦ	γραῦ	ὦ	βό-ες	ὦ	γραῦ-ες

§ 79. ζ' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς **-ώς**, γεν. **-οῦς**, καὶ ἀκατάληκτα εἰς **-ώ**, γεν. **-οῦς**, διπλόθεμα).

(θ. ἦω- καὶ ἦο-, θ. λεχω- καὶ λεχο-)

	Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ὀν.	ἡ ἦώ-ς	λεχώ	(αἱ	λεχοῖ
Γεν.	τῆς ἦοῦς (ἦό-ος)	λεχοῦς (λεχώ-ος)	τῶν	λεχῶν
Αἰτ.	τὴν ἦῶ (ἦό-α)	λεχώ (λεχώ-α)	τάς	λεχοῦς
Κλ.	ὦ ἦός	λεχώ	ὦ	λεχοῖ)

Γραμματική τῆς Καθαρευούσης

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῆ ἡοῖ, τῆ λεχοῖ καὶ ἀρχαία κλητική τοῦ ὀνόματος ἢ λεχῶ -ῶ λεχοῖ).

Κατὰ τὸ ὄνομα *ἡ ἡῶς* κλίνεται καὶ τὸ (ἀρχαϊκόν) ὄνομα ἢ αἰδῶς (=ἐντροπή), κατὰ δὲ τὸ ὄνομα *ἡ λεχῶ* κλίνονται τὰ ὀνόματα ἢ ἡχώ, πειθῶ, Κλειῶ, Σαμφῶ, Λητῶ, Καλυψῶ, Μαριγῶ κλπ.

§ 80. Τὰ εἰς -ῶ, γεν. -οῦς ὀνόματα

1) τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως

2) εἰς τὴν ἐνικήν αἰτιατικήν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (λεχῶ) *λεχῶ*, (Σαμφῶ) *Σαμφῶ* (ιδὲ § 18, 9)

3) ὁσάκις σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, κλίνονται κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν.

2. Οὐδέτερα

§ 81. Παράδειγμα (εἰς -υ ἢ -ι, γεν. -εως).

(θέμα ἄστυ-, ἄστε-, πεπερι-, πεπερε-)

	Ἐνικός	Πληθυντικός
Ὅν.	τὸ ἄστυ πέπερι	τὰ ἄστη(ἄστε-α)πεπέρη(πεπέρε-α)
Γεν.	τοῦ ἄστε-ως πεπέρε-ως	τῶν ἄστε-ων πεπέρε-ων
Αἰτ.	τὸ ἄστυ πέπερι	τὰ ἄστη πεπέρη
Κλ.	ῶ ἄστυ πέπερι	ῶ ἄστη πεπέρη

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῷ ἄστει, τῷ πεπέρει, πληθυντ. τοῖς ἄστε-σι, τοῖς πεπέρε-σι). Παράβαλε § 66, 2 καὶ § 75, 1 καὶ 3.

Κατὰ τὸ ὄνομα *πέπερι* κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα τὸ κόμμι, τὸ σίναπι.

Β' Συμφωνόληκτα

I. Ἄφωνόληκτα

§ 82. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαίρουνται

1) εἰς *οὐρανικόληκτα*, ἥτοι ἔχοντα χαρακτηριστὰ οὐρανικὸν (κ ἢ γ ἢ χ)

2) εἰς *χειλικόληκτα*, ἥτοι ἔχοντα χαρακτηριστὰ χειλικὸν (π ἢ β ἢ φ) καὶ

3) εἰς **ὀδοντικόληκτα**, ἤτοι ἔχοντα χαρακτηριστὰ ὀδοντικὸν (τ ἢ δ ἢ θ).

1. Ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ

§ 83. α' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς -ξι, μονόθεμα)

(θ. κορακ-, φλογ-, ὄνουχ-)

Ἐνικὸς

ἽΟν. ὁ	κόραξ (κόρακ-ς)	ἡ	φλόξ (φλόγ-ς)	ὁ	ὄνουξ (ὄνουχ-ς)
Γεν.	τοῦ κόρακ-ος	τῆς	φλογ-ός	τοῦ	ὄνουχ-ος
Αἰτ.	τὸν κόρακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ὄνουχ-α
Κλ.	ὦ κόραξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ὄνουξ

Πληθυντικὸς

ἽΟν.	οἱ	κόρακ-ες	αἱ	φλόγε-ς	οἱ	ὄνουχ-ες
Γεν.	τῶν	κοράκ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ὄνουχ-ων
Αἰτ.	τούς	κόρακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ὄνουχ-ας
Κλητ.	ὦ	κόρακ-ες	ὦ	φλόγ-ές	ὦ	ὄνουχ-ες

(Ἄρχαία δοτικὴ τῷ κόρακ-ι, τῇ φλογ-ί, τῷ ὄνουχ-ι, πληθυντ. τοῖς κόραξι, ταῖς φλοξί, τοῖς ὄνουξι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα κόλαξ, φύλαξ, κλῆμαξ, κῶδιξ, θώραξ, σάραξ, δραξ, γλαῦξ, δοῦξ, Πνύξ, λυγξ (λυγκός) κλπ.—μάστιξ (-γος), τέτιξ, πρόσφυξ, πτέρυξ, αἶξ, διῶρυξ (-γος), φάλαγξ (φάλαγγος), φάραγξ, πλάστιγξ, σάλπιγξ, λυγξ (λυγγός), σῆραγξ κλπ.—βῆξ (βηχός), διῶρυξ (διώρυχος) κλπ.

Σημ. Κατὰ τὸ ὄνομα κόραξ σχηματίζεται καὶ τὸ ὄνομα ἀλώπηξ, τὸ ὁποῖον ὁμως εἶναι διπλόθεμον (ἀλωπηκ- καὶ ἀλωπεκ-), καὶ ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ αὐτοῦ σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος ἀλωπηκ-, (ἀλώπηξ, ἀλώπεκ-ος κλπ.).

Κατὰ τὸ ὄνομα ὄνουξ σχηματίζεται καὶ τὸ ὄνομα θρίξ, τοῦ ὁποῖου τὸ ἀρχικὸν θ τοῦ θέματος (θριχ-) διατηρεῖται μόνον, ὅπου κατὰ τὴν

κλίσιν αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ τὸ ξ, εἰς πάσας δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις τρέπεται εἰς τ (Θεΐξ, τριχός, τρίχα κλπ. πβ. § 34, ε').

§ 84. β' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς -ψ, μονόθεμα)

(θ. κωνοπ-, Ἄραβ-, φλεβ-)

Ἐνικὸς

ἽΟν. ὁ	κόνωψ (κόνωπ-ς)	Ἄραψ (Ἄραβ-ς)	ἢ	φλέψ (φλέβ-ς)
Γεν. τοῦ	κόνωπ-ος	Ἄραβ-ος		τῆς φλεβ-ὸς
Αἰτ. τὸν	κόνωπ-α	Ἄραβ-α		τὴν φλέβ-α
Κλ. ὃ	κόνωψ	Ἄραψ		ὃ φλέψ

Πληθυντικὸς

ἽΟν. οἱ	κόνωπ-ες	Ἄραβ-ες	αἱ	φλέβ-ες
Γεν. τῶν	κωνώπ-ων	Ἄράβ-ων		τῶν φλεβ-ῶν
Αἰτ. τοὺς	κόνωπ-ας	Ἄραβ-ας		τάς φλέβ-ας
Κλ. ὃ	κόνωπ-ες	Ἄραβ-ες		ὃ φλέβ-ες

(Ἄραχαία δοτικῇ τῷ κόνωπ-ι, τῷ Ἄραβ-ι, τῇ φλεβ-ί, πληθ- τοῖς κόνωψι, τοῖς Ἄραψι, ταῖς φλεψί).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα ἢ λαῖλαψ, ὁ μῶλωψ, Κύκλωψ, προῖγκιψ, (μύωψ, πρεσβύωψ), Αἰθίοψ κλπ., χάλυψ, λιψ (γενικ. λι-βὸς) κλπ.

§ 85. γ' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς -ης, -ας, -ις κλπ. γεν. ητος, -αδος, -ιδος κλπ., μονόθεμα).

(θ. ταπητ-, λαμπάδ-, ὄρνιθ-)

Ἐνικὸς

ἽΟν. ὁ	τάπης (τάπητ-ς)	ἢ	λαμπάς (λαμπάδ-ς)	ὄρνις (ὄρνιθ-ς)
Γεν. τοῦ	τάπητ-ος		τῆς λαμπάδ-ος	ὄρνιθ-ος
Αἰτ. τὸν	τάπητ-α		τὴν λαμπάδ-α	ὄρνιθ-α
Κλ. ὃ	τάπης		ὃ λαμπάς	ὄρνις

Πληθυντικὸς

ἽΟν. οἱ	τάπητ-ες	αἱ	λαμπάδ-ες	ὄρνιθ-ες
Γεν. τῶν	ταπήτ-ων		τῶν λαμπάδ-ων	ὄρνιθ-ων
Αἰτ. τοὺς	τάπητ-ας		τάς λαμπάδ-ας	ὄρνιθ-ας
Κλ. ὃ	τάπητ-ες		ὃ λαμπάδ-ες	ὄρνιθ-ες

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῷ τάπητ-ι, τῇ λαμπάδ-ι, τῇ ὄρνιθ-ι, πληθύντ. τοῖς τάπη-σι, ταῖς λαμπά-σι, ταῖς ὄρνι-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα λέβης, κέλης, μύκης, ἔρωης, Τίγρης, ὠραιότης, λευκότης, ἀρχαιότης, ταχύτης, ἐσθής, ἔρως (ἔρω-τος), γέλως, εἴλως, ἰδρώς, εὐρώς, ὁ ἐνεστώς (τοῦ ἐνεστώτος) κλπ. ὁμάς, δὰς (δαδός), πατρίς, ἐλπίς, τυραννίς, Ἑλληνίς, Ἀγγλίς, ἀψίς (ἀψιδος), κηλίς (κηλιδος), σφραγίς (σφραγιδος), κλεις (κλει-δός), παῖς, ἔρις, τρόπις, νεᾶνις, Ἀρτεμις, κλπ. κόρυς (κόρουθος) κλπ.

Σημ. Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα ποὺς (ποδός), Οἰδίπους, τρίπους, τὰ ὅποια ὅμως εἶναι διπλόθεμα (πουδ- καὶ ποδ-), καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος τοῦ ἔχοντος δίφθογγον *ov*: (πούς, ποδ-ός, πόδ-α κλπ.)

§ 86. δ' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς -ας ἢ -ους ἢ -οῦς κλπ. γεν. -αντος, -οντος, -οῦντος κλπ. μονόθεμα).

(θ. ἀνδριαντ-, ὀδοντ-, πλακουντ-)

Ἐνικὸς

Ὅν.	ὁ	ἀνδριάς	ὀδοῦς	πλακοῦς
Γεν.	τοῦ	ἀνδριάντ-ος	ὀδόντ-ος	πλακοῦντ-ος
Αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ὀδόντ-α	πλακοῦντ-α
Κλητ.	ὦ	ἀνδριάς	ὀδοῦς	πλακοῦς

Πληθυντικὸς

Ὅν.	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ὀδόντ-ες	πλακοῦντ-ες
Γεν.	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ὀδόντ-ων	πλακοῦντ-ων
Αἰτ.	τοὺς	ἀνδριάντ-ας	ὀδόντ-ας	πλακοῦντ-ας
Κλητ.	ὦ	ἀνδριάντ-ες	ὀδόντ-ες	πλακοῦντ-ες

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικοῦ τῷ ἀνδριάντ-ι, τῷ ὀδόντ-ι, τῷ πλακοῦντ-ι, πληθυντικοῦ τοῖς ἀνδριᾶ-σι, τοῖς ὀδοῦ-σι, τοῖς πλακοῦ-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα ἱμάς, ἐλέφας, γίγας, ἀδάμας, Αἶας, Βίας, (τὸ περισπώμενον ὄνομα) ἀλλᾶς, ἀλλᾶντος, κλπ — Σαμψοῦς (-οῦντος), Οἰνοῦς κλπ.

§ 87. ε' Παράδειγμα (ἀκατάληκτα εἰς -ων, γεν. -οντος, διπλό-
θεμα, καὶ εἰς -ῶν, γεν. -ῶντος, μονόθεμα).

(θ. λεοντ-, λεοντ-, Ξενοφωντ-)

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς
Ὀν.	ὁ λέων Ξενοφῶν		οἱ λέοντ-ες (Ξενοφῶντ-ες
Γεν.	τοῦ λέοντ-ος Ξενοφῶντ-ος		τῶν λεόντ-ων Ξενοφῶντ-ων
Αἰτ.	τὸν λέοντ-α Ξενοφῶντ-α		τούς λέοντ-ας Ξενοφῶντ-ας
Κλητ.	ὦ λέον Ξενοφῶν		ὦ λέοντ-ες Ξενοφῶντ-ες)

(Ἀρχαία δοτικὴ ἔνικ. τῷ λέοντ-ι, τῷ Ξενοφῶντ-ι, πληθυντ.
τοῖς λέου-σι, τοῖς Ξενοφῶ-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα δράκων, γέρων, θεράπων,
Ναπολέον, (τὰ ἀρχῆθεν μετοχικὰ ὀνόματα) ὁ ὀρίζων, ὁ προύχων,
ὁ ἄρχων, ὁ παράγων, ὁ ἐπιλαχών, κλπ.—Κλεοφῶν, Κτησιφῶν,
Χαιρεφῶν κλπ.

2. Οὐδέτερα

§ 88. α' Παράδειγμα (εἰς -α, γεν. -ατος, -ι, γεν. -ιτος, -ον,
γεν. -οντος, μονόθεμα).

(θ. μαθηματ-, γαλακτ-, μελιτ-, καθήκοντ-)

	Ἐνικὸς		
Ὀν.	τὸ μάθημα γάλα		μέλι καθήκον
Γεν.	τοῦ μαθήματ-ος γαλακτ-ος		μέλιτ-ος καθήκοντ-ος
Αἰτ.	τὸ μάθημα γάλα		μέλι καθήκον
Κλ.	ὦ μάθημα γάλα		μέλι καθήκον

Πληθυντικὸς

Ὀν.	τὰ μαθήματ-α γαλακτ-α		μέλιτ-α καθήκοντ-α
Γεν.	τῶν μαθημάτ-ων γαλάκτ-ων		μέλιτ-ων καθήκοντ-ων
Αἰτ.	τὰ μαθήματ-α γαλακτ-α		μέλιτ-α καθήκοντ-α
Κλ.	ὦ μαθήματ-α γαλακτ-α		μέλιτ-α καθήκοντ-α

(Ἀρχαία δοτικὴ ἔνικ. τῷ μαθήματ-ι, τῷ γαλακτ-ι, τῷ μέλιτ-ι,
τῷ καθήκοντ-ι, πληθυντ. τοῖς μαθήμα-σι, τοῖς γάλαξι, τοῖς μέλι-
σι, τοῖς καθήκου-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα ποίημα, κίνημα, φάντασμα, μεϊδιάμα, χειροκρότημα, χρῶμα, χρῆμα, δρᾶμα, σφάλμα, τραῦμα, τέσμα, βλέμμα, κῆμα, κλῆμα κλπ. (τὰ ἀρχῆθεν μετοχικά ὀνόματα) τὸ συμφέρον (τοῦ συμφέροντος), τὸ περιβῆλλον, τὸ μέλλον, τὸ παρελθόν, τὸ παρόν, τὸ προσόν, τὸ προῖόν, τὸ συμβῆν (τοῦ συμβάντος), τὸ ἀνακοινωθῆν (τοῦ ἀνακοινωθέντος), κλπ.

§ 89. β' Παράδειγμα (εἰς -ας, γεν. -ατος, -αο, γεν. -ατος κλπ., διπλόθεμα).

(θ. κρέασ-, κρεατ-, φρέαρ-, φρεατ-, γόνυ-, γονατ-, οὔσ-, ὄτ-, γεγονοσ-, γεγονοτ-)

Ἑνικός

Ὀν.	τὸ	κρέας	φρέαρ	γόνυ	οὔς	γεγονός
Γεν.	τοῦ	κρεατ-ος	φρεατ-ος	γόνατ-ος	ὄτ-ός	γεγονότ-ος
Αἰτ.	τὸ	κρέας	φρέαρ	γόνυ	οὔς	γεγονός
Κλ.	ὦ	κρέας	φρέαρ	γόνυ	οὔς	γεγονός

Πληθυντικός

Ὀν.	τὰ	κρεατ-α	φρεατ-α	γόνατ-α	ὄτ-α	γεγονότ-α
Γεν.	τῶν	κρεατ-ων	φρεατ-ων	γονατ-ων	ὄτ-ων	γεγονότ-ων
Αἰτ.	τὰ	κρεατ-α	φρεατ-α	γόνατ-α	ὄτ-α	γεγονότ-α
Κλ.	ὦ	κρεατ-α	φρεατ-α	γόνατ-α	ὄτ-α	γεγονότ-α

(Ἄρχαία δοτική ἑνικ. τῷ κρεατ-ι, τῷ φρεατ-ι τῷ γόνατ-ι, τῷ ὄτ-ί, τῷ γεγονότ-ι, πληθυντ. τοῖς κρεά-σι, τοῖς φρέα-σι, τοῖς γόνασι, τοῖς ὄ-σί, τοῖς γεγονό-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα τὸ κέρας, πέρας, γῆρας (ἐνικοῦ μόνον), τὸ ἄλας, ἐρυσίπελας κλπ. ἦπαρ, στέαρ, δέλεαρ, ὕδωρ (ὑδατος), δόρυ (δόρατος), φῶς (φωτός) καὶ αἱ λέξεις τὸ συνειδός, τὸ καθεστώς, τὸ συμβεβηκός (ἀρχαῖαι μετοχαὶ καὶ αὐταί).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα

§ 90. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν μετὰ τὴν κατᾶληξιν *-ς*, τὴν ἑνικὴν αἰτιατικὴν μετὰ τὴν κατᾶληξιν *-α* καὶ τὴν ἑνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἑνικὴν ὀνομαστικὴν.

Σχηματίζουν δὲ ἐκ τούτων

1) τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἀκατάληκτον τὰ ἔχοντα θέμα εἰς -οντ πλὴν τοῦ ὀνόματος *ὁ ὀδοῦς, ὁ γέρον, ὁ λέων*.

2) τὴν ἐνικ. αἰτιατικὴν εἰς -ν ἀντὶ εἰς -α τὰ εἰς -ις βαρύτενα ὀδοντικόληκτα· ἡ *ἔρις, τὴν ἄριον, ἡ Ἄρτεμις, τὴν Ἄρτεμιν*.

3) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἐκ τοῦ θέματος ἀπλῶς καὶ οὐχὶ ὁμοίαν πρὸς τὴν ἐνικ. ὀνομαστικὴν τὸ ὄνομα *ὁ παῖς*, καὶ πάντα τὰ βαρύτενα ὀδοντικόληκτα τὰ λήγοντα εἰς -ας ἢ -ις· *ὦ παῖ, ὦ ἔλεφαν, ὦ Αἴαν, ὦ Ἄρτεμι*.

Ἐκ δὲ τῶν διπλοθέμων σχηματίζουσι τὴν ἐνικ. κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὸ ἀσθενὲς θέμα τὰ εἰς -ων (-οντος)· *ὦ γέρον (= ὦ γέροντ), ὦ λέων (= ὦ λέοντ)*. Πβ. § 9.

Σημ. Τὰ εἰς -ας βαρύτενα ὀδοντικόληκτα δύνανται νὰ σχηματίζουσι τὴν ἐνικ. κλητικὴν καὶ εἰς -α (κατὰ τὰ πρωτόκλητα εἰς -ας)· *ὦ Αἴα, ὦ γόα* (πβ. § 45 καὶ § 46).

§ 91. Τῶν ἀφωνολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὁ χαρακτηρ εὐρισκόμενος πρὸ τῆς καταλήξεως -ς (ἢ -σι),

1) ὅταν εἶναι οὐρανικόν, ἐνοῦται μετὰ τοῦ *σ* εἰς *ξ*· (κόρακ-ς) *κόραξ*, (φλόγ-ς) *φλόξ*, (κόρακ-σι—κόραξι, φλογ-σί—φλοξί),

2) ὅταν εἶναι χειλικόν, ἐνοῦται μετὰ τοῦ *σ* εἰς *ψ*· (μῶλωπ-ς) *μῶλωψ*, (φλέβ-ς) *φλέψ*, (μῶλωπ-σι—μῶλωψι, φλεβ-σί—φλεψί),

3) ὅταν εἶναι ὀδοντικόν, ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ *σ*· (τάπητ-ς) *τάπης*, (πατριδ-ς) *πατρίς*, (ὄρνιθ-ς) *ὄρνις*, (τάπητ-σι—τάπησι, πατριδ-σι—πατρίσι, ὄρνιθ-σι—ὄρνισι).

Ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ ὀδοντικοῦ ὑπάρχη *ν*, συναποβάλλεται καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ ὀδοντικοῦ πρὸ τοῦ *σ*, τὸ δὲ πρὸ αὐτῶν ὑπάρχον βραχὺ φωνῆεν πάσχει ἀντέκτασιν· (Αἰάντ-ς) *Αἰᾶς*, (ὀδόντ-ς) *ὀδοῦς*, (ἱμᾶντ-σι—ἱμᾶ-σι, γέροντ-σι—γέρονσι). (§ 35, 1 καὶ 3).

§ 92. Τῶν ἀφωνολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὁ ἀφωνος χαρακτηρ εὐρισκόμενος εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ἀποβάλλεται ὡς μὴ ληκτικὸς λέξεως· Ἑλληνικῆς· (γέροντ) *γέρον*, (γέροντ) *γέρον*, (παῖδ) *παῖ*, (σῶματ) *σῶμα*, (μέλιτ) *μέλι*. Οὕτω καὶ (γάλακτ) *γάλα*.

Σημ. Εἰς τὰ ὀνόματα *νύξ, ἀναξ, χειρῶναξ*, τῶν ὁποίων τὸ θέμα λήγει εἰς *κτ* (νυκτ-ός, ἀνακτ-ος, χειρῶνακτ-ος) ἀποβάλλεται πρῶτον τὸ ὀδοντικόν *τ* πρὸ τοῦ *σ* καὶ ἔπειτα τὸ πρὸ τοῦ *τ* οὐρανικόν ἐνοῦται μετὰ τοῦ *σ* εἰς *ξ*· (νύκτ-ς, νύκ-ς) *νύξ*. Ἴδὲ καὶ § 64 κ. ε.

II. Ἡμιφώνοληκτα

93 § Τὰ ἡμιφώνοληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαίρουνται

1) εἰς **ἐνρινόληκτα (νύληκτα)**, ἧτοι ἔχοντα χαρακτηριστῆρα ἐνρινον (ν)· δαίμων, δαίμων-ος (θ. δαίμων-, δαιμον-)

2) εἰς **ὕγρόληκτα (ῥώληκτα)**, ἧτοι ἔχοντα χαρακτηριστῆρα ὕγρον (ρ)· ῥήτωρ, ῥήτωρ-ος (θ. ῥήτωρ-, ῥήτωρ-)

3) εἰς **σιγμόληκτα**, ἧτοι ἔχοντα χαρακτηριστῆρα σ· κράτος, κράτους (θ. κρατος-, κρατεσ-)· Σωκράτης, Σωκράτους (θ. Σωκρατησ-, Σωκρατεσ).

1. Νύληκτα

§ 94. Τὰ νύληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους μόνον, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα.

§ 95. α' Παράδειγμα (καταληκτικὰ εἰς -ις, γεν. -ίνος, μονόθεμα)

(θ. ἀκτιν-, ῥίν-)

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἦν. ἡ ἀκτις (ἀκτιν-ς)	ῥίς (ῥίν-ς)	αἱ	ἀκτιν-ες	ῥίν-ες
Γεν. τῆς ἀκτιν-ος	ῥίν-ός	τῶν	ἀκτιν-ων	ῥίν-ων
Αἰτ. τὴν ἀκτιν-α	ῥίν-α	τάς	ἀκτιν-ας	ῥίν-ας
Κλ. ὦ ἀκτις	ῥίς	ὦ	ἀκτιν-ες	ῥίν-ες

(*Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῇ ἀκτιν-ι, τῇ ῥίν-ί, πληθυντ. ταῖς ἀκτῖ-σι, ταῖς ῥί-σί).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ δελφίς, ἡ Σαλαμίς, Ἐλευσίς κλπ. (πβ. § 35, 2).

§ 96. β' Παράδειγμα (ἀκατάληκτα εἰς -αν-, γεν. -άνος, εἰς -ην, γεν. -ηνος, εἰς -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα)

(θ. μεγισταν-, σωλήν-, μην-, χειμων-)

Ἐνικὸς

Ἦν. ὁ μεγιστάν	σωλήν	μὴν	χειμών
Γεν. τοῦ μεγιστάν-ος	σωλήν-ος	μην-ός	χειμῶν-ος
Αἰτ. τὸν μεγιστάν-α	σωλήν-α	μῆν-α	χειμῶν-α
Κλ. ὦ μεγιστάν	σωλήν	μὴν	χειμῶν

Πληθυντικός II

Όν.	οἱ	μεγιστᾶν-ες	σωλῆν-ες	μῆν-ες	χειμῶν-ες
Γεν.	τῶν	μεγιστᾶν-ων	σωλῆν-ων	μην-ῶν	χειμῶν-ων
Αἰτ.	τούς	μεγιστᾶν-ας	σωλῆν-ας	μῆν-ας	χειμῶν-ας
Κλ.	ὧ	μεγιστᾶν-ες	σωλῆν-ες	μῆν-ες	χειμῶν-ες

(Ἀρχαία δοτική ἔνικ. τῷ μεγιστᾶν-ι, τῷ σωλῆν-ι, τῷ μην-ί, τῷ χειμῶν-ι, πληθυντ. τοῖς μεγιστᾶ-σι, τοῖς σωλῆ-σι, τοῖς μη-σί, τοῖς χειμῶ-σι. Πβ. § 35, 2).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα Τιτάν, πελεκάν, Βραχμάν, Ἀκαρνάν, Εὐρυτάν, Πάν, (τὸ περισπώμενον ὄνομα) Ἀλκμᾶν, κλπ.—πευθήν, Ἑλλην, κλπ.—ἄγῶν, ἀγκῶν, βουβῶν, αἰών, κοιτών, θαμών, κυκεῶν, κυκλών, κολοφῶν, χιτών, ὄρνιθῶν, περιστερεῶν, ἔλαιῶν, πευκῶν, σάπων, ῥῶθῶν, κώδων, πάγων, σίφων, Κιθαιρῶν, Κραννῶν, Μαραθῶν, Σιδῶν, Αὐλών, Βαβυλῶν, Ἑλικῶν, Βασιγκτών, Κοδριγκτών, Δευκαλίων, Ὠρίων, Πλάτων, Λάμων, Ζήνων, Σόλων, Κόνων, Τρύφων, Λάκων, Χάρων, Ἴων, Ἴερων, Ἀπόλλων, Βύρον, (τὸ περισπώμενον) Ποσειδῶν κ. ἄ.

§ 97. γ' Παράδειγμα (ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -εως, εἰς -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα).

(θ. ποιμην-, ποιμεν-, χελιδων-, χελιδον-, γειτων-, γειτον-)

Ἐνικός

Όν.	ὁ	ποιμην	ἡ	χελιδόν	ὁ	γείτων
Γεν.	τοῦ	ποιμέν-ος	τῆς	χελιδόν-ος	τοῦ	γείτον-ος
Αἰτ.	τόν	ποιμέν-α	τήν	χελιδόν-α	τόν	γείτον-α
Κλ.	ὧ	ποιμην	ὧ	χελιδόν	ὧ	γείτων

Πληθυντικός

Όν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	γείτων-ες
Γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	γειτόν-ων
Αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	γείτων-ας
Κλ.	ὧ	ποιμέν-ες	ὧ	χελιδόν-ες	ὧ	γείτων-ες

(Ἀρχαία δοτική ἔνικου τῷ ποιμέν-ι, τῇ χελιδόν-ι, τῷ γείτον-ι, πληθυντικοῦ τοῖς ποιμέ-σι, ταῖς χελιδό-σι, τοῖς γείτο-σι. Πβ. § 35, 2).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα λιμῆν, πυθμῆν, ἀχρῆν, ἑμῆν, κλπ.—ἀηδών, ἀλκυών, εἰκών, ἠγεμών, χιών, σνγδαιτυμών, Μαγεδών, κλπ.—τέκτων, δαίμων, ἐμπειρογνώμων, κίων, Ἰάσων, Ἄγαμέμνων, Μέμνων, κλπ.

2. ῥώληκτα

§ 98. Τὰ ῥώληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι παντός γένους, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, πάντα δὲ ἀκατάληκτα.

Α' Ἀρσενικά καὶ Θηλυκά

§ 99. α' Παράδειγμα (εἰς -ηρ, γεν. -ηρος, εἰς -ωρ, γεν. -ωρος, μονόθεμα).

(θ. κρατῆρ-, δικτάτωρ-).

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Ὀν. ὁ	κρατῆρ	δικτάτωρ	οἱ	κρατῆρ-ες	δικτάτωρ-ες
Γεν. τοῦ	κρατῆρ-ος	δικτάτωρ-ος	τῶν	κρατῆρ-ων	δικτάτωρ-ων
Αἰτ. τὸν	κρατῆρ-α	δικτάτωρ-α	τούς	κρατῆρ-ας	δικτάτωρ-ας
Κλ. ὃ	κρατῆρ	δικτάτωρ	ὧ	κρατῆρ-ες	δικτάτωρ-ες

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῷ κρατῆρ-ι, τῷ δικτάτωρ-ι, πληθυντικοῖς κρατῆρ-σι, τοῖς δικτάτωρ-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα κλητῆρ, λουτήρ, ζωστήρ, ὀδοστροφτήρ, χροσστήρ, λαμπτήρ, σωτήρ, σπινθήρ, πάνθηρ, κλπ.—πραίτωρ, πάστωρ, Βίκτωρ, (ἰχώρ) κλπ.—Κᾶρ (Καρός, Κᾶρα).

Σημ. 1. Εἰς ταῦτα δύνανται νὰ καταταχθοῦν καὶ τὰ ῥώληκτα ὀνόματα ὁ φθειρ, (τοῦ φθειρός), ἡ χεῖρ (τῆς χειρός) καὶ τὸ ὄνομα ὁ μάρτυς (τοῦ μάρτυρος) ἔχον εἰς τὴν ἐνικ. ὄνομ. τὴν κατάληψιν -ς ἀντὶ τοῦ ρ.

(Ἡ Ἀρχαία δὲ δοτικὴ πληθυντικοῦ τοῦ ὀνόματος ἡ χεῖρ εἶναι ταῖς χερσὶ καὶ τοῦ ὀνόματος ὁ μάρτυς—τοῖς μάρτυ-σι).

Σημ. 2. Τὰ μονόθεμα εἰς -ωρ (γεν. -ωρος) ὀνόματα κατὰ κανόνα προέρχονται ἐκ τῆς λατινικῆς γλώσσης.

§ 100. β' Παράδειγμα (εἰς -ηρ, γεν. -ερος, εἰς -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα).

(θ. πρακτωρ-, πρακτορ-, ἄηρ-, ἄερ-).

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
Ὄν.	ὁ	πράκτωρ	ἄηρ	οἱ	πρακτορ-ες	ἄερ-ες
Γεν.	τοῦ	πράκτορ-ος	ἄερ-ος	τῶν	πρακτόρ-ων	ἄερ-ων
Αἰτ.	τὸν	πράκτορ-α	ἄερ-α	τούς	πρακτορ-ας	ἄερ-ας
Κλ.	ὃ	πράκτορ	ἄηρ	ὧ	πρακτορ-ες	ἄερ-ες

(Ἀρχαία δοτική ἔνικ. τῷ πρακτορ-ι, τῷ ἄερ-ι, πληθυντ. τοῖς πρακτορ-σι, τοῖς ἄερ-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα ῥήτωρ, κοσμήτωρ, διδάκτωρ, αὐτοκράτωρ, ἐκλέκτωρ, ἔκτωρ, κλπ.—αἰθήρ, ἄθήρ, ἄστηρ.

(Σημ. τοῦ ὀνόματος ὁ ἄστηρ ἀρχαία δοτική πληθυντικοῦ εἶναι τοῖς ἀστρά-σι).

§ 101. γ' Παράδειγμα (συγκοπτόμενα εἰς -ηρ, γεν. -ρός).

(θ. πατηρ-, πατερ-, πατρ-, μητηρ, μητερ-,
μητρ-, ἀνηρ- ἀνερ-, ἀνδρ-).

	Ἐνικὸς				
Ὄν.	ὁ	πατήρ	ἡ	μήτηρ	ὁ ἀνήρ
Γεν.	τοῦ	πατρ-ός	τῆς	μητρ-ός	τοῦ ἀνδρ-ός
Αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	τήν	μητέρ-α	τὸν ἀνδρ-α
Κλητ.	ὦ	πάτερ	ὦ	μητερ	ὦ ἀνερ

Πληθυντικὸς

Ὄν.	οἱ	πατέρ-ες	αἱ	μητέρ-ες	οἱ ἀνδρ-ες
Γεν.	τῶν	πατέρ-ων	τῶν	μητέρ-ων	τῶν ἀνδρ-ῶν
Αἰτ.	τούς	πατέρ-ας	τάς	μητέρ-ας	τούς ἀνδρ-ας
Κλητ.	ὦ	πατέρ-ες	ὦ	μητέρ-ες	ὦ ἀνδρ-ες

(Ἀρχαία δοτική ἔνικ. τῷ πατρ-ί, τῇ μητρ-ί, τῷ ἀνδρ-ί, πληθ. τοῖς πατρά-σι, ταῖς μητροῖ-σι, τοῖς ἀνδρά-σι).

Συγκοπτόμενα εἶναι καὶ τὰ ὀνόματα γαστήρ (γαστρός), θυγάτηρ (θυγατρός), Δημήτηρ (Δήμητρος, Δήμητρα).

Σημ. Τοῦ ὀνόματος γαστήρ ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ὦ γαστήρ, τοῦ δὲ θυγάτηρ—ὦ θύγατερ καὶ τοῦ Δημήτηρ—ὦ Δήμητερ. Ἀλλὰ καὶ

τούτων ἡ κλητικὴ δύναται νὰ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν· ἐλθεῖν·
θυγάτηρ μου· ὦ θεά Δημήτηρ.

Β' Οὐδέτερον.

§ 102. Παράδειγμα (θ. ἔαρ-, νέκταρ-, πυρ-).

Ἐνικὸς

Ὄν.	τὸ	ἔαρ	νέκταρ	πῦρ
Γεν.	τοῦ	ἔαρ-ος	νέκταρ-ος	πυρ-ός
Αἰτ.	τὸ	ἔαρ	νέκταρ	πῦρ
Κλ.	ὦ	ἔαρ	νέκταρ	πῦρ

(Ἄρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῷ ἔαρ-ι, τῷ νέκταρ-ι, τῷ πυρ-ί).

Ἐκ τούτων πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχει μόνον τὸ ὄνομα πῦρ·
κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν· τὰ πυρ-ά, τῶν πυρ-ῶν, (τοῖς πυροῖς).
τὰ πυρ-ά, ὦ πυρ-ά.

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἡμιφωνόληκτα ὀνόματα.

§ 103. Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα
ὀνόματα σχηματίζουν τὰ πλεῖστα τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν
πρὸς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (Σαλαμῖς) ὦ Σαλαμῖς, (ποιμὴν)
ὦ ποιμὴν, (χελιδὼν) ὦ χελιδὼν, (ἄηρ) ὦ ἄηρ.

Ἐξαίρουσιν ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ εἰς -ωρ (γεν. -ορος)
καὶ τὰ βαρύτερα εἰς -ων (γεν. -ονος), σχηματίζοντα τὴν ἐνικὴν
κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὸ ἀσθενὲς αὐτῶν θέμα (πράκτωρ) ὦ πρᾶ-
κτωρ, (δαίμων) ὦ δαίμων.

§ 104. Τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα (συγκόπτουν, ἦτοι) ἀπο-
βάλλουν τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν (καὶ
τὴν ἀρχαίαν ἐνικὴν καὶ πληθυντικὴν δοτικὴν) πατρός (ἄντι πα-
τέρος), θυγατρός (ἄντι θυγατέρος).

Σημ. Τὸ ὄνομα Δημήτηρ συγκόπτει τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος
εἰς πάσας τὰς πτώσεις (τοῦ ἐνικοῦ) πλὴν τῆς κλητικῆς, τὸ δὲ ὄνομα
ἄνθρωπος εἰς ταύτας καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ, εἰς δὲ τὸ
συγχεομένον θέμα αὐτοῦ (ἄνθρωπος) παρεμβάλλεται μεταξὺ τοῦ ν καὶ
τοῦ ρ χάριν εὐφωνίας ὁ φθόγγος δ· (ἄνθρωπος, ἄν-δ-ρ-).

III. Σιγμόληκτα

§ 105. Σιγμόληκτα τριτόκλητα ὀνόματα εἶναι

1) τὰ οὐδέτερα εἰς -ος (γεν. -ους)· κράτος, ἔθνος.

2) τὰ κύρια ὀνόματα εἰς -ης (γεν. -ους) ἢ εἰς -κλῆς (γεν. -κλέους)· Σωκράτης, Περικλῆς.

Ταῦτα πάντα εἶναι ἀκατάληκτα.

§ 106. α' Παράδειγμα (οὐδέτερα εἰς -ος, γεν. -ους, διπλόθεμα).

(θ. ἔθνοσ-, ἔθνεσ-, χρεοσ-, χρεεσ-)

	Ἐνικός			Πληθυντικός		
Ὄν.	τὸ	ἔθνος	χρέος	τὰ	ἔθνη	χρέη
Γεν.	τοῦ	ἔθνου	χρέους	τῶν	ἔθνων	χρεῶν
Αἰτ.	τὸ	ἔθνος	χρέος	τά	ἔθνη	χρέη
Κλ.	ὦ	ἔθνος	χρέος	ὦ	ἔθνη	χρέη

(Ἀρχαία δοτική ἑνικ. τῷ ἔθνει, τῷ χρέει, πληθυντ. τοῖς ἔθνεσι, τοῖς χρέεσι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα κράτος, εἶδος, γένος, ζεύγος, δάσος, τεῖχος, ὄρος, ἔπος, τεῦχος, χεῖλος, ψῦχος, οἶγος, πλάτος, βάθος, χάος, ὕψος, τέλος, μέλος, ἄνθος, πένθος, θάσρος, κῦρος, βέλος, κέρδος, κτήνος, σκάφος, κῆτος, ἦθος, ὕφος, μῖσος, σθένος, ὄφελος, ὄνειδος, σκότος, στέλεχος, μέγεθος, ἔδαφος, κλπ. (Πβ. § 66, καὶ § 92).

§ 107. β' Παράδειγμα (εἰς -ης, γενικ. -ους ἢ εἰς -κλῆς, γεν. -κλέους, διπλόθεμα).

(θ. Σωκρατησ-, Σωκρατεσ-, Περικλησ- Περικλεεσ-)

	Ἐνικός			Πληθυντικός		
Ὄν.	ὁ	Σωκράτης	Περικλῆς (Περικλῆς)	οἱ	Σωκράται	Περικλεῖς
Γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Περικλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Περικλέων
Αἰτ.	τὸν	Σωκράτη(ν)	Περικλέα (ἢ Περικλῆ)	τούς	Σωκράτας	Περικλεῖς
Κλ.	ὦ	Σωκράτη	Περικλῆ	ὦ	Σωκράται	Περικλεῖς
		(ἢ Σώκρατες)	(ἢ Περικλεῖς)			

(Ἀρχαία δοτική ἐνικοῦ τῷ Σωκράτει, τῷ Περικλεῖ, πληθυντικού τοῖς Σωκράταις, τοῖς Περικλέσι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ὀνόματα Πολυκράτης, Ἀριστοφάνης, Διογένης, Δημοσθένης, Ἀριστομένης, Ἀριστοτέλης, κλπ. — Ἡρακλῆς, Θεμιστοκλῆς, Ἀγαθοκλῆς κλπ.

Παρατηρήσεις

εἰς τὰ σιγμόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα.

§ 108. Τὰ εἰς -ος οὐδέτερα σιγμόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα

1) σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἕξ ἐνὸς λήγοντος εἰς -οσ καὶ ἕξ ἐτέρου λήγοντος εἰς -εσ, καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου σχηματίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου αἰλοῦνται πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ πᾶσαι αἱ πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ.

2) ἀποβάλλουν τὸν χαρακτήρα σ τοῦ εἰς -εσ θέματος μεταξὺ δύο φωνηέντων, τὰ δὲ συναντώμενα φωνήεντα συναίρουνται, ἥτοι τὸ ε + ο εἰς ου, τὸ ε + α εἰς η, τὸ ε + ω εἰς ω (καὶ τὸ ε + ι εἰς ει) (γένεσ-ος, γένε-ος) γένους, (γένεσ-α, γένε-α) γένη, (γενέσ-ων, γενέ-ων) γενῶν, (γένεσ-ι, γένε-ι) γένει.

Σημ. 1. Ἡ ἀρχαία δοτική τοῦ πληθυντικοῦ ἔθηκε, κράτεσι, κλπ. προήλθε δι' ἀπλοποιήσεως τῶν δύο σ εἰς ἓν (ἔθνεσ-σι, κράτεσ-σι. κλπ.).

Σημ. 2. Τῶν ὀνομάτων χεῖλος, ἄνθος καὶ ὄρος ἡ γενική πληθυντική σχηματίζεται ἀσυναίρετος: τῶν χειλέων, τῶν ἀνθῶν, τῶν ὄρεων.

§ 109. Τὰ εἰς -ης (γεν. -ους) ἢ -κλῆς (γεν. -κλέους) σιγμόληκτα τριτόκλιτα κύρια ὀνόματα

1) σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἕξ ἐνὸς λήγοντος εἰς -ησ (ἢ κλησ-) καὶ ἕξ ἐτέρου λήγοντος εἰς -εσ (ἢ κλεσ-), καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου σχηματίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου αἱ ἄλλαι πτώσεις.

2) ἀποβάλλουν τὸν χαρακτήρα σ τοῦ εἰς -εσ (ἢ κλεσ-) λήγοντος θέματος μεταξὺ δύο φωνηέντων, τὰ δὲ συναντώμενα φωνήεντα συναίρουνται, ὅπως εἰς τὰ εἰς -ος οὐδέτερα σιγμόληκτα (Σωκράτεσ-ος, Σωκράτε-ος), Σωκράτους, (Σωκράτεσ-α, Σωκράτε-α) Σωκράτη, (Περικλέεσ-ος, Περικλέε-ος) Περικλέους.

3) τὴν ἐνικήν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν συνήθως κατὰ τὰ πρωτόκλιτα ὦ Σωκράτη, ὦ Περικλῆ (πβ. ὦ Κανάρη, ὦ Παπανικολῆ).

4) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζον-

ται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς *-ης* (γεν. *-ους*) κατὰ τὴν πρώτην κλίσειν, τὰ δὲ εἰς *-κλῆς* γεν. (*-κλέους*) κατὰ τὴν τρίτην.

§ 110. Τὰ εἰς *-κλῆς* (γεν. *-κλέους*) πάσχουν συναίρεσιν προσέτι ὅπου μετὰ τὸ *ε* τῆς συλλαβῆς *κλε* ἀκολουθεῖ ἄλλο φωνῆεν· (Περικλέης) *Περικλῆς*, (Περικλέει, Περικλεῖ—Περίκλεες, Περίκλεις).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα.

§ 111. 1) Αἱ καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι εἰς πάσας τὰς πτώσεις αἱ αὐταί.

2) Τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα ὡς πρὸς τὰς καταλήξεις διαφέρουν τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν. (Πβ. καὶ § 58, 2).

§ 112. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως (*-ι, -σι*), *α, ας*, τὸ δίχρονον εἶναι βραχύ, (*κλητῆρῖ, κλητῆρσῖ*), *κλητῆρᾶ, κλητῆρᾶς*.

§ 113. Τῶν μονοσυλλάβων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὁ τόνος εἰς τὴν γενικὴν (καὶ τὴν ἀρχαίαν δοτικὴν) τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ καταβιβάζεται ἐπὶ τῆς καταλήξεως

φλόξ—φλόγος (φλογί), φλογῶν (φλοξί).

μῆν—μηνός (μηνί), μηνῶν (μησί).

Ἄλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα *παῖς, οὖς, φῶς, θῶς, Τρώς, δᾶς* εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς ἐπὶ τῆς θεματικῆς συλλαβῆς· τῶν *παιδων, τῶν ὄτων, τῶν φώτων, τῶν θῶων, τῶν Τρώων, τῶν δάδων*.

Ἄνωμαλα οὐσιαστικὰ ὀνόματα.

§ 114. Πολλὰ οὐσιαστικὰ ὀνόματα δὲν κλίνονται κατὰ πάντα συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων καὶ λέγονται *ἀνώμαλα*.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν

1) πολλὰ ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις μίαν καὶ τὴν αὐτὴν

κατάληξιν, ἤτοι εἶναι **ἄκλιτα**. Τοιαῦτα δὲ εἶναι κανονικῶς τὰ ἐκ ξένων γλωσσῶν εἰλημμένα ὀνόματα, ὡς τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων τὸ *ἄλφα*, *βῆτα*, *γάμμα* κλπ., ἢ λέξεις τὸ *δίγαμμα*, ἢ λέξεις ζενίθ, *ραδίε*, τὰ ξενικὰ κύρια ὀνόματα τὸ *Πάσχα*, ὁ *Ἀδάμ*, *Δαβίδ*, *Ἰωσήφ*, *Ἰώβ*, *Γκαῖτε*, *Σίλλερ*, *Οὐγκώ*, τὸ *Ἀφγανιστάν*, ὁ *Ρακιβάν*, ὁ *Στεφάνοβιτς*, ὁ *Πέτροβιτς* κλπ.

2) μερικὰ κλίνονται εἰς μὲν τὸν ἓνα ἀριθμὸν κατὰ τινα κλίσιν, εἰς τὸν ἕτερον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινα κλίσιν, εἰς τὰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, καὶ λέγονται **εἰτερόκλιτα**, ὡς ὁ *νοῦς*, τοῦ *νοῦ*, κλπ. οἱ *νόες*, τῶν *νόων*, τοὺς *νόας*, κλπ.

ὁ *πλοῦς*, τοῦ *πλοῦ*, κλπ. οἱ *πλόες*, τῶν *πλόων*, τοὺς *πλόας*, κλπ.

(πβ. § 61).

ἢ *γυνή*, τῆς *γυναικός*, (τῇ *γυναικί*), τὴν *γυναῖκα*, ὃ *γύναι*
αἱ *γυναῖκες*, τῶν *γυναικῶν*, (ταῖς *γυναιξί*), τὰς *γυναῖκας*,
ὃ *γυναῖκες*

ὁ *Ἄρης*, τοῦ *Ἄρεως*, (τῷ *Ἄρει*), τὸν *Ἄρη* ἢ *Ἄρην*,
ὃ *Ἄρη*.

ὁ *Μωϋσῆς*, τοῦ *Μωϋσέως*, (τῷ *Μωϋσῆ*), τὸν *Μωϋσῆν*.

ἢ *ὀκᾶ*, τῆς *ὀκᾶς*, (τῇ *ὀκᾶ*), τὴν *ὀκᾶν*, ὃ *ὀκᾶ*.

αἱ *ὀκᾶδες*, τῶν *ὀκᾶδων*, τὰς *ὀκᾶδας*, ὃ *ὀκᾶδες*.

3) μερικὰ ξενικὰ ἰδίως ὀνόματα κλίνονται κατ' ἰδίαν αὐτῶν κλίσιν καὶ λέγονται **ιδιόκλιτα**, ὡς ὁ *ἀγᾶς*, τοῦ *ἀγᾶ*, τὸν *ἀγᾶν*, ὃ *ἀγᾶ*—οἱ *ἀγᾶδες*, τῶν *ἀγᾶδων*, τοὺς *ἀγᾶδες*, ὃ *ἀγᾶδες*
ὁ *καφές*, τοῦ *καφέ*, τὸν *καφέν*, ὃ *καφέ*—οἱ *καφέδες*, τῶν *καφέδων*, τοὺς *καφέδες*, ὃ *καφέδες*. Ὅμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ *ἄββᾶς*, *καμβᾶς*, *ταφτᾶς*, κλπ. ὁ *χασές*, ὁ *μυραρές*, κλπ.

4) μερικὰ σχηματίζονται μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα αὐτῶν (**μεταπλάττεται**, ἤτοι) μεταβάλλεται, διὸ λέγονται **μεταπλαστικά**, ὡς

ὁ *κύων*, τοῦ *κυν-ός*, (τῷ *κυν-ί*), τὸν *κύν-α*, ὃ *κύνον*—οἱ *κύν-ες*, τῶν *κυν-ῶν*, (τοῖς *κυν-σί*), τοὺς *κύν-ας*, ὃ *κύν-ες*, (θ. *κυνων-*, *κυν-*).

ὁ Ζεύς, τοῦ Διός, (τῷ Δί), τὸν Δία, ὃ Ζεῦ (θ. Ζευ- Δι-).

ἡ ναῦς, τῆς νεώς, (τῇ νηί), τὴν ναῦν, ὃ ναῦ—αἱ νῆες, τῶν νεῶν, (ταῖς ναυσί), τὰς ναῦς, ὃ νῆες (θ. ναυ, νε-, νη-).

δ) μερικὰ κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἀλλάσσουν γένος καὶ λέγονται **διπλογενῆ** ἢ **έτερογενῆ**, ὡς

ὁ πλοῦτος—οἱ πλοῦτοι καὶ τὰ πλούτη

ὁ δεσμὸς—οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμὰ

ὁ καπνὸς—οἱ καπνοὶ καὶ τὰ καπνὰ

ὁ ναῦλος—οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα

β) πολλὰ δὲν εἶναι εὐχρηστα εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις καὶ λέγονται **ἔλλειπτικά** κατ' ἀριθμὸν ἢ κατὰ πτώσιν.

Ἐλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν εἶναι

α') τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ὅποια κανονικῶς ἀπαντοῦν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὡς ὁ *Τύρραβος*—οἱ *Δελφοί*, ἡ *Κόρινθος*—αἱ *Ἀθῆναι*, τὸ *Λαύρειον*—τὰ *Καλάβρυτα*.

Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐορτῶν ὡς τὸ *Πάσχα*, τὰ *Χριστούγεννα*, τὰ *Φῶτα*.

β') ὅσα οὐσιαστικά ὡς ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ ἔχουν δύο ἀριθμοὺς, ὡς

τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων· ὁ χρυσός, ὁ σίδηρος, ὁ μόλυβδος, ἡ πλατίνα, τὸ ῥάδιον, κλπ.

τὰ ὀνόματα ἢ γῆ, τὸ ἔαρ, τὸ γῆρας κ. ἄ.

τὸ ὄνομα οἱ ἐτησίαι (=τὰ μελέμια), κλπ.

Ἐλλειπτικά δὲ κατὰ πτώσιν ἢ καὶ κατ' ἀριθμὸν εἶναι ἡ λέξις **τὸ σέβας** (ἐνικ. ὄνομ. ἢ αἰτιατ.)—τὰ *σέβη* (πληθ. ὄν. ἢ αἰτ.). Ὡς πληθυντικὸς τούτου λαμβάνεται πολλακίς καὶ ἡ λέξις **τὰ σεβάσματα**.

Ἡ λέξις **τὸ ὄφελος** (ἐνικ. ὄνομ. ἢ αἰτιατ.)—τὰ *ὄφελῃ* (πληθ. ὄν. ἢ αἰτ.).

Ἡ λέξις **μάλης** (γενικῆς πτώσεως), εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν φροῖσιν **ὑπὸ μάλης** (= ὑπὸ τὴν μασχάλην).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Τὰ ἐπίθετα

1. Ὅρισμός, γένη, καταλήξεις.

§ 115. **Ἐπίθετα** λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος (χάρτης) λευκός, (οἰκία) χαμηλή, (μέταλλον) βαρύ.

§ 116. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ λέγονται **τριγενῆ** ὁ κακός, ἡ κακή, τὸ κακόν—ὁ ἄκακος, ἡ ἄκακος, τὸ ἄκακόν—ὁ βαρύς, ἡ βαρεῖα, τὸ βαρὺ—ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ λέγονται **διγενῆ** ὁ βλάξ, ἡ βλάξ—ὁ μύωψ, ἡ μύωψ.

§ 117. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἦτοι μίαν δι' ἕκαστον τῶν τριῶν γενῶν, λέγονται **τρικατάληκτα** καλ-ός, καλ-ή, καλ-όν—βαρ-ύς, βαρ-εῖα, βαρ-ύ.

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἦτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν γένος καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται **δικατάληκτα** ὁ—ἡ ἔνδοξ-ος, τὸ ἔνδοξ-ον, ὁ—ἡ εὐελπ-ις, τὸ εὐελπ-ι.

§ 118. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα ἔχουν μίαν κοινὴν κατάληξιν καὶ διὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ διὰ τὸ θηλυκόν γένος, καὶ λέγονται **μονοκατάληκτα** ὁ—ἡ φυγάς, ὁ—ἡ ὀμηλιξ.

§ 119. Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν πάντων κλίνεται κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικόν καὶ τὸ οὐδέτερον

κλίνεται ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν, καὶ ταῦτα λέγονται **δευτερόκλιτα**, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται **τριτόκλιτα**: δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον—πλατ-ύς, πλατ-εῖα, πλατ-ύ.

§ 120. Τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν τρίτην· ὁ—ἡ βάνανσ-ος, τὸ βάνανσ-ον, ὁ—ἡ εὐγεν-ής, τὸ εὐγεν-ές.

§ 121. Τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται πάντα κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων.

I. Δευτερόκλιτα

1) Ἄσυναίρετα

§ 122. α' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς -ος, -α ἢ -η, -ον).

Ἐνικός

δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον	ἀγαθ-ός	ἀγαθ-ή	ἀγαθ-όν
δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου	ἀγαθ-οῦ	ἀγαθ-ῆς	ἀγαθ-οῦ
δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον	ἀγαθ-ὸν	ἀγαθ-ήν	ἀγαθ-ὸν
δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον	ἀγαθ-ε	ἀγαθ-ή	ἀγαθ-ὸν

Πληθυντικός

δίκαι-οι	δικαί-αι	δίκαι-α	ἀγαθ-οἱ	ἀγαθ-αἱ	ἀγαθ-ά
δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων	ἀγαθ-ῶν	ἀγαθ-ῶν	ἀγαθ-ῶν
δικαί-ους	δικαί-ας	δίκαι-α	ἀγαθ-οῦς	ἀγαθ-άς	ἀγαθ-ά
δίκαι-οι	δικαί-αι	δίκαι-α	ἀγαθ-οἱ	ἀγαθ-αἱ	ἀγαθ-ά

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῷ δικαί-ῳ, τῷ ἀγαθ-ῷ, τῇ δικαί-ᾳ, τῇ ἀγαθῇ, τῷ δικαί-ῳ, τῷ ἀγαθ-ῷ, πληθυντ. τοῖς δικαί-οις, τοῖς ἀγαθ-οῖς, ταῖς δικαί-αις, ταῖς ἀγαθ-αῖς, τοῖς δικαί-οις, τοῖς ἀγαθ-οῖς).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα βίαιος, παμπάλαιος, τέλειος,

πλούσιος, ἅγιος, τίμιος, ὄραϊος, ἀρχαῖος, ἔδραϊος, ἀκραῖος, ἀγε-
λαῖος, παλαιός, καθαρός, λαμπρός, μικρός, ἀνιαρός, σφοδρός,
φαιδρός, κακός, λευκός, στενός, στρουφνός, δειλός, λίθινος, ξύλινος,
μαρμάρινος, κλπ.

§ 123. Γῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων εἰς -ος

1) τὸ θηλυκὸν λήγει εἰς -α (μακρόν), ὅταν πρὸ τῆς κατα-
λήξεως -ος τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ· εἰς η δέ, ὅταν πρὸ
αὐτῆς ὑπάρχη οἰονδήποτε σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ· νέ-ος, νέ-α,
ἄγι-ος, ἄγι-α, νεκρ-ός, νεκρ-ά—κακ-ός, κακ-ή, στεγν-ός, στεγν-ή.

Σημ. Εἰς -η λήγει καὶ τὸ θηλυκὸν τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ἐπι-
θέτου ὄγδο-ος· ὀγδό-η.

2) ἡ πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ καὶ γενικὴ τοῦ θηλυκοῦ τονί-
ζεται ὅπου καὶ ὅπως αἱ αὐταὶ πτώσεις τοῦ ἄρσενικοῦ· βέβαιος,
βέβαια—βεβαίων, βεβαίων—ὄραϊοι, ὄραϊα—ὄραίων, ὄραίων
κακοί, κακαί—κακῶν, κακῶν.

§ 124. β' Παράδειγμα (δικατάληκτα εἰς -ος, -ον)

Ἐνικόσ

Πληθυντικός

ὁ-ή	κίβδηλ-ος	τὸ	κίβδηλ-ον	οἱ-αἱ	κίβδηλ-οι	τὰ	κίβδηλ-α
τοῦ-τῆς	κίβδηλ-ου	τοῦ	κίβδηλ-ου	τῶν	κίβδηλ-ων	τῶν	κίβδηλ-ων
τὸν-τὴν	κίβδηλ-ον	τὸ	κίβδηλ-ον	τούς-τάς	κίβδηλ-ους	τὰ	κίβδηλ-α
ὃ	κίβδηλ-ε	ὃ	κίβδηλ-ον	ὃ	κίβδηλ-οι	ὃ	κίβδηλ-α

(Ἄρχαία δοτικὴ ἔνικ. τῶ—τῇ κίβδηλ-ω, τῶ κίβδηλ-ω, πληθ.
τοῖς—ταῖς κίβδηλ-οις, τοῖς κίβδηλ-οις).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα βάρβαρος, βάνανσος, ἄπιστος,
εὐκόλος, δύσκολος, ἐνδοξος, εὐμορφος, ἄμορφος, ἀόρατος, ἀθάνα-
τος, ὑπόχρεος, ἀξιοχρεος, ἀνανδρος, ἐντιμος, πολύτιμος, κλπ.
(Πβ. § 55—§ 59).

§ 125. Δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς -ος εἶναι

1) τὰ πλεῖστα τῶν εἰς -ος συνθέτων ἄκαρπος (ἀ+καρπός),
ἐντιμος (ἐν+τιμή).

2) ἀπλᾶ τινα ἐπίθετα ὡς βάνανσος, βάρβαρος, βάσκανος,
ἔρημος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος, φλύα-

ρος, χέρσος καί τινα ἐκ τῶν ληγόντων εἰς **-ειος, -ιμος, -ιος**, ὡς βόρειος, ἀφέλιμος, ὄριμος, αἰφνίδιος, γαμήλιος.

Σημ. Ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ος** ἐπιθέτων, τὰ ὅποια εἶναι τρικατάληκτα, ἄξια σημειώσεως εἶναι τὰ ἐπίθετα ἀνάξιος (ἀναξία), ἀνιάσιος (ἀνταξία), ἀβέβαιος (ἀβεβαία), ἐναντίος (ἐναντία).

2) Συνηρημένα

§ 126. α' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς **-οῦς, -ᾶ ἢ -ῆ, -οῦν**)

Ἐνικός

σιδηροῦς	σιδηρᾶ	σιδηροῦν		χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν
σιδηροῦ	σιδηρᾶς	σιδηροῦ		χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ
σιδηροῦν	σιδηρᾶν	σιδηροῦν		χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν
(σιδηροῦς	σιδηρᾶ	σιδηροῦν)		(χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν)

Πληθυντικός

σιδηροῖ	σιδηραῖ	σιδηρᾶ		χρυσοῖ	χρυσαῖ	χρυσᾶ
σιδηρῶν	σιδηρῶν	σιδηρῶν		χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν
σιδηροῦς	σιδηρᾶς	σιδηρᾶ		χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ
(σιδηροῖ	σιδηραῖ	σιδηρᾶ)		(χρυσοῖ	χρυσαῖ	χρυσᾶ)

(Ἀρχαία δοτική ἐνικοῦ τῷ σιδηρῷ, τῷ χρυσῷ, τῇ σιδηρᾷ, τῇ χρυσῇ, τῷ σιδηρῷ, τῷ χρυσῷ, πληθυντ. τοῖς σιδηροῖς, τοῖς χρυσοῖς, ταῖς σιδηραῖς, ταῖς χρυσαῖς, τοῖς σιδηροῖς, τοῖς χρυσοῖς).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ἐπίθετα ἀργυροῦς (ἀργυρᾶ), ἔρεοῦς, πορφυροῦς—γαλκοῦς (γαλκῆ), κυανοῦς καὶ τὰ εἰς **-πλοῦς** λήγοντα πολλαπλασιαστικά ἀριθμητικά, ὡς ἀπλοῦς (ἀπλή, ἀπλοῦν), διπλοῦς, τριπλοῦς κλπ. (πβ. § 60, § 61 καὶ § 52 γαλῆ).

§ 127. Ἐκ τῶν εἰς **-οῦς** περισπωμένων τρικατάληκτων ἐπιθέτων σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-ᾶ**, ὅσα πρὸ τῆς καταλήξεως τοῦ ἀρσενικοῦ **-οῦς** ἔχουν **ρ**, σχηματίζουν δὲ αὐτὸ εἰς **-ῆ**, ὅσα πρὸ αὐτῆς ἔχουν ἄλλο σύμφωνον. (πβ. § 123).

Σημ. Ἀρχῆθεν ἀσυναίρετα τὰ μὲν τρία γένη τοῦ ἐπιθέτου σιδηροῦς ἦσαν σιδήρε-ος, σιδηρῆ-α, σιδήρε-ον, τοῦ δὲ ἐπιθέτου χρυσοῦς—χρῦσε-ος, χρυσεῖ-α, χρῦσε-ον.

§ 128. β' Παράδειγμα (δικατάληκτα εἰς -ους, -ουν).

Ἐνικός				Πληθυντικός		
ὁ, ἡ	εὔνους	τὸ	εὔνου	οἱ, αἱ	εὔνοι	τὰ εὔνοα
τοῦ, τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου	τῶν	εὔνων	τῶν εὔνων
τόν, τήν	εὔνου	τὸ	εὔνου	τούς, τὰς	εὔνους	τὰ εὔνοα
(ὃ	εὔνου	ὃ	εὔνου)	(ὧ	εὔνοι	ᾧ εὔνοα)

(Ἀρχαία δοτικὴ ἔνικ. τῶ—τῇ εὔνω, τῶ εὔνω. πληθυντ. τοῖς—ταῖς εὔνοις, τοῖς εὔνοις).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ἐπίθετα (τὰ σύνθετα ἐκ τῶν ὀνομάτων *νοῦς, πλοῦς, πνοῦς* ἢ *πνοή, ῥοῦς, χροιά*, ἤτοι *ἄνους, ὀξύρους, ἀμβλύρους, κρυφίους, εὔπλους, ἄπλους, εὔπρους, ἄπρους, εὔρους, εὔχρους, ἄχρους, τρίχρους*, κλπ. § 60 καὶ § 61).

§ 129. Τῶν εἰς *-ους, -ουν* δευτεροκλίτων δικατάληκτων συνηρημένων ἐπιθέτων.

1) ἡ κατάληξις *-οι* τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, ἂν καὶ προέρχεται ἐκ συναιρέσεως, λαμβάνεται ὡς βραχεῖα (εὔνο-οι) *εὔνοι*.

2) τὸ *-οα* εἰς τὸν πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίροτον τὰ *εὔνοα, τὰ ἄχροα*.

Σημ. Εἰς *-ους, -ουν* λήγουν καὶ τὰ σύνθετα ἐπίθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικόν τὴν λέξιν *πούς*, ὡς *δίπους, δίπουν—τετράπους, τετράπουν*, ἀλλὰ ταῦτα μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν σχηματίζουν κατὰ τὰ εἰς *-ους, -ουν* συνηρημένα δικατάληκτα ἐπίθετα (τόν—τὴν δίπουν, ὃ δίπου, τὸ δίπουν), τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζουν ἐκ τοῦ θέματος *ποδ-* κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν (τοῦ—τῆς δίποδος, οἱ—αἱ δίποδες, τὰ δίποδα, τῶν διπόδων, κλπ.).

Εἰς *-ους, -ουν* λήγουν ὡσαύτως τὰ σύνθετα ἐπίθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν τὴν λέξιν *ὄδους* (ὡς *μονόδους, μονόδουν—χαυλιόδους, χαυλιόδουν*), ἀλλὰ καὶ ταῦτα μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσ. καὶ θηλυκοῦ καὶ τὴν ἐνικ. ὄνομ., αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου σχηματίζουν κατὰ τὰ εἰς *-ους -ουν* συνηρημένα δικατάληκτα ἐπίθετα, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ κλίνονται ὅπως τὸ ὄνομα ὃ *ὄδους*: ὃ—ἡ μονόδους, τοῦ—τῆς μονόδοντος, τόν—τὴν μονόδοντα, κλπ. (πβ. § 86).

3) Ἀττικόκλιτα

§ 130. Παράδειγμα (ἀρσ. καὶ θηλ. εἰς -ως, οὐδ. εἰς -ων).

ὁ, ἡ ἔμπλεως	τὸ ἔμπλεων	οἱ, αἱ ἔμπλεω	τὰ ἔμπλεα
τοῦ, τῆς ἔμπλεω	τοῦ ἔμπλεω	τῶν ἔμπλεων	τῶν ἔμπλεων
τόν, τήν ἔμπλεων	τὸ ἔμπλεων	τούς, τὸς ἔμπλεως	τά ἔμπλεα
ὧ ἔμπλεως	ὧ ἔμπλεων	ὧ ἔμπλεω	ὧ ἔμπλεα

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. τῶ—τῇ ἔμπλεω, τῶ ἔμπλεω, πληθυντ. τοῖς—ταῖς ἔμπλεως, τοῖς ἔμπλεως).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα χρυσόκερος, ἀγήρωσ. (πβ. § 62 καὶ § 63).

§ 131. Τὰ ἀττικόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν εἰς πάσας τὰς καταλήξεις **ω** (ὅπως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα οὐσιαστικά), πλὴν τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τοῦ οὐδτερόου, ὅπου ἔχουν **α**, ὅπως τὰ κοινὰ δευτερόκλιτα ὀνόματα τὰ ἔμπλεα.

Σημ. Ὡς ἀττικόκλιτα κλίνονται πολλάκις εἰς τινὰς μόνον πτώσεις καὶ τὰ ἐπίθετα ἀξιώχερος (ἀξιόχερος), ὑπόχερος (ὑπόχερος), (Πβ. § 124).

II. Τριτόκλιτα

§ 132. α' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς -υς, -εια, -υ).

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
βαρὺς	βαρεῖα	βαρὺ	βαρεῖς	βαρεῖαι	βαρέα
βαρέος	βαρείας	βαρέος	βαρέων	βαρειῶν	βαρέων
βαρὺν	βαρειαν	βαρὺ	βαρεῖς	βαρείας	βαρέα
βαρὺ(ς)	βαρεῖα	βαρὺ	βαρεῖς	βαρεῖαι	βαρέα

(Ἀρχαία δοτικὴ τῶ βαρεῖ, τῇ βαρεί-α, τῶ βαρεῖ, πληθυντ. τοῖς βαρέ-σι, ταῖς βαρεί-αις, τοῖς βαρέ-σι).

Ὅμοιως κλίνονται τὰ ἐπίθετα βαθύς, ταχύς, βραδύς, πλατύς, εὐρύς, ὀξύς, γλυκύς, πρᾶγς, (τὸ ὁποῖον ὅμως ἔχει ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον καὶ κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν: *πρᾶος*, *πρᾶον*), κλπ.

Πάντα δὲ τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἰς τὸ ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον κλίνονται ὅπως τὰ οὐσιαστικὰ *πέλεκυς* καὶ *ἄστν* (§ 74 καὶ § 81), ἀλλὰ ταῦτα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κανονικῶς κατάληξιν *-ος* καὶ διατηροῦν εἰς τὸ οὐδέτερον ἀσυναίρετον τὸ *εα*: *βαξέος*, *βαθέος*, *θήλεος*, *ἡμίσεος*—*βαρέα*, *βαθέα*, *θήλεα*, *ἡμίσεια* (ἀλλὰ καί: *ἡμίση*).

Σημ. 1. Τὰ εἰς *-ος*, *-εα*, *-υ* τρικατάληκτα ἐπίθετα κατὰ κανόνα τονίζονται (εἰς τὸ ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον) ἐπὶ τῆς ληγούσης. Ἐξαίρουσιν μόνον τὰ ἐπίθετα *ἡμους* (ἡμίσεια, ἡμους) καὶ *θήλυς* (θήλεια, θήλυ)

Σημ. 2. Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ἐκ τοῦ *πῆχους* σύνθετα *δικατάληκτα* ἐπίθετα εἰς *-ος*, *-υ*, ὡς *δίπηγος*, *τριπηγος*, *ἑκατοντάπηγος* κλπ. ὁ, ἢ *δίπηγος*, τὸ *δίπηγν*, τοῦ *διπήγεος*, κλπ. πληθυντ. ὄνομ. οὐδετ. τὰ *διπήγη*.

Σημ. 3. Εἰς *-ος* *-υ* *δικατάληκτα* ἐπίθετα εἶναι καὶ σύνθετα ἐξ ὀνομάτων εἰς *-ος*, γεν. *-ουος*, ὡς *εὔβοτος*, *εὔβοτον* (βότος), *πολύχθνος*, *πολύχθν* (ιχθύς), *πολύδακρος*, *πολύδακρον* (τὸ δάκρυ, τοῦ δάκρυος), κλπ. Ταῦτα ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι δευτέρον συνθετικῶν αὐτῶν ὁ, ἢ *πολύδακρος*, τὸ *πολύδακρον*, τοῦ *πολυδάκρυος* κλπ. (Ἴδὲ § 71).

§ 133. β' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς *-ας*, *-ασα*, *-αν* ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς *-ντ*).

Ἐνικός			Πληθυντικός		
πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα
παντός	πάσης	παντός	πάντων	πασῶν	πάντων
πάντα	πᾶσαν	πᾶν	πάντας	πάσας	πάντα
(ὃ πᾶς	πᾶσα	πᾶν)	(ὃ πάντες	πᾶσαι	πάντα)

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. παντ-ί, πάσ-η, παντ-ί, πληθυντ. πᾶ-σι, πάσ-σι).

Ὅμοιως κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἅπας (ἅπασα, ἅπαν), σύμ-πας (σύμπασα, σύμπαν) (πβ. § 86 ἀνδριάς καὶ § 50).

§ 134. γ' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς -εις, -εσσα, -εν ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς -ντ).

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν	χαρίεντες	χαρίεσαι	χαρίεντα
χαρίεντος	χαρίεσσης	χαρίεντος	χαρίέντων	χαρίεσσῶν	χαρίέντων
χαρίεντα	χαρίεσαν	χαρίεν	χαρίεντας	χαρίεσσας	χαρίεντα
(ὃ χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν)	ὃ χαρίεντες	χαρίεσαι	χαρίεντα

(Ἄρχαία δοτ. ἔν. χαρίεντι, χαρίεσση, χαρίεντι—πληθ. χαρίεσι, χαρίεσαις, χαρίεσι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα φωνήεις (φωνήεσσα, **φωνήεν**), ἀστεροείς (ἀστερέεσσα, ἀστερόεν), ἀφροείς κλπ. (πβ. § 86 ὁδοῦς καὶ § 50).

Σημ. Ἡ ἀρχαία πληθυντικὴ δοτικὴ τοῦ ἀροειτικοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου (χαρίε-σι) σχηματίζεται ἐκ θέματος **χαριετ-**. καθὼς καὶ τὸ θηλυκὸν γένος (χαρίε-τια=χαρίεσσα).

§ 135. δ' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς -ων, -ουσα, -ον ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς -ντ).

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

ἄκων	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντες	ἄκουσαι	ἄκοντα
ἄκοντος	ἄκουσης	ἄκοντος	ἄκόντων	ἄκουσῶν	ἄκόντων
ἄκοντα	ἄκουσαν	ἄκον	ἄκοντας	ἄκούσας	ἄκοντα
ὃ ἄκων	ἄκουσα	ἄκον	ὃ ἄκοντες	ἄκουσαι	ἄκοντα

(Ἄρχαία δοτικὴ ἔνικ. ἄκοντι, ἀκούση, ἄκοντι, πληθυντ. ἄκουσι, ἀκούσαις, ἄκουσι).

Ὅμοίως κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκόν, (ἐκοῦσα, ἐκόν.) (πβ. § 87 λέων καὶ § 50).

§ 136. Τριτόκλιτα ἐπίθετα μετ' ἀφωνολήκτου χαρακτῆρος τοῦ θέματος εἶναι προσέτι

1) **δικατάληκτα** ἐπίθετα σύνθετα ἔχοντα δευτέρον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφωνόληκτον, ὡς **φιλόπατρις** (πατρίς), **εὐελπὺς** (ἐλπὺς), **ἀχαρίς** (χάρις), κ. ἄ.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως καὶ τὰ ἀντίστοιχα οὐσιαστικά·
 ὁ—ἡ φιλόπατρις, τὸ φιλόπατρι, τοῦ φιλοπάτριδος κλπ.
 ὁ—ἡ εὐέλπις, τὸ εὐέλπι, τοῦ εὐέλπιδος κλπ.
 οἱ—αἱ εὐέλπιδες, τὰ εὐέλπιδα, τῶν εὐελπίδων κλπ.
 ὁ—ἡ ῥίψασπις, τὸ ῥίψασπι, τοῦ ῥιψάσπιδος κλπ.
 ὁ—ἡ ἀχαρίς, τὸ ἀχαρι, τοῦ ἀχαρίτος κλπ.
 οἱ—αἱ ἀχάριτες, τὰ ἀχάρिता, τῶν ἀχαρίτων κλπ.

2) **μυνοκατάληκτα** ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα ἔχοντα ὡσαύτως δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφωνόληκτον, ὡς βλάξ, φυγάς, μυγὰς, λογὰς (=ἐκλεκτός), πένης, πλάνης—ἄπαις (παῖς), ὀμῆλιξ (ἥλιξ), παρῆλιξ κλπ.

Καὶ ταῦτα κλίνονται ὅπως τὰ ἀντίστοιχα οὐσιαστικά·
 ὁ—ἡ βλάξ, τοῦ—τῆς βλακός, τὸν—τὴν βλακᾶ κλπ. οἱ βλακες κλπ.
 ὁ—ἡ φυγάς, τοῦ—τῆς φυγάδος κλπ. οἱ—αἱ φυγάδες κλπ.
 ὁ—ἡ πένης, τοῦ—τῆς πένητος κλπ. οἱ—αἱ πένητες κλπ.
 ὁ—ἡ ἄπαις, τοῦ—τῆς ἄπαιδος κλπ. οἱ—αἱ ἄπαιδες κλπ.
 ὁ—ἡ παρῆλιξ, τοῦ—τῆς παρήλικος κλπ. οἱ—αἱ παρήλικες κλπ.

§ 137 ε' Παράδειγμα (τρικατάληκτα εἰς -ας, -αίνα, -αν, νύληκτα).

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλανες	μέλαιναι	μέλανα
μέλανος	μελαίνης	μέλανος	μελάνων	μελαινῶν	μελάνων
μέλινα	μέλαιναν	μέλαν	μέλινας	μελαίνας	μέλινα
ὦ μέλαν	μέλαινα	μέλαν	ὦ μέλανεσ	μέλιναι	μέλινα

(Ἀρχαία δοτική ἐνικοῦ μέλανι, μελαίνη, μέλανι, πληθυντ. μέλαισι, μελαίνας, μέλασι).

Ὁμοίως κλίνεται τὸ ἐπίθετον τάλας, (τάλαινα, τάλαν. Πβ. 95-ἀπίς καὶ § 96 μεγιστάν καὶ § 50).

§ 138. ε' Παράδειγμα (δικατάληκτα εἰς -ην, -εν, νύληκτα).

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς			
ὁ—ἡ ἄρρην	τὸ ἄρρεν	οἱ—αἱ ἄρρηνες	τὰ ἄρρενα			
τοῦ—τῆς ἄρρενος	τοῦ ἄρρενος	τῶν ἄρρένων	τῶν ἄρρένων			
τὸν—τὴν ἄρρενα	τὸ ἄρρεν	τούς—τάς ἄρρενας	τὰ ἄρρενα			
ὦ ἄρρην	ὦ ἄρρεν	ὦ ἄρρηνες	ὦ ἄρρενα			

(Ἄρχαία δοτική ἐν. τῷ—τῇ ἄρρени, τῷ ἄρρени, πληθυντ. τοῖς—ταῖς ἄρρеси, τοῖς ἄρρеси). Πβ. § 97 ποιμήν.

Σημ. Ὅμοίως κλίνονται *μονοκατάληκτα* ἐπίθετα ὡς ὑψαύχην (ὑψαύχενος), μακραύχην (μακραύχενος).

§ 139. ζ' Παράδειγμα (δικατάληκτα εἰς -ων, -ον, νύληκτα).

Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς			
ὁ—ἡ	ἐλεήμων	ἐλεῆμον	οἱ—αἱ	ἐλεήμονες	ἐλεήμονα
τοῦ—τῆς	ἐλεήμονος	ἐλεήμονος	τῶν	ἐλεημόνων	ἐλεημόνων
τὸν—τὴν	ἐλεήμονα	ἐλεῆμον	τούς—τάς	ἐλεήμονας	ἐλεήμονα
ὦ	ἐλεήμων	ἐλεῆμον	ὦ	ἐλεήμονες	ἐλεήμονα

(Ἄρχαία δοτικὴ ἐνικ. τῷ—τῇ ἐλεήμονι, τῷ ἐλεήμονι, πληθυντ. τοῖς—ταῖς ἐλεήμοσι, τοῖς ἐλεήμοσι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα ἐπιλήσμων, νοήμων, εὐγνώμων (τὸ εὐγνώμων), ἀγνώμων, εὐδαίμων (τὸ εὐδαῖμον), σώφρων, ἄφρων, παράφρων, μεγαλόφρων, μεγαλοπράγμων, κλπ. (πβ. § 97 γείτων).

Σημ. Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ *μονοκατάληκτα* ῥώληκτα ἐπίθετα εἰς -ωρ (γεν. -ορος): προγαστωρ, πανδαμάτωρ, θαλασσοκράτωρ, κλπ. (πβ. § 100 πράκτωρ).

Ὅμοίως καὶ τὸ (μονόθεμον) μονοκατάληκτον ἐπίθετον μακρόχειρ, (μακρόχειρος, κλπ.).

§ 140. η' Παράδειγμα (δικατάληκτα εἰς -ης, -ες, σιγμόληκτα).

Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς			
ὁ—ἡ	εὐγενής	τὸ εὐγενές	οἱ—αἱ	εὐγενεῖς	τά εὐγενῆ
τοῦ—τῆς	εὐγενοῦς	τοῦ εὐγενοῦς	τῶν	εὐγενῶν	τῶν εὐγενῶν
τὸν—τὴν	εὐγενῆ	τὸ εὐγενές	τούς—τάς	εὐγενεῖς	τά εὐγενῆ
(ὦ εὐγενής)	ὦ εὐγενής	ὦ εὐγενές	ὦ	εὐγενεῖς	ὦ εὐγενῆ

ὁ—ἡ	συνήθης	σύνηθες	οἱ—αἱ	συνήθεις	τά συνήθη
τοῦ—τῆς	συνήθους	συνήθους	τῶν	συνήθων	τῶν συνήθων
τὸν—τὴν	συνήθη	σύνηθες	τούς—τάς	συνήθεις	τά συνήθη
(ὦ συνήθης)	ὦ συνήθης	ὦ	συνήθεις	ὦ	συνήθη

(Ἄρχαία δοτικὴ ἐνικοῦ τῷ—τῇ εὐγενεῖ, τῷ εὐγενεῖ, τῷ—τῇ συνήθει, τῷ συνήθει, πληθ. τοῖς—ταῖς εὐγενέσι, τοῖς εὐγενέσι, τοῖς—ταῖς συνήθεσι, τοῖς συνήθεσι).

Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα ἀγενής, ἀηδής, χονδροειδής, εὐτυχής, ἀτυχής, δυστυχής, εὐσεβής, ἀσεβής, ἐπιμελής, ἀμελής.

ἀληθῆς, ὑγιής, εὐφυής, ἀσφαλής, ἐπισφαλής, κλπ.—χρηστοθήτης, κα-
λοήθης, κακοήθης, εὐήθης, εὐμεγέθης, αὐθάδης—εὐώδης, δυσώδης,
πετρώδης, δενδρῶδης, δασώδης, στοιχειώδης, τερατώδης, θεμελιώ-
δης, ἔξωλης, προώλης, πλήρης, μονήρης, ποδῆρης, ξιφήρης, κλπ.
(καὶ τὰ οὐσιαστικά ἢ *πανώλης*, ἢ *τριήρης*.) πβ. § 107 καὶ § 108.

§ 141. Τὰ εἰς *-ης, -ες* βαρύτερα σιγμόληκτα ἐπίθετα

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ
οὐδετέρου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον· *χρηστοθήτης—τὸ χρηστόθητες·*
αὐθάδης—τὸ αὐθαδες.

Ἐξαιροῦνται τὰ λήγοντα εἰς *-ώδης -ώλης* καὶ *-ήρης*· *εὐώ-*
δης—τὸ εὐῶδες, ἔξωλης—τὸ ἔξῶλες, ποδῆρης—τὸ ποδῆρες.

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὰ πλεῖστα τονίζονται εἰς τὴν
παραλήγουσαν (παρὰ τὸν κανόνα § 33)· τῶν (πληρέ *-ων*)·
πλήρων, τῶν (συνηθέ *-ων*)· *συνήθων*, τῶν (ποδηρέ *-ων*)· *ποδῆρων*.
Ἄλλὰ *τῶν δασωδῶν, τῶν στοιχειωδῶν, κλπ.*

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

§ 142. Τὰ ἐπίθετα πολλὸς καὶ μέγας κλίνονται ἀνωμάλως, ὡς·
ἔξῃς.

(θ. πολν-, πολλο-, μεγα-, μεγαλο-)

Ἐνικός

Ὄν.	πολύς	πολλή	πολύ	μέγας	μεγάλη	μέγα
Γεν.	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	μεγάλου	μεγάλῃς	μεγάλου
Αἰτ.	πολὺν	πολλήν	πολὺ	μέγαν	μεγάλην	μέγα
Κλ. ὦ	πολύ	πολλή	πολύ	ὦ μέγαλε	μεγάλη	μέγα

Πληθυντικός

Ὄν.	πολλοὶ	πολλαί	πολλά	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
Γεν.	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
Αἰτ.	πολλοὺς	πολλάς	πολλά	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
Κλ. ὦ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. πολλῶ, πολλῇ, πολλῶ—μεγάλῳ μεγάλῃ μεγάλῳ·
πληθυντ. πολλοῖς, πολλαῖς, πολλοῖς—μεγάλοις, μεγάλαις, μεγάλοις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Αἱ μετοχαί.

§ 143. *Μετοχαί* λέγονται ἐπιθετικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος, οἳ
ὁποῖοι δηλοῦν χρόνον καὶ διάθεσιν· *λύων, λύουσα, λῦον—λνῶ-*

μενος, λυομένη, λυόμενον· λύσας, λύσασα, λύσαν—λυθείς, λυθείσα, λυθέν.

§ 144. Αί μετοχαί πᾶσαι εἶναι τριγενεῖς καὶ τρικατάληκτοι, καὶ τὸ μὲν θηλυκὸν αὐτῶν κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν (πβ. § 119).

1) Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν κλίνεται τὸ ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον τῶν μετοχῶν, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς -μενος, -μενη, -μενον, ὡς γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον—γενόμενος, γενομένη, γενόμενον—ἀγαπώμενος, ἀγαπωμένη, ἀγαπώμενον—καλούμενος, καλουμένη, καλούμενον—λελυμένος, λελυμένη, λελυμένος (§ 122 ἀγαθός).

2) Κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλίνεται τὸ ἄρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον τῶν μετοχῶν, αἱ ὁποῖαι λήγουν

α') εἰς -ας, -ασα, -αν· γράφας, γράφασα, γράφαν (πβ. § 133, πᾶς).

β') εἰς -εῖς, -εῖσα, -έν· γραφεῖς, γραφεῖσα, γραφέν. (πβ. § 134, χαρίεις, ἀλλὰ ἀρχαία δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τοῖς γραφεῖσι).

γ') εἰς -ων, -ουσα, -ον ἢ -ῶν -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οὔσα, -οὔν· λέγων, λέγουσα, λέγον—ἐλθῶν, ἐλθοῦσα, ἐλθόν (πβ. § 135, ἄκων). ἀγαπῶν, ἀγαπῶσα, ἀγαπῶν—καλῶν, καλοῦσα, καλοῦν—δηλῶν, δηλοῦσα, δηλοῦν.

Σημ. 1. Μετοχαί ἕξ ἀρχῆς εἶναι καὶ αἱ λέξεις ὁ ἐνεστώς, (ἡ ἐνεστώσα, τὸ ἐνεστώς), ὁ καθεστώς, (ἡ καθεστώσα, τὸ καθεστώς).

ὁ ἐνεστώς	ἡ ἐνεστώσα	τὸ ἐνεστώς
τοῦ ἐνεστώτος	τῆς ἐνεστώσης	τοῦ ἐνεστώτος κλπ.
οἱ ἐνεστώτες	αἱ ἐνεστώσαι	τὰ ἐνεστώτα κλπ.

Σημ. 2. Ἡ ἐνική κλητικὴ τῶν μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία πρὸς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν· ὁ γράφων—ὦ γράφων, ὁ γράφας—ὦ γράφας, ὁ λυθείς—ὦ λυθείς.

Σημ. 3. Τῶν συνηρημένων ῥημάτων αἱ μετοχαί αἱ λήγουσαι εἰς -ῶν, -ῶσα, -ῶν, ἢ -ῶν -οὔσα, -οὔν κλίνονται ὡς ἐξῆς·

ἀγαπῶν —ἀγαπῶσα—ἀγαπῶν καλῶν —καλοῦσα—καλοῦν
ἀγαπῶντος—ἀγαπώσης—ἀγαπῶντος καλοῦντος—καλοῦσης—καλοῦντος
κλπ.

ἀγαπῶντες — ἀγαπῶσαι — ἀγαπῶντα καλοῦντες — καλοῦσαι — καλοῦντα
ἀγαπῶντων — ἀγαπωσῶν — ἀγαπῶντων καλούντων — καλουσῶν — καλούντων
κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

Παραθετικά ἐπιθέτων.

§ 145. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποίαν δηλοῖ ἐν ἐπιθέτῳ, δύναται νὰ ὑπάρχῃ εἰς περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμὸν· λευκὸς ὁ ἄρτος, λευκὸν τὸ ὄσπουν, λευκὴ ἡ χιών.

1) Ὅταν τὸ ἐπιθέτῳ δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν ὑπ' αὐτοῦ δηλουμένην ποιότητα ἢ ιδιότητα, τότε λέγεται ἐπιθέτῳ **θετικοῦ βαθμοῦ** (ἢ θετικόν)· ὁ ὑψηλὸς Ὀλυμπος.

2) Ὅταν τὸ ἐπιθέτῳ δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν ὑπ' αὐτοῦ δηλουμένην ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἐν συγκρίσει πρὸς ἓν **ἄλλο ὁμοειδὲς** οὐσιαστικόν, τότε λέγεται ἐπιθέτῳ **συγκριτικοῦ βαθμοῦ** (ἢ συγκριτικόν)· ὁ Ὀλυμπος εἶναι **ὑψηλότερος** τοῦ Παρθασσοῦ· ὁ ἥλιος εἶναι **λαμπρότερος** τῆς σελήνης.

3) Ὅταν τὸ ἐπιθέτῳ δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν ὑπ' αὐτοῦ δηλουμένην ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμὸν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς **πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ**, τότε λέγεται ἐπιθέτῳ **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ** (ἢ ὑπερθετικόν)· ὁ **λαμπρότατος** ἥλιος· ὁ ἥλιος εἶναι ὁ **λαμπρότατος** πάντων τῶν ἀστέρων.

Σημ. Ὡς ὑπερθετικὸν ἐπιθέτου, ὅταν ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, λαμβάνεται συνηθέστατα καὶ τὸ ἑναρθρον συγκριτικόν· π. χ. ὁ Πέτρος εἶναι ὁ **ἐπιμελέστερος** ὄλων τῶν μαθητῶν (= ὁ ἐπιμελέστατος).

§ 146. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνὸς ἐπιθέτου λέγονται δι' ἑνὸς ὀνόματος **παραθετικά** αὐτοῦ, διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Κατάληξις δὲ τοῦ μὲν συγκριτικοῦ βαθμοῦ κανονικῶς εἶναι ἡ **-τερος**, τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἡ **-τατος**.

Αἱ κατάληξεις **-τερος** καὶ **-τατος** ὁμοῦ λέγονται **παραθετικάι** καταλήξεις τῶν ἐπιθέτων.

Σχηματισμὸς τῶν παραθετικῶν.

§ 147. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματί-

ζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) αὐτοῦ προστεθοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις ὡς

ξηρός (θ. ξηρο-)—ξηρό-τερος, ξηρό-τατος (§ 122)

πλατὺς (θ. πλατυ-)—πλατύ-τερος, πλατύ-τατος (§ 132).

ὕγιής (θ. ὑγιεσ-)—ὕγιέσ-τερος, ὑγιέσ-τατος (§ 140)

χαρίεις (θ. χαριετ-)—χαριέσ-τερος, χαριέσ-τατος (§ 134, Σημ. καὶ § 34, γ').

§ 148. Ὁ χαρακτήρ **ο** τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων μετὰ τὴν εἰς αὐτὸ προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων μένει ἀμετάβλητος, ἐὰν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά, ἄλλως ἐκτείνεται εἰς **ω**.

ὕψηλός—ὕψηλότερος, ὑψηλότατος

χλωρός—χλωρότερος, χλωρότατος

παλαιός—παλαιότερος, παλαιότατος (§ 15, 1)

ἐλαφρός—ἐλαφρότερος, ἐλαφρότατος

χονδρός—χονδρότερος, χονδρότατος

ἐνδοξός—ἐνδοξότερος, ἐνδοξότατος (§ 15, 2)

νέος—νεότερος, νεώτατος

κενός—κενώτερος, κενώτατος

στενός—στενώτερος, στενώτατος

τίμιος—τιμῖότερος, τιμῖότατος

σοφός—σοφώτερος, σοφώτατος

ικανός—ικανώτερος, ικανώτατος

ἡσυχός—ἡσυχώτερος, ἡσυχώτατος (§ 15, 3)

Σημ. Τὰ συνηθέστερα ἐκ τῶν εἰς **-ος** ἐπιθέτων, τὰ ἔχοντα τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης μακρόν, εἶναι τὰ ἐπίθετα

ἀνιᾶρός—(ἀνιαρότερος, ἀνιαρότατος)

τραῖνός—(τρανότερος, τρανότατος)

φλύᾶρός—(φλυαρότερος, φλυαρότατος)

λίτός—(λιότερος, λιότατος)

ἰσχυρός—(ισχυρότερος, ισχυρότατος)

καὶ τὰ σύνθετα τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν τὰ ὀνόματα *νίκη*, *τιμή*, *κίνδυνος*, *θυμός*, *λύπη*, *ψυχή*, ὡς

φιλονίκος—(φιλονικότερος, φιλονικότατος)

ἐντιμός—(ἐντιμότερος, ἐντιμότατος)

ἐπικίνδυνος—(ἐπικινδυνότερος, ἐπικινδυνότατος)

εὐθυμός—(εὐθυμότερος, εὐθυμότατος)

ἄλυπος—(ἄλυπότερος, ἄλυπότατος)

εὐψυχος—(εὐψυχότερος, εὐψυχότατος).

Τὰ λήγοντα εἰς **-ιος, -ικος, -ιμος** καὶ **-ινος** ἐπίθετα ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης (ι) βραχύ·

ἄγιος—ἀγιώτερος, ἀγιώτατος

ὀρθιος—ὀρθιώτερος, ὀρθιώτατος

φιλικός—φιλικώτερος, φιλικώτατος

μάχιμος—μαχιμώτερος, μαχιμώτατος

πεδινός—πεδινώτερος, πεδινώτατος

§ 149. Πολλῶν ἐπιθέτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς, διὰ τῆς προσθήκης ἁπλῶν τῶν παραθετικῶν καταλήξεων εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ **κατ' ἀναλογίαν** πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων· οὕτω

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων, -ον** (γεν. **-ονος**) τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τοῦ μονοκαταλήκτου ἐπιθέτου **πένης** σχηματίζονται εἰς **-έστερος, -έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης, -ες** τριτοκλίτων ἐπιθέτων).

σῶφρων (θ. σωφρον-)—σῶφρον-έστερος, σῶφρον-έστατος

εὐδαιμόν (θ. εὐδαιμον-)—εὐδαιμον-έστερος, εὐδαιμον-έστατος

πένης (θ. πενητ-)—πενέσ-τερος, πενέσ-τατος (πβ. εὐγενής—

εὐγενέσ-τερος, εὐγενέσ-τατος).

Σημ. Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων ἁπλοῦς καὶ εὐνοῦς, (εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι αἱ παραθετικά καταλήξεις προστίθενται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ).

ἅπλοῦς—ἅπλούστερος, ἅπλούστατος (ἐκ τοῦ ἅπλο-έστερος, κλπ.

εὐνοῦς—εὐνούστερος, εὐνούστατος (ἐκ τοῦ εὐνο-έστερος κλπ.)

2) τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων **ἐπίχαρις, ἄχαρις** καὶ **εὐχαρις**, σχηματίζονται εἰς **-ώτερος, -ώτατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ος** βραχυπαραλήκτων δευτεροκλίτων ἐπιθέτων).

ἐπίχαρις (θ. ἐπιχαριτ-)—ἐπιχαριτ-ώτερος, ἐπιχαριτ-ώτατος

ἄχαρις (θ. ἀχαριτ-)—ἀχαριτ-ώτερος, ἀχαριτ-ώτατος

(πβ. νέος—νε-ώτερος, νε-ώτατος).

3) τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων **λάλος** καὶ **βλάξ** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος, -ίστατος** (κατὰ τὰ ἀρχαῖα παραθετικά τεῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις—ἀχαρίστερος, ἀχαρίστατος**).

λάλος (θ. λαλο-)—λαλ-ίστερος, λαλ-ίστατος

βλάξ (θ. βλακ-)—βλακ-ίστερος, βλακ-ίστατος.

Τὰ δὲ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου *ἴδιος* σχηματίζονται εἰς *-αἴτερος*, *-αἴτατος* (κατὰ τὰ ἀρχαῖα παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου *παλαιός*—*παλαιότερος*, *παλαιάτατος*).

ἴδιος (θ. ἴδιο-)—*ἴδι-αἴτερος*, *ἴδι-αἴτατος*

Σημ. Πολλῶν δὲ ἐπιθέτων, ἰδίᾳ μονοκαταλήκτων, τὰ παραθετικά σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ ἄλλων συγγενῶν ἐπιθέτων, ὡς
κόλαξ—*κολακικώτερος*, *κολακικώτατος* (ἐκ τοῦ *κολακικός*)
ἄρπαξ—*ἀρπακτικώτερος*, *ἀρπακτικώτατος* (ἐκ τοῦ *ἀρπακτικός*)
ἀλαζών—*ἀλαζονικώτερος*, *ἀλαζονικώτατος* (ἐκ τοῦ *ἀλαζονικός*)

§ 150. Πολλῶν ἐπιθέτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται ἄνω-μάλως. Οὕτω

καλός—*καλύ-τερος*, *κάλλ-ιστος*

κακός—*χειρό-τερος*, *κάκ-ιστος* καὶ *χείρ-ιστος*

ἀγαθός—*ἀγαθώτερος*, *ἀγαθώτατος* καὶ

» *βελτ-ίων*, *βέλτιστος* ἢ *ἄριστος*

πολὺς—*πλειότερος* ἢ *περισσότερος*, *πλείστος*

ὀλίγος—*ὀλιγώτερος* ἢ *ἐλάσσων*, *ὀλίγιστος* ἢ *ἐλάχιστος*

μέγας—*μεγαλύτερος*, *μέγιστος*

μικρός—*μικρότερος*, *μικρότατος* καὶ *ἐλάχιστος*

αἰσχρός—*αἰσχροτέρως*, *αἰσχροτάτος* καὶ *αἰσχιστος*

ταχὺς—*ταχύτερος*, *ταχύτατος* καὶ *τάχιστος*

φίλος—*φίλτερος*, *φίλιτατος*

Σημ. Συγκριτικὸν οὐδετέρου γένους τοῦ ἐπιθέτου *ὀλίγος* εἶναι προσέτι *ἦτιον*, τοῦ *ταχὺς*—*θάτιον* καὶ τοῦ *βραδὺς*—*βράδιον*. Τούτων χρῆσις γίνεται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις *οὐχ ἦτιον* (=ὄχι ὀλιγώτερον) καὶ *θάτιον* ἢ *βράδιον* (=ταχύτερον ἢ βραδύτερον, ἀργὰ ἢ γρήγορα).

Τοῦ δὲ ἐπιθέτου *ὑψηλός* ὑπερθετικὸν εἶναι προσέτι *ὑψιστος*· *ὁ ὕψιστος* (=ὁ Θεός).

§ 151. Τῶν συγκριτικῶν ἐπιθέτων *ἐπικρατέστερος*, *μεταγενέστερος*, *προγενέστερος* καὶ *προτιμότερος* δὲν ὑπάρχει θετικὸς βαθμὸς οὐδὲ ὑπερθετικὸς.

§ 152. Παραθετικά ἐπίθετα σχηματίζονται καὶ ἐκ τινῶν ἐπιρρημάτων ἢ προθέσεων τοπικῆς σημασίας, ὡς

ἄνω—*ἄνώτερος*, *ἄνώτατος*

κάτω—*κατώτερος*, *κατώτατος*

ἄνω—*ἄπώτερος*, *ἄπώτατος*

ἐνδον—*ἐνδότερος*, *ἐνδότατος*

ἔξω—ἐξώτερος, ἐξώτατος
ἔσω—ἐσώτερος, ἐσώτατος
ἔγγυς—ἐγγύτερος, ἐγγύτατος
πλησίον—πλησιέστερος, πλησιέστατος
πρῶ—πρότερος, πρώτος
ὑπὲρ—ὑπέρτερος, ὑπέρτατος
ὑστερον— — ὕστατος

§ 153. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου δύνανται νὰ σχηματίζονται καὶ **περιφραστικῶς**, ἤτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ ἐπιρρήματος **μᾶλλον** (ἢ *περισσότερον*) καὶ τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ ἐπιρρήματος **λίαν** (ἢ **πολὺν** ἢ **μάλιστα** ἢ **παρὰ πολὺν**) καὶ τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὡς

ὑψηλός—μᾶλλον ὑψηλός—λίαν ὑψηλός
ἐλαφρός—μᾶλλον ἐλαφρός—λίαν ἐλαφρός, κλπ.

Κανονικῶς δὲ σχηματίζονται περιφραστικῶς τὰ παραθετικά

1) μετοχῶν, ὡς

ἡλικιωμένος—μᾶλλον ἡλικιωμένος, λίαν ἡλικιωμένος
σωφρονῶν—μᾶλλον σωφρονῶν, ὁ μάλιστα σωφρονῶν

2) μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων ἢ οὐσιαστικῶν λαμβανομένων μετὰ ἐπιθετικῆς ἐννοίας, ὡς

βλάξ—μᾶλλον βλάξ, λίαν βλάξ
παρῆλιξ—μᾶλλον παρῆλιξ, λίαν παρῆλιξ
πλεονέκτης—μᾶλλον πλεονέκτης, λίαν πλεονέκτης
ψεύστης—μᾶλλον ψεύστης, λίαν ψεύστης.

§ 154. Πολλὰ ἐπίθετα δὲν σχηματίζουν παραθετικά, διότι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα μὴ δυναμένην νὰ παρουσιάζῃ διαφόρους βαθμούς. Τοιαῦτα ἐπίθετα π. χ. εἶναι

1) τὰ δηλοῦντα ὕλην· *χρυσοῦς, ἀργυροῦς, σιδηροῦς, χάλκινος* κλπ.

2) πολλὰ δηλοῦντα καταγωγὴν ἢ συγγένειαν· *προγονικός, πατρικός, μητρικός*, κλπ.

3) πολλὰ δηλοῦντα τόπον ἢ χρόνον ἢ μέτρον· *γήινος, οὐράνιος, θαλάσσιος, —σημερινός, χθесινός, περσινός—σπιθαμιαίος*.

4) πολλὰ σύνθετα μετὰ τοῦ στερητικοῦ **ἀ** ἢ μετὰ τοῦ **πᾶς**· *ἀόρατος, ἀθάνατος, ἄκαρπος, ἄνλος, —πάνσοφος, πάγκακος*. κλπ.

5) μεμονωμένα τινα ἐπίθετα, ὡς *ἴσος, σῶος*, κλπ.

Παραθετικά ἐπιρρημάτων.

§ 155. Παραθετικά σχηματίζουν καὶ πλεῖστα ἐπιρρηματα, κυρίως δὲ τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα καὶ τὰ ἔχοντα τοπικὴν σημασίαν.

1) Παραθετικά τῶν ἐξ ἐπιθέτων παραγομένων ἐπιρρημάτων συγκριτικοῦ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ (καὶ σπανιώτερον ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ) τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ ἐπιθέτου.

(σαφής) *σαφῶς*—σφφέστερον, σφφέστατα

(ἀπλοῦς) *ἀπλῶς*—ἀπλούστερον, ἀπλούστατα

(καλὸς) *καλῶς*—καλύτερον, κάλλιστα (ἢ ἄριστα)

(ὀλίγος) *ὀλίγον*—ὀλιγώτερον, ἐλάχιστα (ἢ ἐλάχιστον)

(αἰσχροῦς) *αἰσχρῶς*—αἰσχροτέρον, αἰσχιστα

(πολὺς) *πολὺν*—πλειότερον ἢ πλέον, ἢ μᾶλλον ἢ περισσότερον πλειστον (ἢ μάλιστα)

(ταχὺς) *ταχέως*—ταχύτερον, τάχιστα

(βραδύς) *βραδέως*—βραδυτέρον, βραδυτάτα

2) Τοπικῶν ἐπιρρημάτων παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις *-τέρω*, *-τάτω* ἢ *-τερον*, *-τατα*.

ἄνω—ἄνωτέρω, ἄνωτάτω

κάτω—κατωτέρω, κατωτάτω

πέρα—περαιτέρω —

ἐνδον—ἐνδότερον, ἐνδότατα

ἐγγὺς—ἐγγύτερον, ἐγγύτατα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Αἱ ἀντωνυμίαι.

§ 156. **Αντωνυμίαι* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον *ἀντὶ ὀνομάτων* οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων—*ἐκεῖνος* ὡς ἔλθῃ (δηλ. ὁ Πέτρος), *τοιούτος* ὑπῆρξεν ὁ Ἄριστειδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι δέκα εἰδῶν, ἥτιο προσωπικαί, δεικτικαί,

ἐπαναληπτική ἢ προληπτική, ὀριστική, κτητικά, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικά, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικά.

1. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι.

157. **Προσωπικαὶ** ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ δηλοῦσαι τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἤτοι ἐκεῖνον ὃ ὁποῖος ὁμιλεῖ (πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ ὁμιλῶν (δεύτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται λόγος (τρίτον πρόσωπον).

Προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ μὲν πρώτου προσώπου εἶναι ἡ **ἐγώ**, τοῦ δὲ δευτέρου **σύ**.

Ὡς προσωπικὴ δὲ ἀντωνυμία τοῦ τρίτου προσώπου λαμβάνεται ἡ ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἢ δεικτικὴ ἀντωνυμία **αὐτός**, καὶ αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι **οὗτος**, **ἐκεῖνος**. (Ἴδὲ κατωτέρω).

§ 158. Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι **ἐγώ**, **σύ** καὶ **αὐτός** κλίνονται ὡς ἐξῆς.

Ἐνικός

Πληθυντικός

Ἦν. ἐγώ	σύ	ἡμεῖς	(ὕμεῖς), σεῖς
Γεν. ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	ἡμῶν, μας	(ὕμῶν), σας
Αἰτ. ἐμέ, με	σέ, σε	ἡμᾶς, μας	(ὕμᾶς), σᾶς, σας

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικοῦ ἐμοί, μοι, — σοι, πληθυντ. ἡμῖν—ὕμῖν).

Σημ. Οἱ ἀσθενέστεροι τύποι τῆς ἐνικῆς γενικῆς **μοῦ, σοῦ**, καθὼς καὶ οἱ ἀσθενέστεροι τύποι τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς **μᾶς, σᾶς**, χρησιμοποιῶνται καὶ ἀντὶ δοτικῆς· π. χ. **μοῦ** (σοῦ, μᾶς, σᾶς) ἔδωκε πολλὰ βιβλία.

Ἐνικός

Ἦν. αὐτός	αὐτή	αὐτό
Γεν. αὐτοῦ, (τοῦ, του)	αὐτῆς, (τῆς, της)	αὐτοῦ, (τοῦ, του)
Αἰτ. αὐτόν, (τόν, τον)	αὐτήν, (τήν, την)	αὐτό, (τό, το)

Πληθυντικός

Ἦν. αὐτοὶ	αὐταὶ	αὐτά
Γεν. αὐτῶν, (των)	αὐτῶν, (των)	αὐτῶν, (των)
Αἰτ. αὐτούς, (τούς)	αὐτάς, (τάς)	αὐτά, (τά)

(Ἀρχαία δοτική ἐνικ. αὐτῶ, τῶ—αὐτῆ, τῆ—αὐτῷ, τῷ, πλῆθυν. αὐ-
τοῖς, τοῖς—αὐταῖς, ταῖς—αὐτοῖς, τοῖς).

Σημ. Οἱ ἀσθενέστεροι τύποι τῆς ἐνικῆς γενικῆς τοῦ, τῆς, τοῦ, χρη-
σιμοποιοῦνται καὶ ὡς τύποι δοτικῆς πτώσεως· π. χ. τοῦ (τῆς) ἔδωκε
πολλά χρήματα.

2. Δεικτικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 159. **Δεικτικαὶ** λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν
δειξίν, ἤτοι αἱ ἀντωνυμῖαι **οὗτος, αὐτός, ἐκεῖνος—τοσοῦ-
τος, τόσος, τοιοῦτος.**

Λαμβάνονται δὲ ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

1) ἢ **οὗτος, αὐτός** καὶ **ἐκεῖνος** πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ
πραγμάτων· οὗτος ἢ αὐτός (ὁ ἄνθρωπος), ἐκεῖνο (τὸ δένδρον).

2) ἢ **τοσοῦτος** καὶ ἢ **τόσος** πρὸς δεῖξιν ποσοῦ· τόσοι ἢ το-
σοῦτοι μαθηταὶ (π. χ. ἑκατόν)· καὶ

3) ἢ **τοιοῦτος** πρὸς δεῖξιν ποιοῦ· τοιοῦτοι ἄνδρες (π. χ. γεν-
ναῖοι, ἀγαθοί, κλπ).

§ 160. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ **αὐτός**, ἢ **ἐκεῖνος**
καὶ ἢ **τόσος** κλίνονται ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα
ἐπίθετα, πλὴν ὅτι ἢ ἐνικῆ ὀνομαστικῆ (καὶ αἰτιατικῆ) τοῦ οὐδε-
τέρου τῆς ἀντωνυμίας **αὐτός** καὶ τῆς **ἐκεῖνος** σχηματίζεται ἄνευ
τελικοῦ **ν**.

αὐτός—αὐτῆ—αὐτό

ἐκεῖνος—ἐκείνη—ἐκεῖνο

τόσος—τόση—τόσον (Ἰδὲ § 122 ἀγαθός).

Αἱ ἀντωνυμῖαι **οὗτος** καὶ **τοσοῦτος** κλίνονται ὡς ἐξῆς.

Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς
Ὀν. οὗτος-αὐτῆ-τούτο	οὔτοι-αὔται-ταῦτα
Γεν. τούτου-ταύτης-τούτου	τούτων-τούτων-τούτων
Αἰτ. τοῦτον-ταύτην-τούτο	τούτους-ταύτας-ταῦτα
—	—
Ὀν. τοσοῦτος-τσαύτη-τοσοῦτο(ν)	τοσοῦτοι-τσαῦται-τσαῦτα
Γεν. τοσοῦτου-τσαύτης-τοσοῦτου	τοσοῦτων-τοσοῦτων-τοσοῦτων
Αἰτ. τοσοῦτον-τσαύτην-τοσοῦτο(ν)	τοσοῦτους-τσαύτας-τσαῦτα

(Ἀρχαία δοτικῆ ἐνικῶ τούτῳ—ταύτῃ—τούτῳ, τοσοῦτῳ—τσαύτῃ-
τοσοῦτῳ, πληθυντ. τούτοις—ταύταις—τούτοις, τοσοῦτοις—τσαύταις
—τοσοῦτοις).

Ἡ **τοιούτος** κλίνεται ἀκριβῶς ὅπως ἡ **τοσοῦτος** τοιούτος, τοιάυτη, τοιούτο(ν) — τοιούτου, τοιάυτης, τοιούτου κλπ.

Σημ. Ἡ ἐνική ὀνομαστική (καὶ αἰτιατική) τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν **τοσοῦτος** καὶ **τοιούτος** σχηματίζεται καὶ εἰς —ο καὶ εἰς —ον· τοιούτο καὶ τοιούτον—τοσοῦτο καὶ τοσοῦτον.

3. Ἐπαναληπτική ἢ προληπτική ἀντωνυμία.

§ 161. Ἐπαναληπτική ἢ προληπτική ἀντωνυμία λέγεται ἡ ἀντωνυμία, διὰ τῆς ὁποίας ἐπαναλαμβάνεται ἢ προλαμβάνεται ἡ ἔννοια προσώπου ἢ πράγματος, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε ἢ μέλλει νὰ γίνῃ λόγος.

1) Ἐπαναληπτική ἀντωνυμία εἶναι ἡ **αὐτός**, (αὐτή, αὐτό)· ὁ Πέτρος ἐκάλεσε τὸν **Γεώργιον** καὶ ἔδωκε εἰς **αὐτὸν** τὸ ὄπλον του.

2) Ἐπαναληπτική δὲ ἅμα καὶ προληπτική εἶναι ἡ (ἐκ τῆς ἀτὸς προελθοῦσα) ἀντωνυμία **τος, τη, το, εὐχρηστος** κυρίως εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς πτώσεις: **τὰς** ἀνέγνωσα τὰς ἐπιστολάς καὶ θὰ **τὰς** ἀναγνώσω καὶ πάλιν. (Ἰδὲ § 158).

4. Ὁριστική ἀντωνυμία.

§ 162. Ὁριστική λέγεται ἡ ἀντωνυμία, διὰ τῆς ὁποίας ὀρίζεται (ἦτοι διαστέλλεται τι) ἀπὸ ἄλλων ὁμοειδῶν.

Ὁριστική ἀντωνυμία εἶναι

1) ἡ **αὐτός**, (αὐτή, αὐτό)· αὐτός ὁ βασιλεὺς ἐμάχετο ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης (=ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς).

2) τὸ ἐπίθετον **ἴδιος**, (ἴδια, ἴδιον) μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον· ὑπέγραψα ἐγὼ ὁ **ἴδιος** τὴν καταδίκην μου· σεῖς **οἱ ἴδιοι** μᾶς προσεκαλέσατε.

3) τὸ ἐπίθετον **μόνος**, (μόνη, μόνον) ἄνευ τοῦ ἄρθρου μετὰ τῆς γενεῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν κατόπιν αὐτοῦ· **μόνος μου**, (σου, του), **μόνη μου**, (σου, της), **μόνον μου**, (σου, του), **μόνοι μας**, (σας, των), κλπ. π. χ. Δὲν τὸν προέτρεψε κανεὶς, ἀλλὰ **μόνος του** ἐσκέφθη νὰ τὸ πράξῃ.

Σημ. Κατὰ τὰ προηγούμενα ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** λαμβάνεται ὡς προσωπική, ὡς δεικτική, ὡς ἐπαναληπτική καὶ ὡς ὀριστική ἀντωνυμία (ιδὲ § 157—§ 161).

Ἐκφέρεται δὲ ἡ ἀντωνυμία αὐτός καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει ὁ ἴδιος· φερεῖ πάντοτε τὸ αὐτὸ φόρημα· λέγει πάντοτε τοὺς αὐτοὺς λόγους.

5. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

163. **Κτητικαὶ** ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σχέσιν κτήσεως.

1) Ὄταν ἡ σχέσηις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται ἄνευ ἐμφάσεως ὡς κτητικὴ ἀντωνυμία λαμβάνεται ἡ γενικὴ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μου, σου, του, της, (αὐτοῦ, αὐτῆς) — μας, σας, των, (αὐτῶν)· ὁ πατήρ μου, ἡ μήτηρ σου, τὰ τέκνα των.

2) Ὄταν ἡ σχέσηις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως, κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

α) τοῦ μὲν πρώτου προσώπου εἶναι ἡ (ἐμός, ἐμὴ, ἐμόν ἢ) ἰδικός μου, ἰδική μου, ἰδικόν μου (ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος) (ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον ἢ) ἰδικός μας, ἰδική μας, ἰδικόν μας (ἐπὶ πολλῶν κτητόρων),

β) τοῦ δὲ δευτέρου προσώπου ἡ (σός, σή, σόν ἢ) ἰδικός σου, ἰδική σου, ἰδικόν σου (ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος), (ὕμετερος, ὕμετέρα, ὕμετερον ἢ) ἰδικός σας, ἰδική σας, ἰδικόν σας (ἐπὶ πολλῶν κτητόρων).

γ) τοῦ δὲ τρίτου προσώπου εἶναι ἡ ἰδικός του, (της), ἰδική του, (της), ἰδικόν του, (της) (ἐπὶ ἑνὸς κτήτορος) ἰδικός των, ἰδική των, ἰδικόν των (ἐπὶ πολλῶν κτητόρων).

Σημ. 1. Τὸ ἐπίθετον ἰδικός, ἰδική, ἰδικόν, διὰ τοῦ ὁποίου μετὰ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν σχηματίζεται ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία, κλίνεται ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον· ὁ ἰδικός μου πατήρ, — οἱ ἰδικοὶ μας πατέρες, ἡ ἰδική μου μήτηρ — αἱ ἰδικαὶ μας μητέρες — τὸ ἰδικόν μου τέκνον — τὰ ἰδικά μας τέκνα κλπ.

Σημ. 2. Τῆς (ἀρχαϊκῆς) κτητικῆς ἀντωνυμίας ἡμέτερος χρῆσις γίνεται συνήθως εἰς τὴν φράσιν οἱ ἡμέτεροι (=οἱ ἰδικοὶ μας, οἱ φίλοι μας, οἱ ὁμόφρονές μας), τῆς δὲ ὕμετερος εἰς τὸ τέλος ἐπιστολῶν ὅπως ὕμετερος (=ἐντελῶς ἰδικός σας).

6. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 164. **Αὐτοπαθεῖς** ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι

λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦται, ὅτι τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ ἅμα καὶ πάσχει βλάβεις τὸν ἑαυτὸν σου.

§ 165. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι συνήθως σχηματίζονται ἐκ τῶν λέξεων *ἑαυτοῦ*, *ἑαυτὸν* μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸ αὐτῶν καὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν, κλίνονται δὲ μόνον εἰς τὴν γενικήν, τὴν αἰτιατικὴν (καὶ τὴν δοτικήν) ὡς ἑξῆς.

α' προσ. Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Γεν. τοῦ ἑαυτοῦ μου
Αἰτ. τὸν ἑαυτόν μου

τοῦ ἑαυτοῦ μας ἢ τῶν ἑαυτῶν μας
τὸν ἑαυτόν μας ἢ τοὺς ἑαυτοὺς μας

β' προσ. Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Γεν. τοῦ ἑαυτοῦ σου
Αἰτ. τὸν ἑαυτόν σου

τοῦ ἑαυτοῦ σας ἢ τῶν ἑαυτῶν σας
τὸν ἑαυτόν σας ἢ τοὺς ἑαυτοὺς σας

γ' προσ. Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Γεν. τοῦ ἑαυτοῦ του, τῆς, του
Αἰτ. τὸν ἑαυτόν του, τῆς, του

τοῦ ἑαυτοῦ των ἢ τῶν ἑαυτῶν των
τὸν ἑαυτόν των ἢ τοὺς ἑαυτοὺς των

Σημ. Εἰς τὴν γραφομένην γλῶσσαν πολλάκις γίνεται χοῆσις καὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης, αἱ ὁποῖαι κλίνονται ὡς ἑξῆς.

α' προσ. Ἐνικὸς

β' προσ. Ἐνικὸς

Ἄρσ. Θηλ.

Ἄρσ. Θηλ.

Γεν. ἑμαυτοῦ ἑμαυτῆς
Αἰτ. ἑμαυτόν ἑμαυτήν
(Δοτ. ἑμαυτῶ ἑμαυτῆ)

σεαυτοῦ ἢ σαυτοῦ σεαυτῆς ἢ σουτῆς
σεαυτόν ἢ σαυτόν σεαυτήν ἢ σουτήν
σεαυτῶ ἢ σαυτῶ σεαυτῆ ἢ σουτῆ!

Πληθυντικὸς

Πληθυντικὸς

Ἄρσ.

Θηλ.

Ἄρσ.

Θηλ.

Γεν. ἡμῶν αὐτῶν ἡμῶν αὐτῶν
Αἰτ. ἡμᾶς αὐτούς ἡμᾶς αὐτάς
(Δοτ. ἡμῖν αὐτοῖς ἡμῖν αὐταῖς)

ὑμῶν αὐτῶν ὑμῶν αὐτῶν
ὑμᾶς αὐτούς ὑμᾶς αὐτάς
ὑμῖν αὐτοῖς ὑμῖν αὐταῖς)

γ' προσ. Ἐνικὸς

Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
Γεν. ἑαυτοῦ ἢ αὐτοῦ	ἑαυτῆς ἢ αὐτῆς	ἑαυτοῦ ἢ αὐτοῦ
Αἰτ. ἑαυτὸν ἢ αὐτόν	ἑαυτήν ἢ αὐτήν	ἑαυτὸ
(Δοτ. ἑαυτῶ ἢ αὐτῶ)	ἑαυτῇ ἢ αὐτῇ	ἑαυτῶ ἢ αὐτῶ)

Πληθυντικὸς

Γεν. ἑαυτῶν	ἑαυτῶν	ἑαυτά
Αἰτ. ἑαυτοῦς	ἑαυτάς	ἑαυτά
(Δοτ. ἑαυτοῖς)	ἑαυταῖς	ἑαυτοῖς).

7. Ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 166. Ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἦτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ πλείοτερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

§ 167. Ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία εἶναι

1) ἡ (ἀρχαία ἀντωνυμία) **ἀλλήλων**, ἡ ὁποία κλίνεται μόνον εἰς τὴν γενεϊκὴν καὶ τὴν αἰτιατικὴν (καὶ τὴν δοτικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ, ὡς ἐξῆς:

Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
Γεν. ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
Αἰτ. ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλληλα
(Δοτ. ἀλλήλοις)	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις)

2) φράσις ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν εἰς καὶ **ἄλλος**, ἣτις κλίνεται εἰς τὸν ἐνικὸν μόνον ὡς ἐξῆς

Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
Γεν. ὁ εἰς τοῦ ἄλλου	ἡ μία τῆς ἄλλης	τὸ ἐν τοῦ ἄλλου
Αἰτ. ὁ εἰς τὸν ἄλλον	ἡ μία τὴν ἄλλην	τὸ ἐν τοῦ ἄλλου
Δοτ. ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον	ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην	τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο

3) φράσις ἀποτελουμένη ἐκ τῶν συνδέσμων **μὲν** καὶ **δέ**, μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸ αὐτῶν, ἣτις κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς

Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
Γεν. ὁ μὲν τοῦ δέ	ἡ μὲν τῆς δέ	τὸ μὲν τοῦ δέ
Αἰτ. ὁ μὲν τὸν δέ	ἡ μὲν τὴν δέ	τὸ μὲν τὸ δέ
Δοτ. ὁ μὲν εἰς τὸν δέ	ἡ μὲν εἰς τὴν δέ	τὸ μὲν εἰς τὸ δέ

Πληθυντικός

Γεν. οἱ μὲν τῶν δέ	αἱ μὲν τῶν δέ	τὰ μὲν τῶν δέ
Αἰτ. οἱ μὲν τοὺς δέ	αἱ μὲν τὰς δέ	τὰ μὲν τὰ δέ
Δοτ. οἱ μὲν εἰς τοὺς δέ	αἱ μὲν εἰς τὰς δέ	τὰ μὲν εἰς τὰ δέ

4) φράσις ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ἐπιρρημάτων *μεταξὺ* μετὰ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν εὐθύς κατόπιν αὐτοῦ *μεταξὺ* μας, *μεταξὺ* σας, *μεταξὺ* των.

Σημ. 1. Παράβαλε τὰς φράσεις· ἀγαπᾶτε ἀλλήλους—ἐπαινοῦν ἐ εἰς τὸν ἄλλον—ἐσυκοφάντων οἱ μὲν τοὺς δέ—μὴ φιλονικεῖτε *μεταξὺ* σας.

Σημ. 2. Ἡ (ἀρχαία) ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία ἀλλήλων συνηθέστερον λαμβάνεται ἐν συνθέσει μετὰ ῥημάτων ἢ οὐσιαστικῶν· ἀλληλοθανμάζονται, ἀλληλογραφοῦσι—ἀλληλοθανμασμός, ἀλληλογραφία.

8. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 168. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεων, ἤτοι ὅταν ἐρωτῶμεν περὶ τινος προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τοῦ ποιοῦ ἢ τοῦ ποσοῦ προσώπων ἢ πραγμάτων: τίς ἦλθε; πόσοι εἰσθε; ποῖος υἱ εἶναι ὁ Γεώργιος;

§ 169. Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι τρεῖς, ἢ τίς, ἢ ποῖος καὶ ἢ πόσος.

1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ποῖος καὶ πόσος κλίνονται ὡς τριγενῆ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα· ποῖος, ποία, ποῖον—πόσος, πόση, πόσον (ἴδε § 122).

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς κλίνεται ὡς τριγενές δι-κατάληκτον ἐπίθετον ὡς ἑξῆς·

Ἐνικός		Πληθυντικός	
Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
Ὀν. τίς;	τί;	τίνες;	τίνα;
Γεν. τίνος;	τίνος;	τίνων;	τίνων;
Αἰτ. τίνα;	τί;	τίνας;	τίνα;

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικ. τίωι; πληθυντ. τίωι;).

9. Ἀόριστοι ἀντωνυμίας

§ 170. Ἀόριστοι ἀντωνυμίας λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα ἀορίστως, ἤτοι πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα ἢ δὲν θέλομεν νὰ ὀνομάσωμεν.

§ 171. Ἀόριστοι ἀντωνυμίας εἶναι αἱ ἐξῆς: εἷς, τίς, κάποιος, μερικοί, ἄρκετοί, ἕκαστος, ἐκάτερος (= καθείς ἐκ τῶν δύο), καθείς, πᾶς, ἕτερος (= ἄλλος), οὐδέτερος, (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος), ἄλλος, οὐδείς, μηδείς, κανείς, ὁ δεῖνα, ὁ τάδε, κάτι, κάτιτι, τίποτε.

Ἐκ τῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν

1) ἡ ἕκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος, κάποιος καὶ ἄλλος κλίνονται ὡς τριτογενῆ τρικατάληκτα ἐπίθετα (πβ. § 122).

ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον
ἐκάτερος, ἐκατέρω, ἐκάτερον
ἕτερος, ἑτέρα, ἕτερον
οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον
κάποιος, κάποια, κάποιο
ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο

Σημ. Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίας κάποιος καὶ ἄλλος εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν (καὶ αἰτιατικήν) τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν ὀ αντί ον.

2) ἡ ἀντωνυμία μερικοί καὶ ἄρκετοί κλίνονται ὡσαύτως ὡς τριγενῆ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, ἀλλ' εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν·

μερικοί—μερικαί—μερικὰ
ἄρκετοί—ἄρκεται—ἄρκετὰ

3) αἱ ἀντωνυμίας εἷς, καθείς, οὐδείς, μηδείς, κανείς κλίνονται ὡς τριγενῆ τρικατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἰς μόνον τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν·

εἷς—μία—ἓν
καθείς—καθεμία—καθὲν
οὐδείς—οὐδεμία—οὐδὲν
μηδείς—μηδεμία—μηδὲν
κανείς—καμία—κανὲν (πβ. § 41, 2).

Σημ. Τὴν κλίσιν τοῦ πᾶς—πᾶσα—πᾶν ἰδὲ ἐν § 133.

4) αἱ ἀντωνυμῖαι **κάτι, κάτιτι** καὶ **τίποτε** εἶναι οὐδετέρου γένους καὶ ἔχουν μόνον τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ· **κάτι συμβαίνει, τίποτε δὲν συμβαίνει—κάτι ἔχω, τίποτε δὲν ἔχω.**

5) αἱ ἀντωνυμῖαι **δεῖνα** καὶ **τάδε** συνήθως εἶναι ἐνικοῦ ἀριθμοῦ μόνον καὶ ἄκλιτοι.

Ὀν. ὁ δεῖνα-ἡ δεῖνα-τὸ δεῖνα	ὁ τάδε-ἡ τάδε-τὸ τάδε
Γεν. τοῦ δεῖνα-τῆς δεῖνα-τοῦ δεῖνα	τοῦ τάδε-τῆς τάδε-τοῦ τάδε
Αἰτ. τὸν δεῖνα-τὴν δεῖνα-τὸ δεῖνα	τὸν τάδε-τὴν τάδε-τὸ τάδε

Σημ. Ἡ ἀντωνυμία **δεῖνα** ἐνίοτε κλίνεται ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Ὀν. ὁ -ἡ -τὸ δεῖνα	οἱ δεῖνες
Γεν. τοῦ -τῆς -τοῦ δεῖνος	τῶν δεῖνων
Αἰτ. τὸν -τὴν -τὸ δεῖνα	τούς δεῖνας
(Δοτ. τῶ -τῇ -τῷ δεῖνι)	—

6) ἡ ἀντωνυμία **τις** κλίνεται ὡς τριγενὲς δικατάληκτον τριτόκλιτον ἐπίθετον, ὡς ἐξῆς·

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἄρσ. καὶ θηλ.	οὐδ.	Ἄρσ. καὶ θηλ.	οὐδ.
Ὀν. τις	τί	τινές	τινά
Γεν. τινός	τινός	τινῶν	τινῶν
Αἰτ. τινά	τί	τινάς	τινά

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικοῦ *τινί*, πληθυντ. *τισί*) (Ἰδὲ § 25, 2· καὶ § 169, 2).

10. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 172. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι λέγονται ἐκεῖναι, διὰ τῶν ὁποίων ὀλόκληρός τις πρότασις ἀναφέρεται εἰς λέξιν τινὰ ἄλλης προτάσεως· δὲν ἠδυνήθην γὰρ συναντήσω τὸν φίλον, τὸν ὁποῖον οὐ συνέστησες χθές.

§ 173. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἐξῆς· ὁ ὁποῖος, ὅστις, (ὅς, ὅσπερ), πού, ὁποῖος, (οἷος), οἷοσδήποτε, ὁποῖοσδήποτε, ὅστισδήποτε, ὅσος, ὀπόσος, ὅσοσδήποτε, ὅποσοσδήποτε.

1) Αί ἀντωνυμῖαι *ὁ ὀποῖος, (ὄς), ὀποῖος, (οἶος), ὄσος* καὶ *ὀπόσος* κλίνονται ὡς τριγενῆ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 122).

ὁ ὀποῖος	— ἢ ὀποία	— τὸ ὀποῖον
(ὄς)	ἢ	ὄ)
ὀποῖος	ὀποία	ὀποῖον
(οἶος)	οἶα	οἶον
ὄσος	ὄση	ὄσον
ὀπόσος	ὀπόση	ὀπόσον

Σημ. Ἡ ἀντωνυμία *ὄς, ἢ, ὄ* τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου τὴν σχηματίζει ἄνευ τοῦ τελικοῦ *ν* (πρ. § 171, 1).

2) Ἡ ἀντωνυμία *ποῦ* εἶναι ἄκλιτος, ἢ δὲ *ὄστις* ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας *ὄς* καὶ τῆς ἀορίστου *τις* κλίνεται οὕτως, ὥστε εἰς ἑκάστην πτώσιν αὐτῆς διακρίνονται αἱ ἀντίστοιχοι πτώσεις τῶν δύο ἀντωνυμιῶν, ἐκ τῶν ὀποίων αὕτη ἀποτελεῖται.

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν. ὄστις	ἦτις	ὄ,τι (§27, 1)	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα
Γεν. οὔτινος	ἦστινος	οὔτινος	ὄντων	ὄντων	ὄντων
Αἰτ. ὄντινα	ἦντινα	ὄ,τι	οὔστινας	ἄστινας	ἅτινα

(Ἀρχαία δοτικὴ ἐνικῶς *ῥτινι—ἦτινι—ῥτινι*, πληθυντ. *οἴσπισι, αἴσπισι, οἴσπισι*). (Ἴδὲ § 25, 2 καὶ § 26, 3, σημ.).

3) Αἱ ἀντωνυμῖαι

<i>ὄσπερ</i>	<i>ἦπερ</i>	<i>ὄπερ</i>
<i>οἴσοσδήποτε</i>	<i>οἶαδῆποτε</i>	<i>οἶονδῆποτε</i>
<i>ὄποιοσδήποτε</i>	<i>ὄποιαδῆποτε</i>	<i>ὄποιονδῆποτε</i>
<i>ὄσοισδῆποτε</i>	(<i>ἦτισδῆποτε</i>)	<i>ὄτιδῆποτε</i>
<i>ὄσοσδῆποτε</i>	<i>ὄσηδῆποτε</i>	<i>ὄσονδῆποτε</i>
<i>ὄποσοσδῆποτε</i>	<i>ὄποσηδῆποτε</i>	<i>ὄποσονδῆποτε</i>

κλίνονται ὅπως αἱ ἀντωνυμῖαι *ὄς, οἶος, ὀποῖος, ὄστις, ὄσος, ὀπόσος* προστιθεμένου εἰς ἑκάστην πτώσιν αὐτῶν τοῦ μορίου *περ* ἢ τοῦ *δῆποτε* π. γ.

ὄσπερ	ἤπερ	ὄπερ
οὐ̄περ	ἡ̄σπερ	οὐ̄περ κλπ.
οἰοσδήποτε	— οἰαδήποτε	— οἰονδήποτε
οἰουδήποτε	— οἰασδήποτε	— οἰουδήποτε κλπ.
ὄστισδήποτε	ἡ̄τισδήποτε	ὄτιδήποτε
οὐ̄τινοσδήποτε	ἡ̄στινοσδήποτε	οὐ̄τινοσδήποτε κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Τὰ ἀριθμητικὰ

§ 174. *Τὰ ἀριθμητικὰ*, ἢτοι αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὠρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα *χίλιοι ἄνδρες, χίλιαι ἡμέραι, χίλια ὄπλα*—μία *δωδεκάς* μαχαιρίων—ἐπυροβόλησε *πεντάκις*.

§ 175. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα λέγονται

1) *ἀπόλυτα*, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὠρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν· *εἷς ἄνθρωπος, δύο μαθηταί, πέντε δένδρα, διακόσιοι στρατιῶται*.

2) *τακτικῶς*, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἢτοι τὴν ἀριθμητικὴν σειρὰν τὴν ὁποίαν κατέχει τι μεταξὺ ἄλλων ὁμοειδῶν· ὁ *πρῶτος* μαθητής, τὸ *πέμπτον* ἔτος, ἡ *δεκάτη* ἡμέρα.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις *-τος* μέχρι τοῦ 19, ἢ κατάληξις δὲ *-στος* ἀπὸ τοῦ 20 καὶ ἄνω· (*τρι-α*), (*τρι-τος*), (*δέκα*) *δέκα-τος*—(*εἴκοσι*) *εἴκοστός*, (*τριάκοντα*) *τριακοστός*, (*μύριοι*) *μυριοστός*.

3) *πολλαπλασιαστικά*, ὅταν δηλοῦν ἐκ πόσων ἀπλῶν μερῶν σύγκειται τι ἄλμα *τριπλοῦν*.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν διὰ τῆς καταλήξεως *-πλοῦς*· (*τρία*) *τρι-πλοῦς*, (*ἐπτὰ*) *ἐπτα-πλοῦς*, (πβ. § 126).

4) *ἀναλογικά*, ὅταν δηλοῦν ποία ἢ ἀναλογία ποσοῦ τινος πρὸς ἄλλο ποσόν, ἢτοι ποσάκις ποσόν τι εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ· ὁ στρατὸς τῶν Περσῶν ἦτο *δεκαπλάσιος* τοῦ στρατοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τὰ ἀναλογικά, τὰ πλείστα, σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν μὲ τὴν κατάληξιν **-πλάσιος**· (τρία) **τρι-πλάσιος**, (δέκα) **δεκα-πλάσιος**.

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων ὑπάρχουν δύο τὸ **τριταῖος** καὶ **τεταρταῖος**, τὰ ὁποῖα παράγονται ἐκ τῶν τακτικῶν ἐπιθέτων **τρίτος—τέταρτος** διὰ τῆς καταλήξεως **-αῖος** καὶ δηλοῦν χρόνον· **τριταῖος** ἢ **τεταρταῖος** πυρετός(=ὁ ἐρχόμενος καθ' ἐκάστην τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν).

§ 176. Τὰ ἀριθμητικὰ **οὐσιαστικά** σημαίνουν ἀφρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα, εἶναι δὲ πάντα θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλείστα ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν διὰ τῆς καταλήξεως **-άς**, (γεν. **-άδος**)· (δύο) **δύος**, (τρία) **τριάς**, (πέντε) **πεντάς**, (ἑκατὸν) **ἑκατοντάς**.

§ 177. Τὰ ἀριθμητικὰ **ἐπιρροήματα** εἶναι ἀριθμητικαὶ λέξεις, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**· **πεντάκις**, **δεκάκις**.

Καὶ τούτων τὰ πλείστα σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν διὰ τῆς καταλήξεως **-κίς** ἢ **-άκις**· (ἑπτὰ) **ἑπτά-κίς**, (δέκα) **δεκά-κίς**, (πέντε) **πεντ-άκις**, (ἕξ) **ἕξά-κίς**.

Τῶν τριῶν πρώτων ὁμως ἀριθμητικῶν (εἶς, δύο, τρεῖς) τὰ ἐπιρροήματα εἶναι **ἅπαξ**, **δίς**, **τρίς**.

§ 178. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κλιτὰ εἶναι τὸ **εἷς**, (μία, ἓν), τὸ **τρεῖς**, τὸ **τέσσαρες**, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ **διακόσιοι** καὶ ἄνω, τὰ ὁποῖα κλίνονται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα· **διακόσιοι**, **διακόσιοι**, **διακόσια**—**χίλιοι**, **χίλιοι**, **χίλια**.

Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ **τρεῖς** καὶ **τέσσαρες** κλίνονται ὡς **ἕξις**

Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.
Ἄρσ. τρεῖς	τρία	τέσσαρες	τέσσαρα
Γεν. τριῶν	τριῶν	τεσσάρων	τεσσάρων
Αἰτ. τρεῖς	τρία	τέσσαρας	τέσσαρα

(Ἀρχαία δοτικὴ τρισί—τέσσαρσι).

Σημ. Τὴν κλίσιν τοῦ **εἷς**, (μία, ἓν) ἰδὲ ἐν § 41, 2. Κατὰ τοῦτο δὲ κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα **οὐδείς**, **μηδείς** καὶ **κανείς**· **οὐδείς**, **οὐδενὸς** κλπ. **οὐδεμία**, **οὐδεμιᾶς** κλπ. **οὐδέν**, **οὐδενὸς** κλπ.

§ 179. Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν.

ψηφία	ἑλληνικά σημεῖα	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Οὐσιαστικά	Ἐπιρρήματα
1	α'	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος	μονάς(ἢ ἐνάς)	ἅπαξ
2	β'	δύο	δεύτερος	δύας	δὶς
3	γ'	τρεις, τρία	τρίτος	τριάς	τρὶς
4	δ'	τέσσαρες, τέσσαρα	τέταρτος	τετράς	τετράκις
5	ε'	πέντε	πέμπτος	πεντάς	πεντάκις
6	ϛ'	ἕξ ¹	ἕκτος	ἕξάς	ἕξάκις
7	ζ'	ἐπτά	ἑβδομος	ἐπτάς ἢ ἑβδο-	ἐπτάκις
8	η'	ὀκτώ	ὄγδοος	ὀκτάς [μάς	ὀκτάκις
9	θ'	ἐννέα	ἐνατος	ἐννεάς	ἐννεάκις
10	ι'	δέκα	δέκατος	δεκάς	δεκάκις
11	ια'	ἐνδεκα	ἐνδέκατος	—	ἐνδεκάκις
12	ιβ'	δωδεκα	δωδέκατος	δωδεκάς	δωδεκάκις
13	ιγ'	δεκατρεῖς, δεκατρία	δέκατος τρίτος	—	—
14	ιδ'	δεκατέσσαρες, δεκατέσσαρα	δέκατος τέταρτος	—	—
15	ιε'	δεκαπέντε	δέκατος πέμπτος	—	—
16	ις'	δεκαἕξ	δέκατος ἕκτος	—	—
17	ις'	δεκαεπτά	δέκατος ἑβδομος	—	—
18	ιθ'	δεκαοκτώ	δέκατος ὄγδοος	—	—
19	ιθ'	δεκαεννέα	δέκατος ἐνατος	—	—
20	κ'	εἴκοσι	εἰκοστός	εἰκοσάς	εἰκοσάκις
21	κα'	εἴκοσι καὶ εἷς	εἰκοστός πρῶτος	—	—
30	λ'	τριάκοντα	τριακοστός	τριακοντάς	τριακοντάκις
40	μ'	τεσσαράκοντα	τεσσαρακοστός	—	—
50	ν'	πεντήκοντα	πεντηκοστός	—	—
60	ς'	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	—	—
70	ο'	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός	—	—
80	π'	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	—	—
90	ρ'	ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστός	—	—
100	ρ'	ἑκατόν	ἑκατοστός	ἑκατοντάς	ἑκατοντάκις
100	σ'	διακόσιοι, -αι, -α	διακοσιοστός	—	—
100	τ'	τριακόσιοι, -αι, -α	τριακοσιοστός	—	—
100	υ'	τετρακόσιοι, -αι, -α	τετρακοσιοστός	—	—
100	φ'	πεντακόσιοι, -αι, -α	πεντακοσιοστός	—	—
100	χ'	ἑξακόσιοι, -αι, -α	ἕξακοσιοστός	—	—
100	ψ'	ἑπτακόσιοι, -αι, -α	ἑπτακοσιοστός	—	—
100	ω'	ὀκτακόσιοι, -αι, -α	ὀκτακοσιοστός	—	—
100	Ϟ'	ἐννεακόσιοι, -αι, -α	ἐννεακοσιοστός	—	—
1000	α	χιλίοι, -αι, -α	χιλιοστός	χιλιάς	χιλιάκις
1000	β	δύο χιλιάδες ἢ δισχίλιοι	δισχιλιοστός	—	—
1000	γ	δέκα χιλιάδες ἢ δεκακισ-	δεκακισχιλιοστός ἢ	μυριάς	μυριάκις
1000	δ	χιλίοι ἢ μύριοι ²	μυριοστός	—	—
1000	ε	εἴκοσι χιλιάδες ἢ εἰκοσακισ-	εἰκοσακισχιλιοστός ἢ	—	—
1000	ς	χιλίοι ἢ δισμύριοι	δισμυριοστός	—	—

1. Τὸ σημεῖον ζ', διὰ τοῦ ὁποῦ παριστάνεται ὁ ἀριθμὸς 6, καλεῖται στί-
τὸ δὲ σημεῖον η', διὰ τοῦ ὁποῦ παριστάνεται ὁ ἀριθμὸς 90, καλεῖται κόππα,
ὁ σημεῖον Ϟ', διὰ τοῦ ὁποῦ παριστάνεται ὁ ἀριθμὸς 900, καλεῖται σαμπί.
' = 1821 - α'β' = 1912 - α'λ' = 1930.

2. μύριοι, (μυρίαί, μυρία) = ἄπειροι.

αὐτοκλήτης Καθαρευούσης

κατάληξιν -ω, λέγεται *ἐνεργητικὴ φωνή* τοῦ ῥήματος, τὸ δὲ σύνολον τῶν ῥηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -ομαι ἢ -μαι, λέγεται *μέση φωνή* τοῦ ῥήματος.

Ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ περιλαμβάνει κανονικῶς τὰ ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως, ἡ δὲ μέση φωνὴ περιλαμβάνει τὰ ῥήματα παθητικῆς καὶ μέσης διαθέσεως, ἦτοι *τὰ παθητικὰ καὶ τὰ μέσα ῥήματα σχηματίζονται εἰς πάντας τοὺς χρόνους ὁμοίως μὲ τὰς ἰδίας καταλήξεις.*

§ 184. Ἐγκλισίς τοῦ ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὅστις δηλοῖ *τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ λέγοντος*. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τέσσαρες ἢ ὀριστική, ἢ ὑποτακτική, ἢ προστακτικὴ καὶ ἡ *δυνητική*.

1) Ὀριστικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισίς τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς βεβαίαν *προσέχωμεν εἰς τὸ μάθημα*.

2) Ὑποτακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισίς τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην ὑπὸ τοῦ ὁμιλοῦντος ἄς *προσέχωμεν ἐὰν προσέχωμεν*, θὰ μάθωμεν.

3) Προστακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισίς, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος *πρόσεχε γράφετε*.

4) Δυνητικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισίς, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς δυνατὴν *θὰ ἤρχετο*, (ἂν εἶχε λάβει τὴν ἐπιστολήν σου).

§ 185. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥήμα ἔχει προσέτι

1) *τὸ ἀπαρέμφατον*, τὸ ὁποῖον εἶναι ῥηματικὸς τύπος ἄκλιτος χρησιμεύων πρὸς σχηματισμὸν συνθέτων ἢ περιφραστικῶν τύπων τοῦ ῥήματος *λύει, λύσει—λύεσθαι, λυθῆν* (θέλω λύει, ἔχω λύσει—ἤθελον λύεσθαι, ἔχω λυθῆν).

2) *τὴν μετοχὴν* ἡ ὁποία εἶναι ῥηματικὸς τύπος ἐπιθετικὸς *ὁ λύων, ἡ λύουσα, τὸ λῶον—ὁ λυόμενος, ἡ λυομένη, τὸ λυόμενον*. (Ἴδὲ § 143).

§ 186. Χρόνος ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου δηλοῦται, πότε γίνεται ἡ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαυομένη πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι ὀκτώ, οἱ ἑξῆς:

1) ὁ *ἐνεστώς*, ὅστις δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις *γίνεται* τώρα, ἦτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων *ὁ μαθητὴς λύει τὸ πρόβλημα*.

2) ὁ **παρατατικός**, ὅστις δηλοῖ ὅτι ἡ **πρᾶξις ἐγίνετο** εἰς τὸ παρελθόν· ὁ **μαθητὴς ἔλυε** τὸ πρόβλημα.

3) ὁ **ἀόριστος**, ὅστις δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ **πρᾶξις ἐγινε** εἰς τὸ παρελθόν· ὁ **μαθητὴς ἔλυσε** τὸ πρόβλημα.

4) ὁ **μέλλων πρῶτος** ἢ ὁ μέλλων τῆς διαρκείας ἢ τῆς ἐπα-
ναλήψεως, ὅστις δηλοῖ ὅτι ἡ **πρᾶξις θὰ γίνεται** (διαρκῶς ἢ κατ'
ἐπανάληψιν) εἰς τὸ μέλλον· **θὰ μελετῶ, θὰ γράφω**.

5) ὁ **μέλλων δεύτερος** ἢ μέλλων συνοπτικός, ὅστις δηλοῖ
ἀπλῶς ὅτι ἡ **πρᾶξις θὰ γίνῃ** εἰς τὸ μέλλον (ἀδιάφορον ἂν θὰ
διαρκέσῃ πολὺ ἢ ὀλίγον)· **θὰ μελετήσω** (δύο ὥρας), **θὰ γράψω**
(πολλὰ γράμματα), **θὰ ἀναχωρήσω** (αὔριον).

6) ὁ **παρακείμενος**, ὅστις δηλοῖ ὅτι ἡ **πρᾶξις ἔχει γίνει**,
ἦτοι εἶναι τετελεσμένη· ὁ **μαθητὴς ἔχει λύσει** τὸ πρόβλημα.

7) ὁ **ὑπερσυντέλικος**, ὅστις δηλοῖ ὅτι ἡ **πρᾶξις εἶχε γίνει**,
ἦτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος·
ὁ Πέτρος **εἶχε λύσει** τὸ πρόβλημα, (προτοῦ ἔλθης).

8) ὁ **τετελεσμένος μέλλων**, ὅστις δηλοῖ ὅτι ἡ **πρᾶξις θὰ ἔχῃ γίνει**,
ἦτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον
τοῦ μέλλοντος· **θὰ ἔχω τελειώσει τὴν ἐργασίαν μου**, (ὅταν θὰ
ἔλθης).

§ 187. Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος τρεῖς, ἦτοι ὁ ἐνεστώς, ὁ
παρατατικός καὶ ὁ ἀόριστος, σχηματίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ
μιας μόνον λέξεως καὶ διὰ τοῦτο λέγονται **ἀπλοῖ ἢ μονολε-**
κτικοῖ (λύω, ἔλυον, ἔλυσα), οἱ δὲ ἄλλοι πέντε, ἦτοι ὁ μέλλων α',
ὁ μέλλων β', ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος
μέλλων, σχηματίζονται κατὰ πάντας τοὺς τύπους των περιφρα-
στικῶς, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται χρόνοι **σύνθετοι ἢ περιφρα-**
στικοῖ (θὰ λύω, θὰ λύσω, ἔχω λύσει, εἶχον λύσει, θὰ ἔχω λύσει).

§ 188. Ἐκ τῶν ἀπλῶν χρόνων ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ ἀόριστος λέ-
γονται **ἀρχικοῖ** χρόνοι τοῦ ῥήματος, διότι τὸ θέμα αὐτῶν χρησι-
μεύει ὡς βᾶσις τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἄλλων χρόνων καὶ πάντων ἐν
γένει τῶν τύπων τοῦ ῥήματος.

§ 189. **Ἀριθμὸς** ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, διὰ τοῦ
ὁποίου δηλοῦται, ἂν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνει ἓν ἢ

πολλὰ πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα *παίζω* (ἐγώ, εἷς), *παίζομεν*, (ἡμεῖς, πολλοί), *παίζεις* (σύ, εἷς), *παίζετε* (σεῖς, πολλοί), κλπ.

Εἶναι δὲ οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὰ ῥήματα, ὅπως καὶ εἰς τὰ ὀνόματα, δύο, ὁ ἐνικός καὶ ὁ πληθυντικός.

§ 190. *Πρόσωπον* ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου δηλοῦται, τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, δηλαδή ἂν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι *πρώτου* προσώπου ἢ *δευτέρου* ἢ *τρίτου* γράφω ὅπως γράφεις σὺ καὶ ὅπως γράφει ὁ Πέτρος (Ἰδὲ § 157).

§ 191. Ὅπως εἰς πάντα ὀνομαστικὸν τύπον, οὕτω καὶ εἰς πάντα ἀπλοῦν (ἢ μονολεκτικὸν) ῥηματικὸν τύπον διακρίνομεν *θέμα* καὶ *κατάληξιν*, ὡς *λύ-ομεν* (θ. λυ-), *λαμβάν-ετε* (θ. λαμβαν-), *ἔλυσ-ε* (θ. ἔλυσ-), *λάβ-ε* (θ. λαβ-), κλπ.

§ 192. Πᾶν ῥῆμα ἔχει συνήθως τρία θέματα, δύο *χρονικά*, ἥτοι τὸ ἐνεστωτικὸν καὶ τὸ ἀοριστικὸν, καὶ ἓν *ἀρχικὸν* ἢ *ῥηματικὸν* θέμα.

1) Ἐνεστωτικὸν λέγεται τὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζονται πάντες οἱ τύποι τοῦ ἐνεστωτικῆς καὶ τοῦ παρατατικῆς, ὡς *ταράσσω*, *ἐ-τάρασσ-ον*, *ταράσσομαι*, *ἐ-ταρασσο-όμεν*, θ. *τάρασσο-*.

2) Ἀοριστικὸν λέγεται τὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζονται οἱ τύποι τοῦ ἀορίστου (ἐνεργητικῆς ἢ μέσου καὶ παθητικῆς): ὡς *ἐ-τάραξ-α*, *ταράξ-ατε*, θ. *ταραξ-*, *ἐ-ταράχθη-μεν*, *ταραχθῆ-τε*, θ. *ταραχθῆ-*.

3) Ἀρχικὸν ἢ ῥηματικὸν θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζεται καὶ τὸ ἐνεστωτικὸν καὶ τὸ ἀοριστικὸν θέμα: οὕτω τοῦ ῥήματος *ταράσσω* ἀρχικὸν ἢ ῥηματικὸν θέμα εἶναι *ταραχ-* (πβ. *ταραχ-ή*).

Σημ. Τὸ ἀρχικὸν ἢ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα (ὡς *λύ-ω*, *λέγ-ω*, *φέρ-ω*), συνήθως ὅμως εὐρίσκειται ἐκ τοῦ β' ἀορίστου (ὡς *ἐ-μαθ-ον*, θ. *μαθ-* τοῦ ῥ. *μανθάνω*, *κατ-ε-τάγ-ην*, θ. *ταγ-* τοῦ ῥ. *τάσσω*), καὶ συνηθέστερον ἔκ τινος συγγενοῦς πρὸς τὸ ῥῆμα λέξεως (ὡς *βλάπτω*—*βλάβ-η*, *ῥάπτω*—*ῥαφ-ή*, *αἴρω*—*ἄρ-σις*).

§ 193. Ἐκ τῶν δύο χρονικῶν θεμάτων κανονικῶς τὸ μὲν ἐνεστωτικὸν λαμβάνεται πρὸς σχηματισμὸν τῶν χρόνων, οἱ ὅποιοι παριστοῦν τὴν πρᾶξιν *συνεχῆ* ἢ *ἐπαναλαμβανομένην*, τὸ δὲ ἀοριστικὸν πρὸς σχηματισμὸν τῶν χρόνων, οἱ ὅποιοι παριστοῦν

§ 199. Παράδειγμα βαρυστόνου ῥήματος.

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Ἐνε- στώς	λύ-ω, λύ-εις, λύ-ει λύ-ομεν, λύ-ετε, λύ-ουσι ἢ λύ-ουν	(ἴνα) λύ-ω, λύ-ης, λύ-η λύ-ομεν, λύ-ητε ¹ , λύ-ωσι ἢ λύ-ουν
Παρατατικός	ἔλυ-ον, ἔλυ-ες, ἔλυ-ε ἔλύ-ομεν, ἐλύ-ετε, ἔλυ-ον	
Ἄοριστος	ἔλυσ-α, ἔλυσ-ας, ἔλυσ-ε ἐλύσ-αμεν, ἐλύσ-ατε, ἔλυσ-αν	(ἴνα) λύσ-ω, λύσ-ης, λύσ-η λύσ-ομεν, λύσ-ητε ¹ , λύσ-ωσι ἢ λύσ-ουν
Μέλων α'	θὰ λύω, θὰ λύης, θὰ λύη θὰ λύομεν, θὰ λύητε, θὰ λύωσι ἢ θέλω λύει, θέλεις λύει, θέλει λύει θέλομεν λύει, θέλετε λύει, θέλουσι [λύει	
Μέλων β'	θὰ λύσω, θὰ λύσης, θὰ λύση θὰ λύσωμεν, θὰ λύσητε, θὰ λύωσι ἢ θέλω λύσει, θέλεις λύσει, θέλει λύσει θέλομεν λύσει, θέλετε λύσει, θέλουσι [λύσει	
Παρασείμ.	ἔχω λύσει, ἔχεις λύσει, ἔχει λύσει ἔχομεν λύσει, ἔχετε λύσει, ἔχουσι ἢ [λύσει ἔχω λελυμένον, ἔχεις λελυμένον, ἔχει [λελυμένον ἔχομεν λελυμένον, ἔχετε λελυμένον, [ἔχουσι λελυμένον	(ἴνα) ἔχω λύσει, ἔχης λύσει, ἔχη λύσει ἔχομεν λύσει, ἔχητε λύσει, ἔχωσι ἢ [λύσει ἔχω λελυμένον, ἔχης λελυμένον, ἔχη [λελυμένον ἔχομεν λελυμένον, ἔχητε λελυμένον, [ἔχωσι λελυμένον
Ἐπερσυντέλ.	εἶχον λύσει, εἶχες λύσει, εἶχε λύσει εἶχομεν λύσει, εἶχτε λύσει, εἶχον ἢ [λύσει εἶχον λελυμένον, εἶχες λελυμένον, [εἶχε λελυμένον εἶχομεν λελυμένον, εἶχτε λελυμένον, [εἶχον λελυμένον	
Τετ. Μέλλ.	θὰ ἔχω λύσει, θὰ ἔχης λύσει, θὰ ἢ [ἔχη λύσει, κλπ. θὰ ἔχω λελυμένον, θὰ ἔχης λελυμέ- [νον, θὰ ἔχη λελυμένον κλπ.	
Ἄοριστός β'	ἔλαβ-ον, ἔλαβ-ες, ἔλαβ-ε ἐλάβ-ομεν, ἐλάβ-ετε, ἔλαβ-ον	(ἴνα) λάβ-ω, λάβ-ης, λάβ-η λάβ-ομεν, λάβ-ητε, λάβ-ωσι ἢ λάβ-ουν

1. Καὶ λύ-ετε, λύσ-ετε, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν'

α') Ἑνεργητικὴ φωνή

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ —ΜΕΤΟΧΗ
λύ-ε, ἄς λύῃ λύ-ετε, ἄς λύωσι ἢ ἄς λύ- [οῦν]	θὰ ἔλυον, θὰ ἔλυες, θὰ ἔλυε θὰ ἐλύομεν, θὰ ἐλύετε, θὰ ἔλυον ἢ ἤθελον λύει, ἤθελες λύει, ἤθελε [λύει ἤθέλομεν λύει, ἤθέλετε λύει, [ἤθελον λύει	λύ-ει λύ-ων λύ-ουσα, λύ-ον
λύσ-ον ἢ λύσ-ε, ἄς λύσῃ λύσ-ατε, ἄς λύσωσι ἢ ἄς λύσουν	θὰ ἔλυον, θὰ ἔλυες, θὰ ἔλυε, κλπ. ἢ ἤθελον λύσει, ἤθελες λύσει, ἤθελε λύσει ἤθέλομεν λύσει, ἤθέλετε λύσει, ἤθελον λύσει	λύσ-ει λύσ-ας, λύσ-ασα, λύσ-αν
ἔχει λελυμένον, ἄς ἔχη λε- [λυμένον ἢ ἄς ἔχη λύσει ἔχετε λελυμένον, ἄς ἔχωσι [λελυμένον ἢ ἄς ἔχωσι λύσει	θὰ εἶχον λύσει, θὰ εἶχες λύσει, θὰ εἶχε λύσει θὰ εἶχομεν λύσει, θὰ εἶχετε λύ- [σει, θὰ εἶχον λύσει ἢ θὰ εἶχον λελυμένον, θὰ εἶχες λε- [λυμένον, κλπ.	
λάβ-ε, ἄς λάβῃ λάβ-ετε, ἄς λάβωσι ἢ ἄς λάβουν	θὰ ἐλάμβανον, θὰ ἐλάμβανες, θὰ [ἐλάμβανε θὰ ἐλαμβάνομεν, θὰ ἐλαμβάνετε, [θὰ ἐλάμβανον ἢ ἤθελον λάβει, ἤθελες λάβει, κλπ.	λάβ-ει λαβ-ών, λαβ-ούσα, λαβ-όν

§ 200. Παράδειγμα βαρυνόνου ῥήματος.

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Ἔνεστώς	λύ-ομαι, λύ-εσαι, λύ-εται λυ-όμεθα, λύ-εσθε, λύ-ονται	(ἴνα) λύ-ωμαι, λύ-ησαι, λύ-ηται λυ-ώμεθα, λύ-ησθε, λύ-ωνται
Παρατατικός	ἔλυ-όμην, ἔλύ-εσο, ἔλύ-ετο ἔλυ-όμεθα, ἔλύ-εσθε, ἔλύ-οντο	
Ἀόριστος ᾰ'	ἔλύ-θη-ν, ἔλύ-θη-ς, ἔλύ-θη ἔλύ-θη-μεν, ἔλύ-θη-τε, ἔλύ-θη-σαν	(ἴνα) λυ-θῶ, λυ-θῆς, λυ-θῆ λυ-θῶμεν, λυ-θῆτε, λυ-θῶσι, ἢ λυ-θούν
Μέλλον ᾰ'	θὰ λύωμαι, θὰ λύησαι, θὰ λύηται θὰ λυώμεθα, θὰ λύησθε, θὰ λύονται ἢ θέλω λύεσθαι, θέλεις λύεσθαι, θέ- [λει λύεσθαι θέλομεν λύεσθαι, θέλετε λύεσθαι, θέ- [λουσι λύεσθαι	
Μέλλον β'	θὰ λυθῶ, θὰ λυθῆς, θὰ λυθῆ θὰ λυθῶμεν, θὰ λυθῆτε, θὰ λυθῶσι ἢ θέλω λυθῆ, θέλεις λυθῆ, θέλει λυθῆ θέλομεν λυθῆ, θέλετε λυθῆ, θέλουσι [λυθῆ	
Παρακείμενος	ἔχω λυθῆ, ἔχεις λυθῆ, ἔχει λυθῆ ἔχομεν λυθῆ, ἔχετε λυθῆ, ἔχουσι λυθῆ ἢ εἶμαι λελυμένος, εἶσαι λελυμένος, [εἶναι λελυμένος εἶμεθα λελυμένοι, εἴσθε λελυμένοι, [εἶναι λελυμένοι	(ἴνα) ἔχω λυθῆ, ἔχῃς λυθῆ, ἔχῃ λυθῆ ἔχωμεν λυθῆ, ἔχῃτε λυθῆ, ἔχουσι λυθῆ ἢ εἶμαι λελυμένος, εἶσαι λελυμένος, κλπ.
Ἐπιθετικὸν	εἶχον λυθῆ, εἶχες λυθῆ, εἶχε λυθῆ εἶχομεν λυθῆ, εἶχετε λυθῆ, εἶχον λυθῆ ἢ ἦμιν λελυμένος, ἦσο λελυμένος, ἦτο [λελυμένος ἦμεθα λελυμένοι, ἦσθε λελυμένοι, [ἦσαν λελυμένοι	
Γεν. Μέλλ.	θὰ ἔχω λυθῆ, θὰ ἔχῃς λυθῆ, θὰ ἔχῃ [λυθῆ θὰ ἔχωμεν λυθῆ, θὰ ἔχῃτε λυθῆ, θὰ ἢ [ἔχουσι λυθῆ θὰ εἶμαι λελυμένος, θὰ εἶσαι λελυ- [μένος κλπ.	
Ἀόριστος β'	ἔκόπ-η-ν, ἔκόπ-η-ς, ἔκόπ-η ἔκόπ-η-μεν, ἔκόπ-η-τε, ἔκόπ-η-σαν	(ἴνα) κοπ-ῶ, κοπ-ῆς, κοπ-ῆ κοπ-ῶμεν, κοπ-ῆτε, κοπ-ῶσι ἢ κοπ-ούν

β') Μέση φωνή.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ —ΜΕΤΟΧΗ
λύ-ου, ἄς λύηται λύ-εσθε, ἄς λύωνται	θά ἐλυόμην, θά ἐλύεσο, θά ἐλύετο θά ἐλυόμεθα, θά ἐλύεσθε, θά ἐλύ- [οντο ἢ ἤθελον λύεσθαι, ἤθελες λύεσθαι, ἤθελε λύεσθαι ἤθέλομεν λύεσθαι, ἤθέλετε λύε- σθαι, ἤθελον λύεσθαι	λύ-εσθαι — λυ-όμενος, λυ-ομένη, λυ-όμενον
(λύ-θητι ἢ) λύσου, ἄς λυθῆ (λύ-θητε ἢ) λυθητε, ἄς λυ- [θῶσι	θά ἐλυόμην, θά ἐλύεσο, θά ἐλύετο ἢ κλπ. ἤθελον λυθῆ, ἤθελες λυθῆ, ἤθελε [λυθῆ ἤθέλομεν λυθῆ, ἤθέλετε λυθῆ, ἤθελον λυθῆ	λυ-θῆ — λυ-θείς, λυ-θείσα, λυ-θέν
ἔσο λελυμένος, ἄς εἶναι [λελυμένος, ἔστε λελυμένοι, ἄς εἶναι [λελυμένοι	θά εἶχον λυθῆ, θά εἶχες λυθῆ, θά [εἶχε λυθῆ θά εἶχομεν λυθῆ, θά εἶχετε λυθῆ, θά εἶχον λυθῆ ἢ θά ἤμην λελυμένος, θῆ ἦσο λελυ- [μένος, θά ἦτο λελυμένος θά ἦμεθα λελυμένοι, θά ἦσθε [λελυμένοι, θά ἦσαν λελυμένοι	λελυ-μένος λελυ-μένη λελυ-μένον
κόψου, ἄς κοπῆ κοπήτε, ἄς κοπῶσι	θά ἐκοπτόμην, θά ἐκόπτεσο, θά [ἐκόπτετο θά ἐκοπτόμεθα, θά ἐκόπτεσθε, θά ἢ [ἐκόπτοντο ἤθελον κοπῆ, ἤθελες κοπῆ, ἤθελε κοπῆ, κλπ.	κοπ-ῆ — κοπ-είς, κοπ-εῖσα, κοπ-έν

Σημ. 1. Τοῦ τύπου **ἔστω** χρήσις γίνεται πρῶτον ἐπὶ παραχωρήσεως ἢ συγκαταθέσεως (π. χ. *ἔστω* καὶ πτωχός), καὶ δευτέρον εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν μαθηματικῶν, π. χ. *ἔστω* ἡ εὐθεία ΑΒ — Ὅμοιος: *ἔστωσαν* τὰ τρίγωνα ΑΒΓ καὶ ΔΕΖ.

2. Τοῦ τύπου **εἶναι** ὡς ἀπαρεμφάτου χρήσις γίνεται μόνον ὡς οὐσιαστικοῦ μετὰ τοῦ ἄρθρου **τὸ** π. χ. ὁ θεὸς μᾶς ἔδωκε **τὸ εἶναι**.

§ 197. Ὡς μέλλων τοῦ **ῥ. εἶμαι** ἐκτὸς τοῦ **θὰ εἶμαι** λαμβάνεται καὶ ὁ μέλλων τοῦ **ῥ. ὑπάρχω** (θὰ ὑπάρχω—θὰ ὑπάρξω). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ **ῥ. ὑπάρχω** δανεῖζεται τὸ **ῥ. εἶμαι** καὶ τοὺς ἄλλους χρόνους του, ἥτοι τὸν ἀόριστον (*ὑπῆρξα*), τὸν παρακείμενον (*ἔχω ὑπάρξει*) καὶ τὸν ὑπερσυντέλικον (*εἶχον ὑπάρξει*).

Ὡς ἀόριστος τοῦ **ῥ. εἶμαι** λαμβάνεται καὶ τοῦ **ῥ. γίνομαι** ὁ ἀόριστος *ἐγενόμην* ἢ *ἔγυνα*. πβ. ἡ συμφορὰ *ὑπῆρξε* μεγάλη—*ἐγένετο* αἴτιος μεγάλης συμφορᾶς.

§ 198. Εἰς τοὺς κατωτέρω πίνακας παρατίθεται παράδειγμα κλίσεως βαρυτόνου ῥήματος πρῶτον εἰς τὴν ἐνεργητικὴν καὶ δευτέρον εἰς τὴν μέσην φωνὴν (§ 183).

α) Ἐνεργητικὴ φωνή

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ —ΜΕΤΟΧΗ
λύ-ε, ἄς λύη λύ-ετε, ἄς λύωσι ἢ ἄς λύ- [ου]ν	θά ἔλυον, θά ἔλυες, θά ἔλυε θά ἐλύομεν, θά ἐλύετε, θά ἔλυον ἢ ἤθελον λύει, ἤθελες λύει, ἤθελε [λύει] ἤθέλομεν λύει, ἤθέλετε λύει, [ἤθελον λύει]	λύ-ει λύ-ον λύ-ουσα, λύ-ον
λύσ-ον ἢ λύσ-ε, ἄς λύση λύσ-ατε, ἄς λύσωσι ἢ ἄς λύσουν	θά ἔλυον, θά ἔλυες, θά ἔλυε, κλπ. ἢ ἤθελον λύσει, ἤθελες λύσει, ἤθελε λύσει ἤθέλομεν λύσει, ἤθέλετε λύσει, ἤθελον λύσει	λύσ-ει λύσ-ας, λύσ-ασα, λύσ-αν
ἔχε λελυμένον, ἄς ἔχη λε- [λυμένον] ἢ ἄς ἔχη λύσει ἔχετε λελυμένον, ἄς ἔχωσι [λελυμένον] ἢ ἄς ἔχωσι λύσει	θά εἶχον λύσει, θά εἶχες λύσει, θά εἶχε λύσει θά εἶχομεν λύσει, θά εἶχετε λύ- [σει], θά εἶχον λύσει ἢ θά εἶχον λελυμένον, θά εἶχες λε- [λυμένον, κλπ.	
λάβ-ε, ἄς λάβῃ λάβ-ετε, ἄς λάβωσι ἢ ἄς λάβουν	θά ἐλάβανον, θά ἐλάμβανες, θά [ἐλάμβανε] θά ἐλαμβάνομεν, θά ἐλαμβάνετε, [θά ἐλάβανον] ἢ ἤθελον λάβει, ἤθελες λάβει, κλπ.	λάβ-ει λαβ-όν, λαβ-οῦσα, λαβ-όν

β') Μέση φωνή.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ —ΜΕΤΟΧΗ
λύ-ου, ἄς λύηται λύ-εσθε, ἄς λύονται	θά ἐλυόμην, θά ἐλύεσο, θά ἐλύετο θά ἐλυόμεθα, θά ἐλύεσθε, θά ἐλύ- [οντο ἢ ἤθελον λύεσθαι, ἤθελες λύεσθαι, ἤθελε λύεσθαι ἠθέλομεν λύεσθαι, ἠθέλετε λύε- σθαι, ἤθελον λύεσθαι	λύ-εσθαι — λυ-όμενος, λυ-ομένη, λυ-όμενον
(λύ-θητι ἢ) λύσου, ἄς λυθῆ (λύ-θητε ἢ) λυθῆτε, ἄς λυ- [θῶσι	θά ἐλυόμην, θά ἐλύεσο, θά ἐλύετο ἢ κλπ. ἢθελον λυθῆ, ἢθελες λυθῆ, ἢθελε [λυθῆ ἠθέλομεν λυθῆ, ἠθέλετε λυθῆ, ἤθελον λυθῆ	λυ-θῆ — λυ-θείς, λυ-θείσα, λυ-θέν
ἔσο λελυμένος, ἄς εἶναι [λελυμένος, ἔστε λελυμένοι, ἄς εἶναι [λελυμένοι	θά εἶχον λυθῆ, θά εἶχες λυθῆ, θά [εἶχε λυθῆ θά εἶχομεν λυθῆ, θά εἶχετε λυθῆ, θά εἶχον λυθῆ ἢ θά ἤμην λελυμένος, θῆ ἦσο λελυ- [μένος, θά ἦτο λελυμένος θά ἦμεθα λελυμένοι, θά ἦσθε [λελυμένοι, θά ἦσαν λελυμένοι	λελυ-μένος λελυ-μένη λελυ-μένον
κόψου, ἄς κοπῆ κοπήτε, ἄς κοπῶσι	θά ἐκοπτόμην, θά ἐκόπτεσο, θά [ἐκόπτετο θά ἐκοπτόμεθα, θά ἐκόπτεσθε, θά ἢ [ἐκόπτοντο ἤθελον κοπῆ, ἤθελες κοπῆ, ἤθελε κοπῆ, κλπ.	κοπ-ῆ — κοπ-εῖς, κοπ-εῖσα, κοπ-έν

§ 204. Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι ἀπὸ *ι* ἢ *υ* καὶ ἀπὸ τῶν μακρῶν φωνηέντων *η*, *ω* ἢ τῆς διαφθόγγου *ει*, δὲν πάσχουσι οὐδεμίαν μεταβολὴν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος κατὰ τὴν αὔξησιν, ὡς

ἰκετεύω—*ἰκέτευον, ἰκέτευσα*
ὑβρίζω—*ὑβρίζον, ὑβρίσα*
ἠττώμαι—*ἠττώμην, ἠττήθην*
ὠριμάζω—*ὠριμάζον, ὠρίμασα*
εἰρωνεύομαι—*εἰρωνεύομην, εἰρωνεύθην*
εἰκάζω—*εἰκάζον, εἴκασα*

Σημ. Τὰ ῥήματα τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ μακροῦ *α* ἢ ἀπὸ τῆς (καταχηστικῆς) διαφθόγγου *α* τρέπουσι κατὰ τὴν αὔξησιν τὸ *α* εἰς *η*, ὡς

(ἀργός) ἀργῶ—*ἤργουν, ἤργησα*
(ἀθλός) ἀθλῶ—*ἤθλων, ἤθλησα*
ἕδω—*ἤδον, ἤσα*

§ 205. Τὰ μετὰ προθέσεων *σύνθετα* ἢ *παρασύνθετα*¹ ῥήματα ἔχουσι τὴν αὔξησιν μετὰ τὴν πρόθεσιν, ὡς

περι-παίζω—*περι-έπαιζον, περι-έπαιξα*
συν-χαίρω—*συν-έχαιρον, συν-εχάρην*
ἀπο-φεύγω—*ἀπ-έφευγον, ἀπ-έφυγον*
δια-λογίζομαι—*δι-ελογιζόμην, δι-ελογίσθην*
προσ-άγω—*προσ-ἤγον, προσ-ἤγαγον*
παρανομῶ (ἐκ τοῦ παράνομος)—*παρ-ενόμουν, παρ-ε-
[νόμῃσα*
ἐπιστατῶ (ἐκ τοῦ ἐπιστάτης)—*ἐπ-εστάτουν, ἐπ-εστάτησα*
μεταναστεύω (ἐκ τοῦ μετανάστης)—*μετ-ενάστεινον, μετ-
[ενάστεινσα*
ὑποπτεύω (ἐκ τοῦ ὑπ-οπτος)—*ὑπ-ώπτενον, ὑπ-ώπτενυσα*
ἀποκεφαλίζω (ἐκ τοῦ ἀποκόπτω τὴν κεφαλὴν)—*ἀπ-εκε-
[φάλιζον, ἀπ-εκεφάλισα*

1. Παρασύνθετα μετὰ προθέσεων ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις συνθέτους μετὰ προθέσεων (ὡς ἐπιορκῶ ἐκ τοῦ ἐπίορκος, ἐγκωμιάζω ἐκ τοῦ ἐγκώμιον) ἢ ἀπὸ περιφράσεις περιεχούσας ἐμπρόθετον ἢ σύνθετον μετὰ προθέσεως λέξιν (ὡς ἐγχειρίζω ἐκ τῆς φρ. ἐν χειρὶ τίθημι, ἐπιχειρῶ ἐκ τῆς φρ. ἐπιτίθημι, ἦτοι ἐπιθέτω χεῖρα—ἀποκεφαλίζω ἐκ τῆς φρ. ἀποκόπτω τὴν κεφαλὴν).

§ 206. Τὰ μετ' ἄλλης λέξεως, οὐχὶ μετὰ προθέσεως, παρασύνθετα ῥήματα ἔχουν τὴν αὔξησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὅλου θέματος τῶν, ὅπως καὶ τὰ ἀπλᾶ, ὡς

δυσπιστῶ (ἐκ τοῦ δύσ -πιστος)—*ἐ-δυσπίστουν, ἐ-δυσπίστησα*
δυστυχῶ (ἐκ τοῦ δυσ -τυχῆς)—*ἐ-δυστύχουν, ἐ-δυστύχησα*
κυριαρχῶ (ἐκ τοῦ κυρί -αρχος)—*ἐ-κυριάρχουν, ἐ-κυριάρχησα*
δακτυλοδεικτῶ (ἐκ τῆς φρ. μετ' τὸν δάκτυλον δεικνύω)—
ἐ-δακτυλοδείκτουν

ἀκυρῶ (ἐκ τοῦ ἄ -κυρος)—*ἠκύρουν, ἠκύρωσα*
ἄλλαξοπιστῶ (ἐκ τῆς φρ. ἀλλάσσω πίστιν)—*ἠλλαξοπίστουν, ἠλλαξοπίστησα*

Σημ. Τὸ *δυσαρεστῶ* (ἐκ τοῦ δυσ-ἀρεστος) συνήθως ἔχει τὴν αὔξησιν μετὰ τὸ δυσ- *δυσ-ηρέστουν, δυσ-ηρέστησα, δυσ-ηρέστηθη*.

Τὰ δὲ μετὰ τοῦ εὖ (= καλῶς) παρασύνθετα ῥήματα,

1) ἂν μετὰ τὸ εὖ ὑπάρχη μακρὸν φωνῆεν, μένουσιν ἀναύξητα, ὡς
εὖ -ωδιάζω (ἐκ τοῦ εὐώδης), *εὐωδιάζον, εὐωδίασα*
εὖ -ωχοῦμαι (ἐκ τοῦ εὐωχία), *εὐωχούμην, εὐωχήθη*
εὖ -ημερῶ (ἐκ τοῦ εὐήμερος), *εὐημέρουν*

2) ἂν μετὰ τὸ εὖ ὑπάρχη βραχὺ φωνῆεν, συνήθως τρέπουσιν τὸ βραχὺ τοῦτο φωνῆεν εἰς μακρόν, ὡς
εὖ -αγγελίζομαι (ἐκ τοῦ εὐαγγέλιον), *εὐ-ηγγελιζόμην, εὐ-ηγγελίσθη*
εὖ -αρεστῶ (ἐκ τοῦ εὐάρεστος) *εὐ-ηρέστουν, εὐ-ηρέστησα*

εὖ -εργετῶ (ἐκ τοῦ εὐεργέτης) *εὐ-ηργέτουν, εὐ-ηργέτησα, ἀλλὰ καὶ εὐ-εργέτουν, εὐ-εργέτησα*

3) ἂν μετὰ τὸ εὖ ὑπάρχη σύμφωνον, συνήθως διαφοροῦνται, ἤτοι ἢ διατηροῦσιν τὸ εὖ ἢ τὸ τρέπουσιν εἰς ἧδ', ὡς

εὐδοκιμῶ (ἐκ τοῦ εὐ-δόκιμος) *εὐδοκίμουν ἢ ἠδδοκίμουν*
εὐδοκίμησα ἢ ἠδδοκίμησα

εὐλαβοῦμαι (ἐκ τοῦ εὐ-λαβῆς) *εὐλαβοῦμην ἢ ἠδλαβοῦμην*

εὐθύμῶ (ἐκ τοῦ εὖ -θυμος) *εὐθύμησα ἢ ἠδθύμησα*

εὐτρέπιζω (ἐκ τοῦ εὖ -τρέπης) *εὐτρέπιζον ἢ ἠδτρέπιζον*

εὐτρέπισα ἢ ἠδτρέπισα

εὐχαριστῶ (ἐκ τοῦ εὖ -χάριστος) *εὐχαρίστησα ἢ ἠδχαρίστησα*

β' Αὔξεις ἀνώμαλος.

§ 207. Πολλὰ ῥήματα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα ἔχουν ἀνώμαλον αὔξησιν οὕτω

1) τὰ ῥήματα *θέλω* καὶ *δύναμαι* ἔχουν αὔξησιν *ἠ ἀντὶ ε' ἠθέλον, ἠθέλησα—ἠδυνάμην, ἠδυνήθη*.

Ὅμοιως τὸ σύνθετον ῥ. ἀπο-λαύω ἔχει συνηθέστερον αὔξη-
σιν *η* ἀντὶ *ε*: ἀπ-ήλαυον (καὶ ἀπ-έλαυον), ἀπ-ήλαυσα (καὶ
ἀπ-έλαυσα).

2) τὰ ῥήματα ἐλίσσω, ἔλκω ἢ ἐλκύω, ἔπομαι, ἐργάζομαι,
ἔρπω, ἔχω καὶ τὸ σύνθετον περιέπω κατὰ τὴν αὔξησιν τρέπου
τὸ ἀρχικὸν *ε* τοῦ θέματος οὐχὶ εἰς *η*, ἀλλ' εἰς *ει*

ἐλίσσω—εἴλισσον

ἔλκω—εἴλκον· ἐλκύω—εἴλκυνον, εἴλκυσσα

ἔπομαι—εἰπόμην

ἐργάζομαι—εἰργαζόμην, εἰργάσθην

ἔρπω—εἴρπον

ἔχω—εἴχον

περιέπω—περιεἶπον

3) πολλὰ σύνθετα ἢ παρασύνθετα ῥήματα ἔχουν τὴν αὔξησιν
των εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα. Τὰ συνηθέστερα
ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς.

ἀνάπτω (ἀνά, ἄπτω)—ἤναπτον, ἤναψα

ἀνοίγω (ἀνά, οἶγω)—ἤνοιγον, ἤνοιξα, ἤνοιχθην

ἀμφισβητῶ—ἤμφισβήτουν, ἤμφισβήτησα, ἤμφισβητήθην

ἐγγυῶμαι—ἤγγυόμην, ἤγγυήθην

ἐμποδίζω—ἤμπόδιζον, ἤμπόδισα, ἤμπόδισθην

ἐμπορεύομαι—ἤμπορευόμην, ἤμπορεύθην

ἐναντιοῦμαι (ἢ ἐναντιόνομαι)—ἤναντιούμην, (ἤναντιωνόμην),
ἤναντιώθην

ἐντρέπομαι—ἤντρεπόμην, ἤντραπήν

ἐπείγομαι—ἤπειγόμην

κάθημαι—ἐκάθημην

καθίζω—ἐκάθιζον, ἐκάθισα

προθυμοῦμαι—ἐπροθυμούμην, ἐπροθυμήθην

προξενῶ—ἐπροξένουν, ἐπροξένησα, ἐπροξενήθην

προτιμῶ—ἐπροτίμων, ἐπροτίμησα, ἐπροτιμήθην

προστατεύω—ἐπροστάτενον, ἐπροστάτενσα, ἐπροστατεύθην

1. Σπανιώτερον γίνεται χρῆσις ἀντὶ τούτων καὶ τοῦ ἀνήπτον, ἀήψα.
Ὁ δὲ παθητ. ἀόριστος κανονικῶς εἶναι ἀν-ήφθην καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ
παθητ. παρακειμένου ἀν-ημμέτος.

προφασίζομαι—επροφασίζομην, επροφασίσθην
συλλογίζομαι—εσυλλογίζομην, εσυλλογίσθην
συνεχίζω—εσυνέχιζον, εσυνέχισα, εσυνεχίσθην
συντομεύω—εσυντόμευσα, εσυντομεύθην

Οὕτω καὶ τὸ ῥ. καταναλίσκω (κατ-αν-αλίσκω)—κατ-ηγάλι-
σκον, κατ-ηγάλωσα, κατ-ηγαλώθην

4) ἄρκετὰ ῥήματα ἀπλῶ ἢ σύνθετα (ἢ παρασύνθετα) δὲν ἔχουν
οὐδεμίαν αὐξησιν. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι τὰ ἑξῆς
ἀερίζω—ἀερίζον, ἀερίσα, ἀερίσθην.

ἀηδιάζω—ἀηδιάζον, ἀηδιάσα

αἰωροῦμαι—αἰωρούμην, αἰωρήθην

ἐκκλησιάζομαι—ἐκκλησιάζομην, ἐκκλησιάσθην

ἐννοῶ—ἐννόουν, ἐννόησα, ἐννοήθην¹

ἐνοικιάζω—ἐνοικιάζον, ἐνοικίασα, ἐνοικιάσθην

εὐρίσκω—εὐρισκον, εὐρον², εὐρέθην

οἰκονομῶ—οἰκονόμουν, οἰκονόμησα

(ἔξ)οικειῶ—(ἔξ)οικείωσα, (ἔξ)οικειώθην

συνεδριάζω—συνεδρίαζον, συνεδρίασα.

5) Τὰ σύνθετα ῥήματα ἀνέχομαι, ἀνορθῶ καὶ ἐνοχλῶ
ἔχουν διπλὴν αὐξησιν.

ἀνέχομαι—ἠνειχόμην

ἀνορθῶ—ἠνώρθουν, ἠνώρθωσα, ἠνωρθώθην

ἐνοχλῶ—ἠνώχλων, ἠνώχλησα, ἠνωχλήθην

Σημ. Ὁ ἀόριστος τοῦ ῥ. ἀνέχομαι ἔχει μίαν μόνον αὐξησιν εἰς τὴν
ἀρχὴν ἠνέχθην.

6) Τὸ ῥ. ἐορτάζω κατὰ τὴν αὐξησιν ἐκτείνει οὐχὶ τὸ ἀρκιτικὸν
ε ἀλλὰ τὸ ο τῆς δευτέρας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συλλαβῆς—
ἐορτάζω—ἐώρταζον, ἐώρτασα, ἐωρτάσθην.

Ὅμοίως τὸ ῥ. διαιτῶμαι ἔχει τὴν αὐξησιν εἰς τὴν δευτέραν
ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συλλαβὴν δητώμην.

1. Τοῦ ῥ. ἐννοῶ σχηματίζεται καὶ παρατατικός ἠννόουν καὶ ἀόρι-
στος ἠννόησα, ἠννοήθην.

2. Καὶ ἠῆρον.

β' Ἀναδιπλασιασμός

§ 208. Ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (εἰς -μένος) κανονικῶς ἔχει *ἀναδιπλασιασμόν*, ὁ ὁποῖος σημαίνει τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως.

1. Ὀμαλὸς ἀναδιπλασιασμός

§ 209. Ὁ ἀναδιπλασιασμός γίνεται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἧτοι
1) ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἀρχτικὸν σύμφωνον τοῦ θέματος, ἐκ τοῦ ὁποῖου σχηματίζεται ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, μὲ ἓν ε̅ κατόπιν αὐτοῦ, ὡς

λύ-ομαι—λε-λυ-μένος δέ-νομαι—δε-δε-μένος

πειρῶμαι (πειρά-ομαι)—πε-πειρα-μένος

Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τοῦ παθητ. παρακειμένου αἱ σχηματιζόμεναι ἐκ ὀρηματικοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἀπὸ ἓν ἀπλοῦν σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὄγγρον ἢ ἔνρινον·

παιδεύ-ομαι—πε-παιδευ-μένος

βάπτομαι (θ. βαφ-)—βε-βαμ-μένος

πλέκ-ομαι—πε-πλεγ-μένος

βρέχ-ομαι—βε-βρεγ-μένος

βλάπτομαι (θ.—βλαβ-)—βε-βλαμ-μένος

κρύπτομαι (θ. κρυφ-)—κε-κρυμ-μένος (§ 34, β')

κλείομαι (θ. κλεισ-)—ἀπο-κε-κλεισ-μένος

τρυπῶμαι (τρυπά-ομαι)—τε-τρυπη-μένος

χωρίζομαι—(χε-χωρισ-μένος) κε-χωρισ-μένος

χύνομαι—(χε-χυν-μένος) συγ-κε-χυν-μένος

φυτεύ-ομαι—(φε-φυτευ-μένος) πε-φυτευ-μένος

φυλάσσομαι—(φε-φυλαγ-μένος) πε-φυλαγ-μένος

θάπτομαι—(θε-θαμ-μένος) τε-θαμ-μένος

θωρακίζομαι—(θε-θωρακισ-μένος) τε-θωρακισ-μένος

χρί-ομαι (χε-χρισ-μένος) κε-χρισ-μένος

φράττομαι (φε-φραγ-μένος) πε-φραγ-μένος

θλίβ-ομαι—(θε-θλιμ-μένος) τε-θλιμ-μένος

θλῶμαι—(θε-θλασ-μένος) τε-θλασ-μένος

θραύ-ομαι—(θε-θραυσ-μένος) τε-θραυσ-μένος (§ 34, ε').

2) προτάσσεται ἐν ε̄ πρὸ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὅπως κατὰ τὴν συλλαβικὴν αὐξῆσιν·

σφάζ-ομαι—ἐ-σφαγ-μένος

ῥάπτ-ομαι—ἐ-ῥραμ-μένος (Ἰδὲ § 36, 1').

Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμὸν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τοῦ παθητ. παρακειμένου αἱ σχηματιζόμεναι ἐκ ῥηματικοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἀπὸ ἐν σύμφωνον διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ, ἀπὸ δύο σύμφωνα, τῶν ὁποίων δὲν εἶναι τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν ἢ ἔνρηνον, ἢ ἀπὸ τρία σύμφωνα·

ζητοῦμαι—ἐ-ζητη-μένος, ξυρίζομαι—ἐ-ξυρισ-μένος

ῥίπτομαι—ἐ-ῥριμ-μένος

(δια)ρρηγ-νύομαι—(δι)ε-ρρηγ-μένος

σκάπτομαι (θ. σκαφ-)—ἐ-σκαμ-μένος

(ἐπι)σπεύδομαι—ἐ-σπευσ-μένος

(ἀπο)σπῶμαι—(ἀπ)ε-σπασ-μένος

στεροῦμαι—ἐ-στερη-μένος, σφίγγομαι—ἐ-σφιγ-μένος

σφάλλομαι—ἐ-σφαλ-μένος, φθείρομαι—ἐ-φθαρ-μένος

στραγγίζομαι—ἐ-στραγγισ-μένος

στρώνομαι—ἐ-στρω-μένος

3) ἐκτείνονται τὸ ἀρχικὸν (βραχὺ) φωνῆεν τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὅπως κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν· (πβ. § 203)

ἀριθμοῦμαι—ἠριθμη-μένος, ἐρημοῦμαι—ἠρημω-μένος

Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμὸν ἔχουν αἱ μετοχαὶ τοῦ παθητ. παρακειμένου αἱ σχηματιζόμεναι ἐκ ῥηματικοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἀπὸ (βραχὺ) φωνῆεν ἢ ἀπὸ δίφθογγον, ὡς

ἀγαπῶμαι—ἠγαπη-μένος, αὐξάνομαι—ἠῦξη-μένος

ἀλείφομαι—ἠλειμ-μένος, ἐρεθίζομαι—ἠρεθισ-μένος

(ἀπ)ελπίζομαι—(ἀπ)ηλπισ-μένος, ὀπλιζομαι—ὀπλισ-μένος

(κατ)οικοῦμαι—κατ-οκημένος

Σημ. Τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ ι, υ, η, ω ἢ εἰ δὲν πᾶσχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ταν οὐδεμίαν μεταβολὴν κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν, ὅπως καὶ κατὰ τὴν αὐξῆσιν. (Ἰδὲ § 204).

ιδρύ-ομαι—ιδρυ-μένος, ὑβρίζομαι—ἕβρισ-μένος

ἠττώμαι—ἠττη-μένος, ὠφελοῦμαι—ὠφελη-μένος

(ἀπ)εικονίζομαι—(ἀπ)εικονισ-μένος, εἰδοποιῶμαι—εἰδοποιημένος

§ 210. Αἱ μετοχαὶ τοῦ παθητ. παρακειμένου τῶν συνθέτων

ἡ παρασυνθέτων ῥημάτων ἔχουν τὸν ἀναδιπλασιασμὸν κανονικῶς ὅπου καὶ τὴν αὐξήσιν·

ἐγ-γράφομαι (ἐν-εγράφω) — ἐγ-γεγραμ-μένος

ἐμ-πιστεύομαι (ἐν-επιστεύω) — ἐμ-πεπιστευ-μένος

συγ-χέομαι (συν-εχεύω) — συγ-κεχυ-μένος

ἐξ-άγομαι (ἐξ-ηγώ) — ἐξ-ηγ-μένος

ἐξ-απλοῦμαι (ἐξ-ηπλούω) — ἐξ-ηπλω-μένος

ἀπ-ελπίζομαι (ἀπ-ηλπίζω) — ἀπ-ηλπισ-μένος

ἐξ-ελέγχομαι (ἐξ-ηλεγχώ) — ἐξ-ηλεγ-μένος

ἐξ-οπλίζομαι (ἐξ-ωπλίζω) — ἐξ-ωπλισ-μένος

ἐξ-ορυσσομαι (ἐξ-ωρυσσόω) — ἐξ-ωρυγ-μένος

ἐξ-οφλοῦμαι (ἐξ-ωφλούω) — ἐξ-ωφλη-μένος

ἀφ-οσιοῦμαι (ἀφ-ωσιεύω) — ἀφ-ωσιω-μένος

δι-ορθοῦμαι (δι-ωρθεύω) — δι-ωρθω-μένος

καθ-αιροῦμαι (καθ-ηρούω) — καθ-ηρη-μένος

κατ-οικοῦμαι (κατ-οικούω) — κατ-οικη-μένος. (Ἰδὲ § 203).

ἀκυροῦμαι (ἠκυρούω) — ἠκυρω-μένος

οἰκοδομοῦμαι (ὀικοδομούω) — ὀικοδομη-μένος

δυσαρεστοῦμαι (δυσ-ηρεστούω) — δυσ-ηρεστη-μένος

εὐτρεπίζομαι (ἠετρεπίζω) — ἠετρεπισ-μένος

εὐεργετοῦμαι (εὐεργετούω) — εὐεργετη-μένος (ιδὲ § 206).

ἐγγυῶμαι (ἠγγυώω) — ἠγγυη-μένος

ἐμποδίζομαι (ἠμποδιζώ) — ἠμποδισ-μένος

ἀνάπτομαι (ἀν-ηπτύω) — ἀν-ημ-μένος (ιδὲ § 207,3).

2. Ἀνώμαλος ἀναδιπλασιασμὸς

§ 211. Κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν πολλῶν ῥημάτων παρατηροῦνται ἀνωμαλῆαι οἷαι αἱ ἐξῆς·

1) τῶν ῥημάτων *γνωρίζομαι* καὶ *γινώσκομαι* ἡ μετοχὴ τοῦ παθητ. παρακειμένου ἔχει ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ β' εἴδους, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἔχη τοῦ α' εἴδους·

(ἀνα)γνωρίζομαι — (ἀν)ε-γνωρισ-μένος

γινώσκομαι (θ. γνω-, γνωσ-) — ε-γνωσ-μένος (ιδὲ § 209, 1).

Ἀντιθέτως ἡ μετοχὴ τοῦ παθητ. παρακειμένου τοῦ ῥ' *κτώμαι* (=ἀποκτῶ) ἔχει ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ α' εἴδους, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἔχη τοῦ β' εἴδους· κτώμαι (θ. κτα-) — κε-κτη-μένος (ιδὲ § 209, 2)

2) τῶν δημάτων *ἐλίτσομαι, ἐλκύομαι, ἐργάζομαι, ἐορτάζομαι*, καθὼς καὶ τῶν συνθέτων δημάτων *καταναλίσκομαι, ἀνορθοῦμαι, ἐνοχλοῦμαι* ἢ μετοχή τοῦ παθητ. παρακειμένου ἔχει (ἀνώμαλον) ἀναδιπλασιασμόν, ὅμοιον μὲ τὴν αὔξησιν τῶν αὐτῶν δημάτων·

ἐλίτσομαι (εἰλίσσόμεν) — (περι)ειλυ-μένος

ἐλκύομαι (εἰλκνύομεν) — (καθ)ειλκυσ-μένος

ἐργάζομαι (εἰργαζόμεν) — (κατ)ειργασ-μένος (ιδὲ § 207,1)

ἐορτάζομαι (ἐωρταζόμεν) — ἐωρτασ-μένος (ιδὲ § 207,6)

καταναλίσκομαι (κατ-ηναλισκόμεν) — κατ-ηναλω-μένος
(ιδὲ § 207,3)

ἀνορθοῦμαι (ἠνωρθοῦμεν) — ἠνωρθω-μένος

ἐνοχλοῦμαι (ἠνωχλούμεν) — ἠνωχλη-μένος (ιδὲ § 207,5)

3) τῶν δημάτων *λέγομαι, συλλέγομαι* καὶ *λαμβάνομαι* ἢ μετοχή τοῦ παθητ. παρακειμένου ἔχει ἀναδιπλασιασμόν *εἰ*, ἂν καὶ τὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζεται αὕτη, ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον ἀπλοῦν·

λέγομαι (θ. δη-) — εἰ-ρη-μένος

συλλέγομαι (θ. λεγ-) — συν-ει-λεγ-μένος

λαμβάνομαι (θ. ληβ-) — εἰ-λημ-μένος

4) τῶν συνθέτων δημάτων, *ἀνοίγομαι, ἀπελάυνομαι, ἐξεγείρομαι* ἢ μετοχή τοῦ παθητ. παρακειμένου σχηματίζεται ἰδιορhythμως, ὡς ἑξῆς·

ἀν-οίγομαι (θ. ἀν-οιγ-) — ἀν-εργ-μένος

ἀπ-ελάυνομαι (θ. ἀπ-ελα-) — ἀπ-εληλα-μένος

ἐξ-εγείρομαι (θ. ἐξ-εγερ-) — ἐξ-εγηγερ-μένος (Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός !)

5) πολλῶν δημάτων ἀπλῶν, συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ἢ μετοχή τοῦ παθητ. παρακειμένου σχηματίζεται ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς ἑξῆς·

ἀηδιάζω — ἀηδιασμένος, αἰωροῦμαι — αἰωρημένος

βεβαιοῦμαι — βεβαιωμένος

ἀνα-βιβάζομαι — ἀνα-βιβασμένος

ἐπ-αναστατῶ — ἐπ-αναστατημένος

ἐνθουσιάζομαι—ἐνθουσιασμένος
 ἐμπνέομαι—ἐμπνευσμένος, ζαλίζομαι—ζαλισμένος
 θυμοῦμαι (θυμώνω)—θυμωμένος
 καπνίζομαι—καπνισμένος, κτενίζομαι—κτενισμένος
 κτυποῦμαι—κτυπημένος, κυλίομαι—κυλισμένος
 λανθάνω—λανθασμένος, λούομαι—(λε)λουσμένος
 μεταχειρίζομαι—μετα-χειρισμένος
 ἐνοικιάζομαι—ἐν-οικιασμένος
 περαιοῦμαι—περαιωμένος, πνίγομαι—πνιγμένος
 πρήσκομαι—πρησμένος
 προσωποποιοῦμαι—προσωποποιημένος
 ἀπο-τεφροῦμαι—ἀπο-τεφρωμένος
 ἐγ-χειρίζομαι ἐγ-χειρισμένος
 ὑπο-χρεοῦμαι—ὑπο-χρεωμένος κ. ἄ.

Σημ. Πρὸς ἀποφυγὴν μερικῶν μετοχῶν τοῦ παθητ. παρακειμένου, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν κυρίως εἰς τὴν κοινὴν ὀμιλουμένην γλῶσσαν, γίνονται πολλάκις χρῆσις εἰς τὴν καθαρῆν ταντοσήμων μετοχῶν τοῦ ἀρχαίου ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, ὡς

προβαίνω—προβεβηκώς (=προχωρημένος)

ἀπόλλυμαι—ἀπολωλώς (=χαμένος)

πήγνυμαι—πεπηγώς (=παγωμένος)

πίπτω—πεπτωκώς (=πεσμένος)

σῆκομαι—σεσηπώς (=σαπισμένος) κ. ἄ.

Τούτων τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσειν, τὸ δὲ θηλυκὸν κατὰ τὴν πρώτην, ὡς ἐξῆς:

ὁ πεπτωκώς, τοῦ πεπτωκότ-ος, κλπ. οἱ πεπτωκότες, κλπ.

ἡ πεπτωκυῖα, τῆς πεπτωκυίας, κλπ. αἱ πεπτωκυῖαι, κλπ.

τὸ πεπτωκός, τοῦ πεπτωκότ-ος. κλπ. τὰ πεπτωκότεα, κλπ.

Γενικὰ παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν καθ' ἕκαστον χρόνων καὶ ἐγκλίσεων.

1. Ἀπλοῖ ἢ μονολεκτικοὶ ῥηματικοὶ τύποι (§ 187).

§ 212. 1) Τὸ ε καὶ τὸ ο, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ καὶ τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου β' εἰς τὴν ὀριστικὴν, λέγονται **θεματικά φωνήεντα τῆς ὀριστικῆς**: λέγ-ο-μεν, λέγ-ε-τε, λεγ-όμεθα, λέγ-ε-σθε—ἐλεγ-ο-ν, ἔλεγ-ε-ς, ἐλεγ-όμεν, ἐλέγ-ε-σο—ἔμαθ-ο-ν, ἔμαθ-ε-ς.

Σημ. Θεματικά φωνήεντα **ε** και **ο** ἔχει καὶ ἡ προστακτικὴ, τὸ ἀπαρρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἐνεστῶτος καὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β'.

2) *Τῆς ὑποτακτικῆς* ἐν γένει *θεματικά φωνήεντα* εἶναι **η** καὶ **ω**, καὶ τὸ μὲν **η** ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ **ε** τῆς ὀριστικῆς, τὸ δὲ **ω** εἰς τὸ **ο** αὐτῆς· (λέγ-ο-μεν) *λέγ-ω-μεν*, (λέγ-ε-τε) *λέγ-η-τε*, (λύ-ον-ται) *λύ-ω-νται*.

§ 213. Καταλήξεις *τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου β'* εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν εἶναι αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεργ. παρατατικοῦ εἰς τὴν ὀριστικὴν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις αἱ καταλήξεις τῶν ἀντιστοιχῶν ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος· *ἐλαβ-ον, -ες, -ε, κλπ.* (ἐλάμβαν-ον, -ες, -ε, κλπ.)—*λάβ-ω, -ης, -η, κλπ.* (λαμβάν-ω, -ης, -η, κλπ.)—*λάβ-ε, λάβ-ετε* (λάμβαν-ε, -ετε)—*λάβ-ει* (λαμβάν-ει)—*λαβ-ών, -ούσα, -όν, (λαμβάν-ων, -ουσα, -ον)*.

§ 214. Τὸ **σ**, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρχίζουσι πᾶσαι αἱ καταλήξεις *τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου α'*, λέγεται *χρονικὸς χαρακτήρ* τοῦ θέματος αὐτοῦ· *ἔλυ-σ-α*, (ἵνα) *λύ-σ-ω, λύ-σ-ατε, λύ-σ-ατ*.

§ 215. 1) Αἱ καταλήξεις τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου *α'* *-θην, -θης, -θη, -θημεν, -θητε, -θησαν* ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸ πρόσφυμα *-θη* καὶ τὰς κυρίας καταλήξεις *-ν, -ς, —, -μεν, -τε, -σαν*.

Τὸ πρόσφυμα *-θη α'*) εἰς τὴν ὑποτακτικὴν συναιρεῖται μὲ τὰς κυρίας καταλήξεις αὐτῆς *-ω, -ης, -η, -ωμεν, -ητε, -ωσι* καὶ οὕτω προκύπτουσι αἱ καταλήξεις *-θῶ, -θῆς, -θῆ, -θῶμεν, θῆτε, -θῶσι*· (λυθή-ω) *λυ-θῶ*, (λυθή-ης) *λυ-θῆς*, κλπ.

β') εἰς τὴν μετοχὴν πρὸ τοῦ **ντ** συστέλλεται καὶ γίνεται *-θε· λυ-θέ-ντος, λυ-θέ-ντες, λυ-θέ-ντα*.

2) Καταλήξεις τοῦ μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου β' εἶναι αἱ αὐταὶ μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ μέσου ἢ παθητ. ἀορίστου α', ἀλλ' ἄνευ **θ'** (ἐβρέχ-θη-ν), *ἐβράχ-η-ν*, (ἐβρέχ-θη-σαν) *ἐβράχ-η-σαν*, (ἵνα βρεχ-θῶσι) *βραχ-ῶσι*, (βρεχ-θεῖς, βρεχ-θέντος), *βραχ-εῖς, βραχ-έντος*.

§ 216. Τῆς προστακτικῆς ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι εἶναι μόνον οἱ τύποι τοῦ β' προσώπου ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ· (μανθάνω) *μάνθαν-ε, μανθάν-ετε*, (ἔμαθον) *μάθ-ε, μάθ-ετε*, (ἔγραψα) *γράψ-ον, γράψ-ατε*, (λύομαι) *λύ-ον, λύ-εσθε*, (ἠγέρθη) *ἐγέρ-θητι, ἐγερ-θήτε*, (ἐλύθη) *λύ-θητι ἢ λύ-σου, λυ-θήτε*, (ἠντράπη) *ἐντράπ-ον, ἐντραπ-ήτε*.

Σημ. 1. Τὸ β' ἐνικ. πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου β' τῶν ῥημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω καὶ βλέπω ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς καταλήξεως· (εἶπον) εἶπέ, (ἦλθον) ἔλθέ, (εὗρον) εὗρέ, (εἶδον) ἴδέ. (Ἄλλὰ· πρόσειπε, ἀπελθε).

Σημ. 2. Τὸ μονολεκτικὸν β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου καὶ παθητ. ἀορίστου, τοῦ μὲν α' εἶναι ὁποσδήποτε σύνθετες μετὰ τῆς καταλήξεως—**σου**, (ὡς ἐξηγήσου, λυήσου, συλλογίσου, προσποιήσου, παρουσιάσου, βεβαιώσου, δανείσου, ἐνδύσου κλπ.) καὶ σπανιώτερον μετὰ τῆς καταλήξεως—**θητι** (ὡς ἐγέρθητι, ἀμύνθητι, κλπ.), τοῦ δὲ β' ἀορίστου εἶναι ἐν γένει σπανιώτατον, ἐκτὸς τοῦ β' ἀορίστου ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχει χαρακτηριστῆρα χειλόφωνον (π, β, φ), εἰς τὰ ὅποια δύναται τὸ πρόσωπον τοῦτο νὰ σχηματίζεται μετὰ τῆς καταλήξεως—**σου**, ὅπως εἰς τὸν α' ἀορίστον, ὡς (ἐκρύβ-ην) κρύβου (=κρύβ-σου)—(ἐνεγράφ-ην) ἐγγράφου (=ἐγγράφ-σου), κλπ.

Συνήθως δὲ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦτο τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου καὶ παθητ. ἀορίστου α' ἢ β' σχηματίζεται περιφραστικῶς· (συνεβουλευθήν) νὰ συμβουλευθῆς, (ἠσπάσθην) νὰ ἀσπασθῆς, (ἐπεσκέφθην) νὰ ἐπισκεφθῆς, (ἐφεισθην) νὰ φεισθῆς, (ἠμύνθην) νὰ ἀμυνθῆς, (ἐπροφασίσθην) νὰ προφασισθῆς, (ἠσχολήθην) νὰ ἀσχοληθῆς, (ἠντραπήν) νὰ ἔντραπῆς, (ἐστράφην) νὰ στραφῆς, κλπ.

§ 217. Ἄπαρέμφατον καὶ εἰς τὴν ἐνεργητικὴν καὶ εἰς τὴν μέσην φωνὴν ἔχουν μόνον ὁ ἐνεστῶς καὶ ὁ ἀόριστος (α' ἢ β').

1) Τοῦ ἐνεργ. ἀπαρεμφάτου ἐν γένει ἡ κατάληξις εἶναι **-ει**· (λύω) λύ-ει, (ἔλυσα) λύσ-ει, (ἔγραψα) γράψ-ει, (ἔλαβον) λάβ-ει, (ἔμαθον) μάθ-ει.

2) Τοῦ μέσου ἀπαρεμφάτου τοῦ μὲν ἐνεστῶτος κατάληξις εἶναι **-εσθαι**, τοῦ δὲ ἀορίστου α' **-θῆ** καὶ τοῦ β' **-ῆ**· (λύομαι) λύ-εσθαι, (ἐλύθην) λυ-θῆ, (ἐκόπην) κοπ-ῆ, (ἔγραφην) γραφ-ῆ.

Σημ. 1. Τῶν δευτέρων ἀορίστων εἶδον καὶ εἶπον τὸ ἀπαρέμφατον ὡς πρὸς τὸν τονισμόν διαφορεῖται· (ἔχω) ἴδει ἢ ἴδει, (ἔχω) εἶπει ἢ εἶπει.

Σημ. 2. Ἄπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος καὶ τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου β' σχηματίζεται καὶ μὲ τὴν (ἀρχαίαν)κατάληξιν **-ειν**, ὅταν τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν λαμβάνεται μετὰ τοῦ ἄρθρου τὸ πρὸ αὐτοῦ ὡς οὐσιαστικόν· ἐπιγορευεῖται τὸ καπνίζειν, ἀπαγορευεῖται τὸ πίνειν, ἡ μερίς τοῦ λαβεῖν.

§ 218. Μετοχήν εἰς μὲν τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν ἔχει ὁ ἐνεστῶς καὶ ὁ ἀόριστος (α' ἢ β'), εἰς δὲ τὴν μέσην φωνὴν ὁ ἐνεστῶς, ὁ ἀόριστος (α' ἢ β') καὶ ὁ παρακείμενος (§ 208)· (γράφω) γράφ-ων, γράφ-ουσα, γράφ-ον, (ἔλυσα) λύσ-ας, λύσ-ασα, λύσ-αν, (ἔλαβον) λαβ-ών, λαβ-ούσα, λαβ-όν, (γράφομαι) γραφ-όμε-

νος, γραφ-ομένη, γραφ-όμενον, (ἐλύθην) λυ-θείς, λυ-θείσα, λυ-θέν, (ἔγραψεν) γραφ-εῖς, γραφ-εῖσα, γρα-φέν, (ἔχω λυθῆ) λελυ-μένος, λελυ-μένη, λελυ-μένον, (ἔχω γραφῆ) γεγραμ-μένος, γεγραμ-μένη, γεγραμ-μένον (§ 34, β').

Σημ. Ἡ μετοχή τοῦ ἑνεργ. ἀορίστου β' τονίζεται ἐπὶ τῆς καταλήξεως· (ἔμαθον) μαθ-ών, μαθ-ούσα, μαθ-όν, (εἶδον) ιδ-ών, ιδ-ούσα, ιδ-όν, (εἶπον) εἰπ-ών, εἰπ-ούσα, εἰπ-όν, (§ 213).

2. Σύνθετοι ἢ περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι (§ 187).

§ 219. Ὁ μέλλων α', ἦτοι ὁ μέλλων τῆς διαρκείας ἢ τῆς ἐπαναλήψεως σχηματίζεται

1) συνήθως διὰ τοῦ μορίου **θα** καὶ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἑνεστῶτος τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω) **θα λύω, θα λύης, κλπ.** (λύομαι) **θα λύομαι, θα λύσῃ, κλπ.**

2) σπανιώτερον διὰ τοῦ ἑνεστῶτος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **θέλω** καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἑνεστῶτος τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω) **θέλω λύει, (λύομαι) θέλω λύεσθαι.**

§ 220. Ὁ μέλλων β', ἦτοι ὁ μέλλων ὁ συνοπτικός (ὁ παριστώων τὴν μέλλουσαν προᾶξιν ἐν συνόψει) σχηματίζεται

1) συνήθως διὰ τοῦ μορίου **θα** καὶ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἀορίστου τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω—ἔλυσα) **θα λύσω, θα λύσης, κλπ.** (μανθάνω—ἔμαθον) **θα μάθω, θα μάθης, κλπ.** (λύομαι—ἐλύθην) **θα λυθῶ, θα λυθῆς, κλπ.** (κόπτομαι—ἐκόπη) **θα κοπῶ, θα κοπῆς κλπ.**

2) σπανιώτερον διὰ τοῦ ἑνεστῶτος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **θέλω** καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω—ἔλυσα) **θέλω λύσει, (μανθάνω—ἔμαθον) θέλω μάθει, (λύομαι—ἐλύθην) θέλω λυθῆ, (κόπτομαι—ἐκόπη) θέλω κοπῆ.**

Σημ. Ὁ μέλλων ἐν γένει δὲν ἔχει ἄλλην ἔγκλισιν ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς·

§ 221 1) Ὁ **ἐνεργητικὸς παρακείμενος** σχηματίζεται διὰ τοῦ ἑνεστῶτος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **ἔχω** καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου ἢ τῆς αἰτιατικῆς τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω) **ἔχω λύσει ἢ ἔχω λελυμένον, (λαμβάνω) ἔχω λάβει ἢ ἔχω εἰλημένον** (§ 211, 3).

2) Ὁ **μέσος ἢ παθητ. παρακείμενος** σχηματίζεται ἢ διὰ τοῦ ἑνεστῶτος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος **ἔχω** καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου

τοῦ (μέσου ἢ παθητ.) ἀορίστου τοῦ οἰκείου ῥήματος ἢ διὰ τοῦ ἐνεσιῶτος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *εἶμαι* καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου· (λύομαι) *ἔχω λυθῆ* ἢ *εἶμαι λελυμένος*.

§ 222. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος σχηματίζεται διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου ἢ τῆς αἰτιατικῆς τῆς μετοχῆς τοῦ παθητ. παρακειμένου τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω) *εἶχον λύσει* ἢ *εἶχον λελυμένον*, (μανθάνω) *εἶχον μάθει* ἢ *εἶχον μεμαθημένον*.

2) Ὁ μέσος ἢ παθητικὸς ὑπερσυντέλικος σχηματίζεται ἢ διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέσου ἢ παθητ. ἀορίστου τοῦ οἰκείου ῥήματος ἢ διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *εἶμαι* καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου· (λύομαι) *εἶχον λυθῆ* ἢ *ἤμην λελυμένος*.

§ 223. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς τετελεσμένος μέλλων σχηματίζεται διὰ τοῦ μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου ἢ τῆς αἰτιατικῆς τῆς μετοχῆς τοῦ παθητ. παρακειμένου τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω) *θὰ ἔχω λύσει* ἢ *θὰ ἔχω λελυμένον*, (μανθάνω) *θὰ ἔχω μάθει* ἢ *θὰ ἔχω μεμαθημένον*. (Πρβλ. § 221, 1).

2) Ὁ μέσος ἢ παθητικὸς τετελεσμένος μέλλων σχηματίζεται ἢ διὰ τοῦ μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *ἔχω* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου τοῦ οἰκείου ῥήματος ἢ διὰ τοῦ μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *εἶμαι* καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύομαι) *θὰ ἔχω λυθῆ* ἢ *θὰ εἶμαι λελυμένος*. (Πρβλ. § 221, 2).

Σημ. Οἱ τύποι τῶν συντελικῶν χρόνων οἱ σχηματιζόμενοι μετὰ τὸ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου (*ἔχω λύσει*, *εἶχον λύσει*—*ἔχω λυθῆ*, *εἶχον λυθῆ*, κλπ.) δηλοῦν ἀπλῶς τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, ἐνῶ οἱ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μετὰ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητ. παρακειμένου (*ἔχω λελυμένον*, *εἶχον λελυμένον*—*εἶμαι λελυμένος*, *ἤμην λελυμένος*, κλπ.) δηλοῦν ὄχι μόνον τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται τὸ ἀντικείμενον ἢ τὸ ὑποκείμενον μετὰ τὴν τέλει τῆς πράξεως.

§ 224. Τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεσιῶτος καὶ τοῦ ἀορίστου ἐν γένει, (οἱ ὅποιοι κατὰ τὸ πλεῖστον σχηματίζονται μονολεκτικῶς), περιφραστικοὶ τύποι κανονικῶς εἶναι οἱ τοῦ τρίτου προσώπου

ένικοῦ καὶ πληθυντικοῦ. Οὗτοι σχηματίζονται διὰ τοῦ μορίου *ᾱς* ἢ τοῦ *νὰ* καὶ τῶν ἀντιστοίχων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς τῶν αὐτῶν χρόνων·

(λύω)	— ᾱς <i>λύῃ</i> ἢ <i>νὰ λύῃ</i> ᾱς <i>λύωσι</i> ἢ <i>νὰ λύωσι</i>	(λύομαι)	— ᾱς <i>λύηται</i> ἢ <i>νὰ λύηται</i> ᾱς <i>λύονται</i> ἢ <i>νὰ λύονται</i>
(ἔλυσα)	— ᾱς <i>λύσῃ</i> ἢ <i>νὰ λύσῃ</i> ᾱς <i>λύσωσι</i> ἢ <i>νὰ λύσωσι</i>	(ἐλύθην)	— ᾱς <i>λυθῆ</i> ἢ <i>νὰ λυθῆ</i> ᾱς <i>λυθῶσι</i> ἢ <i>νὰ λυθῶσι</i>
(ἔμαθον)	— ᾱς <i>μάθῃ</i> ἢ <i>νὰ μάθῃ</i> ᾱς <i>μάθωσι</i> ἢ <i>νὰ μάθωσι</i>	(ἔστράφη)	— ᾱς <i>στραφῆ</i> ἢ <i>νὰ στραφῆ</i> ᾱς <i>στραφῶσι</i> ἢ <i>νὰ στραφῶσι</i>

Σημ. Περιφραστικῶς καθ' ὅμοιον τρόπον δύναται νὰ σχηματίζεται καὶ τὸ β' πρόσωπον ένικοῦ καὶ πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ ἀορίστου· ᾱς *λύης* ἢ *νὰ λύης*, κλπ. (Πρβλ. § 216, Σημ. 2).

§ 225. *Δυνητικὴ ἔγκλισις.* Τὴν δυνητικὴν ἔγκλισιν ἔχουν κοινήν ὁ ἐνεστώς μετὰ τοῦ παρατατικοῦ καὶ ὁ παρακείμενος μετὰ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ¹.

1) *Ἡ δυνητικὴ τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ* σχηματίζεται διὰ τοῦ *θα* καὶ τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος ἢ (σπανιώτερον) διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *θέλω* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος· (λύω-ἔλυον) *θα ἔλυον* κλπ. ἢ *ἤθελον λύει*, κλπ.—(λύομαι-ἔλυόμην) *θα ἔλυόμην* κλπ. ἢ *ἤθελον λύεσθαι*, *ἤθελες λύεσθαι* κλπ.

2) *Ἡ δυνητικὴ τοῦ ἀορίστου* σχηματίζεται ἢ διὰ τοῦ *θα* καὶ τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος ἢ (σπανιώτερον) διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *θέλω* καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ αὐτοῦ ἀορίστου². (ἔλυσα)—*θα ἔλυον*, *θα ἔλυες*, κλπ. ἢ *ἤθελον λύσει*, *ἤθελες λύσει*, κλπ. (ἔλαβον) *θα ἐλάμβανον* ἢ *ἤθελον λάβει*—(ἐλύθην) *θα ἐλυόμην* ἢ *ἤθελον λυθῆ*.

3) *Ἡ δυνητικὴ τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ* σχηματίζεται διὰ τοῦ *θα* καὶ τῆς ὀριστικῆς τοῦ ὑπερσυντελικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος· (ἔχω λύσει—εἶχον λύσει) *θα εἶχον*

1) Πρβλ. (Δὲν παίζεις καὶ σύ;) *Θὰ ἔπαιζον*, ἂν εἶχον καιρόν. (Διατὶ δὲν παίζεις καὶ σύ;) *Θὰ ἔπαιζον*, ἂν εἶχον καιρόν.—(**Ἐχεις γράψει τὴν ἐπιστολήν;*) *Θὰ εἶχον γράψει τὴν ἐπιστολήν*, ἂν εἶχον καιρόν. (*Εἶχες γράψει τὴν ἐπιστολήν;*) *Θὰ εἶχον γράψει τὴν ἐπιστολήν*, ἂν εἶχον καιρόν.

2) Πρβλ. (**Ἐγραψες τὴν ἐπιστολήν;*) *Θὰ ἔγραφον τὴν ἐπιστολήν*, ἂν εἶχον καιρόν—ἢ—**ἠθέλον γράψει τὴν ἐπιστολήν*, ἂν εἶχον καιρόν.

λύσει, θὰ εἶχες λύσει, κλπ. ἢ θὰ εἶχον λελυμένον, θὰ εἶχες λελυ-
 μένον, κλπ.—(ἔχω λυθῆ-εἶχον λυθῆ) θὰ εἶχον λυθῆ, θὰ εἶχες
 λυθῆ, κλπ. ἢ θὰ ἤμην λελυμένος, θὰ ἦσο λελυμένος, κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Συνηρημένα ῥήματα

§ 226. Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων, ὡς εἶδομεν
 (§ 194), ὅσα ἀρχῆθεν εἶχον χαρακτηῖρα τοῦ θέματος α ἢ ε ἢ ο
 εἶναι συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν τῆς τε
 ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς.

Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἦτοι

1) τὰ συνηρημένα ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἔληγον εἰς -άω,
 π. χ. (νικά-ω) νικῶ, ¹—(νικά-ομαι) νικῶμαι

2) τὰ συνηρημένα ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἔληγον εἰς -έω,
 π. χ. (θεωρέ-ω) θεωρῶ ², (θεωρέ-ομαι) θεωροῦμαι.

3) τὰ συνηρημένα ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἔληγον εἰς -όω,
 π. χ. (ἀξιό-ω) ἀξιῶ ³—(ἀξιό-ομι) ἀξιοῦμαι.

Κλίνονται δὲ τὰ συνηρημένα ῥήματα κατὰ τὰ ἑξῆς παραδεί-
 γματα.

1) Κατὰ τὸ ῥ. νικῶ κλίνονται καὶ τὰ ῥ. ἀγαπῶ, ἀποκτῶ, βοῶ,
 ἐρευνῶ, ἐρωτῶ, (καθ)ιστῶ, μελετῶ, προσδοκῶ, τιμῶ, ψηλαφῶ, τρυπῶ,—
 ἀνῶ, γελῶ, δειλῶ, θλῶ, (ἀνα)κλῶ, κορεμῶ, μειδιῶ, πεινῶ, πετῶ, περνῶ,
 (δια)περῶ, σπῶ, χαλῶ, κλπ. (τὰ ἀποθετικά) αἰτιῶμαι, ἀμιλλῶμαι, διαιτῶ-
 μαι, ἐρῶμαι, καταρῶμαι, καταχρῶμαι (καταχρᾶσαι, καταχρᾶται), κλπ.

2. Κατὰ τὸ ῥ. θεωρῶ κλίνονται καὶ τὰ ῥ. ἀμελῶ, βοηθῶ, διασασφῶ,
 διεκδικῶ, δυσασρεσιῶ, ἐξηγῶ, ἐπιθυμῶ, ἐπινοῶ, εὐνοῶ, εὐχαριστῶ, ζητῶ,
 ἰχθυογραφῶ, κατοικῶ, κινῶ, κληρονομῶ, κληροδοτῶ, λαλῶ, λιποθυμῶ, ναυπη-
 γῶ, ὄμιλῶ, παρανομῶ, περιπατῶ, πλειοδοτῶ, ποιῶ, προσπαθῶ, πωλῶ, (ῥι-
 γέω) ῥιγῶ, ὑμνῶ, φιλῶ, φωτογραφῶ, χορηγῶ, ὠθῶ, ὠφελῶ, κλπ.—ἀρκῶ,
 ἀφαιρῶ, (ἐξ)εμῶ, ἐπαινῶ, καλῶ, πονῶ, τελῶ, φορῶ, κλπ. (τὰ ἀποθετικά)
 ἀρνοῦμαι, διανοοῦμαι, ἐπιμελοῦμαι, ἐπωφελοῦμαι, εὐλαβοῦμαι, μιμοῦμαι, πα-
 ραπονοῦμαι, περιποιῶμαι, ὑπισχοῦμαι, κλπ.

3. Κατὰ τὸ ῥ. ἀξιῶ κλίνονται καὶ τὰ ῥ. (ἀρόω) ἀρῶ, βεβαιῶ, δηλῶ,
 διοργανῶ, διορθῶ, ἐξιλεῶ, κληρῶ, μισθῶ, μορφῶ, νεκρῶ, πληρῶ, ὑποχρεῶ,
 κλπ. (τὰ ἀποθετικά) ἐναντιοῦμαι, καρποῦμαι, κλπ.

§ 227. α'. Παράδειγμα συνηρημένον
εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν τῆς

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
Ἔνεστῶς	(νικάω) νικῶ (νικάεις) νικᾷς (νικάει) νικᾷ (νικάομεν) νικῶμεν (νικάετε) νικᾶτε (νικάουσι) νικῶσι ¹	(νικάω) νικῶ (νικάης) νικᾷς (νικάῃ) νικᾷ (νικάομεν) νικῶμεν (νικάητε) νικᾶτε (νικάωσι) νικῶσι ¹	(νίκαε) νίκα, ἄς νικᾷ (νικάετε) νικᾶτε, ἄς νικῶσι ¹
Παρατατικῶς	(ἐνίκαον) ἐνίκων (ἐνίκαες) ἐνίκαας (ἐνίκαε) ἐνίκα (ἐνικάομεν) ἐνικῶμεν (ἐνικάετε) ἐνικᾶτε (ἐνίκαον) ἐνίκων		
Οἱ ἄλλοι χρόνοι	ἐνίκησα, θὰ νικῶ — θὰ νικήσω, ἔχω νικήσει, εἶχον νικήσει		
Ἔνεστῶς	(νικάομαι) νικῶμαι (νικάεσαι) νικᾷσαι (νικάεσθαι) νικᾷσθαι (νικάομεθα) νικῶμεθα (νικάεσθε) νικᾷσθε (νικάονται) νικῶνται	(νικάομαι) νικῶμαι (νικάῃσαι) νικᾷσαι (νικάῃσθαι) νικᾷσθαι (νικάομεθα) νικῶμεθα (νικάῃσθε) νικᾷσθε (νικάονται) νικῶνται	ἄς νικᾷσαι, ἄς νικᾷσθαι ἄς νικᾷσθε, ἄς νικῶνται
Παρατατικῶς	(ἐνικάομην) ἐνικῶμην (ἐνικάεσο) ἐνικᾷσο (ἐνικάετο) ἐνικᾷτο (ἐνικάομεθα) ἐνικῶμεθα (ἐνικάεσθε) ἐνικᾷσθε (ἐνικάοντο) ἐνικῶντο		
Οἱ ἄλλοι χρόνοι	ἐνικήθην, θὰ νικῶμαι — θὰ νικήθῶ, ἔχω νικήθῃ, εἶχον νικήθῃ		

1 ἢ νικοῦν κατὰ τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην

ήματος εις—άω
 εργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς.

ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ—ΜΕΤΟΧΗ	
ἐνίκων, θὰ ἐνίκας, θὰ ἐνίκα ἐνικῶμεν, θὰ ἐνικᾶτε, θὰ ἐνίκων ἢ ἐλον νικᾶ, ἤθελες νικᾶ, κλπ.	(νικάει) νικᾶ — (νικάων) νικῶν (νικάουσα) νικῶσα (νικόσων) νικῶν	Κίνηση Πρόσπιση
ἐνικῶμην, θὰ ἐνικᾶσο, θὰ ἐνικᾶτο ἐνικῶμεθα, θὰ ἐνικᾶσθε, θὰ ἐνι- κῶντο ἐλον νικᾶσθαι, ἤθελες νικᾶσθαι, κλπ.	(νικάεσθαι) νικᾶσθαι — (νικᾶόμενος) νικῶμενος (νικᾶομένη) νικῶμένη (νικᾶόμενον) νικῶμενον	Κίνηση Πρόσπιση
ἐνικῆθῃ		

§ 228. β'. Παράδειγμα συνηρημένων
εἰς τὸν ἑνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικόν

	ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
Ἑνεστῶς	(θεωρῶ) θεωρῶ (θεωρεῖς) θεωρεῖς (θεωρεῖ) θεωρεῖ (θεωροῦμεν) θεωροῦμεν (θεωρεῖτε) θεωρεῖτε (θεωροῦσι) θεωροῦσι ¹	(θεωρῶ) θεωρῶ (θεωρῆς) θεωρῆς (θεωρῆ) θεωρῆ (θεωρωμεν) θεωρωμεν (θεωρῆτε) θεωρῆτε (θεωρῶσι) θεωρῶσι ¹	(θεῶρες) θεῶρες, ἄς θεωρῆ (θεωρεῖτε) θε ἄς θεωρῶσι ¹
Παρατατικῶς	(ἐθεώρουν) ἐθεώρουν (ἐθεώρες) ἐθεώρεις (ἐθεώρει) ἐθεώρει (ἐθεωροῦμεν) ἐθεωροῦμεν (ἐθεωρεῖτε) ἐθεωρεῖτε (ἐθεώρουν) ἐθεώρουν		
Οἱ ἄλλοι χρόνοι	ἐθεώρησα, θὰ θεωρῶ — θὰ θεωρήσω, ἔχω θεωρήσει, εἶχον θεωρήσει		
Ἑνεστῶς	(θεωρῶμαι) θεωροῦμαι (θεωρεῖσαι) θεωρεῖσαι (θεωρεῖται) θεωρεῖται (θεωροῦμεθα) θεωροῦμεθα (θεωρεῖσθε) θεωρεῖσθε (θεωρῶνται) θεωρῶνται	(θεωρῶμαι) θεωρῶμαι ² (θεωρῆσαι) θεωρῆσαι (θεωρῆται) θεωρῆται (θεωρωμεθα) θεωρωμεθα ² (θεωρῆσθε) θεωρῆσθε (θεωρῶνται) θεωρῶνται ²	ἄς θεωρῆσαι, ἄς θεωρῆται ἄς θεωρῆσθε, ἄς θεωρῶνται
Παρατατικῶς	(ἐθεωροῦμην) ἐθεωροῦμην (ἐθεωρέεσο) ἐθεωρεῖσο (ἐθεωρέετο) ἐθεωρεῖτο (ἐθεωροῦμεθα) ἐθεωροῦ- [μεθα (ἐθεωρέεσθε) ἐθεωρεῖσθε (ἐθεωρῶντο) ἐθεωροῦντο		
Οἱ ἄλλοι χρόνοι	ἐθεωρήθην, θὰ θεωρῶμαι — θὰ θεωρηθῶ, ἔχω θεωρηθῆ, εἶχον θεωρηθῆ		

1 ἢ θεωροῦν. 2 ἢ θεωροῦμαι, θεωρούμεθα, θεωροῦνται, ὅπως ἐν

ρήματος εις -έω (Π. 1033)
 τῆς ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς

ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ—ΜΕΤΟΧΗ	Εισαγωγ.
θά ἐθεώρουν, θά ἐθεώρεις, θά ἐθεώρει θά ἐθεωροῦμεν, θά ἐθεωροῦτε, θά ἐ- [θεώρουν ἢ ἤθελον θεωρεῖ, ἤθελες θεωρεῖ, κλπ.	(θεωρεῖ) θεωρεῖ — (θεωρέων) θεωρῶν (θεωρέουσα) θεωροῦσα (θεωρέον) θεωροῦν	Εισαγωγ.
	νοοῖς (νοοῖς) νοοῖς (νοοῖς) νοοῖς (νοοῖς) νοοῖς (νοοῖς) νοοῖς (νοοῖς)	Προσθηκ.
θά ἔχω θεωρήσει	—	Π.
θά ἐθεωροῦμην, θά ἐθεωροῦσθε, θά ἐ- [θεωρεῖτο θά ἐθεωροῦμεθα, θά ἐθεωρεῖσθε, θά [ἐθεωροῦντο ἢ ἤθελον θεωρεῖσθαι, ἤθελες θεωρεῖ- [σθαι, κλπ.	(θεωρεῖσθαι) θεωρεῖσθαι — (θεωρεόμενος) θεωρούμενος (θεωρεομένη) θεωρούμενη (θεωρεόμενον) θεωρούμενον	Εισαγωγ.
	νοοῦμαι (νοοῦμαι) νοοῦμαι (νοοῦμαι) νοοῦμαι (νοοῦμαι) νοοῦμαι (νοοῦμαι) νοοῦμαι (νοοῦμαι)	Προσθηκ.
θά ἔχω θεωρηθῆ	—	Π.

οριστικῆ, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην

§ 229. γ') Παράδειγμα συνηγε
εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν τῆ

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
Ἐνεστῶς	(ἀξιόω) ἀξιῶ (ἀξιόεις) ἀξιοῖς (ἀξιόει) ἀξιοῖ (ἀξιόομεν) ἀξιοῦμεν (ἀξιοέτε) ἀξιοῦτε (ἀξιόουσι) ἀξιοῦσι ¹	(ἀξιόω) ἀξιῶ (ἀξιόης) ἀξιοῖς (ἀξιόη) ἀξιοῖ (ἀξιόωμεν) ἀξιώμεν ² (ἀξιόητε) ἀξιῶτε (ἀξιόωσι) ἀξιώσι	(ἀξιοε) ἀξίου ἢ [ἀξιοῖ ἄς ἀξιοῖ (ἀξιοέτε) ἀξιοῦτε [ἄς ἀξιοῦτε ἄς ἀξιώσι ³
Παρατατικός	(ἠξίοον) ἠξίουν (ἠξίοες) ἠξίους (ἠξίοε) ἠξίου (ἠξίοομεν) ἠξιοῦμεν (ἠξιοέτε) ἠξιοῦτε (ἠξίοον) ἠξίουν		
Οἱ ἄλλοι χρόνοι	ἠξίωσα, θὰ ἀξιῶ — θὰ ἀξιώσω, ἔχω ἀξιώσει, εἶχον ἀξιώσ		
Ἐνεστῶς	(ἀξιόομαι) ἀξιοῦμαι (ἀξιοέσαι) ἀξιοῦσαι (ἀξιοέται) ἀξιοῦται (ἀξιοόμεθα) ἀξιοῦμεθα (ἀξιοέσθε) ἀξιοῦσθε (ἀξιοόνται) ἀξιοῦνται	(ἀξιοῶμαι) ἀξιώμαι ³ (ἀξιοήσαι) ἀξιώσαι (ἀξιοήται) ἀξιώται (ἀξιοόμεθα) ἀξιώμεθα (ἀξιοήσθε) ἀξιώσθε (ἀξιοώνται) ἀξιώνται	ἄς ἀξιώσαι ἄς ἀξιώται ἄς ἀξιώσθε ἄς ἀξιώνται
Παρατατικός	(ἠξιοόμην) ἠξιοῦμην (ἠξιοέσο) ἠξιοῦσο (ἠξιοέτο) ἠξιοῦτο (ἠξιοόμεθα) ἠξιοῦμεθα (ἠξιοέσθε) ἠξιοῦσθε (ἠξιοόντο) ἠξιοῦντο		
Οἱ ἄλλοι χρόνοι	ἠξιώθην, θὰ ἀξιώμαι — θὰ ἀξιώθῶ, ἔχω ἀξιώθῃ, εἶχον ἀξιώθ		

1 ἢ ἀξιοῦν. 2 ἢ ἀξιοῦμεν, ἀξιοῦτε, ἀξιοῦν. 3 ἢ ἀξιοῦμαι

μένου ῥήματος εἰς —όω
ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς.

ΔΥΝΗΤΙΚΗ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ—ΜΕΤΟΧΗ

θά ἤξιουν, θά ἤξιους, θά ἤξιου
θά ἤξιούμεν, θά ἤξιούτε, θά ἤξιου
ἢ
ἤθελον ἀξιοῖ, ἤθελες ἀξιοῖ, κλπ.

(ἀξιοῖ) ἀξιοῖ

(ἀξιώων) ἀξιώων
(ἀξιόουσα) ἀξιοῦσα
(ἀξιοῶν) ἀξιοῶν

θά ἔχω ἀξιώσει

θά ἤξιούμην, θά ἤξιούσο, θά ἤξιούτο
θά ἤξιούμεθα, θά ἤξιούσθε, θά ἤξι-
ἢ [οῦντο
ἤθελον ἀξιοῦσθαι, ἤθελες ἀξιοῦσθαι,
κλπ

(ἀξιώεσθαι) ἀξιοῦσθαι

(ἀξιοόμενος) ἀξιοόμενος
(ἀξιοομένη) ἀξιοομένη
(ἀξιοόμενον) ἀξιοόμενον

θά ἔχω ἀξιώθῃ

ἀξιοῦσαι, κλπ. ὅπως ἐν τῇ ὀριστικῇ. Ταῦτα κατὰ τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικού τῶν συνηρημένων ῥημάτων

§ 230. Αἱ συναιρέσεις τῶν φωνηέντων εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν τῶν συνηρημένων ῥημάτων ἔγιναν κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1) εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα εἰς -άω συνηρέθησαν

τὸ α + ε ἢ α + η εἰς α· τιμάετε—τιμάητε) τιμᾶτε

τὸ α + ει ἢ α + η εἰς α· (τιμάει—τιμάη) τιμᾶ

τὸ α + ο ἢ α + ου ἢ α + ω εἰς ω (τιμάομεν) τιμῶμεν, (τιμάουσι)

τιμῶσι, (τιμάων) τιμῶν.

2) εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα εἰς -έω συνηρέθησαν

τὸ ε + ε ἢ ε + ει εἰς ει· (καλέετε) καλεῖτε, (καλέει) καλεῖ

τὸ ε + η εἰς η· (καλέητε) καλεῖτε

τὸ ε + η εἰς η· (καλέης) καλεῖς

τὸ ε + ο ἢ ε + ου εἰς ου· (καλέομεν) καλοῦμεν, (καλέουσα) καλοῦσα

τὸ ε + ω εἰς ω (καλέω) καλῶ.

3) εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα εἰς -όω συνηρέθησαν

τὸ ο + ε ἢ ο + ο ἢ ο + ου εἰς ου· (δηλόετε) δηλοῦτε, (δηλόομεν) δηλοῦμεν, (δηλόουσα) δηλοῦσα

τὸ ο + ει ἢ ο + η εἰς οι· (δηλόει) δηλοῖ, (δηλόη) δηλοῖ

τὸ ο + η ἢ ο + ω εἰς ω· (δηλόητε) δηλώτε, (δηλόω) δηλῶ.

§ 231. Τὸ συνηρημένον ῥῆμα ζῶ κλίνεται μὲν κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα τῆς α' τάξεως, ἀλλ' ὅπου ἐκεῖνα μετὰ τὴν συναίρεσιν ἔχουν α, τοῦτο ἔχει η, ἥτοι κλίνεται ὡς ἑξῆς.

Ἐνεστώς. Ὀριστικὴ ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι. Ὑποτακτικὴ ζῶ, ζῆς κλπ. Προστακτικὴ (ζῆθι ἢ) γὰ ζῆς, ζῆτω¹ ἢ ἄ; ζῆ, ζῆτε, ἄ; ζῶσι. Ἀπαρέμφατον ζῆ. Μετοχὴ ζῶν, ζῶσα, ζῶν. Παρατατικὸς ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζητε, ἔζων. Δυνητικὴ θὰ ἔζων, θὰ ἔζης, θὰ ἔζη, θὰ ἔζῶμεν, θὰ ἔζητε, θὰ ἔζων ἢ ἦθελον ζῆ, ἦθελες ζῆ, κλπ.

Ἀόριστος ἔζησα

1) Οὕτω κανονικῶς εἰς ἀναφωνήσεις' π. γ. ζῆτω ἢ Ἑλλάς!

Σημ. Συναιρείται ὡς ἀνωτέρω τὸ ῥ. ζῶ, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτοῦ εἶναι ζη- (καὶ ὄχι ζα-).

§ 232. Ἐκ τῶν εἰς -έω φωνηεντολόηκτων ῥημάτων ὅσα ἔχουν θέμα μονοσύλλαβον (ὡς τὸ πλέ-ω, πνέ-ω, ῥέ-ω, ξέ-ω, δέ-ομαι κλπ.) δὲν συναιροῦνται, ἀλλὰ σχηματίζονται ὡς βαρύτερα ῥήματα μὲ πάντας τοὺς τύπους αὐτῶν ἀσυναιρέτους, ὡς

1) Ἐνεστώς. Ὅριστ. πλέω, πλέεις, πλέει, πλέομεν, πλέετε, πλέουσι. Ὑποτ. πλέω, πλέης, κλπ. Προστ. πλέε, ἄς πλέη, πλέετε, ἄς πλέωσι. Ἀπαρ. πλέει. Μετοχή πλέων, πλέουσα, πλέον. Παρατατ. ἔπλεον, ἔπλεες, ἔπλεε, ἐπλέομεν, ἐπλέετε, ἔπλεον. Δυνητικὴ θά ἔπλεον, θά ἔπλεες, κλπ.

Ἄοριστος ἔπλευσα.

2) Ἐνεστώς. Ὅριστ. δέομαι, δέεσαι, δέεται, δέομεθα, δέεσθε, δέονται. Ὑποτ. δέωμαι, δέησαι, δέηται, δεώμεθα, δέησθε, δέονται. Προστ. (δέου ἢ) γὰ δέησαι, γὰ δέηται, δέεσθε, γὰ δέονται. Ἀπαρέμφ. δέεσθαι. Μετοχὴ δεόμενος, δεομένη, δεόμενον. Παρατατ. ἐδέομην, ἐδέεσο, ἐδέετο, ἐδεόμεθα, ἐδέεσθε, ἐδέοντο. Δυνητικὴ θά ἐδεόμην, θά ἐδέεσο, κλπ.

Ἄοριστος ἐδεήθην.

§ 233. Τὰ ἀρχῆθεν συνηρημένα ῥήματα τῆς γ' τάξεως εἰς -όω, σχεδὸν πάντα ἔχουν μετὰ τῆς αὐτῆς σημασίας παράλληλον τύπον κατὰ τὰ βαρύτερα ῥήματα εἰς -ώνω, ὡς βεβαιῶ καὶ βεβαιώνω, ἐξιλεῶ καὶ ἐξιλεώνω, κληρῶ καὶ κληρώνω, διορθῶ καὶ διορθώνω, μισθῶ καὶ μισθώνω, ὄργανῶ, καὶ ὄργανώνω, φανερῶ καὶ φανερώνω, ¹ κλπ.

Μὲ διάφορον δὲ ἁπλως σημασίαν λαμβάνονται εἰς τὸν ἀρχικὸν τῶν τύπων, ὡς συνηρημένα εἰς -όω, τὰ ῥήματα ἀξιῶ ² (=ἔχω τὴν ἀξίωσιν, ἀπαιτῶ), ἀξιοῦμαι ³ (=κρίνομαι ἄξιος, λαμβάνω π.χ. ἀξιοῦται μεγάλων τιμῶν), δηλῶ ⁴ (=σημαίνω, π.χ. ὁ μῦθος δηλοῖ), πληρῶ, ⁵ (=ἐκπληρῶ, π.χ. πληροῖ τοὺς

1) Τὸ ἀρχαῖον ῥ. χῶω (χῶ) εἶναι ἄχρηστον καὶ εἰς τὴν καθαρῆ-
ουσαν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (κατα)χωνῶ ἢ χώνω.

2) ἀξιώνω (=καθιστῶ τινα ἄξιον, κρίνω τινα ἄξιον).

3) ἀξιώνομαι (=κατορθώνω, π.χ. ποτὲ δὲν ἀξιώνομαι γὰ...).

4) δηλώνω (=φανερώνω, ἐνεργῶ τὴν καταγραφὴν, π.χ. δηλώνω τὸ ποδίλατον εἰς τὴν ἀστυνομίαν).

5) πληρώνω (=δίδω τὰ ὀφειλόμενα χρήματα)

ὄρους τοῦ συμβολαίου), **ὑποχρεοῦμαι**¹ (=ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν).

Ὡς συνηρημένα δὲ μόνον λαμβάνονται τὰ ὄ. **ξηλῶ** (ξηλοῖς, κλπ.) καὶ **καρποῦμαι** (=λαμβάνω τὸν καρπὸν ἢ τὸ εἰσόδημά τινος).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ῥήματα εἰς —μαι.

§ 234. Μερικὰ ῥήματα μέσης φωνῆς λήγουν εἰς τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἀπλῶς εἰς —μαι ἀντὶ εἰς —ομαι, ἤτοι τὰ ῥήματα ταῦτα σχηματίζονται εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν μετὰ τῶν κανονικῶν μὲν καταλήξεων τῆς μέσης φωνῆς, ἀλλ' ἄνευ τῶν θεματικῶν φωνηέντων αὐτῶν **ε** καὶ **ο** ἢ **η** καὶ **ω**: (§ 212, 1, Σημ. καὶ § 215, 1).

Τοιαῦτα ῥήματα εἰς —μαι συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) μὲ τὸ φωνῆεν **α** πρὸ τῆς καταλήξεως —μαι:

δύνα-μαι (ἀόρ. ἠδυνήθην)

ἕπτα-μαι (ἀόρ. ἀπ-έπτην)

ἵστα-μαι² (ἀόρ. ἕσταθην, ἔστην, ἕστήθην)

κρέμα-μαι.

2) μὲ τὸ φωνῆεν **ε** πρὸ τῆς καταλήξεως —μαι:

τίθε-μαι³ (ἀόρ. ἐτέ-θην).

3) μὲ τὴν δίφθογγον **ει** πρὸ τῆς καταλήξεως —μαι:

κεῖ-μαι⁴.

1. Ὑποχρεώνομαι (=γίνομαι ὑπόχρεος, λαμβάνω ὑποχρέωσιν, ἀναγκάζομαι).

2. Συνηθέστατα καὶ τὰ σύνθετα αὐτοῦ ἀνίσταμαι, ἀνθίσταμαι, δίστα-μαι, παρίσταμαι, προϊσταμαι, ὑφίσταμαι, κλπ.

3. Συνηθέστατα τὰ σύνθετα αὐτοῦ ἀντιτίθεμαι, διατίθεμαι, ἐκτίθεμαι, ἐπιτίθεμαι, προτίθεμαι, μετατίθεμαι, κλπ.

4. Σύνθετα ἀντίκειμαι, διάκειμαι, ἐπίκειμαι, κατάκειμαι, πρόκειμαι, ὑπόκειμαι.

4) με τὸ φωνῆεν *η* πρὸ τῆς καταλήξεως *-μαι*
κάθη-μαι ¹.

5) με τὸ φωνῆεν *υ* πρὸ τῆς καταλήξεως *-μαι*
ἀπ-όλλυ-μαι (ἀόρ. ἀπ-ωλέσθην)
πήγνυ-μαι (ἀόρ. συν-επήχθην, ἐν-επάγην)
ῥήγνυ-μαι ² (ἀόρ. δι-ερράγην, ἐξ-ερράγην).

Σημ. Τῶν ῥημάτων *πήγνυμαι* καὶ *ῥήγνυμαι*, μάλιστα συνθέτων, εὐρίσκονται ἐκ παραλλήλου τύποι καὶ κατὰ τὰ βαρύτερα, ὡς *ἐμπηγνύομαι*, *ἐμπηγνύεσαι*, *ἐμπηγνύεται*, *κλπ.* *ἐκρῆγνυται* καὶ *ἐκρῆγνύεται*, *ἐκρῆγνυται* καὶ *ἐκρῆγνύονται*, *διαρῆγνύονται*, *διερῆγνύοντο*, *κλπ.*

§ 235. Τὰ εἰς *-μαι* ῥήματα κλίνονται ὡς ἐξῆς:

1. Σύνθετα *ἐπικάθημαι*, *παρακάθημαι*.

2. Εἰς ταῦτα δύναται νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ῥ. *δεῖκνυμαι*—*ἐνδείκνυμαι*, τοῦ ὁποίου εὐχρηστος εἶναι ὁ τύπος *ἐνδείκνυται*.

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
'Ενεστώς	ἴστα-μαι, ἴστα-σαι, ἴστα-ται ἰστά-μεθα, ἰστα-σθε, ἴστα-νται	ἴσταμαι, ἴστασαι, κλπ. ὡς ἡ ὀριστική
Παρατατ.	ἰστά-μην, ἴστα-σο, ἴστα-το ἰστά-μεθα, ἴστα-σθε, ἴστα-ντο	
'Ενεστώς	τίθε-μαι, τίθε-σαι, τίθε-ται τιθέ-μεθα, τίθε-σθε, τίθε-νται	τίθεμαι, τίθεσαι, κλπ. ὡς ἡ ὀριστική
Παρατατ.	ἐτιθέ-μην, ἐτίθε-σο, ἐτίθε-το ἐτιθέ-μεθα, ἐτίθε-σθε, ἐτίθε-ντο	
'Ενεστώς	κεῖ-μαι, κεῖ-σαι, κεῖ-ται κεῖ-μεθα, κεῖ-σθε, κεῖ-νται	κεῖμαι, κεῖσαι, κλπ. ὡς ἡ ὀριστική
Παρατατ.	ἐκεί-μην, ἔκει-σο, ἔκει-το ἐκεί-μεθα, ἔκει-σθε, ἔκει-ντο	
'Ενεστώς	κάθη-μαι ² , κάθη-σαι, κάθη-ται καθί-μεθα, κάθη-σθε, κάθη-νται	κάθημαι, κάθησαι, κλπ. ὡς ἡ ὀριστική
Παρατατ.	ἐκάθη-μην, ἐκάθη-σο, ἐκάθη-το ἐκαθί-μεθα, ἐκάθη-σθε, ἐκάθη-ντο	
'Ενεστώς	πήγνυ-μαι, πήγνυ-σαι, πήγνυ-ται πηγνύ-μεθα, πήγνυ-σθε, πήγνυ-νται	πηγνύωμαι, πηγνύησαι, πηγνύηται πηγνυόμεθα, πηγνύησθε, πηγνύων [ται ¹]
Παρατατ.	ἐπηγνύ-μην, ἐπήγνυ-σο, ἐπήγνυ-το ἐπηγνύ-μεθα, ἐπήγνυ-σθε, ἐπήγνυ-ντο	

1 Ἡ ὑποτακτική τοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς —μαι ῥημάτων συνήθως σχη-
τῆς καταλήξεως —μαι καὶ τοῦ ὀ. δύναμαι πολλάκις ἢ ὑποτακτικῆ σχηματίζεται.
2 Κατὰ τοῦτο κλίνεται καὶ ὁ ἀρχαῖος παρακείμενος κέκτημαι (= ἔχω,
μένος).

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΔΥΝΗΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ —ΜΕΤΟΧΗ
(ἴστασο ἢ) νά ἴστασαι νά ἴσταται νά ἴστασθε νά ἴστανται	θά ἰστάμην, θά ἴστασο, κλπ. ἢ ἤθελον ἴστασθαι, ἢθελες ἴστασθαι, κλπ.	ἴστα-σθαι — ἰστά-μενος ἴστα-μένη ἰστά-μενον
νά τίθεσαι, νά τίθεται νά τίθεσθε, νά τίθενται	θά εἰθέμην, θά εἰτίθεσο, κλπ. ἢ ἤθελον τίθεσθαι, ἢθελες τίθεσθαι, κλπ.	τίθε-σθαι — τιθέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον
νά κείσαι, νά κείται νά κείσθε, νά κείνται	θά ἐκείμην, θά ἔκεισο, κλπ. ἢ ἤθελον κείσθαι, ἢθελες κείσθαι κλπ.	κεί-σθαι — κεί-μενος κει-μένη κεί-μενον
νά κάθησαι, νά κάθεται νά κάθησθε, νά κάθονται	θά ἐκαθήμην, θά ἐκάθησο, κλπ. ἢ ἤθελον κάθησθαι, ἢθελες κάθησθαι, κλπ.	κάθη-σθαι — καθή-μενος καθη-μένη καθή-μενον
νά πηγνύσαι, νά πηγνύεται νά πηγνύσθε, νά πηγνύονται	θά ἐπηγνύμην, θά ἐπήγνυσο, κλπ. ἢ ἤθελον πηγνύσθαι, ἢθελες πηγνύσθαι, κλπ.	πήγνυ-σθαι — πηγνύ-μενος πηγνυ-μένη πηγνύ-μενον

ματίζεται ὅπως καί ἡ ὀριστική αὐτῶν. Ἄλλὰ τῶν ὀημάτων τῶν ἐχόντων υ πρὸ κατὰ τὰ βαρύτονα (ἵνα) δύνωμαι, δύνῃσαι, δύνῃται, δυνώμεθα, δύνῃσθε, δύνονται. κατέχω), τοῦ ὁποίου ὁμως ἡ μετοχή τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (κεκτη-

§ 236. Τῶν εἰς **-μαι** ῥημάτων (πλὴν τῶν ἀποθετικῶν ¹) ὡς ἐνεργητικὰ λαμβάνονται ῥήματα βαρύτερα σχηματιζόμενα ἐκ ῥηματικοῦ θέματος συγγενοῦς ἢ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ σημασίαν οὕτω

τοῦ ἴσταμαι ἐνεργητικὸν εἶναι τὸ ῥ. στήνω καὶ τὸ ἰστῶ ²			
τοῦ κρέμαμαι » » » κρεμῶ			
τοῦ τίθεμαι » » » θέτω			
τοῦ ἀπόλλυμαι ³ » » » ἀποβάλλω ἢ χάνω			
τοῦ πηγνυμαι » » » πηγνύω			
τοῦ ῥήγνυμαι » » » ῥηγνύω ⁴			

§ 237. α') Ἐκ τῶν τριῶν ἀορίστων τοῦ ῥ. ἴσταμαι οἱ δύο, ἦτοι ὁ ἀόρ. ἐστάθην καὶ ὁ ἀόρ. ἔστην εἶναι μέσης διαθέσεως (=ἔσταμάτησα), ὁ δὲ τρίτος ἐστήθην εἶναι παθητικῆς διαθέσεως (=μὲ ἔστησαν).

β') Ὁ ἐνεργ. ἀόριστος β' τῶν εἰς **-μαι** ῥημάτων ἴσταμαι καὶ ἵπταμαι, ἦτοι ὁ ἀόρ. ἔστην καὶ ὁ ἀόρ. ἔπιτην εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις πλὴν τῆς μετοχῆς κλίνονται ὅπως ὁ μέσος ἢ παθητ. ἀόριστος β' τῶν βαρυτόνων ῥημάτων, ὡς Ὀριστ. παρέστην, παρέστης, παρέστη, παρέστημεν, παρέστητε, παρέστησαν.—Υποτ. (παρα)σιῶ, (παρα)σιῆς, (παρα)σιῆ, (παρα)σιῶμεν, (παρα)σιῆτε, (παρα)σιῶσι.—Προστ. ἄς (παρα)σιῆς, ἄς (παρα)σιῆ, ἄς (παρα)σιῆτε, ἄς (παρα)σιῶσι. Δυνητικὴ ἤθελον παρασιῆ, ἤθελες παρασιῆ, κλπ. Ἀπαρέμφ. παρασιῆ. Μετοχὴ παρα-σιάς, παρα-σιᾶσα, παρα-σιάν. (Πρβλ. § 215,2)

Ἄρχαῖοι.

§ 238. Πολλάκις οἱ γράφοντες εἰς τὴν καθαρεύουσαν μεταχειρίζονται ἐκτὸς τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω (§ 195 κ. ἐ.) εὐχρηστον

1. Ὡς τὸ δύναμαι καὶ ἵπταμαι.

2. Τοῦτον εὐχρηστότατα τὰ σύνθετα ἀνισῶ, καθισῶ, ἐγκαθισῶ, ἐφισῶ, ἵποκαθισῶ, παρισῶ (ὅπερ λέγεται καὶ παρισιάνω), σινισῶ κλπ.

3. Τοῦτον ἐνεργητικὸν εἶναι καὶ ἀπολλύω, (=καταστρέφω, χάνω) εὐχρηστον ἐν τῇ στερεοτύπῳ φράσει θύει καὶ ἀπολλύει. Τοῦ ἀπολλύω δὲ ἀόριστος εἶναι ἀπώλεσα (=ἔχασα).

4. Εὐχρηστον τὸ σύνθετον διαρρηγνύω.

καὶ συνήθων εἰς αὐτὴν ῥηματικῶν τύπων καὶ τινὰς ῥηματικούς
τύπους ὅλως ἀπηρχαιωμένους. Οὕτω ἐνίοτε

1) γίνεται χρῆσις μεμονωμένων τινῶν τύπων τοῦ ἀρχαίου
παθητ. μέλλοντος (λήγοντος εἰς -θήσομαι ἢ -ήσομαι) π. χ. ὁ
εὐρὼν ἀμειψθήσεται οἱ καταταγησόμενοι εἰς τὸ πρῶτον σύνταγμα.

2) γίνεται χρῆσις μεμονωμένων τύπων τινῶν τοῦ ἀρχαίου μέ-
σου ἀορίστου α' ἢ β' π. χ. ἤρξατο νά... (=ἤρχισε), τὸ ἀρξάμε-
νον ἔτος, ἐποιήσατο λόγον—τί ἐγένετο, ἀφίκετο, ἀφίκοντο, κ.τ.τ.

3) γίνεται χρῆσις μεμονωμένων τινῶν τύπων τοῦ ἀρχαίου μέ-
σου ἢ παθητ. παρακειμένου ἢ ὑπερσυντελείου, ἰδίᾳ τοῦ γ' ἐνικ.
προσώπου, ὡς τετέλεσται, πέπρωται, ἐπέπρωτο, εἴμαρται, εἴ-
μαρτο.

4) γίνεται χρῆσις μεμονωμένων τινῶν τύπων τῶν εἰς -μι λη-
γόντων ἀρχαίων ῥημάτων π. χ. παρίστημι (=παριστᾶ), ἐκτίθημι
(=ἐκθέτει), ἐστί, εἶσιν (=εἶναι), νά ἦ, νά ᾧσι (=νά εἶναι), κλπ.

5) γίνεται χρῆσις μεμονωμένων τινῶν τύπων ἀρχαίων ἀορί-
στων β' κλινομένων κατὰ τὰ εἰς -μι, κατὰ τὰ ἄλλα ὅλως ξένων
πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν π. χ. ἀπέδρα (=ἐδραπέτευσεν), οἱ ἀπο-
δράντες (=οἱ δραπτεύσαντες), ἐάλω ἢ Κωνοταντινουπόλις, ἀνέ-
γνω, ἀνέγνω, ἀναγνούς, εἰσέδου (=εἰσέδυσεν),¹ κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἰδιαιτέροι παρατηρήσεις περὶ τῶν καθ' ἕκαστον χρονικῶν θεμάτων τῶν ῥημάτων.

Α' Φωνηεντόληκτα θέματα.

1. Ἐνεσιώς.

§ 239. Τῶν εἰς -ίω ἢ -ύω ληγόντων φωνηεντόληκτων ῥημά-
των ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐνεσιωτικοῦ θέματος ι ἢ υ εἶναι μακρός:

1. Ἡ χρῆσις τοιούτων, ὅλως ἀπηρχαιωμένων, τύπων εἰς τὴν καθα-
ρεύουσαν ἴσως κυρίαν αἰτίαν ἔχει τὴν ἄγνοιαν τοῦ τί δύναται νά εἶναι
καθαρεύουσα νέα Ἑλληνική γλῶσσα καὶ τὴν σύγχυσιν αὐτῆς πρὸς τὴν
ἀρχαίαν.

χρίω—(χρίε, τὸ χρίον)

μηνίω—(τὸ μηνῖον)

λύω—(λύε, τὸ λύον)

δεικνύω—(τὸ δεικνῦον)

(προ)μηνύω—(τὸ προμηνῦον)

Ἐξαιροῦνται τὰ ῥήματα **πτύω** καὶ **διανύω** ἔχοντα πανταχοῦ τὸ **υ** βραχύ· (ᾄθεν **πτύε**, τὸ **πτύον**—τὸ **διανύον**).

§ 240. Τῶν εἰς **-νύω** ληγόντων ῥημάτων, πλὴν τοῦ **μηνύω** καὶ **διανύω**, ὅσα πρὸ τῆς συλλαβῆς **νυ** ἔχουν φωνῆεν γράφονται διὰ διπλοῦ **ν**, ὡς **σβεννύω**, **ζωννύω**, **ἀναρρωννύω**, **καταχωννύω**, κλπ.

2. Ἀόριστος. Μετοχή παρακειμένου.

§ 241. Ὁ ἀόριστος **α'** (ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἢ παθητικὸς) καὶ ἡ μετοχή τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων κανονικῶς σχηματίζονται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ φωνηεντόληκτον ῥηματικὸν θέμα τῶν καταλήξεων **-σα**, **-θην**, **-μένος**:

πταίω—ἔπται-σα

παλαίω—ἐπάλαι-σα

παύω—ἔπαυ-σα, ἐπαύ-θην, πεπαυ-μένος

φονεύω—ἐφόνευ-σα, ἐφονεύ-θην, (πε)φονευ-μένος

§ 242. Ὁ βραχὺς χαρακτῆρ φωνηεντολήκτου ῥηματικοῦ θέματος μετὰ τὴν προσθήκην τῶν καταλήξεων **-σα**, **-θην** καὶ **-μένος** ἐκτείνεται εἰς μακρόν, ἥτοι

1) τὸ **ἄ** γίνεται **η'**

τιμῶ (θ. τιμᾶ-)—ἐτίμη-σα, ἐτιμή-θην, τετιμη-μένος

ἀγαπῶ (θ. ἀγαπᾶ-)—ἠγάπη-σα, ἠγαπή-θην, ἠγαπη-μένος

2) τὸ **ε** γίνεται **η'**

κινῶ (θ. κινε-)—ἐκίνη-σα, ἐκινή-θην, (συγ)κεκινή-μένος

ἐξηγῶ (θ. ἐξηγε-)—ἐξήγη-σα, ἐξηγή-θην, ἐξηγη-μένος

ὠφελῶ (θ. ὠφελε-)—ὠφέλη-σα, ὠφέλη-θην, ὠφελη-μένος

3) τὸ **ο** γίνεται **ω'**

δηλῶ (θ. δηλο-)—ἐδήλω-σα, ἐδηλώ-θην, δεδηλω-μένος

ὑποχερῶ (θ. ὑποχρεο-)—ὑπεχρέω-σα, ὑπεχρέω-θην, ὑπο-
χρεωμένος

ἀφοσιῶμαι (θ. ἀφ-οσιο-)—ἀφ-οσιώ-θην, ἀφ-οσιω-μένος

καθιερῶ (θ. καθιερο-)—καθιέρω-σα, καθιερώ-θην, καθιερω-
μένος

4) τὸ **υ** βραχὺ γίνεται **υ** μακρόν.

λύω (θ. λῦ-)—ἐλύ-σα (λύσον, τὸ λύσαν)

δύω (θ. δῦ-)—ἐδῦ-σα (τὸ δῦσαν ἄστρον)

χέω ἢ χύνω (θ. χῦ-)—ἐχῦ-σα¹

Σημ. Ἐκ τῶν εἰς **-άω** ληγόντων συνηρημένων ῥημάτων ὅσα πρὸς
τοῦ χαρακτηρισμοῦ **α** ἔχουν ἢ **ρ** δὲν τρέπουν τὸν χαρακτήρα **α** εἰς **η**,
ἀλλὰ μόνον ἐκτείνου αὐτὸν εἰς **α** μακρόν.

δειλιῶ (θ. δειλιᾶ-)—ἐδειλιᾶ-σα

μειδιῶ (θ. μειδιᾶ-)—ἐμειδίᾶ-σα

ὠχριῶ (θ. ὠχριᾶ-)—ὠχριᾶ-σα

ἰῶμαι (θ. ἰᾶ-)—ἰᾶ'-θην

περῶ (θ. περᾶ-)—ἐπέρᾶ-σα²

φορῶμαι (θ. φορᾶ-)—ἐφορᾶ'-θην

§ 243. Πολλὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς τὸν ἀόριστον **α**³
(νεργητικὸν καὶ μέσον ἢ παθητικὸν) καὶ εἰς τὴν μετοχὴν
τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου φυλάττουσιν τὸν βραχὺν χαρα-
κτήρα τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἤτοι εἰς ταῦτα ὁ χαρακτήρ **α**, **ε**, **ο**, **ω**
δὲν γίνεται **η**, **ω**, **υ**.

Τῶν ῥημάτων τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζουν τὸν μέσον ἢ
παθητ. ἀόριστον εἰς **-σθην** καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητ.
παρακειμένου εἰς **-σμένος**.

Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

1) γελῶ (θ. γελᾶ-)—ἐγέλλᾶ-σα, ἐγέλλᾶ'-σθην

διψῶ (θ. διψᾶ-)—ἐδίψᾶ-σα, (διψα-σμένος)

ἐρῶμαι (θ. ἐρᾶ-) ἠρᾶ'-σθην

θλάω (θ. θλά-)—ἐθλά-σα, ἐθλά'σθην, τεθλα-σμένος

1. Εἰς τὸν παθητ. ἀόριστον καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ
παθητ. παρακειμένου τῶν ῥημάτων τούτων τὸ **υ** εἶναι βραχὺ· ἐλύ'θην,
λελύμένος, ἐρεδῦ'θην, ἐνδεδῦμένος, ἐχῦ'θην, συγκεχῦμένος. Ὅμοιως ἐπίψα-
σθην, διηνῦ'θην. (*Ἴδὲ § 239).

2. Ἄλλὰ ἐπεράσθην, πεπερασμένος.

- κερωῶ ἢ κινωῶ (θ. κερᾶ-)—ἐκέρᾶ-σα, (συν)εκερά-σθην, (συν)-
κεκερα-σμένος
κλώ (θ. κλᾶ-)—ἐκλᾶ-σα, ἐκλά-σθην, κεκλα-σμένος
κρεμῶ (θ. κρεμᾶ-)—ἐκρέμᾶ-σα, ἐκρεμά-σθην, (κρεμα-
σμένος)
πεινῶ (θ. πεινᾶ-) ἐπείνᾶ-σα, (πεινα-σμένος)
σπῶ (θ. σπᾶ-)—ἔσπᾶ-σα, (ἀπ)εσπά-σθην, (ἀπ)εσπα-σμένος
χαλῶ (θ. χαλᾶ-)—ἐχάλᾶ-σα, (κεχαλα-σμένος=κεχαλαρω-
μένος)
2) ἀρκῶ (θ. ἀρκε-)—ἤρκε-σα, ἤρκε-σθην
ἐμῶ (θ. ἔμε-)—ἤμε-σα
ἠμπορῶ (θ. ἠμπορε-)—ἠμπόρε-σα
ξέω ἢ ξύω (θ. ξε-)—ἔξε-σα, ἐξέ-σθην, ἐξε-σμένος¹
πονῶ (θ. πονε-)—ἐπόνε-σα
παραπονοῦμαι—παρεπονέ-σθην
τελῶ (θ. τελε-)—ἐτέλε-σα, ἐτελέ-σθην, τετελε-σμένος
φορῶ (θ. φορε-)—ἐφόρε-σα, ἐφορέ-σθην
3) ἀρῶ (θ. ἀρο-)—ἤρο-σα, ἤρό-σθην, (ἤρο-σμένος)
ὀμνύω (θ. ὀμο-)—ὠμο-σα.

§ 244. Παθητ. ἀόριστος εἰς -σθην καὶ μετοχή τοῦ μέσου
καὶ παθητ. παρακειμένου εἰς -σμένος σχηματίζεται ἐκ φωνηεντο-
λήκτων θεμάτων καὶ τῶν ἐξῆς ῥημάτων

- ἀκούομαι (θ. ἀκου-)—ἠκού-σθην
ἀκροῦμαι (θ. ἀκροα-)—ἠκροά-σθην
θραύομαι (θ. θραυ-)—ἐθραύ-σθην, τεθραυ-σμένος
καταρῶμαι (θ. κατα-αρα-)—κατηρά-σθην, (κατηρα-σμένος)
καταχρῶμαι (θ. καταχρα-)—κατεχρά-σθην
κλείομαι (θ. κλει-)—ἐκλεί-σθην, (ἀπο)κεκλει-σμένος
κρούομαι (θ. κρου-)—ἐκρού-σθην.
λούομαι (θ. λου-)—ἐλού-σθην, (λε)λου-σμένος
πλέομαι (θ. πλευ-)—(δι)επλεύ-σθην
πνέομαι (θ. πνευ-)—(ἐν)επνεύ-σθην, ἐμ-πνευ-σμένος
σειόμαι (θ. σει-)—ἐσει-σθην
χρῶομαι (θ. χρι-)—ἐχρί-σθην, κεχρι-σμένος.

1 ἢ ἔξνοα, ἐξύσθην, (ἐ)ξυσμένος.

(κατα)χωννύομαι (θ. χω-)-(κατ)εχώ-σθην¹ (κατα)κεχω-
σμένος

§ 245. Τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων **καίω**, **κλαίω**,
πλέω, **πνέω** καὶ **ῥέω** ὁ ἀόριστος α' (ἐνεργ. καὶ μέσος ἢ παθη-
τικός) καθὼς καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου
σηματίζονται ἐκ θέματος **καυ-**, **κλαυ-**, **πλευ-**, **πνευ-**, **ῥευ-**.

καίω—ἐκαυ-σα, ἐκαύ-θην², κεκαυ-μένος

κλαίω—ἐκλαυ-σα, ἐκλαύ-θην

πλέω—ἐπλευσα, (δι)επλεύ-σθην, (δια)πεπλευ-σμένος

πνέω—ἐπνευ-σα, (ἐν)επνεύ-σθην, (ἐμ)πνευ-σμένος

ῥέω—ῥορευ-σα

§ 246. Τῶν ῥημάτων **ἐπαινῶ** (=ἐπ-αινέ-ω) καὶ **αἰρῶ**
(ἀφ-αιρῶ, δι-αιρῶ, καθ-αιρῶ, κλπ.) ὁ χαρακτῆρ τοῦ θέματος ε-
εἰς μὲν τὸν ἀόριστον α' (ἐνεργ. καὶ μέσον ἢ παθητ.) φυλάσσε-
ται, εἰς δὲ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου ἐκτεί-
νεται εἰς **η'**

ἐπαινῶ (θ. -αἰνε-)-ἐπήνε-σα, ἐπηνέ-θην, ἐπηνη-μένος

ἀφαιρῶ (θ. -αἴρε-)-ἀφήρε-σα, ἀφηρέ-θην, ἀφηρη-μένος

Ὅμοίως καὶ τοῦ ῥ. **ὑπισχνοῦμαι** ἢ **ὑπόσχομαι** (θ. ὑπο-
σχε-)-ὑπ-εσχέ-θην, ὑπ-εσχη-μένος.

§ 247 α') Τοῦ φωνηεντολήκτου ῥ. **καλῶ** ὁ μὲν ἐνεργ. ἀόρι-
στος α' σηματίζεται ἐκ τοῦ θ. **καλε-**, ὁ δὲ μέσος καὶ παθητ.
ἀόριστος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου ἐκ
θέματος **κλη-** καλῶ—ἐκάλεσα, ἐκλή-θην, κεκλη-μένος

β') Τοῦ φωνηεντολήκτου ῥ. **δέομαι** (=παρακαλῶ) ὁ ἀόρι-
στος σηματίζεται ἐκ θ. **δεε-**

δέομαι—ἐδέη-θην³

§ 248. Ἐκ φωνηεντολήκτου θέματος σηματίζεται προσέτε
ὁ ἀόριστος α' (ἐνεργ. καὶ μέσος ἢ παθητ.) καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέ-

1. Τοῦ ἀπλοῦ χώνομαι ἀόριστος εἶναι ἐχώθην.

2. Καὶ ἀόριστος β' ἐκάην.

3. Ὅμοίως ἐκ θέματος δεε- σηματίζεται καὶ τοῦ ἀρχήστου ῥ.
δέ-ω ἐνεργ. ἀόριστος α' (ἐδέη-σα), εὐχρηστος εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρό-
σωπον μόνον ἐδέησε (=ὑπῆρξεν ἀνάγκη).

σου ἢ παθητ. παρακειμένου ῥημάτων τινῶν, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἔνεστῶτα ἔχουν θέμα συμφωνόληκτον.

Καὶ εἰς τὰ ῥήματα ταῦτα τοῦ φωνηεντολήκτου θέματος ὁ βραχυὸς χαρακτήρ (α ἢ ε ἢ ο) ἄλλοῦ μὲν ἐκτείνεται εἰς μακρόν, ἄλλοῦ δὲ φυλάσσεται:

ἀρέσκω—(θ. ἀρε-) ἤρε-σα

ἀφῆνω—(θ. ἀφ-ε-) ἄφη-σα ἢ ἀφῆ-κα, (ἀφεί-θην ἢ) ἀφεί-θην, ἀφει-μένος

αὔξάνω—(θ. αὔξε-) ἠύξη-σα, ἠύ-ξή-θην, ἠύξη-μένος

βλαστάνω—(θ. βλαστε-) ἐβλάστη-σα

δένω—(θ. δε-) ἔδε-σα, ἐδέ-θην, δεδε-μένος

δίδω—(θ. δο-) ἔδω-σα ἢ ἔδω-κα, ἐδό-θην, δεδο-μένος

θέτω—(θ. θε-) ἔθε-σα ἢ ἔθη-κα, ἐτέ-θην, ἐκτεθει-μένος²

σβεννύω ἢ σβῆνω—(θ. σβε-) ἔσβε-σα ἢ ἔσβη-σα, ἐσβεί-σθην, ἐσβε-σμένος

στήνω—(θ. στα-) ἔστη-σα, ἐστή-θην, ἔστην, ἐστά-θην, (ἐγκατ-) ἐστη-μένος (§ 237, α).

χύνω—(θ. χυ-) ἔχῃσα, ἐχῦ'-θην, (συγ)κεχυ-μένος

Β' Συμφωνόληκτα θέματα

α' Ἀφωνόληκτα

1. Ἐνεστῶς

§ 249. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ἀρκετὰ ἔχουν ἔνεστωτικὸν θέμα τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ῥηματικόν των θέμα, ὡς ἄγ-ω, ἤδ-ω, ἀλέθ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμειβ-ω, ἀμέλγ-ω, ἀνοίγ-ω, ἄρχ-ω, βήχ-ω, βλέ-πω, γλύφ-ω, γράφ-ω, δέχ-ομαι, διώκ-ω, δρέπ-ω, ἐλέγχ-ω, ἔλκ-ω, ἐπειγ-ομαι, ἔρπ-ω, ἔχ-ω, θέλγ-ω, θέτ-ω, θίγ-ω, θλίβ-ω, κήδ-ομαι, λέγ-ω, λήγ-ω, λείπ-ω, λείχ-ω, μάχ-ομαι, μέμφ-ομαι, νήθ-ω, ὀρέγ-ομαι, πεῖθ-ω, πέμπ-ω, πλάθ-ω, πλέκ-ω, ῥέπ-ω, σέβ-ομαι, σήπ-

1. Τοῦ (συνθέτου) ῥήματος τούτου ἀρχικὸν θέμα εἶναι ἐ-, τὸ ὁποῖον εἰς μὲν τὸν ἐνεργ. ἀόρ. α' γίνεται ἦ-, εἰς δὲ τὸν παθητ. ἀόρ. α' καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου γίνεται εἰ-. Ὁ ἀόρ. ἀφ-έ-θην εἶναι ἄνευ αὐξήσεως, καὶ προῆλθεν ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς ἀφεθῶ, ἀφεθῆς, κλπ.

2. Πρβλ. ἀφει-μένος.

ομαι, στέρο-γω, στρέφ-ω, σφίγγ-ω, τέρεπ-ω, τρέπ-ω, τρέφ-ω, τρέχ-ω, τρέιβ-ω, τρύχ-ω, φείδ-ομαι, φεύγ-ω, φλέγ-ω, φρούγ-ω, φέγ-ω, (δια)ψεύδ-ω, ψύ-χω.

Τῶν πλείστων ὅμως ἀφωνολήκτων ῥημάτων τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα διαφέρει τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζεται, ὡς ἑξῆς:

1) ἐὰν τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχη χαρακτηῖρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ), τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἀντὶ τούτου ἔχη **σσ** ἢ **ττ**, ὡς (ῥ. θ. φυλακ-, πρβλ. φύλακ-ες) φυλάσ-σω, φυλάσσο-ομαι ἢ φυλάττ-ω, φυλάττ-ομαι¹

(ῥ. θ. ἀλλαγ-, πρβ. ἀλλαγ-ή) ἀλλάσσο-ω, (συν)αλλάσσο-ομαι²

(ῥ. θ. ταραχ-, πρβ. ταραχ-ή) ταράσσο-ω, ταράσσο-ομαι³

Σημ. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων τῶν ἐχόντων εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα χαρακτηῖρα γ ἀρκετὰ εἰς τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἀντὶ τοῦ γ ἔχουν ζ, ὡς

(ῥ. θ. ἀρπαγ-, πρβ. ἀρπαγ-ή) ἀρπάζ-ω, (δι)αρπάζ-ομαι

(ῥ. θ. κραγ-, πρβ. κραυγ-ή) κράζ-ω

(ῥ. θ. κρωγ-, πρβ. κρωγ-μός) κρώζ-ω

(ῥ. θ. μαστιγ-, πρβ. μαστιγ-ες) μαστίζ-ω, μαστίζ-ομαι

(ῥ. θ. ὀλολυγ-, πρβ. ὀλολυγ-ή) ὀλολύζ-ω

(ῥ. θ. σαλπυγγ-, πρβ. σάλπιγγ-ες) σαλπίζ-ω

(ῥ. θ. συριγγ-, πρβ. σύριγγ-ες) συρίζ-ω

(ῥ. θ. στιγ-, πρβ. στιγ-μή) σιτίζ-ω

(ῥ. θ. σφυγ-, πρβ. σφυγ-μός) σφύζ-ω

(ῥ. θ. τριγ-, πρβ. τριγ-μός) τρίζ-ω

Μερικὰ δὲ διαφοροῦνται, ὡς

τινάσσο-ω καὶ τινάζ-ω

σφάττω καὶ σφάζ-ω

1. Ὅμοιως δράττομαι (πρβ. δράξ, δρακ-ός), ἐλίσσω, (πρβ. ἔλικ-ες) κηρύσσω ἢ κηρύττω (πρβ. κήρυκ-ες), μαλάσσω (πρβ. μαλακ-ός), χαράσσω (πρβ. χάρακ-ες).

2. Ὅμοιως αἰνίσσομαι (πρβ. αἶνιγ-μα), βδέλυσομαι (πρβ. βδέλυγ-μα) ὀρύσσο-ω ἢ ὀρύττω (πρβ. ὄρυγ-μα καὶ δι-ώρυγ-ες), πατάσσο-ω (πρβ. πάταγ-ος), πλῆττω (πρβ. πληγ-ή), σπαράσσο-ω ἢ σπαράττω (πρβ. σπαργ-μός), σφάττω (πρβ. σφαγ-ή), πρᾶττω (ῥ. θ. πρᾶγ-, πρβ. βιαιο-πραγ-ία), τάσσο-ω ἢ τάττω (πρβ. δια-ταγ-ή), τινάσσο-ω (πρβ. τιναγ-μός), φράσσο-ω ἢ φράττω (πρβ. φράγ-μα), τυλίσσο-ω (πρβ. τύλιγ-μα), κλπ.

3. Ὅμοιως νύσσο-ω (ῥ. θ. νυχ-, πρβ. ὄ-νυχ-ες), πύσσο-ω, ἀναπύσσο-ω (πρβ. πτυχ-ή)

2) ἔὰν τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχη χαρακτῆρα χειλικὸν (π, β, φ), τὸ ἔνεστωτικὸν θέμα ἀντὶ τούτου ἔχει **πτ**, ὡς

(ῥ. θ. ἀστραπ-, πβ. ἀστραπ-ῆ) ἀστράπτ-ω¹

(ῥ. θ. βλαβ-, πβ. βλάβ-ῆ) βλάπτ-ω, βλάπτ-ομαι²

(ῥ. θ. ῥαφ-, πβ. ῥαφ-ῆ) ῥάπτ-ω, ῥάπτ-ομαι³

3) ἔὰν τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχη χαρακτῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ), τὸ ἔνεστωτικὸν θέμα ἀντὶ μὲν τοῦ τ ἢ τοῦ θ ἔχει συνήθως **σσ** ἢ **ττ**, ἀντὶ δὲ τοῦ δ ἔχει συνήθως **ξ**, ὡς

(ῥ. θ. πυρετ-, πβ. πυρετ-ὸς) πυρέσσ-ω

(ῥ. θ. ἐρετ-, πβ. ἐρέτ-ης) ἐρέσσ-ω

(ῥ. θ. πλαθ-, πβ. κορο-πλάθ-ος) πλάσσω⁴, πλάσσω-μαι

(ῥ. θ. παιδ-, πβ. παιδ-ες) παίζ-ω, (ἐμ)παίζ-ομαι

(ῥ. θ. σχιδ-, πβ. πολυ-σχιδ-ῆς) σχίζ-ω⁵, σχίζ-ομαι

(ῥ. κομιδ-, πβ. συγ-κομιδ-ῆ) κομίζ-ω, κομίζ-ομαι

(ῥ. θ. σκιαδ-, πβ. σκιάς, σκιάδ-ος) σκιάζ-ω⁶, (ἐπι)σκιάζ-ομαι

(ῥ. θ. φραδ-, πβ. εὐ-φραδ-ῆς), (ἐκ)φράζ-ω, (ἐκ)φράζ-ομαι

2. Ἀόριστος καὶ μετοχή (τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου)

§ 250. Εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀορίστου α' (ἐνεργ. καὶ μέσου ἢ παθητ.) καὶ τῆς μετόχῃς τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

1. Ὁμοίως κἀμπι-ω (πβ. καμπ-ῆ), κλέπι-ω (ἐκ ῥ. θ. κλεπ-, πβ. κλοπ-ῆ), κόπι-ω (πβ. κοπ-ίς), κίπι-ω (πβ. κίπ-τήρ), ῥίπι-ω (πβ. ῥίπ-ῆ) σκάπι-ω (πβ. σκαπ-άνη), τύπι-ω (πβ. τύπ-ος).

2. Ὁμοίως καλύπι-ω (πβ. καλύβ-ῆ).

3. Ὁμοίως ἄπιω, συνάπιω (πβ. ἀφ-ῆ), βάπι-ω (πβ. βαφ-ῆ), (δια-)θρόπι-ω (πβ. τρυφ-ῆ=θρυφ-ῆ), θάπι-ω (πβ. ταφ-ῆ=θαφ-ῆ), κρύπι-ω (πβ. κρύφ-α), κόπι-ω (πβ. κυφ-ός), κλπ.

4. Τούτου ὑπάρχει καὶ τύπος πλάθω μὲ τὴν σημασίαν μαλάσσω ἀιλιώνω.

5. Ὁμοίως ἐλπίζ-ω (πβ. ἐλπίδε-ς), ἐρίζ-ω (πβ. ἐριδ-ες), σφραγίζ-ω (πβ. σφραγί-δες), ψηφίζ-ω (πβ. ψηφιδ-ες), κλπ.

6. Ὁμοίως (συν)δυάζ-ω (πβ. δυάς, δυάδ-ος), δεκάζ-ω (πβ. δεκάδ-ες), μονάζ-ω (πβ. μονάδ-ες), ψεκάζ-ω (πβ. ψεκάδ-ες), κλπ.

1) Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχει χαρακτηῖρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ,) ὁ μὲν ἔνεργ. ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς **-ξα**, ὁ δὲ μέσος ἢ παθητικὸς εἰς **-χθην** καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου εἰς **-γμένος**,¹ π. χ.

διώκ-ω—**ἐδίωξα**, **ἐδιώχθην**, **δεδιωγμένος**
φυλάσσω—**ἐφύλαξα**, **ἐφυλάχθην**, **πεφυλαγμένος**

ἀνοίγ-ω—**ἤνοιξα**, **ἤνοιχθην**, **ἀνεωγμένος**
τάσσω—**ἔταξα**, **ἐτάχθην**, **τεταγμένος**

ψύχ-ω—**ἔψυξα**, **ἐψύχθην**, (κατ)εψυγμένος
ταράσσω—**ἐτάραξα**, **ἐταράχθην**, **τεταραγμένος**

Οὕτω καὶ ὅσα ἐκ τῶν εἰς **-ζω** ληγόντων ῥημάτων ἔχουν χαρακτηῖρα οὐρανικὸν (§ 249, 1, Σημ.) π. χ.

κράζω (θ. κραγ-)**ἔκραξα**²

σιζω (θ. σιγ-)**ἔστιξα**, **ἐσίχθην**, **ἐστιγμένος**³

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν καὶ οἱ ἀόριστοι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου τοῦ ῥ. **παίζω**, (καίτοι τὸ ἀρχικὸν ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ εἶναι **παιδ-**): **παίζω**—**ἔπαιξα**, **ἐπαίχθην**, (περι)παιγμένος.

2) Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχει χαρακτηῖρα χειλικὸν (π, β, φ), ὁ μὲν ἔνεργ. ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς **-πα**, ὁ δὲ μέσος ἢ παθητ. εἰς **-φθην** καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου εἰς **-μμένος**,⁴ ὡς

1. Ἦτοι τὸ οὐρανικὸν μετὰ μὲν τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος τοῦ ἔνεργ. ἀορίστου ἀ', ἦτοι τοῦ σ, ἐνοῦται εἰς ξ, πρὸ δὲ τοῦ θ γίνεται χ καὶ πρὸ τοῦ μ γίνεται γ. (ἐδίωκ-σα, ἐδίωξα—ἐδιώκ-θην, ἐδιώχθην—δεδιωκ-μένος, δεδιωγμένος. Ἴδὲ § 34 β' καὶ δ' καὶ § 91, 1).

2. Ὅμοίως φωνάζω (ἐφώναξα), στενάζω (ἐστενάξα), πειράζω (ἐπέιραξα, ἐπειράχθην), τινάζω (ἐτίναξα, ἐτινάχθην).

3. Ὅμοίως τρίζω (ἔτριξα), μασίζω (ἐμάστιξα), σιτηρίζω (ἐστήριξα, ἐστηρίχθην), σιρίζω (ἐσύριξα, ἐσυρίχθην).

Τοῦ δὲ ῥ. σαλπίζω ὁ μὲν ἔνεργ. ἀόρ. ἀ' εἶναι ἐσαλιγξα ἢ (δι)εσαλίπια, ὁ δὲ μέσος καὶ παθητ. (δι)εσαλιπίθην.

4. Ἦτοι τὸ χειλικὸν μετὰ μὲν τοῦ χρονικοῦ χαρακτηῖρος τοῦ ἔνεργ. ἀορ. ἀ', ἦτοι τοῦ σ, ἐνοῦται εἰς ψ, πρὸ τοῦ θ γίνεται φ καὶ πρὸ τοῦ μ γίνεται μ, ἦτοι ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό (ἔρριπ-σα, ἔρριψα—ἔρριπ-θην ἔρριφθην—ἔρριπ-μένος, ἔρριμμένος. (Ἴδὲ § 34, β' καὶ δ' καὶ § 91, 2).

λείπ-ω—*ἔλειψα*, (*ἐγκατ*)*ελείφθην*, (*ἐγκατα*)*λελειμμένος*
δίπτω—*ἔρριψα*, *ἔρριφθην*, *ἔρριμμένος*

τριβ-ω—*ἔτριψα*, *ἔτριφθην*, *τετριμμένος*
καλύπτω—*ἐκάλυψα*, *ἐκαλύφθην*, *κεκαλυμμένος*

ἀλεί-φω—*ἤλειψα*, *ἤλείφθην*, *ἤλειμμένος*
(*συν*)*άπτω*—*συνῆψα*, *συνήφθην*, *συνημμένος*

3) Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχει χαρακτῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ), ὃ μὲν ἐνεργ. ἀόριστος α' λήγει εἰς *-σα* (ὄπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων), ὃ δὲ μέσος ἢ παθητικὸς ἀόριστος εἰς *-σθην* καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου ἢ παθητικοῦ πάρακειμένου εἰς *-σμένος*,¹ ὡς

(*δια*)*ψεύδ-ω*²—(*δι*)*έψευσα*, (*δι*)*εψεύσθην*, (*δι*)*εψευσμένος*
σχίζω—*ἔσχισα*, *ἔσχίσθην*, *ἔσχισμένος*

*πείθ-ω*³—*ἔπεισα*, *ἔπέισθην*, *πεπεισμένος*
πλάττω—*ἔπλασα*, *ἔπλάσθην*, *πεπλασμένος*

(*συν*)*δνάζω*⁴—(*συν*)*εδύασα*, (*συν*)*εδυάσθην* (*συν*)*δεδυσσμέ-*
*σφραγίζω*⁵—*ἔσφραγισα*, *ἔσφραγίσθην*, *ἔσφραγισμένος* [*νος*]

§ 251. 1) Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων *βρέχω*, *κλέπτω* καὶ *πλέκω* ὃ μέσος καὶ παθητ. ἀόριστος β' εἰς τὸ χρονικὸν θέμα αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει α (βραχύ).

1. Ἦτοι τὸ ὀδοντικὸν πρὸ μὲν τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἐνεργ. ἀόριστου α', ἦτοι τοῦ σ, ἀποβάλλεται, πρὸ δὲ τοῦ θ καὶ τοῦ μ τρέπεται εἰς σ' (ἐψηφίδ-σα, ἐψηφισα—ἐψηφίδ-θην, ἐψηφίσθην—ἐψηφιδ-μένος, ἐψηφισμένος. Ἴδὲ § 34, β' καὶ γ' καὶ § 91, 3).

2. Ὅμοίως σχηματίζεται ὁ ἀόρ. καὶ ἡ μετοχὴ τῶν ῥ. *ἄδω*, *σπεύδω*, *φείδομαι*, *πιέζω*, *φράζω*, *ψεκάζω*, κλπ.

3. Ὅμοίως σχηματίζεται ὁ ἀόριστος καὶ ἡ μετοχὴ τῶν ῥ. *ἀλέθω*, *νήθω*, κλπ.

4. Ὅμοίως τῶν ῥημάτων *ἀγοράζω*, *ἀναγκάζω*, *ἀηδιάζω*, *δοξάζω*, κλπ.

5. Ὅμοίως τῶν ῥημάτων (*ἐξ*)*ατιμίζω*, *ἐλπίζω*, *ἐρεθίζω*, *βαδίζω*, *βασιζω*, κλπ.

βρέχομαι—*ἐβράχην*, (βεβρεγμένος)
κλέπτομαι—*ἐκλάπην*, (κεκλεμμένος)
πλέκομαι—(*συν*)*επλάκην*, (πεπλεγμένος) ¹

2) Τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων *στρέφω*, *τρέπω* καὶ *τρέφω* ὁ μέσος καὶ παθητ. ἀόριστος β' καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθ. παρακειμένου εἰς τὸ χρονικὸν θέμα αὐτῶν ἔχουν ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **α** (βραχύ).

στρέφομαι—*ἐστράφη*, *ἐστραμμένος*
τρέπομαι—*ἐτράπην*, (ἐπι)τετραμμένος
τρέφομαι—*ἐτρέφη*, τεθραμμένος ²

Γ' Ὑγρόληκτα καὶ ἐνρινόληκτα ῥήματα

Ἐνεστώς

§ 252. Τὰ ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα ῥήματα, ἥτοι τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα χαρακτηριστὰ **λ** ἢ **ρ**, **μ** ἢ **ν**, διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις:

1) τὰ ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα **μόνον κατὰ τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα**.

2) τὰ ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα **κατὰ τε τὸ ἐνεστωτικὸν καὶ κατὰ τὸ ἀοριστικὸν θέμα**.

§ 253. Ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα μόνον κατὰ τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα εἶναι:

1) τὰ ῥήματα τὰ λήγοντα εἰς **-άνω**, τὰ ῥήματα **θέλω**, **δάκνω**, **ελαύνω** καὶ ἐκ τῶν ληγόντων εἰς **-αίνω** τὰ **θ. βαίνω**, **κερδαίνω** καὶ **δλισθαίνω**

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ ἀόριστος ἐν γένει καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου σχηματίζεται ἐκ ῥηματικοῦ θέματος φωνηεντολήκτου ἢ ἀφωολήκτου:

αὐξάν-ω, αὐξάν-ομαι—*ἠῦξη-σα*, *ἠῦξή-θην*, *ἠῦξημένος* (ἐκ θ. αὔξε-)

βλαστάν-ω—*ἐβλάστη-σα* (ἐκ θ. βλαστε-)

1. Ὑπάρχει καὶ κανονικὸς ἀόρ. α' τοῦ θ. *βρέχομαι* (ἐβρέχθην) καὶ τοῦ θ. *πλέκομαι* (ἐπλέχθην, περιεπλέχθην, κλπ.).

2. Τοῦ θ. *τρέφω*—*τρέφομαι* ἀρχικὸν ῥηματικὸν θέμα εἶναι *θρεφ-*(§ 34, ε').

φθάν-ω—ἐφθα-σα (ἐκ θ. φθα-)

χάν-ω, χάν-ομαι—ἔχα-σα, ἐχά-θην (ἐκ θ. χα-)

λανθάν-ω—ἔλαθ-ον (ἐκ θ. λαθ-)

μανθάν-ω—ἔμαθ-ον (ἐκ θ. μαθ-)

τυγχάν-ω—ἔτυχ-ον (ἐκ θ. τυχ-)

θέλω—ἠθέλη-σα (ἐκ θ. ἐθελε-)

δάκν-ω, δάκν-ομαι—ἔδηξα, ἐδήχθην, δεδηγμένος (ἐκ θ. δηκ-)

(ἀ)πελαύν-ω, (ἀπ)ελαύν-ομαι—(ἀπ)ήλασα, (ἀπ)ηλά-θην (ἀπ)ε-

ληλα-μένος (ἐκ θ. ἔλα- § 211, 4)

βαίν-ω, (παρα)βαίν-ομαι—(μετ)έβην, (παρ)εβά-θην (ἐκ θ.

θ. βη-, βα-)

κερδαίνω—ἐκέρδισα (ἐκ τοῦ θ. κερδίζω)

ὀλισθαίνω—ὠλίσθη-σα (ἐκ θ. ὀλισθε-)

2) τὰ ῥήματα τὰ λήγοντα εἰς -ώνω·

Τούτων ὁ ἀόριστος καὶ ἡ μετοχή τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου σχηματίζεται ἐκ θέματος φωνηεντολήκτου. (Ἰδὲ § 242, 3).

μισθών-ω, μισθών-ομαι—ἐμίσθω-σα, ἐμισθώ-θην, μεμισθω-μένος (ἐκ θ. μισθο-)

ἀπλών-ω, ἀπλών-ομαι—ἤπλω-σα, ἠπλώ-θην, ἠπλωμέ-νος (ἐκ θ. ἀπλο-).

3) ἐκ τῶν ῥημάτων τῶν ληγόντων εἰς -ίνω τὸ θ. τίνω (ἐκ-τίνω¹, ἀποτίνω=πληρώνω)

(ἐκ)τίν-ω—(ἐξ)έτι-σα, (ἐξ)ετί-σθην (ἐκ θ. τι-)

Σημ. Ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα μόνον κατὰ τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα εἶναι φυσικά καὶ ὅσα ἐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων εἶναι ἔλλειπτικά καὶ εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν, ὅπως τὰ θ. μέλλ-ω (=σκοπεύω, πρόκειται), μέλ-ει², ὀφείλ-ω, τρέμ-ω, φθίν-ω, πέν-ομαι, ἀπεχθάν-ομαι, ἀνοηταίν-ω, ἠξεύρω καὶ εἴτι ἄλλο.

§ 254. Ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα κατ' ἀμφοτέρα τὰ θέ-

1. Περβλ. φρ. Ἐξέτισε τὴν ποιήν του.

2. Περβλ. φρ. Μὲ μέλει—δὲν μὲ μέλει, κλπ.

ματα, ἤτοι κατὰ τε τὸ ἐνεστωτικὸν καὶ κατὰ τὸ ἀοριστικὸν θέμα εἶναι

1) τὰ πλεῖστα τῶν εἰς **-λλω** ληγόντων ῥημάτων, ὡς *βάλλω, σφάλλω, ψάλλω, ἀγγέλλω, ἐξοκέλλω, στέλλω, κλπ.*

Τούτων τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἀντὶ τοῦ ἐνὸς **λ**, τοῦ χαρακτηῖρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἔχει διπλοῦν **λ**¹.

(ῥ. θ. ψαλ-, πβ. ψάλ-της) *ψάλλ-ω, ψάλλ-ομαι*

(ῥ. θ. ἀγγελ-, πβ. ἄγγελ-ος) *ἀγγέλλ-ω, ἀγγέλλ-ομαι*

2) τὰ ῥήματα τὰ λήγοντα εἰς **-αίνω** ἢ **-αίρω, -εἴνω** ἢ **-εἶρω**, ὡς *λαπαίνω, μαραίνω, ξηραίνω, περαίνω, σημαίνω, ὑφαίνω, —αἶρω, καθαίρω, χαίρω—τείνω—εγείρω, σπείρω, φθείρω, κλπ.*

Τούτων τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει **αι** ἀντὶ τοῦ πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **α**, καὶ **ει** ἀντὶ τοῦ πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **ε**:

(ῥ. θ. ὑφαν-, πβ. ὑφάν-της) *ὑφαίν-ω, ὑφαίν-ομαι*

(ῥ. θ. καθαρ-, πβ. καθαρ-ός) *καθαίρ-ω, καθαίρ-ομαι*

(ῥ. θ. τεν-, πβ. ἐκ-τεν-ής) *τείν-ω, τείν-ομαι*

(ῥ. θ. σπερ-, πβ. σπέρ-μα) *σπείρ-ω, σπείρ-ομαι*

3) τὰ ῥήματα τὰ λήγοντα εἰς **-ίνω, -ίρω, -ύνω, -ύρω**, ὡς *κλίνω, κρῖνω—οἰκτίρω—αἰσχύνω, ἀμβλύνω, θρασύνω, λεπτύνω, δξύνω, πλύνω—σύρω, (συμ)φύρω, κλπ.*

Τούτων τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος δίχρονον **ι** ἢ **υ** μακρόν, (ἐνῶ τὸ ῥηματικὸν θέμα τὸ ἔχει βραχύ):

(ῥ. θ. κλῖν-, πρβλ. ἐπι-κλῖν-ής) *κλίν-ω, κλίν-ομαι* (κλῖνε, τὸ κλῖνον)

(ῥ. θ. κρῖν-, πρβλ. εὐ-κρῖν-ής) *κρῖν-ω, κρῖν-ομαι* (κρῖνε, τὸ κρῖνον)

(ῥ. θ. οἰκτίρ-, πβ. οἰκτίρ-μός) *οἰκτίρ-ω* (τὸ οἰκτίρον)

(ῥ. θ. πλύν-, πρβλ. πλύν-ός=πλυντήριοιον) *πλύν-ω, πλύν-ομαι* (πλῦνε, τὸ πλύνον)

(ῥ. θ. σύρ-, πβ. σύρ-μός) *σύρ-ω, σύρ-ομαι* (σῦρε, τὸ σῦρον)

1. Ἐκ τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων τῶν ἐχόντων χαρακτηῖρα **λ** γράφονται δι' ἐνὸς μόνον **λ** εἰς τὸν ἐνεστωτικὸν καὶ τὸν παρατατικὸν τὰ ῥ. *θέλω* (ἤθελον), *μέλει* (ἔμελε), *ὄφειλω* (ὄφειλον).

4) τὰ ῥήματα *κάμν-ω*, *τέμν-ω*, *μέν-ω*, *νέμ-ω*, *δέρ-ω* καὶ *φέρ-ω*.

Ἐκ τούτων τῶν μὲν δύο πρώτων τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀφοῦ προσετέθη εἰς αὐτὸ ἐν *ν*, τῶν δὲ τεσσάρων τελευταίων ἐνεστωτικὸν θέμα εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα·

(ῥ. θ. *καμ-*, πβ. *κάμ-ατος*) *κάμ-ν-ω*

(ῥ. θ. *τεμ-*, πβ. *τέμ-ενος*) *τέμ-ν-ω*

**Ἄοριστος καὶ μετοχὴ
τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου**

§ 255. Τὰ πλεῖστα ὑγρόληκτα ἢ ἐνρινόληκτα ῥήματα ἔχουν ἄοριστον (ἐνεργ. καὶ μέσον ἢ παθητικὸν) *α'*.

1) Ἐνεργητικὸς ἄοριστος *α'*. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεργ. ἄορίστου *α'* τῶν ὑγρολήκτων ἢ ἐνρινόληκτων ῥημάτων δὲν ἔχει τὸν χρονικὸν χαρακτήρα *σ*, ἥτοι ὁ ἐνεργ. ἄοριστος *α'* τῶν ὑγρολήκτων καὶ ἐνρινόληκτων ῥημάτων λήγει ἀπλῶς εἰς *-α* ἀντὶ τὰ λήγη εἰς *-σα*. (§ 214).

στέλλω—ἔστειλ-*α*, σημαίνω—ἐσήμαν-*α*

(διά)νέμω—(δι)ένειμ-*α*, σπείρω—ἔσπειρ-*α*

Σχηματίζεται δὲ τὸ θέμα τοῦ ἐνεργ. ἄορίστου *α'* τῶν ὑγρολήκτων καὶ ἐνρινόληκτων ῥημάτων ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀφοῦ τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ *α* βραχὺ ἔκταθῃ εἰς *α* μακρόν, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος *ε* τραπῆ εἰς *ει*, καὶ τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος βραχὺ δίχρονον *ι* ἢ *υ* ἔκταθῃ εἰς *ι* ἢ *υ* μακρόν, ὡς

(ῥ. θ. *σημαν-*, πβ. *σήμαν-τρον*) σημαίνω—ἐσήμα-*να* ¹

1. Ὅμοιως ἀπολυμαίνω (ἀπελύμανα), βασκαίνω (ἐβάσκανα), θερμαίνω (ἐθέρμανα), λειαίνω ἢ λειάινω (ἐλέανα), λυπαίνω (ἐλίπανα), μαρραίνω (ἐμάρρανα), μωραίνω (ἐμώρανα), ξηραίνω (ἐξήρανα), ύφαίνω (ύφανα), κλπ.

- (ῥ. θ. ἄρ-, πβ. ἄρ-σις) αἶρω—ἤρ-α¹ (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον, μτχ. ὁ ἄρας, ἡ ἄρασα, τὸ ἄραν)
(ῥ. θ. ἀγγελ-, πβ. ἀγγελ-ος) ἀγγέλλω—ἡγγεῖλ-α²
(ῥ. θ. τεν-, πβ. ἐκ-τεν-ἡς) τείνω—ἔτειν-α³
(ῥ. θ. δερ-, πβ. δέρ-μα) δέρω—ἔδειρ-α⁴
(ῥ. θ. σπερ-, πβ. σπέρ-μα) σπείρω—ἔσπειρ-α⁵
(ῥ. θ. κοῖν-, πβ. εὐ-κοῖν-ἡς) ἔκωρ-α⁶ (κοῖνον ἢ κοῖνε, τὸ κοῖναν)
(ῥ. θ. οἰκτιρ-, πβ. οἰκτιρ-μός) ὤκτιρ-α (τὸ οἰκτιραν)
(ῥ. θ. πλῦν-, πβ. πλῦν-ός) ἐπλῦν-α⁷ (πλῦνον ἢ πλῦνε, τὸ πλῦναν)
(ῥ. θ. σῦρ-, πβ. σύρ-της) ἔσωρ-α⁸ (σῦρον ἢ σῦρε, τὸ σῦραν)

2) Μέσος ἢ παθητικὸς ἀόριστος α' καὶ μετοχὴ τοῦ μέσου ἢ παθητικοῦ παρακειμένου.

Ὁ μέσος ἢ παθητ. ἀόριστος α' καθὼς καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου τῶν ὑγρολήκτων ἢ ἐνροινολήκτων ὀημάτων κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ ὀηματικοῦ θέματος διὰ προσθήκης τῶν καταλήξεων -θην, -μένος. (Ὁ χαρακτήρ ν πρὸ τοῦ μ τῆς καταλήξεως -μένος κανονικῶς ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό, ἥτοι γίνεται καὶ αὐτὸς μ).

ἀγγέλλομαι (ῥ. θ. ἀγγελ-) ἡγγέλ-θην, (παρ)ηγγελ-μένος
καθαίρομαι (ῥ. θ. καθαρ-) ἐκαθάρ-θην, κεκαθαρ-μένος
αἶρομαι (ῥ. θ. ἄρ-) ἤρ-θην, (ἐπ)ηρ-μένος
φέρομαι (ῥ. θ. φερ-) ἐφέρ-θην, (φερ-μένος ἢ κεκομισμένος)
σύρομαι (ῥ. θ. συρ-) ἐσύρ-θην, σεσυρ-μένος⁹
ξηραίνομαι (ῥ. θ. ξηραν-) ἐξηράν-θην, (ἀπ)εξηραμ-μένος¹⁰
αἰσχύνομαι (ῥ. θ. αἰσχιν-) ἡσχύν-θην, (κατ)ησχυν-μένος¹¹

1. Ὅμοιος τὰ σύνθετα τοῦ αἶρω—ἐξάιρω (ἐξῆρα), ἐπαίρω (ἐπῆρα) κλπ. Ἐχει δὲ ἡ ἀντι α μακροῦ εἰς τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ ὁ ἀόριστος ἤρα ἔνεκα τῆς ἀυξήσεως. Ὡσαύτως δὲ ἔχει ἡ ἀντι α εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ (τοῦ ῥ. καθαίρω) ὁ ἀόρ. ἐκάθηρα (ὑποτ. νὰ καθάρω, μτχ. καθάρας).

2. Ὅμοιος στέλλω (ἔστειλα), ἀνατέλλω (ἀνέταλα), ἐξοκέλλω (ἐξώκειλα).

3. Ὅμοιος μένω (ἔμεινα), διανέμω (διένειμα).

4. Τοῦ ῥ. φέρω ἔνεργ. ἀόρ. εἶναι ἔφερα (ἢ ἐκόμισα ἐκ τοῦ ῥ. κομίζω).

5. Ὅμοιος ἐγείρω (ἠγείρα), κείρω (ἔκειρα), φθείρω (ἔφθειρα).

6. Ὅμοιος κλίνω (ἐκλίνα).

7. Ὅμοιος αἰσχύνω (κατ-ἡσχύνω), ἀμβλύνω (ἡμβλῦνα), λεπτίνω (ἐλέπτῦνα), δξύνω (ὠξῦνα), κλπ.

8. Ὅμοιος συμ-φέρω (συν-έφερα).

9. Ὅμοιος συμφέρωμαι (συν-εφέρθη, συμπεφυρμένος)

10. Ὅμοιος μαραινομαι (ἐμαράνθη, μεμαραμ-μένος), μωραίνομαι (ἐμωράνθη, μεμωραμ-μένος).

11. Ὅμοιος ἀμβλύνομαι (ἡμβλύθη, ἀπ-ἡμβλυμ-μένος), ἐκ-θηλύνομαι (ἐξ-εθηλύθη, ἐκ-τεθηλυμ-μένος), σκληρύνομαι (ἐσκληρύνθη, ἀπεσκληρυν-μένος).

Σημ. Τῶν ἐνριολήκτων ῥημάτων *θερμαίνομαι, λεαίνομαι, λεπτόνομαι, λιπαίνομαι, ἀπολυμαίνομαι, μαινόμαι, σημαίνομαι, καὶ ὑφαίνομαι* ἢ μετοχή τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου λήγει εἰς **-σμένος** (καὶ οὐχί εἰς **-μμένος**).

(ἐθερμάνθη) *τεθερμα-σμένος*, (ἐλεάνθη) *λελεα-σμένος*,
(ἐλεπτύνθη) *λελεπτυσμένος*, (ἐλιπάνθη) *λελιπα-σμένος*,
(ἀπελυμάνθη) *ἀπολελυμα-σμένος*, (ἐμίανθη) *μεμια-σμένος*,
(ἐσημάνθη) *σεσημα-σμένος*, (ὑφάνθη) *ὑφα-σμένος*.

Τοῦ δὲ ῥ. **ἀποθαρρύνομαι** ὁ μὲν ἀόριστος εἶναι *ἀπεθαρρύνθη*, ἢ δὲ μετοχή τοῦ παρακειμένου *ἀποπεθαρρη-μένος* (ἐκ τοῦ ῥ. *ἀποθαρρέω*, -ῶ), καὶ τοῦ ῥ. *ἐκτίνομαι* ἀόριστος εἶναι *ἐξετίσθη* καὶ μετοχή *ἐκτετι-σμένος*.

§ 256. Τῶν ἐνριολήκτων ῥημάτων **κλίνω, κρίνω, πλύνω** καὶ **τείνω** ὁ μέσος ἢ παθητ. ἀόριστος **α'** καὶ ἡ μετοχή τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου σχηματίζονται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος μετ' ἀποβολῆν τοῦ χαρακτῆρος **ν**

κλίνομαι (ῥ. θ. κλιν-) *κατ-εκλί-θην, κεκλι-μένος*
κρίνομαι (ῥ. θ. κριν-) *ἐκρί-θην, (δια)κεκρι-μένος*
πλύνομαι (ῥ. θ. πλυν-) *ἐπλύ-θην, πεπλυν-μένος*
τείνομαι (ῥ. θ. τεν-) *(ἐξ)ετά-θην, (ἐκ)τετα-μένος*

§ 257. Τῶν ὑγρολήκτων ἢ ἐνριολήκτων ῥημάτων τῶν ἐχόντων ῥηματικὸν θέμα μονοσύλλαβον μετὰ θεματικοῦ φωνήεντος **ε** ὁ μέσος ἢ παθητ. ἀόριστος (**α'** ἢ **β'**) καὶ ἡ μετοχή τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου εἰς τὸ χρονικὸν θέμα αὐτῶν ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν **α** βραχύ.

δέρομαι (ῥ. θ. δερ-) *εδάρ-θην, εδάρ-ην, (ἐκ)δεδαρ-μένος*
κείρομαι (ῥ. θ. κερ-) *ἐκάρ-ην, κεκαρ-μένος*
σπείρομαι (ῥ. θ. σπερ-) *ἐσπάρ-ην, ἐσπαρ-μένος*
στέλλομαι (ῥ. θ. στελ-) *ἐστάλ-θην, ἐστάλ-ην, (ἀπ)εσταλ-μένος*
τείνομαι (ῥ. θ. τεν- τε-) *ἐξ-ετά-θην, ἐκ-τετα-μένος*,
φθείρομαι (ῥ. θ. φθερ-) *ἐφθάρ-ην, ἐφθαρ-μένος*

§ 258. Τῶν ὑγρολήκτων ἢ ἐνριολήκτων ῥημάτων **βάλλω, τέμνω** καὶ **νέμω** ὁ μέσος ἢ παθητ. ἀόριστος **α'** καὶ ἡ μετοχή τοῦ μέσου ἢ παθητ. παρακειμένου σχηματίζονται ἐκ ῥηματικοῦ θέματος φωνηεντολήκτου ὡς ἐξῆς:

προσ-βάλλομαι (ῥ. θ. βαλ-, βλα-, βλη-) προσ-εβλή-θην, προσ-
βεβλη-μένος

τέμνομαι (ῥ. θ. τεμ-, τμε-, τμη-) ἐτμή-θην, τετμη-μένος

νέμομαι (ῥ. θ. νεμ-, νεμε-, νεμη-) δι-ενεμή-θην, δια-νενεμη-
-μένος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ι. Ἀόριστοι β'.

§ 259. Πολλὰ ῥήματα, ἴδια συμφωνόληκτα, ὡς εἶδομεν (§ 213, κ. ε.) ἔχουν ἐνεργητικὸν ἀόριστον λήγοντα εἰς -ον (ἀντὶ εἰς -σα ἢ -α) καὶ μέσον ἢ παθητ. ἀόριστον λήγονται εἰς -ην (ἀντὶ εἰς -θην), ὡς

μανθάνω—ἐμαθ-ον, γράφομαι—ἐγράφ-ην

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται *ἀόριστος δεύτερος*.

1) Τὰ συνηθέστερα ῥήματα τὰ ἔχοντα *ἐνεργητικὸν ἀόρι-
σιον β'* εἶναι τὰ ἑξῆς:

ἄγω—ἤγαγ-ον (ἀπήγαγον)

βάλλω—(προσ)έβαλ-ον

ἔρχομαι—ἤλθ-ον ²

κάμνω—ἔκαμ-ον

λαμβάνω—ἔλαβ-ον

λέγω—εἶπ-ον ³

μανθάνω—ἐμαθ-ον

πίνω—ἔπι-ον

σφάλλω—ἔσφαλ-ον

τίκτω—ἔτεκ-ον

τρῶγω—ἔφαγ-ον

φρεύγω—ἔφρυγ-ον

ἄμαρτάνω—ἤμαρτ-ον

βλέπω—εἶδ-ον ¹

εὐρίσκω—εὔρ-ον

λαγχάνω—ἔλαχ-ον

(δια)λανθάνω—(δι)έλαθ-ον

λείπω—(παρ)έλιπ-ον

πάσχω—ἔπαθ-ον

πίπτω—ἔπεσ-ον

τέμνω—(ἀν)έτεμ-ον

τρέχω—ἔδραμ-ον

τυγχάνω—ἔτυχ-ον

1. Ὑποτ. ἴδω, ἀπρφ. ἰδεῖ ἢ ἴδει, μετχ. ἰδών.

2. Ὑποτ. ἔλθω, ἀπρφ. ἔλθει, μετχ. ἐλθών.

3. Ὑποτ. εἶπω, ἀπρφ. εἶπει ἢ εἶπει, μετχ. εἰπών.

2) Τὰ συνηθέσιον δὲ ῥήματα τὰ ἔχοντα μέσον ἢ παθητ. ἀόριστον β' εἶναι τὰ ἑξῆς:

ἀλλάσσομαι—(δι)ηλλάγ-ην
βάπτομαι—ἐβάφ-ην
βρέχομαι—ἐβράχ-ην
δέρομαι—ἐδάρο-ην
θλίβομαι—ἐθλίβ-ην
κλέπτομαι—ἐκλάπ-ην
κρούπτομαι—ἐκρούβ-ην
πλέκομαι—(συν)επλάκ-ην
ῥάπτομαι—ἐρράφ-ην
σήπομαι—ἐσάπ-ην
σπείρομαι—ἐσπάρ-ην
στρέφομαι—ἐστράφ-ην
σφίττομαι ἢ σφάζομαι
ἐσφάγ-ην
τήκομαι—ἐτάκ-ην
τρέφομαι—ἐτράφ-ην
φαίνομαι—ἐφάν-ην

ἀοπάζομαι—(δι)ηοπάγ-ην
βλάπτομαι—ἐβλάβ-ην
γοράφομαι—ἐγοράφ-ην
θάπτομαι—ἐτάφ-ην (§ 34, ε')

καίομαι—ἐκά-ην
κόπτομαι—ἐκόπ-ην
μαίνομαι—ἐμάν-ην
πλήττομαι—ἐπλήγ-ην,
(ἔξ)επλάγ-ην
ῥηγγύομαι—(ἔξ)ερράγ-ην
σκάπτομαι ἐσκάφ-ην
στέλλομαι—ἐστάλ-ην
σφάλλομαι—ἐσφάλ-ην
τάσσομαι—(κατ)ετάγ-ην
τρέπομαι—ἐτρόπ-ην
τρίβομαι—ἐτρίβ-ην
φθείρομαι—ἐφθάρ-ην
χαίρω—ἐχάρ-ην

Σημ. 1. Ἐνταῦθα δύνανται νὰ καταταχθοῦν καὶ οἱ ἀόριστοι β' ἔβην (ἀν-έβην, κατ-έβην, κλπ.) τοῦ ῥ. βαίω, ἔπτην (ἀπ-έπτην) τοῦ ῥ. ἔπιμαι καὶ ἔστην (ἀν-έστην, κατ-έστην, παρ-έστην, κλπ.) τοῦ ῥ. ἵσταμαι.

Περὶ τῆς κλίσεως τούτων ἰδὲ § 237, β'.

Σημ. 2. Ὁ μέσος ἢ παθητ. ἀόριστος β' τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων πλήττομαι, ῥηγγύομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι ἀντὶ τοῦ ἢ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει α βραχύ.

πλήττομαι (ῥ. θ. πληγ-) ἐξεπλάγην,

ῥηγγύομαι (ῥ. θ. ῥηγ-) ἐρράγην

σήπομαι (ῥ. θ. σηπ-) ἐσάπην, τήκομαι (ῥ. θ. τηκ-) ἐτάκην (Παροβλ. § 251).

§ 260. Μερικὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ἔχουν ἐκτὸς τοῦ ἀόριστου β' καὶ ἀόριστον α' μετὰ τῆς αὐτῆς ἢ διαφόρου σημασίας, ὡς

ἁμαρτάνω—ἥμαρτον καὶ ἡμάρτησα
βλέπω—εἶδον καὶ (ἀν)έβλεψα, (παρ)έβλεψα, κλπ.
λέγω—εἶπον καὶ (ἐξ)έλεξα, (συν)έλεξα, κλπ.
λείπω—(παρ)έλιπον καὶ (παρ)έλεινα
τρέχω—ἔδραμον καὶ ἔτρεξα

— —

ἀλλάττομαι—(δι)ηλλάγην καὶ ἠλλάχθην
ἀσπάζομαι—ἠσπάγην καὶ (δι)ησπάσθην
βλάπτομαι—ἐβλάβην καὶ ἐβλάφθην
βρέχομαι—ἐβράχην καὶ ἐβρέχθην
δέρομαι—ἐδάσθην καὶ ἐδάσθην
καίομαι—ἐκάην καὶ (κατ)εκαύθην
πλέκομαι—(συν)επλάκην καὶ ἐπλέχθην
πλήττομαι—ἐπλήγην (=ἐκτυπήθην), ἐξ-επλάγ-ην (=μὲ κατέ-
λαβε ἔκπληξις) καὶ ἐπ-επλήχθην (=μὲ ἐπέπληξαν).
ῥηγνύομαι—(ἐξ)εορράγην καὶ (δι)εορρήχθην
στέλλομαι—ἐστάλην καὶ ἐστάλθην
τάσσομαι—(κατ)ετάγην καὶ ἐτάχθην
τροίβομαι—ἐτροίβην καὶ ἐτροίφθην

2. Ῥήματα ἀποθετικά.

§ 261. Πολλὰ ρήματα (ἀπλῶ ἢ σύνθετα) ἔχουν μόνον μέσην φωνήν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνεργητικήν, ὡς δέχομαι, μάχομαι, κλπ. (μάχω, δέχω, κλπ. δὲν λέγεται).

Τὰ τοιαῦτα ρήματα λέγονται ἀποθετικά, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἑξῆς: ἀγάλλομαι, ἀγωνίζομαι, αἰσθάνομαι, αἰτιῶμαι, ἀκροῶμαι, ἀμιλλῶμαι, ἀμύνομαι, ἀπεχθάνομαι, ἀποτροπάζομαι, ἀρονοῦμαι, ἀσπάζομαι, ἀσχολοῦμαι, αὐτοχειριάζομαι, ἀφικνοῦμαι, βδελύσσομαι, βούλομαι, δέομαι, δέχομαι, διαιτῶμαι, διανοοῦμαι, δράττομαι, ἐγγυῶμαι, ἐγκολποῦμαι, εἰρωνεύομαι, ἐκμεταλλεύομαι, ἐμπορεύομαι, ἐναντιοῦμαι ἢ ἐναντιώνομαι, ἐντέλλομαι, ἐντρέπομαι, ἐπιμελοῦμαι, ἔπομαι, ἐργάζομαι, ἔρχομαι, ἐρῶμαι, εὐλαβοῦμαι, εὖχομαι, ἠτιῶμαι, ἴπταμαι, ἰσχυρίζομαι

καταρῶμαι, καταχρῶμαι, καρποῦμαι, κτώμαι¹, μαίνομαι, μάχομαι, μέφομαι, μεταχειρίζομαι, μεταμελοῦμαι, μηχανῶμαι ἢ μηχανεύομαι, μιμοῦμαι, ὄνειρέομαι, ὄσφραίνομαι, παραπονοῦμαι, περιποιοῦμαι, πένομαι, πέτομαι, πορεύομαι, πραγματεύομαι, προθυμοῦμαι ἢ προθυμοποιοῦμαι, προφασίζομαι, σέβομαι, σεμνύνομαι, σι(κ)χαίνομαι, σκέπτομαι, (ἐπισκέπτομαι), σοβαρεύομαι, συλλογίζομαι, ὑπερφηανεύομαι, ὑπισχνοῦμαι (ἢ ὑπόσχομαι), φείδομαι, χρειάζομαι.

§ 262. Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τὰ πλεῖστα εἶναι ἐνεργητικῆς διαθέσεως, καὶ ἄλλα μὲν μεταβατικά (ὡς αἰσθάνομαι τι, ἀρροῶμαι τινά, ἀπεχθάνομαι τινα, ἀσπάζομαι τινα, κλπ.), ἄλλα δὲ ἀμετάβατα (ὡς ἀγάλλομαι διὰ τι, ἀγωνίζομαι, ἀμιλλῶμαι πρὸς τινα, ἀφικνοῦμαι εἰς τι μέρος, ἰσχυρίζομαι ὅτι, μεταμελοῦμαι διὰ τι, ἀναρριχῶμαι εἰς τι δένδρον, κλπ.).

Ἐλάχιστα δὲ ἐκ τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων εἶναι διαθέσεως παθητικῆς, (ὡς ἠττιῶμαι=νικῶμαι, ἐντέλλομαι²=παραγγέλλομαι), ἢ μέσα αὐτοπαθῆ (ὡς αὐτοχειριάζομαι=φονεύομαι μόνος μου, αὐτοκτονῶ).

§ 263. Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων τῶν ἐχόντων ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἢ τὸ παθητικὸν ἄλλου ῥήματος συγγενοῦς σημασίας ἢ περιφρασίς τις ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ῥ. γίγνομαι ἢ τυγχάνω ἢ εἶμαι καὶ ῥηματικῶν τινος ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ ταυτοσήμου πρὸς τὸ ἀποθετικὸν ῥῆμα, ὡς

ἐγὼ αἰσθάνομαι τὸν σεισμόν—ὁ σεισμός γίνεται αἰσθητός
ὑπ' ἐμοῦ

ἐγὼ σέβομαι τὴν γνώμην σου—ἡ γνώμη σου μοῦ εἶναι σεβαστή

ἐγὼ περιποιοῦμαι τοὺς φίλους—οἱ φίλοι τυγχάνουν περιποιήσεως παρ' ἐμοῦ

1.—ἀποκτώ, τὸ ὁποῖον καὶ λαμβάνεται ὡς παράλληλος τύπος αὐτοῦ.

2. Πρὸβλ. φρ. Ἐντεάλη νὰ μεταβῆ εἰς... (=διετάχθη....). Ἄλλως τὸ ῥῆμα τοῦτο λαμβάνεται καὶ ὡς μεταβατικόν π.χ. Ἐντελλόμεθα ὑμῖν ὁπως (=Σὰς παραγγέλλομεν νὰ....).

ἐγὼ δέχομαι τὸν φίλον—ὁ φίλος γίνεται δεκτὸς ἢ εἶναι δεκτὸς
ἢ τυγχάνει ὑποδοχῆς (παρ' ἐμοῦ)

ὕπεδέχθησαν τὸν Ὑπουργόν—ὁ Ὑπουργὸς ἔτυχεν ὑποδο-
χῆς, κλπ.

§ 264. Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) τὰ πλεῖστα σχηματίζουν μέσον ἢ παθητ. ἀόριστον α', ὡς
(ἀγωνίζομαι) ἠγωνίσθη, (αἰσθάνομαι) ἠσθάνθη, (ἀκροῶμαι)
ἠκροάσθη, (ὀσφραίνομαι) ὀσφράνθη, κλπ.

2) ἐλάχιστα ἔχουν ἔνεργ. ἀόριστον β', ὡς (ἔρχομαι) ἤλθον,
(ἵπταμαι) ἄπ-έπτην.

3) μερικὰ δὲν ἔχουν ἀόριστον ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν θέματος,
σχηματίζουν δὲ αὐτὸν ἔξ ἄλλου ῥήματος συγγενοῦς σημασίας ἢ
διὰ τινος περιφράσεως, ὡς

ἀγάλλομαι—ὑπερεχάσθη

ἀπεχθάνομαι—ἐμίσησα

ἔπομαι—ἠκολούθησα

μάχομαι—συνῆψα μάχην ἢ ἠγωνίσθη

δαιτιῶμαι—ἠκολούθησα δίαιταν

πένομαι—κατέστην ἢ ἔγινα πένης, κλπ. (πρβλ. § 263).

3. Ἀνώμαλα ῥήματα

§ 265. Τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων ὁ ἔνεστὸς καὶ ὁ ἀόριστος
σχηματίζονται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἄνευ ἰδιαιτέρων μετα-
βολῶν αὐτοῦ, ἀπλῶς διὰ προσθήκης εἰς αὐτὸ τῶν χρονικῶν κατα-
λήξεων, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν παρουσιάζουν ἰδιορρυθμίαν τινὰ κατὰ
τὴν κλίσιν αὐτῶν, λέγονται **δμαλά**, ὡς

παιδεύ-ω, ἐπαιδεύ-σα—παιδεύ-ομαι, ἐπαιδεύ-θη, πεπαι-
δευ-μένος

διώκ-ω, ἐδίωξα—διώκ-ομαι, ἐδιώχθη, δεδιωγμένος

αἰσθά-ομαι, ἠσθάν-θη

(τιμά-ω) τιμῶ, ἐτίμη-σα,—(τιμά-ομαι) τιμῶμαι, ἐτιμή-θη,
τετιμη-μένος, κλπ.

Τὰ δὲ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ ἀοριστικὸν θέμα διαφέρει ἀρ-
κούντως ἀπὸ τὸ ἐνεστιτικὸν ἢ παρουσιάζουν κατὰ τὴν κλίσιν
των ἰδιορρυθμίας τινάς, λέγονται **ἀνώμαλα**.

Ἐν τοῖς ἐξῆς παρατίθεται κατάλογος τῶν συνηθετέρων ἀνωμάλων ῥημάτων ¹.

ἄγω, ἤγαγον, ἀγάγει — ἄγομαι, ἤχθην, ἀχθῆ, (προ)ηγμένος ἀμαρτάνω, ἡμάρτησα (καὶ ἡμαρτον) ἀμαρτήσῃ
ἀναγινώσκω· ἰδὲ γινώσκω ἀναλίσκω· ἰδὲ καταναλίσκω ἀπεβίωσα· ἰδὲ ἀποθνήσκω ἀπέδρασα (ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥ. ἀποδιδράσκω=δραπετεύω) ἀποθνήσκω, ἀπέθανον καὶ ἀπεβίωσα ἀποθάνει, ἀποβιώσει ἀπολλύνω, ἀπόλεσα, ἀπολέσει—ἀπόλλυμαι, ἀπωλέσθην, ἀπολεσθῆ, (ἀπολωλώς). Ἴδὲ § 211,5, Σημ.
ἀρέσκω, ἤρεσα, ἀρέσει
αὔξάνω, ἠύξησα, αὔξει—αὔξάνομαι, ἠύξῃθην, αὔξηθῆ, ἠύξημένος
ἀφῆνω, ἀφῆκα ἢ ἄφησα, ἀφήσει—ἀφήνομαι, ἀφῆθην (ἢ ἀφειθην), ἀφεθῆ, ἀφεμένος
ἀφικνοῦμαι, ἀφίχθην (καὶ ἀφικόμην), ἀφίχθῆ, ἀφίγμένος.

βάλλω, ἔβαλον, βάλει—βάλλομαι, ἐβλήθην, βληθῆ, (κατα)βεβλημένος
βαστάζω, ἐβάστασα καὶ ἐβάσταξα, βαστάσει ἢ βαστάξει
βλαστάνω, ἐβλάστησα, βλαστήσει
βλέπω, εἶδον, ἰδεῖ ἢ ἴδει, καὶ ἐκ-, (ἀν-, παρ-) ἐβλεψα, παρα-βλέψει—βλέπομαι, ὄφθην καὶ (προ-, παρ-)εβλέφθην, παρα-βλεφθῆ, (προ-, βεβλεμμένος βούλομαι—ἐβουλήθην.

Γηράσκω, ἐγήρασα, γηράσει
γίνομαι, ἔγινα (καὶ ἐγενόμην, οὗ εὐχρηστος ἰδία ἢ μετοχή : γενόμενος, γενομένη, γενόμενον), γίνε
γινώσκω (ἀναγινώσκω), ἔγνων, (ἀν-έγνων καὶ) ἀν-έγνωσα, ἀναγνώσει—γινώσκομαι (ἀναγινώσκομαι), ἀν-εγνωσθην, ἀνα-γνωσθῆ, ἀν-εγνωσμένος.

βαίνω, ἔβην, (ἀν ἐβην, κατ-έβην, κλπ.), ἀναβῆ—βαίνομαι (παραβαίνομαι), παρ-εβάθην, παραβαθῆ.

δαγκάνω, ἐδάγκασα, δαγκάσει—δαγκάνομαι, ἐδαγκάσθην
δάκνω, ἔδηξα, δῆξει—δάκνομαι, ἐδήχθην, δηχθῆ.

1. Κανονικῶς σημειοῦνται ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ οἱ ἀρχικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος, ἦτοι ὁ ἐνεστώς, ὁ ἀόριστος (ἐνεργ. καὶ μέσος ἢ παθητ. μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου αὐτοῦ) καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητ. παρακειμένου, διότι ὅταν οὗτοι εἶναι γνωστοί, εὐκόλως εὐρίσκονται οἱ τύποι τῶν ἄλλων χρόνων (οἱ σύνθετοι δηλαδή ἢ περιφραστικοί), ἀφοῦ ὁ μὲν παρατατικός καὶ ὁ μέλλων ἀ παράγονται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (πβ. παίζ-ω, ἔπαιζ-ον, θὰ παίζ-ω), οἱ δὲ ἄλλοι χρόνοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἀορίστου (πβ. ἔπαιξ-α, θὰ παίζ-ωξ ἔχω παίζ-ει—ἐπαίχθ-ην, θὰ παιχθ-ῶ, ἔχω παιχθ-ῆ κλπ.)

δεικνύω, ἔδειξα, δείξει—δεικνύομαι, ἐδείχθη, δειχθῆ, (ἀπο)δειγμένος.

δέομαι, ἐδέσθην, δεσθῆ
δέω, ἔδειρα, δέρει—δέρομαι, ἐδά-
ρην, δαρῆ, (ἐκ)δεδαρμένος
δίδοω, ἔδωκα καὶ ἔδωσα, δώσει—
δίδομαι, ἐδόθην, δοθῆ, δεδο-
μένος

δίναμαι, ἠδυνήθην, δυνηθῆ.

ἔλαύνω (ἀπελαύνω, προελαύνω),
ἤλασα, ἀπ-ελάσει—ἐλαύνομαι,
ἀπ-ηλάθην, ἀπ-ελαθῆ, ἀπ-εληλα-
μένος

ἐγείρω, ἠγειρα, ἐγείρει—ἐγείρο-
μαι, ἠγέρθη, ἐγερθῆ, (ἐξ)εγη-
γεμένος

ἐδέησα ἔυχρηστον μόνον τὸ γ' ἐνικ.
πρὸς. ἐδέησε (τοῦ ἀρχαίου ῥ. δεῖ
=εἶναι ἀνάγκη), δεήσει

ἐπιτομαι, ἠκολούθησα, ἀκολουθήσει
ἐρχομαι, ἤλθον, ἔλθει

εὐρίσκοω, εὔρον, εὔρει—εὐρίσκομαι,
εὐρέθην, εὔρεθῆ, εὔρημένος

εὐχνομαι, ἠύχθη, εὐχηθῆ

ἔχω, ἔσχον, (κατέσχον), κατὰ-
σχει—ἔχομαι, (κατέχομαι), κατ-
εσχέθην, κατασχεθῆ, κατ-εσχη-
μένος

ζευγνύω, ἔζευξα, ζεύξει—ζευγνύομαι,
ἐζεύχθη, ζευχθῆ, ἐζευ-
γμένος.

ζῶ, ἔζησα καὶ (δι)εβίωσα, δια-βι-
ώσει (*Ιδε § 231).

ἠξέσρω, ἠξερω

Θέλω, ἠθέλησα, θελήσει
θέτω, ἔθεσα, θέσει—θέτομαι ἢ τί-
θεμαι, ἐτέθη, τεθῆ, τεθειμένος

ἴστω (καθιστῶ, συνιστῶ, κλπ.)
καὶ ἰσάνω (παριστάνω), καθί-
στων, συνίστων, κλπ. καὶ παρί-
στανον, ἔστησα, στήσει—ιστῶ-
μαι (καθιστῶμαι) καὶ ποριστά-
νομαι, παρестάθην, σταθῆ.

Κάθημαι, ἐκάθισα, καθίσει
καίω, ἔκαυσα, καύσει—καίομαι,
ἐκάην, καῖ, καί (κατ)εκαύθη, κε-
καυμένος.

καίω, ἐκάλεσα, καλέσει—καλοῦμαι,
ἐκλήθην, κληθῆ, κεκλημένος.

κάμνω, ἔκαμον, κάμει
καταναλίσκω, κατηγάλωσα, κατανα-
λώσει—καταναλίσκομαι, κατη-
ναλώθη, καταναλωθῆ (Ἰδε §
211, 2)

κεῖμαι, πρτ. ἐκέμην (Ἰδε § 234, 3)
κέκτεμαι (ἀρχαῖος παρακείμενος
μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος), πρτ.
ἐκεκτέμην (*Ἰδε § 235)

κερδαίνω ἢ κερδίω, ἐκέρδισα, κερ-
δίσει—κερδαίνομαι, ἐκερδήθην,
κερδηθῆ, κερδισμένος

κλαίω, ἔκλαυσα, κλαύσει—κλαί-
ομαι, ἐκλαύθη, κλαυθῆ.

κλέπτω, ἔκλεψα, κλέψει—κλέπτο-
μαι, ἐκλάπην, κλαπῆ, (κε)κλεμ-
μένος

λαγνάνω, ἔλαχον, λάχει
λαμβάνω, ἔλαβον, λάβει—λαμβάνο-
μαι, ἐλήφθη, ληφθῆ, εἰλημμένος
λανθάνω, ἔλαθον (διέλαθον), δια-λά-

θει—λανθάνομαι, ἐλανθάσθην, λε-
λανθασμένος

λέγω, εἶπον, εἶπει ἢ εἶπει, (συλ-
λέγω), συνέλεξα, συλλέξει—λέ-
γομαι, ἐλέχθην, λεχθῆ, καὶ ἐρ-
ρήθην, ῥηθῆ, εἰρημένος, (συλ-
λέγομαι) συνελέχθην, συνειλεγ-
μένος, (ἐκλέγομαι) ἐξελέχθην,
ἐκλελεγμένος

λείπω, ἔλειψα καὶ ἔλιπον, λείψει,
ἐκλίπει—λείπομαι, ἐλείφθην, λει-
φθῆ, λειμιμένος

Μανθάνω, ἔμαθον, μάθει.
μειγνύω (ἢ μιγνύω), ἔμειξα, μείξει
—μειγνύομαι, ἐμείχθην, μειχθῆ,
μεμειγμένος

Νέμω (διανέμω), δι-ένεμα, δια-
νείμει—νέμομαι, δι-ενεμήθην,
δια-νεμηθῆ, δια-(νε)νεμημένος

Οἶδα* (ἀρχαῖος παρακείμενος οὐ)
εὐχρηστον τὸ γ' ἐνικ. πρόσ. ἐν
τῇ φρ. Κύριος οἶδε=ὁ Θεὸς γνω-
ρίζει
ὀλισθαίνω, ὀλίσθησα, ὀλισθήσει
ὀμνύω, ὄμωσα, ὀμόσει.

Πάσχω, ἔπαθον, πάθει
περαίνω, (συμπεραίνω), ἐπέρανα,
περάνει—περαίνομαι, (ἐπεράνθην),
πεπερασμένος

πέτομαι καὶ πετῶ, ἐπέταξα, πετάξει,
καὶ ἔπτην (ἀπέπτην, τοῦ ῥ. ἵπτα-
μαι) § 237, 2

πηγαίνω, ἐπῆγα, (θα ὑπάγω)
πηγνύω (ἐμπτηγνύω), ἐπηξα—πηγνύ-
ομαι καὶ

πήγνυμαι, (συν)επήχθην, πηχθῆ, καὶ
ἐπάγην, παγῆ, πεπηγμένος
πίνω, ἔπιον, πείει—πίνομαι, (κατ)ε-
πόθην, ποθῆ, (κατα)πεπομένος

πίπτω, ἔπεσον, πέσει—ἐκπίπτει
ἐξεπέσθη, ἐκπεσθῆ

πλέκω, ἔπλεξα, πλέξει—πλέκομαι,
ἐπλέχθην, πλεχθῆ, συνεπλάκην,
συμπλακῆ, πεπλεγμένος

πλέω, ἔπλευσα, πλεύσει—πλέομαι,
(δι)επλεύσθη, πλευσθῆ

πλήττω, ἐπληξα, πλήξει—πλήττομαι,
ἐπεπλήχθην, ἐπιπληχθῆ, ἐπλήγην,
πληγῆ, ἐξεπλάγην, ἐκπλαγῆ, ἐκ-
πεπληγμένος

πνέω, ἔπνευσα, πνεύσει—ἐμπνέομαι,
ἐνεπνεύσθη, ἐμπνευσθῆ, ἐμ(πε)-
πνευσμένος

*Ρέω, ἔρρευσα, ῥεύσει
ῥηγνύω, (δι)ῥρηξα διαρρήξει—ῥη-
γνύομαι, διερρήχθην, διαρρηχθῆ,
ἔξερράγην, ἐκραγῆ
ῥωννύω (ἀναρρωνύω), ἀν-ῥερωσα,
ἀναρρώσει.

Σέβομαι, ἐσεβάσθην, σεβασθῆ.
στέλλω, ἔστειλα, στείλει—στέλλομαι,
ἐστάλθην καὶ ἐστάλην, σταλῆ,
ἀπεσταλμένος

στρέφω, ἔστρεψα, στρέψει—στρέ-
φομαι, ἐστράφην, στραφῆ, ἐ-
στραμμένος

Τείνω, ἔτεινα, τείνει—τείνομαι,
ἐτάθην, ταθῆ, τεταμένος

τίθειμαι, ἐτέθην, τεθῆ, τεθειμένος.
(Ἰδὲ *θέτω*)

τίκτω, ἔτεκον—τίκτομαι, ἐτέχθην,
τεχθῆ

τρέπω, ἔτρεψα, τρέψει—τρέπομαι
ἐτράπην, τραπῆ, (ἐπι)τετραμ-
μένος

τρέφω, ἔθρεψα, θρέψει—τρέφομαι,
ἐτράφην, τραφῆ, (ἀνα)τεθραμ-
μένος

τρέχω, ἔτρεξα, τρέξει, καὶ ἔδραμον,
δράμει

τρῶγω, ἔφαγον, φάγει—τρώγομαι,
ἐφαγώθην, φαγωθῆ

τυγχάνω, ἔτυχον, τύχει—(ἐπι)τυγ-
χάνομαι, ἐπετεύχθην, ἐπιτευχθῆ.

**Υπάγω*, ὑπῆγα καὶ ἐπῆγα. (Ἰδὲ
πηγαίνω)

ὑπογνοῦμαι καὶ *ὑπόσχομαι*, ὑπεσχέ-
θην, ὑποσχεθῆ, ὑπεσχημένος.

Φέρω, ἔφερα, φέρει, (ἢ ἐκόμισα)—
φέρομαι, ἐφέρθην, (ἢ ἐκομίσθην)

φεύγω, ἔφυγον, φύγει—(ἀπο)φεύ-
γομαι, ἀπεφεύχθην, ἀποφευχθῆ
φθείρω, ἔφθειρα, φθείρει—φθείρο-
μαι, ἐφθάρην, φθαρῆ, ἐφθααρ-
μένος

φρέω (ἄχρηστον κατ' ἐνεστώτα),
εἰσ-έφρησα, εἰσ-φρήσει.

Χαίρω, ἐχάρην, χαρῆ.

χρῶμαι, (χρῆσαι, χρῆται, κλπ.)-κατα-
χρῶμαι, καταχράσθην, καταχρα-
σθῆ (§ 26).

**Ωθέω*, -ῶ, ὠθησα, ὠθήσει (καὶ ἐξ-
ώσει)—ὠθοῦμαι, ὠθήθην (καὶ
ἐξ-ώσθην, ἐξ-ωσθῆ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

***Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου**

1. ***Ἐπιρρήματα**

§ 266. ***Ἐπιρρήματα** καλοῦνται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα δηλοῦσαι τόπον, χρόνον, τρόπον, ποσόν, κλπ.

Εἶναι λοιπὸν κατὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν τὰ ἐπιρρήματα*

1) **τοπικά**: ἄνω, κάτω, ἐντός, ἔνδον, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἔσω, ἔξω, ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἀντικρῦ, πανταχοῦ, ἀλλαχοῦ, οὐδαμοῦ, μακρὰν, πλησίον, κλπ.

2) **χρονικά**: τώρα, νῦν, χθές, σήμερον, αὐθημερόν, αὔριον, μεθαύριον, πρῶτῃ, πέρυσι, ἐφέτος, ἄλλοτε, τότε, πότε, ποτέ, οὐδέποτε, κλπ.

3) **τροπικά**: οὕτω ἢ οὕτως, καλῶς, κακῶς, ἀκριβῶς, εὐγενῶς, εὐλαβῶς, εἰλικρινῶς, εὐχαρίστως, ματαιῶς, προσηκόντως, περὶ ἧ, βαθμηδόν, ἀγεληδόν, Ἑλληνιστί, Γαλλιστί, κλπ.

4) **ποσοτικά**: πολύ, λίαν, σφόδρα, ὀλίγον, τόσον, ὅσον, ἐπίσης, ἅπαξ, δῖς, τετράκις, κλπ.

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**: ναί, μάλιστα, ὄχι, οὐ, οὐχί, μή, οὐδόλως, μηδόλως, οὐδαμῶς, μηδαμῶς, ποσῶς, τάχα, δῆθεν, ἴσως, κλπ.

2. Προθέσεις

§ 267. **Προθέσεις** καλοῦνται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνήθως **τίθενται πρὸ** τῶν κλιτῶν λέξεων ἢ ἐν συντάξει ἢ ἐν συνθέσει πρὸς δήλωσιν διαφόρων σχέσεων, ὁποίας δηλοῦν καὶ τὰ ἐπιρρήματα π. χ. ἐπὶ τῆς τροπέζης—ἐπιτροπέζιος, παρὰ τὴν θάλασσαν—παραθαλάσσιος, μέχρι τοῦ κήπου.

Αἱ προθέσεις διαίρουνται εἰς **κυρίας** καὶ εἰς **καταχρηστικάς**.

1) **Κύριαι προθέσεις** λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει π. χ. παρὰ τὸν νόμον—παράνομος, παραβαῖνω.

Αἱ κύριαι προθέσεις εἶναι 18, ἦτοι 12 δισύλλαβοι αἱ ἑξῆς: ἀνά, κατά, διά, μετά, παρὰ—ἀμφί,¹ ἀντί, ἐπί, περι—ἀπό, ὑπό, ὑπὲρ καὶ 6 μονοσύλλαβοι αἱ ἑξῆς: ἐκ ἢ ἐξ,² ἐν, εἰς, πρό, πρὸς, σύν.

1. Αὕτη λαμβάνεται μόνον ἐν συνθέσει· ἀμφιθέατρον, ἀμφίστομος, κλπ.

2. Ἐκ λέγεται πρὸ συμφώνου, ἐξ δὲ πρὸ φωνήεντος π. χ. ἐκ Πατρῶν—ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ-φέρω—ἐξ-άγω.

Σημ. Ἐκ τῶν κυρίων προθέσεων ἡ *ἀντί*, *ἀπό*, *ἐκ* (ἐξ) καὶ *πρό* συντάσσονται μόνον μετὰ γενικῆς, ἡ *ἀνά* καὶ *εἰς* μόνον μετὰ αἰτιατικῆς, ἡ *ἐν* καὶ *σύν* μόνον μετὰ ἀρχαίας δοτικῆς, ἡ *διά*, *κατά*, *μετά* καὶ *ὑπὲρ* μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς. αἱ δὲ προθέσεις *ἐπί*, *παρά*, *περί* καὶ *πρός* μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς ἢ ἀρχαίας δοτικῆς.

2) **Καταχρηστικαὶ προθέσεις** λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει.

Καταχρηστικαὶ προθέσεις εἶναι 14 αἱ ἑξῆς:

ἄμα, *ἄνευ*, *δίκεν* (=σάν), *ἐναντίον*, *ἐνώπιον*, *ἐνεκα*, *ἕως*, *μά*, *μεταξύ*, *μέχρι*, *πέριξ*, *πλήν*¹, *χάριν*, *χωρίς*.

Σημ. Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων ἡ *ἄμα* συντάσσεται μετὰ ἀρχαίας δοτικῆς (*ἄμα τῇ λήξει* τοῦ γραμματίου), ἡ *ἕως*, *μά* καὶ *χωρίς* μετὰ αἰτιατικῆς (*ἕως τὰς ἐορτάς*, *μά τὸν Θεόν*, *χωρίς λόγον*), αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς (*ἄνευ κόπου*, *δίκεν προβάτων*, *ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν*, *ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου*, *ἐνεκα τοῦ καιροῦ*, *μεταξὺ ὑμῶν*, *μέχρι τῶν Χριστουγέννων*, *πέριξ τῆς αὐλῆς*, *πλήν ἐμοῦ*, *χάριν τῶν φίλων*).

§ 268. Ἐκ τῶν κυρίων προθέσεων μόνον ἡ *εἰς*, ἡ *περὶ*, ἡ *πρός* καὶ ἡ *ὑπὲρ* μένουσιν πάντοτε ἀπαθεῖς πρὸ τῶν ἐπομένων λέξεων (εἴτε ἐν συντάξει εἴτε ἐν συνθέσει). Αἱ λοιπαὶ κύριαί προθέσεις συνήθως πάσχουν διάφορα πάθη, ὡς

1) **ἐκθλιπν**, ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν π.χ. *δι' ἐμέ* (=διὰ ἐμέ), *διέρχομαι* (=διὰ—ἔρχομαι), *μεθ' ἡμῶν* (=μετὰ ἡμῶν), *ἀνθελληνικός* (=ἀντι-ἐλληνικός), κλπ. (Ἴδὲ § 28—29).

2) τροπὴν ἢ ἀφομοίωσιν ἢ ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ φθόγγου αἱ προθέσεις *ἐν* καὶ *σύν* π.χ. *ἐγ-κύπτω* (=ἐν-κύπτω), *συν-καλῶ* (=σύν-καλῶ), *ἐμ-μένω* (=ἐν-μένω), *συν-ροή* (=σύν-ροή), *συν-ζῶ* (=σύν-ζῶ).

Σημ. Τῆς προθέσεως *ἐν* τὸ *ν* εἰς συνθέτους μετ' αὐτῆς λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ *σ*, τοῦ *ζ* καὶ τοῦ *ρ*: *ἐνσκήπτω*, *ἐνζυμος*, *ἐνρηνος*, (ἀλλὰ καὶ *ἔρηνος*).

1. Αὕτη εὐρίσκεται καὶ ἐν συνθέσει εἰς τὴν *λ*. *πλημμελής* (πλήν-μέλος).

Τῆς δὲ προθέσεως **σύν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μετ' αὐτῆς λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῆ ἀπλοῦν **σ**, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτὸ (σύν—σίτος—*σός-σαιος*, σύν—σῆμα—*σός-σωμος*, σύν—σωρεύω—*σος-σωρεύω*), ἐὰν δὲ ἀκολουθῆ **ζ** ἢ **σ** μετ' ἄλλου συμφώνου, ἀποβάλλεται (σύν—ζυγός, *σύ-ζυγος*, σύν—σκευάζω, *συ-σκευάζω*, σύν—στρέφω, *συ-στρέφω*).

3. Σύνδεσμοι.

§ 269. **Σύνδεσμοι** λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα **συνδέουν** λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας· ὁ Πέτρος **καὶ** ὁ Παῦλος. Ὁ Πέτρος δὲν ἐξῆλθε, **διότι** ἦτο ἀσθενής.

Οἱ σύνδεσμοι κατὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: καί, τέ, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.
- 2) **διαξενκτικοί**: ἢ, εἴτε.
- 3) **ἀντιθετικοί**: μέν, δέ, ἀλλά, ὅμως, εἰ καί, καίτοι, ἂν καί, ἐνῶ, ἄλλως, εἰδεμή, ἐντούτοις, οὐχ ἦτιον, μολονότι, ὄχι μόνον—ἀλλά καί.
- 4) **συμπερασματικοί**: λοιπόν, ἄρα, ἐπομένως, ὥστε—διό, ὅθεν.
- 5) **διασαφητικοί**: δηλαδή, ἦτοι, ἦγουν, τουτέστι.
- 6) **ειδικοί**: ὅτι, νά, ¹ (πώς).
- 7) **χρονικοί**: ὅτε, ὁπότε, ὅταν, ὁπόταν, ὁσάκις, ἀφοῦ, ἀφότιον, ἐνόσω, ἐφόσον, ἅμα, εὐθὺς ὡς, μόλις, μέχρις ὅτου, ἕως ὅτου—πρὶν ἢ, πρὶν νά, προτοῦ νά.
- 8) **αιτιολογικοί**: ἐπειδή, διότι, ἀφοῦ, καθόσον, καθότι.
- 9) **τελικοί**: ἵνα, ὅπως, νά, ² διανά.
- 10) **βουλευτικοί**: νά, ³
- 11) **ὑποθετικοί**: ἂν, ἐάν.
- 12) **ἐνδοιαστικοί**: μή, μήπως.

4. Ἐπιφωνήματα

270. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι

-
1. Πρβλ. φρ. Πιστεύω νά ζῆ (=ὅτι ζῆ).
 2. Πρβλ. φρ. Λάβε αὐτὰ τὰ χρήματα, νά ἀγοράσῃς βιβλία (=διὰ νά ἀγοράσῃς).
 3. Πρβλ. φρ. Θέλω νά μελετήσω—Εἶμαι πρόθυμος νά σέ βοηθήσω—

δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, π.χ. ἔκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως, κλπ.

Ἐπιφωνήματα εἶναι αἱ λέξεις:

- 1) *ᾶ ! ῶ ! πωπώ !* ἐπὶ θαυμασμοῦ.
- 2) *χὰ χὰ χὰ !* ἐπὶ γέλωτος.
- 2) *εὖγε ! ζήτω !* ἐπὶ ἐπιδοκιμασίας.
- 4) *εἶθε !* ἐπὶ εὐχῆς.
- 5) *ἄχ ! ὄχ ! πωπώ !* ἐπὶ πόνου ἢ ψυχικῆς ὀδύνης.
- 6) *φεῦ ! οἴμοι ! οὐαί ! ἀλλοίμονον !* ἐπὶ οἴκτου.
- 7) *οὔφ ! ἄπαγε !* ἐπὶ ἀηδίας ἢ δυσφορίας.
- 8) *εἴ !* ἐπὶ κλήσεως ἢ παρατηρήσεως.

ΚΙΘΑΡΟΛΑΪΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΠΙΘΗΜΟΝ

1. Τὸ εἶθε μετὰ τοῦ *νά* καὶ ὑποτακτικῆς λαμβάνεται κανονικῶς πρὸς ἔκφρασιν εὐχῆς, ἤτοι πρὸς σχηματισμὸν εὐκτικῆς ἐγκλίσεως τοῦ φήματος: *εἶθε νὰ ὑγιαίῃ ! εἶθε νὰ εὐτυχήσῃ !*

2. Πρβλ. φρ. "Ε! σὺ αὐτοῦ, τί κάμνεις ;

1) Ημερήσια αμοιβή των μελών της Επιτροπής. Η αμοιβή αυτή θα είναι ίση με την ημερήσια αμοιβή των μελών της Επιτροπής που ορίζονται στο άρθρο 109 του Συντάγματος. Η αμοιβή αυτή θα καταβάλλεται από τον Ελεγκτή του Κράτους.

2) Ημερήσια αμοιβή των μελών της Επιτροπής που ορίζονται στο άρθρο 109 του Συντάγματος. Η αμοιβή αυτή θα καταβάλλεται από τον Ελεγκτή του Κράτους.

3) Ημερήσια αμοιβή των μελών της Επιτροπής που ορίζονται στο άρθρο 109 του Συντάγματος. Η αμοιβή αυτή θα καταβάλλεται από τον Ελεγκτή του Κράτους.

4) Ημερήσια αμοιβή των μελών της Επιτροπής που ορίζονται στο άρθρο 109 του Συντάγματος. Η αμοιβή αυτή θα καταβάλλεται από τον Ελεγκτή του Κράτους.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ ¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

§ 271. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἐξ ἄλλων λέξεων διὰ *παραγωγῆς* ἢ διὰ *συνθέσεως*¹· πρβλ. *χορός*, *χορ-εύω*, *χορευ-τής*, *χορευτ-ικὸς*—(*χορός*, διδάσκαλος) *χοροδιδάσκαλος*, *χοροδιδασκαλεῖον*.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἐξ ἄλλης, ἀλλὰ σχηματίζεται ἐκ τινος (*ῥίζης*, ἦτοι ἐκ τινος) ἀρχικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεων μόνον, λέγεται *ρίζικῆ* ἢ *ἀρχέτυπος*²· (θ. γραφ-) *γράφω*, (θ. πολι-) *πόλι-ς*, (θ. ἵππο-) *ἵππο-ς*, (θ. ὄπλο-) *ὄπλο-ν*. Ὅμοίως αἱ λέξις *ὄφις*, *πῆχυς*, *δίκη*, *φίλος*, *καλός*, *κακός*, κλπ.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται *ἐκ μιᾶς* ἄλλης λέξεως διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῆς (παραγωγικοῦ τινος προσφύματος, ἦτοι) παραγωγικῆς τινος καταλήξεως, λέγεται *παράγωγος* λέξις· (φύσι-ς) *φυσικός*, (ἵππο-ς) *ἵππο-της*, (ἵππο-της) *ἵππο-τικός*, (ὄπλο-ν) *ὄπλο-ίτης*, *ὄπλο-ίζω*, κλπ.

Ἡ λέξις, ἐκ τῆς ὁποίας προέρχεται ἡ παράγωγος λέξις, λέγεται *πρωτότυπος*³· οὕτω π. χ. ἡ λ. *φύσις* εἶναι πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν λ. *φυσικός*, ἡ λ. *ὄπλον* εἶναι πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν λ. *ὄπλο-ίζω*, κλπ.

1. Ἐτυμος=ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἐτυμολογία=ἡ ἀνά-
λυσις μιᾶς λέξεως εἰς τὰ συστατικά μέρη της καὶ ἡ εὕρεσις τῆς ἀρχῆς
καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

3) Λέξεις, η οποία προέρχεται **ἐκ δύο** ἄλλων λέξεων, πρωτοτύπων ἢ παραγώγων, διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος** λέξις· (μῦθο-ς, γραφ-ω) *μυθο-γράφ-ος*, (ἵππο-ς, δρόμο-ς) *ἵππο-δρομος*, (ναῦ-ς, πηγ-νύω) *ναυ-πηγ-ός*, (χώρα, φύλαξ) *χωρο-φύλαξ*, (ἄνεμος, δείκτης) *ἀνεμο-δείκτης*.

Λέξεις μὴ σύνθετος λέγεται **ἀπλῆ**· δύναται δὲ ἡ ἀπλῆ λέξις νὰ εἶναι ἢ ἀρχέτυπος (π. χ. φύσις, ἵππος) ἢ παράγωγος (π.χ. φυσικός, ἱππεύς).

Σημ. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω παραγωγή μὲν εἶναι ὁ σχηματισμὸς λέξεως ἐκ μιᾶς ἄλλης λέξεως, **σύνθεσις** δὲ ὁ σχηματισμὸς λέξεως ἐκ δύο ἄλλων λέξεων.

Μία δὲ καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς τινα σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην· οὕτω π. χ. εἰς τὴν σειρὰν τῶν λέξεων *χορός*, *χορεύω*, *χορευτής*, *χορευτικός* ἢ λ. *χορεύω* εἶναι παράγωγος μὲν τῆς λ. *χορός*, πρωτότυπος δὲ τῆς λέξεως *χορευτής*.

§ 272. Κατὰ τε τὴν παραγωγὴν καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις, ἀλλὰ θέματα λέξεων· πρβλ. (πόλι-ς) *πολί-της*, (γίγας, γίγαντ-ος) *γιγάντ-ιος*, (μέλας, μέλαν-ος, χολή) *μελαγ-χολά-ω*, -ῶ, (στίχος, γραφ-ω) *σιχο-γράφ-ος*.

Α'. Παραγωγή.

§ 273. **Γενικαὶ προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις.**

1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουں ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουں ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἤτοι τροπὴν αὐτοῦ εἰς ἄλλο φωνῆεν, ἢ πάσχουں ἄλλας μεταβολάς.

Πρβλ.

ῶρα (θ. ὦρα-), *ῶραϊος* (ἐκ τοῦ ὦρά-ιος), ἀλλὰ *ῶρ-μιος*

λευ-κός (θ. λευκο-), *λευκό-της*, ἀλλὰ *λευκ-αῖνω*

τέλος (θ. τελεσ-, πρβλ. *τελεσ-φόρος*), *τέλειος* (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, ¹ τέλε-ιος), ἀλλὰ *τελ-ικός*, *τελ-ώνης*

1. Τὸ σ μεταξὺ δύο φωνήεντων εἰς ἀρχαιότατους χρόνους ἀπεβλήθη.

κτῆνος (θ. κτηνεσ-), κτην-ίατρος

ξίφος (θ. ξιφεσ-), ξιφ-ίδιον

βασιλεύς (θ. βασιλευ-), βασιλεύ-ω, ἀλλὰ βασιλ-ικὸς

λέγω (θ. λεγ-), λέξις (ἐκ τοῦ λέγ-σις), ἀλλὰ λόγ-ος

φέρω (θ. φερ-), φόρ-ος, φορ-ά

σπείρω (θ. σπερ-), σπέρ-μα, ἀλλὰ σπορ-ά

ῥηγ-νύω (θ. ῥηγ-), ῥῆγ-μα, ἀλλὰ ῥωγ-μῆ

φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρεν-ήρης, ἀλλὰ φρον-έω, -ῶ,

φρόν-ιμος

ἀλείφω (θ. ἀλειφ-), ἄλειμμα (ἐκ τοῦ ἀλειφ-μα), ἀλλὰ ἀλοιφή

ἀμείβω (θ. ἀμειβ-), ἀμοιβή

ἄγω (θ. ἄγ-, ἄγαγ-), ἀγωγ-ή

καλέω, -ῶ (θ. καλε-), κλη-σις, κλη-τήρ.

2) Αἱ πλεῖσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἐξ ἄλλων καταλήξεων διὰ τῆς ἐνώσεως τούτων μετὰ τινος ἢ μετὰ τινων ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος πρωτοτύπων λέξεων, ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων· πρβλ.

(βασιλεύ-ς) βασιλεύ-ω, (ιδιώτ-ης) ιδιωτ-εύω

(οἰκία) οἰκία-κός, (ἥλι-ος) ἥλι-ακός, (σελήν-η) σελην-ιακός.

(παῖδ-ες) παῖζω. (ἀγορά) ἀγορά-ζω, (ἡσυχ-ος) ἡσυχ-άζω,

(στάσις) στασι-άζω, (ἀνθαδ-ης) ἀνθαδ-ιάζω.

(πίναξ, πίνακ-ος), πινακ-ις (πινακ-ιδ-ος), πινάκ-ιον, πινακ-ιδ-ιον.

3) Ἐκ μιᾶς λέξεως εἶναι δυνατὸν νὰ παράγονται δύο ἢ περισσότεραι ὁμοειδεῖς λέξεις (π.χ. δύο ἐπίθετα, δύο ῥήματα, κλπ.) μὲ διαφόρους ὁμοειδεῖς καταλήξεις (ἐπιθετικάς, ῥηματικάς, κλπ.), ἔχουσαι ὁμῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διάφορον σημασίαν

Πρβλ.

ῶρα—ῶραϊος (ἐκ τοῦ ῶρά-ιος), ὦρ-ιμος, ὦρ-ιαῖος

κόσμος—κόσμ-ιος, κοσμ-ικὸς

πατήρ—πάτρ-ιος, πατρ-ικὸς, (πατρ-ῶος)

τόνος—τον-όω, -ῶ ἢ τον-ώνω, τον-ίζω

σώφρων—σωφρον-έω, -ῶ, σωφρον-ίζω

λευκός—λευκ-αίνω, λευκ-άζω, κλπ.

1. Παράγωγα ῥήματα

§ 274. Ῥήματα παράγονται ἐξ ὀνομάτων (ὀυσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων) καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων, ἡ δὲ σημασία αὐτῶν εἶναι ποικίλη ἀναλόγως τῆς σημασίας τοῦ πρωτοτύπου, ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται, καὶ τῆς προστιθεμένης εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ παραγωγικῆς καταλήξεως.

§ 275. α'. Ῥήματα παράγωγα ἐξ ὀνομάτων.

Τὰ ἐξ ὀνομάτων παράγωγα ῥήματα, (τὰ ὁποῖα λέγονται **παρώνυμα**), συνήθως σημαίνουν ὅτι τις **εἶναι** ἢ **γίνεται** ἢ **ποιεῖ** ἢ **παρέχει** ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν ἐξ ὀνομάτων παραγῶγων ῥημάτων εἶναι αἱ ἐξῆς:

1) — **ω** ¹. Μετὰ τὴν προσθήκην τῆς καταλήξεως ταύτης εἰς τὸ θέμα τοῦ πρωτοτύπου, τὸ παράγωγον ῥῆμα ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος

α') λήγει εἰς **-άω**, **-ᾶ** ἢ **-έω**, **-ᾷ** ἢ **-όω**, **-ᾶ**, (**-ώνω**)
τόλμη (θ. τολμα-), **τολμά-ω**, **-ᾶ**, ἀγωνία (θ. ἀγωνια-), **ἀγωνιάω**, **-ᾶ**, ἀνία (θ. ἀνια-), **ἀνιάω**, **-ᾶ**, ὀφθαλμία (θ. ὀφθαλμια-)
ὀφθαλμιάω, **-ᾶ**, (ἐποφθαλμιῶ), **σκωρία**, (θ. σκωρια-) **σκωριαάω**, **-ᾶ**, ἦττα (θ. ἦττα-), **ἦττά-ομαι**, **-ᾶμαι**.

κρότος (θ. κροτε-), **κροτέω**, **-ᾶ**, πλοῦτος, **πλουτέω**, **-ᾶ**
ἦχος (θ. ἦχε-) **ἦχέω**, **-ᾶ**, πόθος (θ. ποθε-), **ποθέω**, **-ᾶ**
πένθος (θ. πενθεσ-), ² **πενθέω**, **-ᾶ**, εὐτυχής (θ. εὐτυχεσ-), **εὐτυχεάω**, **-ᾶ**

1. Ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις αὕτη ἦτο **-ιω**, κατόπιν δὲ τὸ πρὸ τοῦ **ω** ἡμίφωνον **ι** ἢ ἀτεβλήθη μεταξὺ δύο φωνηέντων εὐρισκόμενον ἢ συνεχωνεύθη μετὰ τοῦ συμφωνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος εἰς **σσ** ἢ **ττ**, εἰς **ζ**, εἰς **λλ** κλπ. Πρβλ. § 249, 1 κ.ε.

2. Τὸ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀτεβλήθη.

άντιλον (θ. άντλε-), άντλέ-ω, -ῶ, ἐκκρεμής (θ. ἐκκρεμεσ-) ἐκ-
κρεμέ-ω, -ῶ.

λύτρον (θ. λυτρο-), λυτρό-ω, -ῶ, θεμέλιον (θ. θεμελιο-), θεμε-
λιό-ω, -ῶ

ἄξιος (θ. ἄξιο-), ἀξió-ω, -ῶ, δῆλος (θ. δηλο-), δηλό-ω, -ῶ.

Ἐκ παραδειγμάτων δὲ οἷα τὰ ἀνωτέρω προῆλθον αἱ παρα-
γωγικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω -έω², -όω (ἢ -ώνω).

σφρίγος (θ. σφριγεσ-), σφριγ-άω, -ῶ (Ἴδὲ § 273, 1)

φθίσις (θ. φθισι-), φθισι-άω, -ῶ, φῶρ (φωρ-ός), φωρ-άω, -ῶ,

φωρά-ομαι, -ῶμαι, γαλήνη (θ. γαληνα-) γαλην-ιάω, -ῶ, ἄρο-

τρον (θ. ἄροτρο-), ἄροτρ-ιάω, -ῶ, ὠχρός (θ. ὠχρο-), ὠχρ-

ιάω, -ῶ, ἐρυνθρός (θ. ἐρυνθρο-), ἐρυνθρ-ιάω, -ῶ

Ὅμοίως ἐκ τῶν ὀνομάτων *γρίπη*, *χολέρα*, *τῦφος*, *φῦμα*, *κλπ.*
παράγονται τὰ ὄ. *γριπι-ῶ*, *χολερ-ῶ*, *τυφ-ῶ*, *φυματι-ῶ*, *κλπ.*
εὐχρηστα ἰδίᾳ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεστώτος: οἱ *γριπιῶντες*, οἱ
χολεριῶντες, οἱ *τυφιῶντες*, οἱ *φυματιῶντες*, *φυματιῶσα ἀγέλας*, *κλπ.*

ἀπειλή (θ. ἀπειλα-), ἀπειλ-έω, -ῶ

χαρτοπαίκτης, χαρτοπαικτ-έω, -ῶ, στοιχειοθέτης, στοιχειο-

θετ-έω, -ῶ, ψηφοθήρας, ψηφοθηρ-έω, -ῶ, πρωταγωνιστής,

πρωταγωνιστ-έω, -ῶ, μάρτυς (μάρτυρος) μαρτυρ-έω, -ῶ,

εὐδαίμων, εὐδαιμον-έω, -ῶ

(χείρ-δίκη) χειροδικ-έω, -ῶ, (ἀλλάσσω πίστιν) ἀλλαξοπιστ-
έω, -ῶ

(διεξάγω δίκη) διεκδικ-έω, -ῶ, (διὰ τοῦ δακτύλου δευκτύω)
δακτυλοδεικτ-έω, -ῶ.

σκηνή (θ. σκηνα-), σκην-όω, -ῶ, (κατα)σκην-ώνω

1. Τὰ ῥήματα ταῦτα σχεδὸν πάντα λήγουν προσέτι εἰς -ώνω. *δηλῶ*
καὶ *δηλώνω*, κλπ. Ἴδὲ § 233.

2. Μὲ τὴν κατάληξιν ταύτην παράγονται πρὸ πάντων παρασύν-
θετα ῥήματα (§ 205).

- ῥίζα, ῥιζ-όω, -ῶ, ῥιζ-ώνω, ψυχή—(ἐμ)ψυχ-όω, -ῶ, (ἐμ)ψυχ-ώνω
 σπειρα —(συ)σπειρώ, -ῶ, (συ)σπειρ-όομαι, -οῦμαι
 καρδιά —(ἐγ)καρδι-όω, -ῶ, (ἐγ)καρδιώ-νω
 κορυφή—κορυφ-όομαι, -οῦμαι, θάλασσα —(προσ)θαλασσ-όομαι,
 -οῦμαι
 αὔλαξ (αὔλακος)—αὔλακ-όω, -ῶ, αὔλακ-ώνω
 σῶμα (σώματ-ος)—συσ-σωματ-όω, -ῶ, συσ-σωματ-όομαι,
 -οῦμαι
 στόμα—(ἀπο)-στομ-όω, -ῶ, (ἀπο)στομ-ώνω
 δύναμις (θ. δυναμι-)—(ἐν)-δυναμ-ώνω
 κτήνος (θ. κτηνεσ-)—(ἀπο)-κτην-όω, -ῶ, (ἀπο)κτην-ώνω
 χρέος—χρεώ-νω, βλάξ (βλακ-ὸς)—ἀπο-βλακ-όω, -ῶ, ἀπο-
 βλακ-ώνω
 σὰρξ (σαρκ-ὸς)—(ἐν)-σαρκ-όω, ῶ, (ἐν)σαρκ-ώνω, πῦρ (πυρ-,
 ὸς)—πυρ-όω, -ῶ, πυρ-ώνω, ἄηρ (ἀέ-ρος)—(ἐξ)-αερ-όω, -ῶ,
 (ἐξ) αερ-όομαι, -οῦμαι
 ἄνθρω (ἄνθρ-ὸς)—ἄνθρ-όομαι, -οῦμαι, εἷς (ἐν-ὸς)—ἐν-όω, -ῶ,
 ἐν-ώνω
 πλήρης (θ. πληρεσ-)—πληρ-όω, -ῶ, πληρ-ώνω
 ἐλάττων (ἐλάττον-ος)—ἐλαττ-όω, -ῶ ἐλαττ-ώνω
 β') λήγει εἰς -εὔω
 βασιλεύς (θ. βασιλευ-)-βασιλεύ-ω, φονεύς—φονεύ-ω, ἀνθρα-
 κεύς—ἀνθρακεύω.

² Ἐκ παραδειγμάτων δὲ οἷα τὰ ἀνωτέρω προῆλθεν ἢ παρα-
 γωγικὴ κατάληξις -εὔω

ταμίας (θ. ταμια-)-ταμι-εύω, ἰκέτης—ἰκετ-εύω, ἐπόπτης—
 ἐποπτ-εύω, ἄγρα (θ. ἀγρα-)-ἀγρ-εύω, νύμφη—νυμφ-εύω, σαγήνη
 —σαγην-εύω, ἀποθήκη—ἀποθηκ-εύω, ἀγορά—ἀγορ-εύω

θρίαμβος (θ. θριαμβο-, θριαμβ-)-θριαμβ-εύω, πτωχός—
 πτωχ-εύω, μάγος—μαγ-εύω, ἄριστος—ἀριστ-εύω, χειρότερος—χει-
 ροτερ-εύω, ὑπανδρος—ὑπανδρ-εύω, ταξίδιον—ταξιδ-εύω, γόης
 (γόητ-ος)—γοητ-εύω, παγίς—παγιδ-εύω, λαμπάς—(μετα)λαμπαδ-
 εύω, γενικός—γενικ-εύω, ειδικός—ειδικ-εύω, ἄχρηστος—ἀχρηστ-
 εύω, ἀντιπρόσωπος—ἀντιπροσωπ-εύω, νῆσις—νηστ-εύω, ἀληθής
 —ἀληθ-εύω, συγγενής—συγγεν-εύω, ἔμπορος—ἐμπορευ-ομαι,

κάπηλος—καπήλ-εύομαι, λογικός—λογικ-εύομαι, όνειρον—όνειρ-
εύομαι, έρωσ—έρωτ-εύομαι, είρων—είρων-εύομαι, άστεϊος—άστει-
εύομαι, φειδωλός—φειδωλ—εύομαι, έμπιστος—έμπιστ-εύομαι,
πρᾶγμα—πραγματ-εύομαι

γ') λήγει εις -σσω·

φύλαξ (φύλακ-ος)—φυλάσσω, χάραξ—χαράσσω, πυρετός—
πυρέσσω, κλπ. (Ίδὲ § 249, 1 καὶ 3).

δ') λήγει εις -ζω·

έλπιδις (έλπιδ-ος)—έλπίζω, μᾶστιξ (μᾶστιγ-ος)—μαστιζω

βαθμῖς—(δια)βαθμίζω, δάμαλις—δαμαλίζω

σκιάς (σκιάδ-ος)—σκιάζω, ψεκᾶς—ψεκάζω. (Ίδὲ § 249, 1 καὶ 3).

*Εκ παραδειγμάτων δὲ οἷα τὰ ἄνωτέρω προήλθον αἱ παρα-
γοικαὶ καταλήξεις -ζω, -άζω, -ίζω, -ιάζω·

ὑβρις (θ. ὑβρι-)—ὑβρίζω, βάσις—βασί-ζω, πανήγυρις—πανη-
γυρί-ζω

ἀγορά (θ. ἀγορα-) ἀγορά-ζω, βία—βιά-ζω, χλευή, (θ. χλευα-)
χλευ-άζω, ἀνάγκη—ἀναγκά-ζω, δοκιμή—δοκιμά-ζω, φατρία—
φατριά-ζω, ἀηδία—ἀηδιά-ζω, θυσία—θυσιά-ζω, έξουσία—έξουσία-
ζω.

στάσις (θ. στασι-) στασι-άζω, τρόμος—τρομ-άζω, δηλητή-
ριον—δηλητηρι-άζω, σχολιον—σχολι-άζω, ῶν—(έπ)ω-άζω,
έμβόλιον—έμβολι-άζω, ένοίκιον—ένοικι-άζω, έγκώμιον—έγκωμι-
-άζω, σχέδιον—σχεδι-άζω, συνέδριον—συνεδρι-άζω, ἅγιος—ἄγι-
-άζω, έτοιμος—έτοιμ-άζω, μόνος—μον-άζω, νέος—νε-άζω, διπλάσιος—
διπλασι-άζω, πολλαπλάσιος—πολλαπλασι-άζω, ὑποψία—υποψιά-
-ζομαι.

φενάκη—φενακ-ίζω, ἀγχόνη—(ἀπ)αγχον-ίζω, ῥίνη—ῥιν-ίζω, φυ-
λακή—φυλακ-ίζω, σφενδόνη—(έκ)σφενδον-ίζω, προπαγάνδα—προ-
παγανθ-ίζω, πολίτης—πολιτ-ίζω, τελώνης—τελων-ίζω, ῥάβδος—
ῥαβθ-ίζω, κέντρον—κεντρ-ίζω, ζυγός—ζυγ-ίζω, σύμβολον—συμ-
βολ-ίζω, ἤλεκτρον—ήλεκτρο-ίζω, φόβος—φοβ-ίζω, ὄρκος—ὄρκ-ίζω,
ψιττακός—ψιττακ-ίζω, ῥυθμός—ῥυθμ-ίζω, ἄνθρωπος—άνθρωπ-ίζω,
ὄρος—ὄρ-ίζω, ὄπλον—ὄπλ-ίζω, πλοῦτιος—πλουτ-ίζω, βλάξ (βλακ-ὸς)
βλακ-ίζω, φλόξ—φλογ-ίζω, φῶς (φωτ-ὸς)—φωτ-ίζω, ἄηρ (ἀέρ-ος)

ἀετ-ίζω, πτέρυξ—πιεργ-ίζω, ψαλλίς (ψαλλιδ-ος)—ψαλλιδ-ίζω, σπινθήρ—σπινθηρ-ίζω, ὄνειδος—ὄνειδ-ίζω, μῶλωπ—μῶλωπ-ίζω, ἄρωμα—ἄρωματ-ίζω, χρωμα—χρωματ-ίζω, σκοτός—σκοτ-ίζω, δόγμα—δογματ-ίζω, κόμμα—κομματ-ίζω, ἀνάθημα—ἀναθηματ-ίζω, αἶων—(δι)αιων-ίζω, μηδέν—(ἐκ)μηδεν-ίζω, κακός—κακ-ίζω, παράλληλος—παραλληλ-ίζω, σύγγχρονος—συγγχρον-ίζω, ὠραῖος—(ἐξ)-ωρα-ίζω, ἀρχαῖος—ἀρχα-ίζω, πρᾶσινος—πρασιν-ίζω, χρυσός—χρυσ-ίζω, εὐδαίμων (εὐδαιμον-ος)—εὐδαιμον-ίζω, ἀσφαλής—ἀσφαλ-ίζω, συνεχής—συνεχ-ίζω, χαρίεις (χαριεντ-ος)—χαριεντ-ίζομαι, ἀστεῖος—ἀστε-ίζομαι

ἐνέχυρον—ἐνεχυρ-ιάζω, αὐθάδης—αὐθαδ-ιάζω, γείτων (γείτων-ος, γειτν-) γειτν-ιάζω, θοῖξ (τριχ-ός)—(ἀνα)τριχ-ιάζω

ε') λήγει εἰς **-λλω**. (Ἰδὲ § 254, 1).

ἄγγελος—ἀγγέλλω, ποικίλος—ποικίλλω

ς') λήγει εἰς **-αίνω**. (Ἰδὲ § 254, 2).

μέλας (μέλαν-ος)—μελαίνω, ποιμῆν (θ. ποιμεν-, ποιμαν-πβ. ποιμάν-τωρ)—ποιμαίνω

Ἐκ παραδειγμάτων δὲ οἷα τὰ ἀνωτέρω προῆλθεν ἢ παραγωγικὴ κατάληξις **-αίνω***

λευκός—λευκ-αίνω, θερμός—θερμ-αίνω, ὑγρός—ὑγρ-αίνω, ξηρός—ξηρ-αίνω, μωρός—μωρ-αίνω, ἀνόητος—ἀνοητ-αίνω, λεῖος—λει-αίνω, ἰσχνός—ἰσχν-αίνω, ὑγιής—ὑγι-αίνω, δυσχερής—δυσχερ-αίνω, ῥύπος—ῥυπ-αίνω, λίπος—λίπ-αίνω, πάθος—παθ-αίνω, ἄσθμα—ἀσθμ-αίνω, λῆμα—(ἀπο)λυμ-αίνω, κῆμα—κνυ-αίνομαι, λύμη—λυμ-αίνομαι

ζ') λήγει εἰς **-αίρω**. (Ἰδὲ § 254, 2).

καθαρός—καθαίρω, τέκμαρ—τεκμαίρομαι

2) **-νω**. Αὕτη προστίθεται κυρίως εἰς τὸ θέμα τριτοκλίτων ἐπιθέτων εἰς **-ύς**:

ἀμβλὺς—ἀμβλύ-νω, βαρὺς—βαρύ-νω, εὐθύς—εὐθύ-νω, θρασὺς—θρασύ-νω, δξύς—δξύ-νω, παχύς—παχύ-νω, ταχύς—(ἐπι)ταχύ-νω, τραχύς—τραχύ-νω

Ἐκ παραδειγμάτων δὲ οἶα τὰ ἀνωτέρω προῆλθεν ἢ παραγωγικὴ κατάληξις *-ύνω*.

ἀπαλός—ἀπαλ-ύνω, ἔλαφρός—ἐλαφρ-ύνω, εὐκόλος—εὐκόλ-ύνω, λαμπρός—λαμπρ-ύνω, μέγας (μεγάλ-ου)—μεγαλ-ύνω, λεπτός—λεπτ-ύνω, ὀμαλός—ὀμαλ-ύνω, σμικρός—σμικρ-ύνω, αἰσχρός—αἰσχ-ύνω, θάρορος—θαρρ-ύνω, μῆκος—μηκ-ύνω, πλήθος (ἢ πληθὺς) πληθ-ύνω.

§ 276. β' Ῥήματα παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων.

Ταῦτα εἶναι πολὺ ὀλίγα, παραγωγικὴ δὲ κατάληξις αὐτῶν εἶναι *-ζω*, *-ίζω*.

συχνά—συχνά-ζω, ἀλαλά—ἀλαλά-ζω
χωρίς—χωρί-ζω, ἀντικρὺ—ἀντικρύ-ζω
ἐγγύς—ἐγγ-ίζω, χαιρέτε—χαιρει-ίζω
γαῦ! γαῦ!—γανγ-ίζω

2. Παράγωγα οὐσιαστικά.

§ 277. Οὐσιαστικά παράγονται ἐκ ῥημάτων, ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν καὶ ἐξ ἐπιθέτων.

§ 278. α' Οὐσιαστικά παράγωγα ἐκ ῥημάτων.

Τὰ ἐκ ῥημάτων παράγωγα οὐσιαστικά ἔχουν διαφόρους σημασίας, ἥτοι σημαίνουν

1) τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον.

Συνήθεις κατάληξεις τῶν τοιούτων παραγῶγων οὐσιαστικῶν εἶναι:

α') *-ος* (γεν. *-ου*): βόσκω—βοσκ-ός, τρέφω—τροφ-ός, ἕδω (ἄρχῆθεν ἀεῖδω)—ἄοιδός, ἀρήγω—ἄρωγ-ός. (*Ἴδὲ § 273, 1).

Σημ. Τούτων μερικά σημαίνουν τὸ ὄργανον· πέμπω—πομπ-ός, ἄγω—ἀγωγ-ός.

β') *-εύς*: γράφω—γραφ-εύς, σφάττω (θ. σφαγ-) σφαγ-εύς, σπείρω—σπορ-εύς, φέρω—φορ-εύς, ἀποστέλλω—ἀποστολ-εύς, διαβάλλω (θ. βελ-)—διαβολ-εύς, εἰσαγγέλλω—εἰσαγγελ-εύς.

γ') *-της* (γεν. *-του*): σκοπεύω—σκοπευ-τής, ἐκτιμῶ—ἐκτιμη-τής, τηλεγραφῶ—τηλεγραφη-τής, ἐγγυῶμαι—ἐγγυη-τής, ὀργανῶ, (*-ώνω*)—ὀργανω-τής, πιστώνω—πιστωτής, διώκω—διώκ-

της, μεταφράζω—μετα-φράσ-της ἢ μεταφρασ-τής, κομίζω—κομισ-
τής, πιέζω—πιεστής, ψάλλω—ψάλτ-της, ὄφαινω—ὄφάν-της, ἀγωνί-
ζομαι—ἀγωνισ-τής, παίζω—παίκ-της, συλλέγω—συλλέκ-της.

Σημ. Πολεμέω, ᾧ—πολεμιστής (ἐξ ἀρχαιοτάτου ῥήματος πολεμίζω),
τραγουδᾶ—τραγουδιστής.

δ')—**τήρ** μαιεύω—μαιευ-τήρ, καλῶ κλη-τήρ, σώζω (θ. σω-)
—σω-τήρ, συσφιγγω—συσφιγκ-τήρ (βόας).

Σημ. Μερικά τῶν εἰς -της καὶ πολλὰ τῶν εἰς -τήρ σημαίνουν τὸ
ὄργανον, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐνέργεια·

μετροῶ—μετρη-τής, συμπυκνῶ—συμπυκνω-τής, συσσωρεύω—συσσωρευ-
τής, δέχομαι—δέκ-της, φράσσω—φράκ-της, σύρω—σύρ-της.

ἀναβαίνω—ἀναβα-τήρ, ἀνεμίζω—ἀνεμισ-τήρ, ἀνεκλύω—ἀνεκλυσ-τήρ, κινῶ
—κινή-τήρ, ζωννύω—ζωσ-τήρ, λάμπω—λαμπ-τήρ, καταβρέχω—καταβρεκ-τήρ,
σφίγγω—σφιγκ-τήρ, ἀπομονώνω—ἀπομονω-τήρ.

λούομαι—λου-τήρ, νίπτομαι—νιπ-τήρ.

ε')—**τωρ** (γεν. —τορος).

μηγνύω—μηγνύ-τωρ, λέγω (θ. ῥη-)—ῥήτωρ, ἐκλέγω—ἐκλέκ-
τωρ, πράττω—πράκ-τωρ, διδάσκω—διδάκ-τωρ, ἀμόνομαι—
ἀμὸν-τωρ.

ς')—**μων** (γεν. —μονος)·

μυμνήσκομαι (θ. μνη-)—μνή-μων, ἡγοῦμαι—ἡγεμών, κήδο-
μαι—κήδε-μών, γινώσκω—γνώμων, (ἤλεκτρικὸν ὄργανον).

Σημ. Τὸ θηλυκὸν τῶν ἐκ ῥημάτων παραγῶγων οὐσιαστικῶν τῶν
σημαινόντων τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, τῶν μὲν λεγόντων εἰς -ος, —εύς,
τωρ καὶ —μων εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἀρσενικόν· ὁ τροφός—ἡ τροφός,
ὁ αἰοδός—ἡ αἰοδός, ὁ γραφεύς—ἡ γραφεύς, ὁ ἐκλογεὺς—ἡ ἐκλογεὺς, ὁ
ῥήτωρ—ἡ ῥήτωρ, ὁ διδάκτωρ—ἡ διδάκτωρ, ὁ κηδεμών—ἡ κηδεμών, ὁ
ἡγεμών—ἡ ἡγεμών (ἀλλὰ καὶ ἡ ἡγεμονίς).

Τῶν δὲ ληγόντων εἰς -της τὸ θηλυκὸν σχηματίζεται μὲ τὴν κατὰ
ληξιν μὲν -τριᾶ ἢ (σπανίως) -τρίς (γεν. -τριδος), ἂν ἡ πρὸ τῆς καταλή-
ξεως -της συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά· φοιτητής—φοιτή-τρια, μα-
θητής—μαθή-τρια, τηλεφωνητής—τηλεφωνή-τρια, ῥάπ-της—ῥάπ-τρια, δα-
μασ-τής—δαμάσ-τρια, διευθύν-της—διευθύν-τρια, ψάλ-της—ψάλ-τρια, ὄφάν-της
—ὄφάν-τρια, αὐλη-τής—αὐλη-τρίς, ὄρχησ-τής—ὄρχησ-τρίς· μὲ τὴν κατάληξιν

δὲ *-τις*, (γεν. *-τιδος*), ἂν ἢ πρὸ τῆς καταλήξεως *-της* συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα· *καταθέ-της—ἢ καταθέ-τις*, *ἀθλοθέ-της—ἢ ἀθλοθέ-τις*, *εργά'-της—ἢ εργά-τις*, *ἐκδό-της—ἢ ἐκδό-τις*, *προσῆ'-της—ἢ προσῆ-τις*. Ἄλλα καὶ ὁ *προφή-της—ἢ προφή-τις*, ὁ *δράσ-της—ἢ δράσ-τις*.

2) *τὴν ἐνέργειαν* τὴν δηλουμένην ὑπὸ τοῦ ῥήματος.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν τοιούτων παραγῶγων οὐσιαστικῶν εἶναι

α') —*α* ἢ —*η*·

ἀγείρω (θ. *ἀγερ*)—*ἀγορ-ά* (=συνάθροισις, καὶ ὁ τόπος, ὅπου συναθροίζονται), *φθείρω* (φθερ)—*φθορ-ά*, *μεταφέρω*—*μεταφορ-ά*, *γράφω*—*γραφ-ή*, *βρέχω*—*βροχ-ή*, *στρέφω*—*στροφ-ή*, *διανέμω*—*διανομ-ή*, *ἀμείβω*—*ἀμοιβ-ή*, *σφάττω* ἢ *σφάζω*—*σφαγ-ή*, *θάπτω* (θ. *θαφ*-, *ταφ*-)—*ταφ-ή*, *παραλαμβάνω* (θ. *λαβ*-)—*παραλαβ-ή*, *ἀλλάσσω*—*ἀλλαγ-ή*, *ἐκλέγω*—*ἐκλογ-ή*, *σπεύδω*—*σπουδ-ή*, *ἀρῆγω*—*ἀρωγ-ή*, *ἄγω*—*ἀγωγ-ή*, *προσβάλλω*—*προσβολ-ή*, *φεύγω*—*φνγ-ή*, *προσαρμύζω*—*προσαρμυγ-ή*, *συγκομίζω*—*συγκομιδ-ή*, *ῥέω*—*ῥο-ή*, *πνέω*—*πνο-ή*.

Σημ. Μερικὰ τῶν τοιούτων παραγῶγων σημαίνουν ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐνέργεια, ἢ τὸ ἀποτέλεσμα ἢ τὸν τόπον τῆς ἐνεργείας· *ἀλείφω*—*ἀλοιφ-ή*, *λαμβάνω* (θ. *λαβ*-)—*λαβ-ή*, *ἄδω*—*ᾠδ-ή* (=τὸ τραγοῦδι), *δέρω*—*δορ-ά*, *συνάγω*—*συναγωγ-ή* (τῶν Ἰουδαίων).

β') —*ος* (γεν. —*ου*)·

ἐλέγχω—*ἐλεγχ-ος*, *ψέγω*—*ψόγ-ος*, *πλέω*—(πλό-ος) *πλοῦς*, *ῥέω*—(ῥό-ος) *ῥοῦς*, *τρέμω*—*τρόμ-ος*, *ῥέγγω*—*ῥόγγ-ος*.

Σημ. Πολλὰ τῶν τοιούτων παραγῶγων ἔχουν σημασίαν παθητικὴν· *λέγω*—*λόγ-ος* (=τὸ λεγόμενον ἢ τὸ λεχθέν), *φέρω*—*φόρ-ος* (=τὸ φερόμενον), *γίγνομαι* (θ. γεν.)—*γόν-ος* (=τὸ γεννηθέν), *τίκτω* (θ. *τεκ*-)—*τόκ-ος* (=τὸ τικτόμενον, ἢτοι γεννώμενον κέρδος), *πατάσσω*—*πάταγ-ος* (=ὁ ἐκ τοῦ πατάσσειν παραγόμενος κρότος), *πῆγνυμαι* (θ. *παγ*-)—*πάγ-ος* (=τὸ πηγθέν).

γ') —*ιᾶ*·

ἀγγέλλω—*ἀγγελ-ία*, *μαίνομαι* (θ. *μαν*-)—*μαν-ία*, *ὀμιλῶ*—*ὀμιλ-ία*, *μαρτυρῶ*—*μαρτυρ-ία*, *προσδοκῶ*—*προσδοκ-ία*.

Τοιαῦτα παράγωγα οὐσιαστικὰ παράγονται ἴδια ἐκ ῥημάτων εἰς —*έω*, συνθέτων ἢ παρασυνθέτων· *ἐπιθυμῶ*—*ἐπιθυμ-ία*, *πλη-*

ροφορῶ—πληροφορ-ία, μειοψηφῶ—μειοψηφ-ία, σωμασκῶ—σωμασκ-ία, εὐλογῶ—εὐλογ-ία, ἀλληλογραφῶ—ἀλληλογραφ-ία, φορολογῶ—φορολογ-ία, βαθμολογῶ—βαθμολογ-ία, ἄκτοπλοῶ—ἄκτοπλο-ία, δυσφορῶ—δυσφορ-ία, χειροδικῶ—χειροδικ-ία, κυκλοφορῶ—κυκλοφορ-ία, δικαιολογῶ—δικαιολογ-ία, διαφωνῶ—διαφων-ία, ψηφοθηρέω, -ῶ—ψηφοθηρ-ία, σταδιοδρομῶ—σταδιοδρομ-ία.

Σημ. Ἐκ τῶν ῥ. ἀρέσκω, καλλιεργῶ, προσπαθῶ καὶ ὠφελῶ παράγονται οὐσιαστικά δηλοῦντα τὴν ἐνέργειαν εἰς -εἶᾶ προπαροξύτονα: ἀρέσκ-εἶα¹, εὐ-αρέσκ-εἶα, δυσ-αρέσκ-εἶα, καλλιέργ-εἶα, προσπάθ-εἶα, ὠφέλ-εἶα.

δ') —εἶᾶ.

Τοιαῦτα παράγωγα οὐσιαστικά παράγονται ἰδίᾳ ἐκ δημάτων ληγόντων εἰς —εὐῶ:

ἀριστεύω—ἀριστ-εἶα, εἰρωνεύομαι—εἰρων-εἶα, θωπεύω—θωπ-εἶα, κολακεύω—κολακ-εἶα, ἐποπτεύω—ἐποπιτ-εἶα, γοητεύω—γοητ-εἶα, ἀντιπροσωπεύω—ἀντιπροσωπ-εἶα, καπηλεύομαι—καπηλ-εἶα, θεραπεύω—θεραπ-εἶα, μαθητεύω—μαθητ-εἶα, μεσιτεύω—μεσιτ-εἶα, μαγεύω—μαγ-εἶα, νοθεύω—νοθ-εἶα, ροσηλεύω—ροσηλ-εἶα, μαντεύω—μαντ-εἶα, λατρεύω—λατρ-εἶα, χηρεύω—χηρ-εἶα.

Σημ. Πρεσβεύω—πρεσβ-εἶα (=ὁ πρέσβυς καὶ τὸ μέγαρον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διαμένει ὁ πρέσβυς), ἐφορεύω—ἐφορ-εἶα (=ὁ ἔφορος καὶ τὸ οἶκημα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν τὰ γραφεῖα τοῦ ἐφόρου).

ε') —μή'

πληρώνω—πληρω-μή, (ἐπι)τρέχω—ἐπι-δρο-μή, δια-δρο-μή.

Σημ. Μερικὰ τῶν τοιούτων παραγῶγων σημαίνουν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας: σιζῶ-σιγ-μή, ῥηγ-ρύω—ῥωγ-μή, (ἔδνω—δέσ-μη).

ς') —μός' λίαν συνήθης παραγωγικὴ κατάληξις:

διώκω—διωγ-μός, ἐμπαίζω—ἐμπαιγ-μός, ἀλαλάζω—ἀλαλαγ-μός, διστάζω—δισταγ-μός, πνίγω—πνιγ-μός, σπαράσσω—σπαραγ-μός, συναγείρω—συναγερ-μός, ὀδύρομαι—ὀδυρ-μός, ψάλλω—ψαλ-μός, ἀγιάζω—ἀγιασ-μός, δανείζω—δανεισ-μός, διχάζω—διχασ-μός, ἐμβολιάζω—ἐμβολιασ-μός, ἐγκαινιάζω—ἐγκαινιασ-μός, καλπάζω—καλπασ-μός, πειράζω—πειρασ-μός, μαραίνω—μαρασ-

1) Πρβλ. φράσιν: κατ' ἀρέσκειαν.

μός, συνδνάζω—συνδυνασ-μός, σεληνιαίζομαι—σεληνιασ-μός, κατα-
κλύζω—κατακλυσ-μός, παροξύνω—παροξυνο-μός, σείομαι—σεισ-μός,
θερίζω—θερισ-μός, συμψηφίζω—συμψηφισ-μός, αποκεφαλίζω—
αποκεφαλισ-μός, εκτελωνίζω—εκτελωνισ-μός, τονίζω—τονισ-μός,
έξωραίζω—έξωραϊσ-μός, συγχρονίζω—συγχρονισ-μός, εκφυλίζο-
μαι—εκφυλισ-μός, άστείζομαι—άστεϊσ-μός, χαριεντίζομαι—χα-
ριεντισ-μός, άερίζω—άερισ-μός, φρονηματίζω—φρονηματισ-μός,
αναθεματίζω—αναθεματισ-μός, χρωματίζω—χρωματισ-μός, δια-
μελίζω—διαμελισ-μός.

Σημ. Τῶν τοιούτων παραγῶγων τινά σημαίνουν οὐχί τήν ἐνέργειαν,
ἀλλό τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας ἢ τὸ ὄργανον· ὀρίζω—ὄρισμός, πλη-
θύνομαι—πληθυνμός, ηλεκτριζῶ—ηλεκτρισμός, ὀπλίζω—ὀπλισμός, δένω—δεσ-
μός, σύρω—συρμός (=τὸ τραῖνο).

ζ') —σίᾱ.

θνώ—θν-σία, διαιτῶ—διαιτη-σία, ἐτοιμάζω—ἐτοιμα-σία, δοξά-
ζω—δοξα-σία, δοκιμάζω—δοκιμα-σία, ἐργάζομαι—ἐργα-σία, φαν-
τάζομαι—φαντα-σία.

Σημ. Τούτων τινά σημαίνουν πάθος ἢ κατάστασιν· σημαίνω—σημα-
σία (=τὸ σημαινόμενον), ξηραίνομαι—ξηρασία, ὑγραίνομαι—ὑγρασία.

η') —σις (γεν. -σεως). Συνηθεστάτη παραγωγικὴ κατά-
ληξις.

λύω—λύ-σις, καθέλκω—καθέλκν-σις, μῆνύω—μῆρν-σις, ξι-
λεύω—ξύλεν-σις, παιδεύω—παίδεν-σις, ὑδρεύομαι—ὑδρευσις, θεαύω
—θραῦ-σις, ἀποθηκέω—ἀποθήκεν-σις, ἀχρησιεύω—ἀχρήσιεν-σις,
ἀπαντῶ—ἀπάντη-σις, δρώω, —ῶ—δρᾶ-σις, ἀριθμῶ—ἀριθμη-σις,
ἀξιόω, —ῶ—ἀξίωσις, βεβαιῶ—βεβαίω-σις, ἐλαττώνω—ἐλάττω-σις,
φυλάττω—φύλαξις, ἔλκω—ἐλξις, ἐξελέγχω—ἐξέλεγεξις, ἐξελισ-
σω—ἐξέλιξις, λάμπω—λάμπις, νύσσω (θ. νυχ.)—νύξις, ἐκλείπω
—ἐκλειπις, ἐξασφαλίζω—ἐξασφάλισις, ἐξετάζω—ἐξέτασις, ἐκτρο-
χιάζομαι—ἐκτροχίασις, ἐκτοπίζω—ἐκτόπισις, συνδέω—σύνδε-σις,
ἐξεγείρω—ἐξέγεργ-σις, κυβερνῶ—κυβέρονησις, καταργῶ—κατάρ-
γησις, κατεδαφίζω—κατεδάφισις, πλύνω—πλύσις, κλίνω—κλί-
σις, κρῖνω—κρίσις, σμικρύνω—σμίκρον-σις, σημαίνω—σήμαν-σις,
ὑφαίνω—ὑφαν-σις, τυπώνω—τύπω-σις, χρεώνω—χρέω-σις, φορ-
τώνω—φόρτω-σις, τοιχοκολλέω, —ῶ—τοιχοκόλλη-σις.

Σημ. Μερικά τῶν παραγώγων τούτων σημαίνουν τὴν κατάστασιν ἢ τὸ ὄργανον ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας· σκληροῦμαι—(ἀρτηριο)-σκληρώ-οις, ἐκτείνωμαι—ἐκτα-οις, ὑπάρχω—ὑπαρξίς, καλῶ (θ. κλη-)-κλή-οις, αἰτῶ—αἴτη-οις, εἰδοποιῶ—εἰδοποιή-οις, σκέπτομαι—σκέψις.

θ') -τός, -ετός·

τρηνάω, -ῶ—τρηνη-τός, τίκτω (θ. τεκ-)-τεκ-ετός, πήγνυμαι (θ. παγ-)-παγ-ετός, κόπτομαι—κοπ-ετός.

3) τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν τοιούτων παραγώγων οὐσιαστικῶν εἶναι

α') -μα (γεν. -ματος)·

κλαδεύω—κλάδεν-μα, αἰσθάνομαι (θ. αἰσθε-)-αἰσθη-μα, πλήττω (θ. πληγ-)-πλήγ-μα, κηρύττω—κήρυγ-μα, ξυρίζω—ξέρι-σ-μα, ῥαντίζω—ῥάντισ-μα, προσκυνῶ—προσκύνη-μα, χειροκρο-τῶ—χειροκρότη-μα.

Σημ. Πολλὰ τῶν τοιούτων παραγώγων δὲν σημαίνουν ἀπλῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας, ἀλλ' ἔχουν διαφόρους σημασίας· π.χ. σημαίνουν τὸ δι' οὗ γίνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος (ὡς ἔνδυμα, ῥάμμα, θυμίαμα, λίπασμα, στέμμι), ἢ τὴν πρᾶξιν (ὡς καῦμα, κίνημα), ἢ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐνεργείας (ὡς ἐμπόρευμα, μετάλλευμα, ἀποταμίευμα, σύρμα, γεῦμα, ἔκθεμα, σπέρμα).

β') -ος, (γεν. -ους)·

γίγνομαι (θ. γεν-)-γέν-ος, πάσχω (θ. παθ-)-πάθ-ος, ψεύδομαι—ψευδ-ος, λανθάνω (θ. λαθ-)-λάθ-ος.

4) τὸ ὄργανον.

Τῶν τοιούτων παραγώγων συνήθεις καταλήξεις εἶναι

α') -άνη, -ανον, -όνη·

σκάπτω (θ. σκαπ-)-σκαπ-άνη, δρέπω—δρέπ-ανον, γλύφω—γλύφ-ανον, ἄγχω—ἀγχ-όνη, πείρω (=διαπερῶ, θ. περ-)-περ-όνη.

β') -ίς (γεν. -ιδος)·

γράφω—γραφ-ίς, κόπτω—κοπ-ίς, γλύφω—γλυφ-ίς (ὀδοντο-γλυφ-ίς), βόσκω—προ-βοσκ-ίς.

γ') -τήριον·

θυμιάω, -ῶ—θυμια-τήριον, ἀριθμέω, -ῶ—ἀριθμη-τήριον, πι-

έζω—πιεσ-τήριον, καίω (θ. καν-)-καυ-τήριον, πίνω (θ. πο-)
πο-τήριον, αναγγέλλω—αναγγελ-τήριον, προσκαλῶ (θ. κλη-)-
προσκλη-τήριον.

δ') -τρα, (-θρα), -τρον (-θρον), -ητρον (-ηθρον)·

ξύω—ξύσ-τρα, κρεμάω,-ῶ—κρεμάσ-τρα, θερμαίνω—θερμάσ-
-τρα, ψήχω (=τριβω, ξύω)—ψήκ-τρα (=βοῦρτσα), ἀποβαίνω
(θ. βα-)-ἀποβά-θρα, πλήττω (θ. πληγ-)-πλήκ-τρον, σημαίνω—
σήμαν-τρον, σείω—σεῖσ-τρον, ἀνακλίνομαι—ἀνάκλιν-τρον, ἀρώω,-ῶ
—ἄ-σ-τρον, φέρω—φέρε-τρον, κλείω—κλειῖσ-τρον καὶ κλειῖ-θρον,
σαεώνω—σάρω-θρον, κινέω,-ῶ—κίνη-τρον, φοβέω,-ῶ—φόβη-τρον,
θέλω—θέλω-ητρον, ἔλκω—ἔλκ-ηθρον.

Σημ. Πολλὰ ἐκ τῶν ληγόντων εἰς -τρον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἰδίᾳ
ἀριθμὸν σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν· τὰ διδάκτρα,
ἐξέταστρα, κρίτρα, ἀσφάλιστρα, λύτρα, κόμιστρα, κλπ.

δ) τὸν τόπον.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν τοιούτων παραγῶγων εἶναι

α') -τήριον·

σκοπεύω—σκοπευ-τήριον, χωνεύω—χωνευ-τήριον, ἐκπαιδεύω
—ἐκπαιδευ-τήριον, ἀποδύομαι—ἀποδυ-τήριον, διδάσκω—διδάκ-
-τήριον, ἐργάζομαι—ἐργασ-τήριον, γυμνάζομαι—γυμνασ-τήριον,
ἀναρρωνύω (θ. ῥω-)-ἀναρρω-τήριον, ἐλέγχω—ἐλεγκ-τήριον,
λογίζομαι—λογισ-τήριον, δανείζω—δανεισ-τήριον, κρατῶ—κρατη-
-τήριον, κλώθω—κλωσ-τήριον, μονάζω—μονασ-τήριον, σπουδάζω
—σπουδασ-τήριον, σχεδιάζω—σχεδιασ-τήριον, στιλβώνω—στιλβω-
-τήριον, πλύνω—πλυν-τήριον, παρατηρῶ—παρατηρη-τήριον, κό-
πτω—(καφε)κοπ-τήριον.

Σημ. Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν ὅμοια παράγωγα καὶ ἐξ οὐσια-
στικῶν, ὡς

δεσμώντης—δεσμο-τήριον, ἐρημίτης—ἐρημι-τήριον, ὑπασπιστής—ὑπασπι-
-στήριον. Βασανιστήριον=ὁ τόπος ὅπου βασανίζονται καὶ ἡ βάσανος
αὐτή.

β') -τρα, (-θρα), -τρον, (-θρον)·

ὄρχοῦμαι—ὄρχήσ-τρα, παλαίω—παλαίσ-τρα, κολυμβῶ—κολυμ-

βή-θρα, θεάομαι, —ῶμαι—θέα-τρον, βαίνω (θ. βα-)—βά-θρον, ῥέω—(ῥέε-θρον) ῥεῖ-θρον.

γ') -εῖον'

τρίβω—τριβ-εῖον, (ἐλαιο-τριβεῖον), ὀρύσσω (θ. ὀρυχ-) ὀρυχ-εῖον (ἀλατ-ωρυχειον, χρυσ-ωρυχειον), ἄδω (ᾠδῆ)—ᾠδ-εῖον, τρέφω—(ἰχθυο)τροφ-εῖον, ἀναλέμνω—ἀνατομ-εῖον, θάπτω (τάφος) νεκρο-ταφ-εῖον, κυβερνῶ—κυβερν-εῖον.

§ 279. β' Οὐσιαστικά παράγωγα ἐξ οὐσιαστικῶν.

Τὰ ἐξ οὐσιαστικῶν παράγωγα οὐσιαστικά εἶναι

1) ὑποκοριστικά. Οὕτω λέγονται τὰ ἐξ οὐσιαστικῶν παράγωγα οὐσιαστικά, τὰ ὅποια παριστάνουν τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαινόμενον ὡς μικρόν, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρόν εἴτε χάριν θωπείας ἢ καταφρονήσεως.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν ὑποκοριστικῶν εἶναι

α') -ιον'

νησος—νησ-ιον, ῥάβδος—ῥαβδ-ιον, ἔριφος—ἐρίφ-ιον, ῥάξ—ῥυ-άκ-ιον, φρέαρ—φρεάτ-ιον, θυγάτηρ—θυγάτρ-ιον, σὰρξ—σαρκ-ιον, δεσποινίς (δεσποινίδ-ος)—δεσποινίδ-ιον

β') -ίς, (γεν. -ίδος)'

δέσποινα—δεσποιν-ίς, θύρα—θυρ-ίς, γλῶσσα—γλωσσ-ίς, ψῆφος—ψηφ-ίς, νῆσος—νησ-ίς, ἀτμός—ἀτμ-ίς, πῖναξ—πινακ-ίς, μέρος—μερ-ίς

γ') -ίδιον. (Ἴδὲ § 273, 2).

τόμος—τομ-ίδιον, πῖναξ—πινακ-ίδιον, χοῖρος—χοιρ-ίδιον, κράτος—κρατ-ίδιον, ξίφος—ξίφ-ίδιον, γραῦς (γραι-ός)—γρα-ίδιον, λέξις—λεξειδιον ἢ λεξίδιον, φράσις—φρασείδιον ἢ φρασιδιον

δ') -άριον'

κῆπος—κηπ-άριον, ἄνθρωπος—ἀνθρωπ-άριον, βιβλίον—βιβλι-άριον, φύλλον—φυλλ-άριον, ᾠδὴ—ᾠ-άριον, ἵππος—ἵππ-άριον, ὄν (ὄντ-ος)—όντ-άριον, ἔθνος—ἔθν-άριον.

ε') -ύδριον'

λόγος—λογ-ύδριον, ναός—να-ύδριον, νέφος—νεφ-ύδριον.

ε') -ύλλιον·

δένδρον—δενδρο-ύλλιον, άνθος—άνθ-ύλλιον, δάσος—δασ-ύλλιον, άλ-σος—άλσ-ύλλιον.

ζ') -ίσκος·

οίκος—οίκ-ίσκος, δρόμος—δρομ-ίσκος, άνθρωπος—άνθρωπ-ίσκος, ναός—να-ίσκος, πύργος—πυργ-ίσκος, δικηγόρος—δικηγορ-ίσκος.

η') -άσιον, -άφιον -ύφιον, -χνη·

κόρη—κορ-άσιον, ξυρόν—ξυρ-άφιον, χώρος—χωρ-άφιον, ζῶν—ζω-ύφιον, πόλις—πολί-χνη.

Σημ. Πολλά ύποκοριστικά άπέβαλον σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ύποκοριστικὴν τῶν σημασιῶν καὶ κατήντησαν ἰσοδύναμα πρὸς τὰ πρωτότυπα, ἐκ τῶν ὁποίων παρήχθησαν· πβ. βίβλος—βιβλίον, βλέφαρον—βλεφαρίς, κέραμος—κεραμῖς, κηρὸς—κηρίον, παῖς—παιδ-ίον, κλπ.

2) **τοπικά**, ἤτοι παράγωγα οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διαμένει ἢ ἐν γένει δρῶ τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον.

Συνήθεις κατάληξεις τούτων εἶναι

α') -ιον·

φύλαξ (φύλακ-ος)—φυλάκ-ιον, ἐστιάτωρ (ἐστιάτιρ-ος) ἐστι-ατόρ-ιον, πραιτώρ—πραιτώρ-ιον, κουρεὺς (κουρέ-ως, κουρέ-ιον) —κουρεῖον, γραφεὺς—(γραφέ-ιον) γραφεῖον, βαφεὺς—(βαφέ-ιον) βαφεῖον.

β') -εῖον (κατάληξις προελθοῦσα ἐκ παραδειγμάτων, ὁποῖα τὰ ἀνωτέρω βαφεῖον, γραφεῖον, κττ.)

βιβλιοπώλης—βιβλιοπωλ-εῖον, πατριάρχης—πατριαρχ-εῖον, ταμίας—(ταμ-εῖον) ταμ-εῖον, λιμενάρχης—λιμεναρχ-εῖον, πρωτοδίκης—πρωτοδικ-εῖον, ἰατρός—ιατρ-εῖον, χειρουργός—χειρουργ-εῖον, δήμαρχος—δημαρχ-εῖον, ὑπουργός—ὑπουργ-εῖον, ἐπιπλοποιός—ἐπιπλοποι-εῖον, ταχυδρόμος—ταχυδρομ-εῖον, καφεκόπτης—καφεκοπτ-εῖον, πράκτωρ—πρακτορ-εῖον.

Σημ. Πολλά τῶν τοιούτων παραγῶγων σημαίνουν ὄχι μόνον τὸν τόπον, ἀλλὰ καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ἀποτελοῦντα ὅλον τι ἢ ἀνήκοντα εἰς ἀρχὴν τινὰ τῆς ἐκκλησίας, τοῦ κράτους κ.τ.τ. π. χ. τὸ πατριαρχεῖον, τὸ

ὑπουργεῖον, τὸ πρωτοδικεῖον, τὸ ἐφετεῖον, τὸ ἐκλογοδικεῖον, κλπ. (=ὁ πατριάρχης καὶ ἡ περι αὐτὸν σύνοδος—τὸ σύνολον τῶν ὑπουργῶν ἢ ὁ ὑπουργὸς καὶ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ ὑπουργείου του—τὸ δικαστήριον τὸ ἀποτελούμενον ἐκ τῶν πρωτοδικῶν ἢ τῶν ἐφετῶν ἢ τῶν ἐκλογοδικῶν, κλπ), τὸ προεδρεῖον (=ὁ πρόεδρος καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ προέδρου), κλπ.

Κατὰ ταῦτα ἐπλάσθη καὶ ἡ λ. *σωματ-εῖον* (ἐκ τῆς λ. *σῶμα*)=σύνολον τι ἐπαγγελματιῶν ἀσκούντων ἐν ὀρισμένον ἐπάγγελμα.

3) *περικεκτικὰ*, ἦτοι παράγωγα οὐσιαστικὰ σημαίνοντα *τόπον*, ὃ ὁποῖος *περιέχει πολλὰ* ἔξ ἐκείνων, τὰ ὅποια δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ *πλήθος δμοίων τινῶν* ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ εὐρισκομένων.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν τοιούτων παραγῶγων εἶναι

α') *-ών* (γεν. *-ῶνος*):

ἐλαία—*ἐλαι-ών*, *πέυκη*—*πενκ-ών*, *ἄχρσον*—*ἄχρο-ών*, *ὄρνις* (ὄρνιθος)—*ὄρνιθ-ών*.

Οὕτω καὶ *ξένος*—*ξενῶν* (=οἶκημα διὰ τοὺς ξένους), *στρατὸς*—*στρατ-ών*.

β') *-ιά*:

νεοσσός—*νεοσσ-ιά*, *μύρμηξ*—*μυρμηκ-ιά*, *σφήξ*—*σφηκ-ιά*.

Οὕτω καὶ *στρατὸς*—*στρατ-ιά*.

γ') *-ωνιά* (ἔξ ἐνώσεως τῶν στοιχείων τῶν δύο προηγουμένων καταλήξεων *-ων* καὶ *-ιά*):

ῥόσον—(*ῥοδ-ών* καὶ) *ῥοδ-ωνιά*, *θημα*—*θημ-ωνιά*.

4) *ἔθνικὰ ἢ τοπωνυμικά*, ἦτοι παράγωγα οὐσιαστικὰ σημαίνοντα τὸν ἀνήκοντα εἰς τι ἔθνος ἢ καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

Συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι

α') *-ιος*:

Αἴγυπτος—*Αἰγύπτ-ιος*, *Ἄνδρος*—*Ἄνδρ-ιος*, *Κόρινθος*—*Κορίνθ-ιος*, *Λευκάς*—*Λευκάδ-ιος*, *Χίος*—(*Χί-ιος*) *Χίος*, *Λάρισα*—(*Λαρισιά-ιος*) *Λαρισιαῖος*, *Σμύρνη*—(*Σμυρνά-ιος*) *Σμυρναῖος*, *Εὐρώπη*—*Εὐρωπαϊος*, *Κέως*—(*Κέ-ιος*) *Κεῖος*, *Ἄργος*—(*Ἄργε-ιος*,) *Ἀργεῖ-ος*, *Κῶς*—(*Κῳ-ιος*)—*Κῳ-ος*.

β') —εύς (γεν. —έως)

Λαμία—Λαμι-εύς, Θεσσαλονίκη—Θεσσαλονικ-εύς, Πάριαι—Πατρ-εύς, Χαλκίς—Χαλκιδ-εύς.

Κατὰ ταῦτα καὶ Ἀλεξάνδρεια—Ἀλεξανδρ-εύς, Ἀντιόχεια—Ἀντιοχ-εύς, Λεβάδεια—Λεβαδ-εύς.

γ') —νός, —ανός, —ιανός, —ηνός, —ἴνος

Ἀσία—Ἀσια-νός, Ἀφρική—Ἀφρικα-νός, Ἀμερική—Ἀμερικα-νός, Σφακία—Σφακι-ανός, Ψαρὰ—Ψαρ-ιανός, Σύρος—Συρ-ιανός, Πέργαμος—Περγαμ-ηνός, Τρίκκαλα—Τρικκαλ-ηνός, Τάρας (Τάραντος)—Ταραντ-ἴνος, Ἀμοργός—Ἀμοργ-ἴνος, Βυζάντιον—Βυζαντ-ἴνος

δ') —της, —ᾶ'της, —ιᾶ'της, —ήτης, —ί'της, —ώτης, —ιώτης

Ἀσία—Ἀσιά-της, Τεγέα—Τεγεά-της, Κυδωνία—Κυδωνιά-της, Γύθειον—Γυθε-άτης, Σπάρτη—Σπαρι-ιάτης, Κρότων—Κροτων-ιάτης, Μάνη—Μαν-ιάτης, Αἴγινα—Αἴγιν-ήτης, Ἴος—Ἰ-ήτης, Ἀβδηρα—Ἀβδηρ-ίτης, Ἀναϊολή—Ἀναϊολ-ίτης, Τύρναβος—Τυρναβ-ίτης, Ἡπειρος—Ἡπειρ-ώτης, Σικελία—Σικελι-ώτης, Χανιά—Χανι-ώτης, Φανάριον—Φαναρι-ώτης, Βόλος—Βολι-ώτης, Πόρος—Πορ-ιώτης, Ροῦμελη—Ρουμελ-ιώτης.

Κατὰ παραδείγματα ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ σκηρῆ—σκηρ-ίτης, ἔρημος—ἐρημ-ίτης, στῦλος—σιυλ-ίτης, στάβλος—σταβλ-ίτης, ἐπαρχία—ἐπαρχι-ώτης, συνοικία—σνοικι-ώτης, νῆσος—νησ-ιώτης.

Σημ. Τὰ θηλυκὰ τῶν ἐθνικῶν ἢ τοπωνυμικῶν τῶν μὲν ληγόντων εἰς -ος λήγουν συνήθως εἰς -α ἢ -η, τῶν δὲ ἄλλων εἰς -ίς (γεν. -ίδος)

Κορινθίος—Κορινθία, Λευκάδιος—Λευκαδία, Κερκυραῖος—Κερκυραία, Ἐθροπαῖος—Ἐθροπαία, Ἀθηναῖος—Ἀθηναία (ἢ Ἀτθίς), Ἀσιανός—Ἀσιανή, Ταραντῖνος—Ταραντῖνη, Μεγαρεὺς—Μεγαρίς, Σπαρτιάτης—Σπαρτιάτις, Ἀντιοχεὺς—Ἀντιοχίς.

Οὕτω καὶ Ἕλλην—Ἑλλην-ίς, Ἄγγλος—Ἄγγλ-ίς, Ἀμερικανός—Ἀμερικανίς, Γάλλος—Γαλλίς, Γερμανός—Γερμανίς, Ἑλβετός—Ἑλβετίς, Ρουμῆνος—Ρουμανίς, Ρώσος—Ρωσσίς.

5) **πατρωνυμικά**, ἴτοι παράγωγα οὐσιαστικά σημαίνοντα τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ προγόνου τινος).

Συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι

α') **-ίδης**, (θηλ. **-ίς**, γεν. **-ίδος**)

Πριάμος—Πριαμ-ίδης (=υἱὸς ἢ ἀπόγονος τοῦ Πριάμου), *Πέλοψ—Πελοπ-ίδης*, *Ἡρακλῆς—(Ἡρακλε-ίδης=)* *Ἡρακλειδης* (=υἱὸς ἢ ἀπόγονος τοῦ Ἡρακλέους), *Ἄτρεϋς—(Ἄτρε-ίδης=)* *Ἄτρείδης*, *Δαναός—Δανα-ίς* (πῦθος *τῶν Δαναΐδων*=τῶν θυγατέρων τοῦ Δαναοῦ).

Σημ. Εἰς **-δης**, **-άδης**, **-ίδης** (παράγωγα ἀρχῆθεν πατρωνυμικά) ὀνόματα ὑπάρχουν πολλὰ νῦν ὡς **ἐπώνυμα**: *Ἀνδρεά-δης*, *Γεωργι-άδης*, *Φωτι-άδης*, *Τριανταφυλλ-ίδης*, *Ἰωανν-ίδης*, κλπ. (ἐκ τῶν ὀνομάτων *Ἀνδρέας*, *Γεώργιος*, κλπ).

Πλεῖστα δὲ ἐπώνυμα σχηματίζονται νῦν καὶ μὲ τὰς καταλήξεις **-πουλλος** (ἢ **-πουλος**) καὶ **-άκης** (ἢ **-άκις**): *Ἀλεξανδρό-πουλλος* ἢ *Ἀλεξανδρό-πουλος*, *Ἡλιό-πουλος*, *Τριανταφυλλό-πουλος*—*Δημ-άκης*, *Δαμπρό-ακης*, *Ἰερωνυμ-άκης*, *Χατζιδ-άκις*

β') **-πουλλον** (ἢ **-πουλον**).

ἄρχων—ἀρχοντό-πουλλον ἢ *ἀρχοντόπουλον*, *βασιλεὺς-βασιλό-πουλλον*, *πρίγκιψ—πριγκιπό-πουλλον*.

6) ὀνόματα οὐσιαστικά μὲ ποικίλας σημασίας καὶ διαφόρους καταλήξεις. Οὕτω

α') μὲ τὰς καταλήξεις **-εύς**, **-της**, **-ίτης**, **-ώτης** παράγονται ἔξ οὐσιαστικῶν ἄλλα οὐσιαστικά σημαίνοντα τὸν ἔχοντα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ ὅπωςδῆποτε ἀσχολούμενον ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό: *Ἴππος—ἱππ-εύς*, *κέραμος—κεραμ-εύς*, *ἀνθραξ—ἀνθρακ-εύς*, *πόλις—πολι-της*, *δῆμος—δημό-ιης*, *κόμη—κομή-ιης*, *τέχνη—τεχν-ίτης*, *τραπέζα—τραπεζ-ίτης*, *ὄπλον—ὄπλ-ίτης*, *ζεῦγος—ζευγ-ίτης*, *σιαφίς—σιαφιδ-ίτης*, *θίασος—θιασ-ώτης*, *δεσμός—δεσμ-ώτης*, *στρατιά—στρατι-ώτης*, *ταξίδιον—ταξι-δι-ώτης*.

β') μὲ τὴν κατάληξιν **-ιστής** παράγονται ἐκ κυρίων ἢ προσηγορικῶν ὀνομάτων οὐσιαστικά σημαίνοντα τὸν ὁπαδὸν ἢ θιασώ-

την μεγάλην τινὸς διδασκάλου ἢ ὠρισμένης τινὸς θεωρίας ἢ αἰρέσεως φιλοσοφικῆς ἢ θρησκευτικῆς, ἢ τὸν ἀσχολούμενον περὶ τὴν ἱστορίαν ἢ τὴν γλῶσσαν ἔθνους τινὸς ἢ μεγάλου τινὸς συγγραφέως, κ.τ.τ.

Βούδδας—Βουδδ-ιστής, Βράχμαν—Βραχμαν-ιστής, Μακράνης—Μακρακ-ιστής, Κόντιος—Κοντ-ιστής, Ψυχάκης—Ψυχακ-ιστής, Ἑβραῖος—Ἑβρα-ϊστής, Ἕλληνας—Ἕλληνα-ιστής, Λατῖνος—Λατιν-ιστής, Ῥωμαῖος—Ῥωμα-ϊστής, Ὀμηρος—Ὀμηρ-ιστής, Δάντης—Δαντ-ιστής.

Κατὰ ταῦτα καὶ θεὸς—θε-ϊστής, ἄθεος—ἄθε-ϊστής, ἔλλη—ἐλλ-ιστής, πνεῦμα—πνευμα-ιστής, ἄνθρωπος—ἄνθρωπ-ιστής, εἰρήνη—εἰρη-ιστής, αὐτόνομος—αὐτονομ-ιστής, ἐγὼ—ἐγω-ιστής, (θηλ. ἐγωίστρια).

γ') μετὰ τὴν κατάληξιν **-ίας** (γεν. **-ίου**) παράγονται ἕξ οὐδετέρων τριτοκλίτων εἰς **-μα** οὐσιαστικά σημαίνοντα τὸν ἔχοντα ἐν ἀφθονίᾳ τι, ἢ ἔνοχον ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

κτῆμα—κτημα-ίας (=ὁ ἔχων πολλὰ κτήματα), εἰσόδημα—εἰσοδημα-ίας, αἴσθημα—αἰσθημα-ίας, οἴημα (οἴησις)—οἴημα-ίας, ἐγκλημα—ἐγκλημα-ίας (=ὁ ἔνοχος ἐγκλήματος), ἔλλειμμα—ἐλλειμμα-ίας.

δ') μετὰ τὴν κατάληξιν **-άριος** παράγονται οὐσιαστικά σημαίνοντα τὸν ἐπιστατοῦντα εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

ἀποθήκη—ἀποθηκ-άριος, βιβλιοθήκη—βιβλιοθηκ-άριος.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἀρχή—ἀρχ-άριος (=ὁ πρωτόπειρος).

ε') μετὰ τὴν κατάληξιν **-ία** παράγονται ἀφρημένα οὐσιαστικά σημαίνοντα προᾶξιν ἢ κατάστασιν σχετικὴν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

συκοφάντης—συκοφαντ-ία, εὐεργέτης—εὐεργεσ-ία (ἐκ τοῦ εὐεργετ-ία), ὑπηρέτης—ὑπηρεσ-ία (ἐκ τοῦ ὑπηρετ-ία), ἰκέτης—ἰκεσ-ία, κηδεμὼν (κηδεμόνος)—κηδεμον-ία, ἡγεμὼν—ἡγεμον-ία, γείτων—γειτον-ία. (Πρβλ. § 278, 2, γ').

ς') μετὰ τὴν (συνηθεστάτην) κατάληξιν **-ισμός** παράγονται οὐσιαστικά ἐκ κυρίων ἢ προσηγορικῶν ὀνομάτων σημαίνοντα τὸ σύνολον τῶν ἀνηκόντων εἰς τι ἔθνος ἢ εἰς τινὰ θρησκευτικὴν ἢ φιλοσοφικὴν ἢ γλωσσικὴν ἢ ἄλλην θεωρίαν ἢ αἵρεσιν, αὐτὴν ταύ-

την τὴν θρησκευτικὴν ἢ φιλοσοφικὴν ἢ γλωσσικὴν ἢ ἄλλην θεωρίαν ἢ αἵρεσιν, ἢ τὴν ἀσχολίαν περὶ τὸ ἔργον ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

Ἕλλην—Ἕλλην-ισμός (=τὸ σύνολον τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἕλληνικὸς πολιτισμὸς, κλπ.), Χριστιανός—Χριστιαν-ισμός (=τὸ σύνολον τῶν Χριστιανῶν, ἢ Χριστιανικὴ θρησκεία, κλπ.), Ἰουδαῖος—Ἰουδα-ῖσμός, Μωαμεθανός—Μωαμεθαν-ισμός, Μουσουλμᾶνος—Μουσουλμαν-ισμός, Πάππας—Παππ-ισμός, Ἀρειανός—Ἀρειαν-ισμός, Βουδδᾶς—Βουδδ-ισμός, Βράχμαν—Βεραχμαν-ισμός, Μπολσεβίκος—μπολσεβικ-ισμός, Κόνιος—Κονι-ισμός, Ψυχάκης—Ψυχαο-ισμός, Βενιζέλος—Βενιζελ-ισμός, ἵππότης—ἵπποτ-ισμός, ἀσκητής—ἀσκητ-ισμός, κτισμοπολίτης—κτισμοπολιτ-ισμός, ῥιζοσπάστης—ῥιζοσπαστ-ισμός, μονάρχης—μοναρχ-ισμός, τέκτων—τεκτον-ισμός, ἀθλητής—ἀθλητ-ισμός, πρόσκοπος—προσκοπ-ισμός.

Σημ. Μερικὰ ἐκ τῶν τοιούτων παραγῶγων σημαίνουν πρᾶξιν ἢ ιδιότητα ἢ εἶδος ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· Βανδαλ-ισμός (=πρᾶξις Βανδάλου), ἡρω-ισμός (=πρᾶξις ἢ ἐνέργεια ἡρώος), μηχαν-ισμός, ὄργαν-ισμός (=εἶδος ἢ τρόπος λειτουργίας μηχανῆς ἢ τοῦ συνόλου ὀργάνων τινῶν), ἀνθρωπ-ισμός (=ἡ ιδιότης τοῦ ἀνθρώπου), ἰδιωτ-ισμός, κλπ.

ζ') μὲ τὴν κατάληξιν -της (γεν. -τητος) ἢ -οσύνη παράγονται ἐκ κυρίων ἢ προσηγορικῶν ὀνομάτων οὐσιαστικὰ σημαίνοντα ὄ,τι περίπου καὶ τὰ προηγούμενα παράγωγα τὰ λήγοντα εἰς -ισμός.

ἀνθρωπος—ἀνθρωπό-της (=τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων), ἀδελφός—ἀδελφό-της (=ἀδελφικὴ σχέση, ἢ σωματεῖον τι ἢ σύλλογος ὁμοτέχων, κλπ.), Πάππας—Παππ-οσύνη, Χριστιανός—Χριστιαν-οσύνη (=τὸ σύνολον τῶν Χριστιανῶν, κλπ.).

Σημ. Θεότης=ἡ θεία ιδιότης ἢ ὁ θεός.

η') μὲ τὴν κατάληξιν -ῖτις, (γεν. —ῖτιδος) παράγονται ἐξ ὀνομάτων δηλούντων συνήθως ὄργανόν τι τοῦ σώματος οὐσιαστικὰ σημαίνοντα εἶδος νόσου·

ἐντερον—ἐντερ-ῖτις, νεφρός—νεφρ-ῖτις, πλενρά—πλενρ-ῖτις, φρενὴν (φρεν-ός)—φρεν-ῖτις, κέρας (κέρατ-ος)—κερατ-ῖτις, διφθέρα—διφθερ-ῖτις.

θ') μὲ τὴν κατάληξιν -ισσα παράγονται ἐκ προσηγορικῶν

ὀνομάτων, δηλούντων συνήθως ἀξίωμα τι, οὐσιαστικά θηλυκὰ τῶν πρωτοτύπων·

βασιλεὺς—βασίλ-ισσα, πριγκιψ—πριγκίπ-ισσα, δούξ—(δουκ-ὸς)—δούκ-ισσα, ἄρχων (ἄρχοντ-ος)—ἄρχόντ-ισσα, διδάσκαλος—διδασκάλ-ισσα, μάγος—μάγ-ισσα.

ι') μετὰ τὴν κατάληξιν—ειᾶ παράγονται ἐκ κυρίων ὀνομάτων οὐσιαστικά ὀνόματα πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἰδρῦθησαν ὑπ' ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δηλοῦν τὰ πρωτότυπα·

Ἀλέξανδρος—Ἀλεξάνδρ-εια, Ἀντίοχος—Ἀντιόχ-εια, Σέλευκος—Σελεύκ-εια.

ια') μετὰ τὴν κατάληξιν -ᾶτον παράγονται οὐσιαστικά σημαίνοντα ἀρχὴν ἢ ἐπικράτειαν·

δεσπότης—δεσποτ-ᾶτον, δούξ—δουκ-ᾶτον, πριγκιψ—πριγκιπ-ᾶτον, σουλτᾶνος—σουλταν-ᾶτον. Κατὰ ταῦτα καὶ ἀδελφ-ᾶτον (ἐκ τῆς λ. ἀδελφός).

Σημ. Ἡ κατάληξις -ᾶτον προῆλθεν ἐκ τῆς Λατινικῆς *atum*, ξενικαὶ δὲ εἶναι καὶ αἱ συνήθεις λέξεις προτεκτοράτον, προλετριάτον, κομιτάτον, κλπ.

Ἐκ τοῦ ὀνόματος ὁ κόμης (τοῦ κόμιτ-ος) παράγεται ὄνομα δηλωτικὸν ἀρχῆς καὶ ἐπικρατείας ἢ κομτεία.

§ 280. γ' Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων.

Τὰ ἐξ ἐπιθέτων παράγωγα οὐσιαστικά τὰ πλεῖστα εἶναι ἀφηρημένα καὶ σημαίνουν τὴν σχετικὴν πρὸς τὸ ἐπίθετον ἰδιότητα.

Συνήθεις παραγωγικαὶ καταλήξεις αὐτῶν εἶναι

1) -ιᾶ. Μετὰ τὴν κατάληξιν ταύτην παράγονται οὐσιαστικά πρὸ πάντων ἐκ δευτεροκλίτων ἐπιθέτων, σπανίως δὲ ἐξ ἄλλων·

ἔρημος—ἔρημ-ία, μωρός—μωρ-ία, φίλάνθρωπος—φιλανθρωπ-ία, εὐδαίμων—εὐδαιμον-ία, θαλασσοκράτωρ—θαλασσοκρατορ-ία, εὐτυχής—εὐτυχ-ία, ἀηδής—ἀηδ-ία, εὐώδης—εὐωδ-ία, κτηνώδης—κτηνωδ-ία, διειτής—διει-ία, ἑκατονιαετής—ἑκατονταει-ία.

2) -ιᾶ, (-ειᾶ, -οιᾶ). Μετὰ τὴν κατάληξιν ταύτην παράγονται οὐσιαστικά πρὸ πάντων ἐκ τριτοκλίτων σιγμολήκτων ἐπιθέτων εἰς -ης, -εσ' (§ 140).

1. Ὁ χαρακτήρ σ τῶν ἐπιθέτων τούτων ἀπεβλήθη μεταξὺ τῶν δύο φωνηέντων καὶ κατόπιν τὸ ε τοῦ θέματος συνηρέθη μετὰ τὸ ι τῆς καταλήξεως—ιᾶ εἰς ει' (ἀλήθεσ-ια, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθεια).

εὐγενής—εὐγένεια, εὐλαβής—εὐλάβεια, ἀξιοπρεπής—ἀξιοπρέπεια, συνήθης—συνήθεια, ἀσφαλής—ἀσφάλεια, εἰλικρινής—εἰλικρίνεια.

(Κατὰ ταῦτα κατόπιν καὶ βοηθός—βοήθ-εια, ἐνεργός—ἐνέργ-εια, περισσός—περίσ-σ-εια, ὑπερήφανος—ὑπερηφάν-εια).
εὐνοος (—ους)—εὐνοια, εὐροος—εὐροια, ἀγχίνους—ἀγχίνοια.

Σημ. Ἐκ τοῦ ἐπιθέτου ὕγιής ἐσχηματίσθη κατὰ πρῶτον κανονικῶς τὸ (ἀρχαῖον) οὐσιαστικὸν ὕγεια, ἐκ τούτου δὲ κατόπιν τὸ νεο-ελληνικὸν ὕγεια (πβ. ταμείον—ταμείον).

3) -ος (γεν. -ους) Μὲ τὴν κατάληξιν ταύτην παράγονται οὐσιαστικά ἐξ ἐπιθέτων εἰς -ύς, -(εῖα, -ύ)

βαθός—βάθ-ος, βαρὺς—βάρ-ος, εὐρύς—εὐρύ-ος, παχὺς—πάχ-ος, πλατύς—πλάτος, ταχύς—τάχ-ος.

4) -σύνη, (-οσύνη, -ωσύνη)

δίκαιος (θ. δικαιο-)—δικαιο-σύνη, ἔμπιστος—ἐμπιστο-σύνη, εὐγνώμων—εὐγνωμο-οσύνη, ἐλεήμων—ἐλεημο-οσύνη, μετριοφρων—μετριοφρο-οσύνη, ἱερός—ἱερω-σύνη, ἅγιος—ἀγιο-σύνη, καλός—καλω-σύνη.

Σημ. Τὸ ο τοῦ θέματος τὸ πρὸ τῆς καταλήξεως -σύνη μένει ἀμετάβλητον, ὅταν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρὰ (δικαιο-σύνη, ἐμπιστοσύνη): ἄλλως ἐκτείνεται εἰς ω (ἱερωσύνη, ἀγίωσύνη) πρβλ. § 148.

Τοῦ ἐπιθέτου καλός μετὰ τὴν ἀρχαίαν σημασίαν τοῦ ὠραῖος οὐσιαστικὸν εἶναι ἢ καλλονή ἢ τὸ κάλλος.

5) -της (γεν. -τητος). Συνηθεστάτη παραγωγικὴ κατάληξις μετὰ τὴν ὁποίαν παράγονται οὐσιαστικά πρῶτον μὲν καὶ κυρίως ἐκ δευτεροκλίτων ἐπιθέτων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων εἰς -ύς, -εῖα, -ύ

ἀγαθός—ἀγαθό-της¹, θερμός—θερμό-της, νέος—νεό-της, ἀρχαῖος—ἀρχαίο-της, ἴσος—ἰσό-της, δραστήριος—δραστηριό-της, ἀπλοῖκός—ἀπλοϊκό-της, σταθερός—σταθερό-της², ἀστεῖος—ἀστεϊό-της, κλπ. ἀμβλύς—ἀμβλύ-της, βαρὺς—βαρῦ-της, εὐθύς—εὐθύ-της, εὐρύς—εὐρύ-της, ὀξύς—ὀξύ-της, ταχύς—ταχύ-της.

1. Τοῦ ἐπιθέτου ἀγαθός μετὰ τὴν ἀρχαίαν σημασίαν (τοῦ ἱκανός, τέλειος, ἠθικός) οὐσιαστικὸν εἶναι ἢ ἀρετή.

2. Κατὰ τοῦτο ἐσχηματίσθη καὶ ἐκ τοῦ τριτοκλίτου ἐπιθέτου ἐκκρεμής μετὰ τὴν κατάληξιν—ότης οὐσιαστικὸν ἢ ἐκκρεμ-ότης.

Σημ. Ἀφηρημένα οὐσιαστικά ἐπιθέτων παράγονται σπανίως προσέτι
1) ἐξ αὐτοῦ τοῦ θηλυκοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὅπως εἶναι, ἢ μὲ ἀναβιβασμὸν
τοῦ τόνου αὐτοῦ, ἂν τοῦτο τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης·

αἴτιος (αἰτία)—ἡ αἰτία, ἄξιος (ἄξια)—ἡ ἄξια, ἀνδρείος (ἀνδρεία)—ἡ
ἀνδρεία, ἐχθρός (ἐχθρά)—ἡ ἐχθρα, ζεστός (ζεστή)—ἡ ζέστη, θερμός (θερμή)
—ἡ θερμη.

2) μὲ τὴν κατάληξιν **-ισμός**·

θετικός—θετικ-ισμός, διεθνής—διεθν-ισμός (πβ. § 279, 6, ε').

3) Παράγωγα ἐπίθετα.

§ 281. Ἐπίθετα παράγονται ἐκ ῥημάτων, ἐξ ὀνομάτων οὐ-
σιαστικῶν καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων.

§ 282. α' **Ἐπίθετα παράγωγα ἐκ ῥημάτων.**

Τὰ ἐκ ῥημάτων παράγωγα ἐπίθετα σχηματίζονται μὲ τὰς κα-
ταλήξεις

1) **-ας, -ος, -νός, (-ανός), -ρός, (-ερός)**. Ταῦτα σημαίνουν
ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακαειμένου ἢ τοῦ ἐνεργητι-
κοῦ ἢ μέσου ἐνεστώτος (ἢ τοῦ ἀορίστου) τοῦ ῥήματος·

μειγνύω—μιγ-άς (=ὁ μεμιγμένος), φεύγω (φ. φυγ-)—φυγ-άς
(=ὁ φεύγων, ὁ φυγών), λείπω—λοιπ-ός (=ὁ ὑπολειπόμενος ἢ
ὑπολειφθείς), τέρω—τερπ-νός (=ὁ τέρωπων), στίβω—στιλπ-νός,
στέγω—στεγ-ανός, λάμπω—λαμπ-ρός, μαίνω—μα-ρός, θάλλω
—θαλ-ερός, θλίβω—θλιβ-ερός.

2) **-μων, -τήριος, -ικός**. Ταῦτα σημαίνουν τὸν ἱκανὸν ἢ
ἄξιον ἢ ἐπιτήδειον ἢ τὸν ἔχοντα κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον
δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

νοέω,—ῶ—νοή-μων, ἐλεέω,—ῶ—ἐλεή-μων, οἰκτιρῶ—οἰκτιρ-
μων, ἐπιλανθάνομαι—ἐπιλήσ-μων, ἀπολύω—ἀπολυ-τήριος, κινέω,
—ῶ—κινη-τήριος, σώζω—σω-τήριος, συλλυπέομαι,—οῦμαι—συλ-
λυπη-τήριος, ἀποχαιρετίζω—ἀποχαιρετισ-τήριος, εὐχομαι—
εὐκ-τήριος καὶ εὐχε-τήριος.

ἄρχω—ἀρχ-ικός (=ὁ ἱκανὸς νὰ ἄρχῃ), καρτερέω—ῶ—καρτερ-
ικός, πειθαρχῶ—πειθαρχ-ικός.

3) **-τος (-τη, -τον)**. Ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ

παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος, ἢ τὸν δυνάμενον ἢ ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα, ἢ σημαίνουν ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου τοῦ ῥήματος:

λύω—λυ-τός (=λελυμένος), γράφω—γραπ-τός (=γεγραμμένος), κλειώ—κλεισ-τός, πλέκω—πλεκ-τός, βαίνω (θ. βα.)-βα-τός, ἄ-βα-τος (=ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ βαθῆ), νοέω, -ῶ—νοη-τός (=ὁ δυνάμενος νὰ νοηθῆ), λύω—ἄ-λυ-τος (=ὁ μὴ δυνάμενος νὰ λυθῆ), αἰσθάνομαι (θ. αἰσθε-)-αἰσθη-τός, ὁράω, -ῶ (=βλέπω)-ὄρα-τός, ἄ-όρα-τος, κατορθόω, -ῶ—κατορθω-τός.

ἀγαπάω, -ῶ—ἀγαπη-τός (=ἄξιος νὰ ἀγαπᾶται), ἐπαινέω, -ῶ—ἐπαινε-τός (=ἄξιος νὰ ἐπαινῆται), θαυμάζω—θαυμασ-τός (=ἄξιοθαύματος).

ὑπάρχω—ὑπαρκ-τός, ἀν-ύπαρκ-τος (=ὁ ὑπάρχων ἢ ὁ μὴ ὑπάρχων), ἀρκέω, -ῶ—ἀρκε-τός (=ὁ ἀρκῶν), δύναμαι—δυνα-τός (=ὁ δυνάμενος), αἰσθάνομαι (θ. αἰσθε-)-εὐ-αἰσθη-τός (=ὁ εὐκόλως αἰσθανόμενος), κινέω, -ῶ—εὐ-κίνη-τος (=ὁ εὐκόλως κινούμενος).

γελάω, -ῶ—ἄ-γέλασ-τος (=ὁ μὴ γελάσας), πράττω—ἄ-πρακ-τος (=ὁ μὴ πράξας), προγενματίζω—ἄ-προγενματίσ-τος (=ὁ μὴ προγενματίσας).

4) -τέος, (-τέα, -τέον). Ταῦτα σημαίνουν ὅτι τις ὀφείλει νὰ πάθῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ῥῆμα:

ἀφαιρέω, -ῶ—ἀφαιρε-τέος (=ἐκεῖνος πού πρέπει νὰ ἀφαιρεθῆ), ἐξαιρέω—ἐξαιρε-τέος, εἰσπράττω—εἰσπρακ-τέος, ἐπανεξετάζω—ἐπανεξετασ-τέος, προπληρώνω—προπληρω-τέος, προφυλακίζω—προφυλακισ-τέος, φορολογέω—ῶ—φορολογη-τέος.

Σημ. 1. Τῶν ἐπιθέτων τούτων λαμβάνεται ἐνίοτε τὸ οὐδέτερον καθ' ἑαυτὸ καὶ σημαίνει ὅ,τι ἡ φράσις πρέπει νὰ μὴ τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ οἰκείου ῥήματος ἀπευθυντέον (=πρέπει νὰ ἀπευθυνθῆ τις), ἐξεταστέον (=πρέπει νὰ ἐξετάσῃ τις ἢ πρέπει νὰ ἐξετασθῆ), σημειωτέον (=πρέπει νὰ σημειωθῆ), κλπ. (ὑποθετέον=ἄς ὑποθέσωμεν).

Σημ. 2. Ἐκ τοῦ ῥ. εὐχομαι (ἀπεύχομαι) παράγεται ἐπίθετον εὐκ-τ-αῖος, ἀπ-ευκτ-αῖος (κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπίθετον ἀρ-αῖος, ἐκ τῆς λ. ἢ ἀρά).

5) -τικός. Ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον ἢ ἄξιον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ῥῆμα, ἢ ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ τοῦ παθητικοῦ:

ἀμύνομαι—ἀμυν-τικός (≡ὸ κατάλληλος, ἵνα ἀμύνεται τις),
 ἀναπνέω—ἀναπνευσ-τικός (≡ὸ κατάλληλος, ἵνα ἀναπνέῃ τις),
 δροσιζῶ—δροσισ-τικός, διδάσκω—διδασ-τικός, πεθῶ—πεισ-τικός,
 διαφωτίζω—διαφωτισ-τικός, προβιβάζω—προβιβασ-τικός, καθάι-
 ρω (θ. καθαρ-)—καθαρ-τικός, καλλύνω—καλλον-τικός, ἤχῶ,—ὦ
 —ἤχη-τικός, ἐφορεύω—ἐφορευ-τικός (≡ὸ ἐφορεύων), ἐπιβάλλο-
 μαι (θ. βλη-)—ἐπιβλη-τικός (≡ὸ ἐπιβαλλόμενος), ἀνέχομαι—ἀνεκ-
 τικός (≡ὸ ἀνεχόμενος), κολακεύω—κολακευ-τικός (≡ὸ κολακεύ-
 ων), ἐπιδέχομαι—ἐπιδεκ-τικός (≡ὸ ἐπιδεχόμενος), ἀπαλλάσσω—
 ἀπαλλακ-τικός (≡ὸ ἀπαλλάσσω), προσβάλλω (θ. βλη-)—προσ-
 βλη-τικός (≡ὸ προσβάλλον), τρομάζω—τρομακ-τικός (≡ὸ τρο-
 μάζων), σώζω—σωσ-τικός (≡ὸ σώζων), ἐκνευρίζω—ἐκνευρισ-τι-
 κός, ἐκκωφαίνω—ἐκκωφαν-τικός, διαπεράω,—ὦ—διαπερασ-τικός,
 ἐπαναλαμβάνω—ἐπαναληπ-τικός (≡ὸ ἐπαναλαμβανόμενος), περι-
 ποιῶμαι—περιποιη-τικός, συμπαθέω,—ὦ—συμπαθη-τικός.

6) -ωλός, -αλέος (σπάνια)

ἀμαρτάνω—ἀμαρτι-ωλός, φεύγω—φενγ-αλέος.

§ 283. β'. Ἐπίθετα παράγωγα ἐξ ὀνομάτων

Ἐξ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτων σχημα-
 τίζονται ἐπίθετα μὲ τὰς καταλήξεις

1) -κός, -ακός, -ικός, -ιακός. Ταῦτα σημαίνουν τὸν ἀνή-
 κοντα ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον
 (-κός): οἰκία—οἰκια-κός, καρδία—καρδια-κός, οἰκογένεια—
 οἰκογενεια-κός, ὁμοσπονδία—ὁμοσπονδια-κός, Βαβυλωνία—Βαβυ-
 λωνια-κός, δύναμις—δυναμι-κός, πανήγυρις—πανηγυρι-κός, φύσις—
 φυσι-κός, Λίβυς—Λιβυ-κός, θῆλυς—θηλυ-κός.

Ὁὕτω καὶ ἄρμονία—ἄρμονι-κός, νεανίας—νιανι-κός, ἀντωνυ-
 μι-α—ἀντωνυμι-κός, δάνειον—δανει-κός, Δαρεῖ-ος—Δαρει-κός,
 Ἀκαδήμει-α—Ἀκαδημει-κός¹, Δεκέλει-α—Δεκελει-κός. (Ἴδὲ §
 272 καὶ 273, 1).

(-ακός): ἤλι-ος—ἠλι-ακός, πανεπιστήμι-ον—πανεπιστημι-α-
 κός, φροντιστή-ριον—φροντιστηρι-ακός, τελωνεῖ-ον—τελωνει-ακός,
 Αἰγύπτιος—Αἰγυπτι-ακός.

1. Τὸ ἐπίθετον Ἀκαδημαϊκός προέρχεται ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ Aca-
 démique.

(-ικός)· *νύμφη—νυμφ-ικός, σκηνή—σκηνη-ικός, Τραπεζα—*
τραπεζ-ικός, τραπεζίτης—τραπεζιτ-ικός, δικαστής—δικαστ-ικός,
μῦθος—μυθ-ικός, πυρετός—πυρει-ικός, λαός—λα-ικός, ἔντερον—
έντερ-ικός, ἀτμόπλοιοι—ἀτμοπλο-ικός, ἥρω-ς—ἥρω-ικός, γείτων
γειτον-ικός, σῶμα—σωματ-ικός, βασιλεὺς—βασιλ-ικός, μῦ-ς—
μυ-ικός, κράτος—κρατ-ικός, ἦθος—ἦθ-ικός, ἔθνος—ἔθν-ικός, ἐπι-
τελής—ἐπιτελ-ικός, δμάς (δμάδ-ος)—δμαδ-ικός, ἀνήρ (ἀνδρ-ός)—
ἀνδρ-ικός, Εὐρωπαῖος—Εὐρωπα-ικός, Ἀθηναῖος—Ἀθηνα-ικός,
Μουσουλμᾶνος—Μουσουλμαν-ικός.

ἄρχων (ἄρχοντ-ος)—ἄρχοντ-ικός, γέρον—γεροντ-ικός, μέλλον—
μελλοντ-ικός.

ἀπόθεμα—ἀποθεματ-ικός, κόμμα—κομματ-ικός, ἐπάγγελμα—
ἐπαγγελματ-ικός.

ταχυδρόμος—ταχυδρομ-ικός, τηλεγράφος—τηλεγραφ-ικός,
ἀπλό-ος, -οὺς—ἀπλο-ικός, ἄρσην (ἄρσεν-ος) ἄρσεν-ικός, ἔρημος—
ἐρημ-ικός, ξένος—ξεν-ικός, ἑσώτερος—ἑσωτερ-ικός, χονδρός—
χονδρ-ικός, φαινόμενος—φαινομεν-ικός.

(-ιακός)· *σελήνη—σελην-ιακός, σῆνορον—σνονορ-ιακός.*

Σημ. Τῶν εἰς -ικός ἄ) πολλά εἰς τὸ θηλυκὸν λαμβάνονται ὡς οὐσια-
 στικά κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ **τέχνη** ἢ **ἐπιστήμη**. π. γ. ἡ μου-
 σική, ἡ ἑαπτική, ἡ ἱατρική, ἡ δικηγορική, κ.τ.τ. β') πολλά εἰς τὸ οὐδέτερον
 κατὰ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σημαίνουσι ἀμοιβήν τὰ θεριστικά, τὰ ζυγι-
 στικά, τὰ ξυριστικά, τὰ ἑαπτικά, κ.τ.τ. Περὶ βλ. § 278, 4, δ', Σημ.

2) **-ατικός, -άτικός, -ιάτικός, -ετικός, -ευτικός**

ἀρχιερεὺς—ἀρχιερ-ατικός, Κυριακή—Κυριακ-άτικός, Χριστού-
γεννα—Χριστουγενν-ιάτικός, ἰ διάφορος—διαφορ-ετικός, θρησκεία
—θρησκ-ευτικός, κοινοβούλιον—κοινοβουλ-ευτικός.

3) **-ιος, -αιος, -ειος** (θηλ. -ειος), **-εῖος** (θηλ. -εῖα), **-οῖος**

Καὶ ταῦτα σημαίνουν συνήθως τὸν ἀνήκοντα ἢ ἔχοντα σχέ-
 σιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

(-ιος)· *θάλασσα—θαλάσσ-ιος, οὐρανός—οὐραν-ιος, κόσμος—*
κόσμ-ιος, σεβασμός—σεβάσμ-ις, δεσμός—δέσμ-ιος, Βαβυλῶν—
Βαβυλῶν-ιος, Βερολίνας—Βερολίν-ιος, Μαραθῶν—Μαραθῶν-ιος.

ἀγορά—(ἀγορά-ιος) **ἀγοραῖος**, **ἀκμή** (ἀκμά-ιος)—**ἀκμαῖος**,

1. Οἱ Κυριακάτικοι Τάμεις τοῦ Λονδίνου—Τὰ Χριστουγεννιάτικα φύλλα.

μοῖρα (μοιρά-ιος)—μοιραῖος, ὥρα (ᾠρά-ιος)—ὠραῖος, λίμνη (λιμνά-ιος)—λιμναῖος, βία—βίαιος, δίκη—δίκαιος, Σίνας—Σιναῖος, Βιέννη—Βιενναῖος, Τεργέστη—Τεργεσταῖος.

θεός—(θέ-ιος) θεῖος, οἶκος—(οἰκέ-ιος) οἰκεῖος, ἄστν (ἄστε-ως—ἄστέ-ιος) ἀστεῖος, Ἄρης (Ἄρεως—Ἄρε-ιος) Ἄρειος, Ἀχιλλεύς (*Αχιλλε-ιος) Ἀχιλλεῖος, γέλως (θ. γελο(σ)—γελό-ιος) γελοῖος, ἄλλος (—ἄλλό-ιος) ἄλλοῖος.

(-αῖος)· τροχός—τροχ-αῖος, πῆχυν-ς—πηχυν-αῖος, μέσος—μесаῖος, χέρος—χερσ-αῖος, τέταρτος—τεταρτ-αῖος. (Ποβλ. § 175, 4, Σημ.).

(-εἰος, θηλ. -εἰος)· ἀλλή—αὔλ-εἰος, ἵππος—ἵππ-εἰος, ὄνος—ὄν-εἰος, αἶξ (αἰγός)—αἶγ-εἰος, ἄρμα (ἄρματ-ος)—ἄρματ-εἰος, βοῦς (βο-ός)—βό-εἰος, Πυθαγόρας—Πυθαγόρ-εἰος, Ὀμηρος—Ὀμήρ-εἰος, Ἰουστινιανός—Ἰουστινιαν-εἰος, Λέων (Λέοντος)—Λεόντειος, Ἰώβ—Ἰώβ-εἰος, Σιβιτανίδης—Σιβιτανίδ-εἰος, Μπενάκης—Μπενάκ-εἰος.

(-εῖος, θηλ. -εῖα)· ἀνὴρ (ἀνδρ-ός)—ἀνδρ-εῖος, γυνή (γυναικ-ός)—γυναικ-εῖος, μέγας (μεγάλ-ου)—μεγαλ-εῖος.

(-οῖος)· πᾶς (παντ-ός)—παντ-οῖος.

Σημ. 1. Τῶν εἰς -ιος μερικά κατήνησαν οὐσιαστικά, ὡς (δῆμος)—δῆμ-ιος, (δάκτυλος)—δ δακτύλ-ιος.

Ὅσα δὲ ἀρχῆθεν ἔληγον εἰς -τιος μὲ φωνῆν ἀπλοῦν ἢ μὲ ν ἢ ρ πρὸ τοῦ τ, ἔτρεψαν τοῦτο εἰς σ·

δημότης—(δημότη-ιος) δημότης, ἐνιαυτός—(ἐνιαυτ-ιος) ἐνιαύσιος, θαῦμα—(θαυμάτ-ιος) θαυμαῖος, ἐκόν (ἐκόντ-ος)—(ἐκόντ-ιος, ἐκόνσιος) ἐκούσιος, ἐθέλων (ἐθέλοντ-ος)—(ἐθέλοντ-ιος, ἐθελόνοιος) ἐθειλούσιος, καθάρτης—(καθάρτ-ιος) καθάρσιος.

Σημ. 2. Ἐκ τῶν εἰς -εἰος τῶν παραγομένων ἐκ κυρίων ὀνομάτων πολλά εἰς τὸ οὐδέτερον σημαίνουν ἴδρυμα ἰδρυθὲν διὰ δαπάνης ἢ πρὸς τιμὴν ἐκείνου, τὸν ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

Ἀβέρωφ—τὸ Ἀβερῶφειον, Αἰγινήτης—τὸ Αἰγινήτειον, Ἀρεταῖος—τὸ Ἀρεταῖειον, Ἀροάκης—τὸ Ἀροάκειον, Βαρβάκης—τὸ Βαρβάκειον, Μαροσίης—τὸ Μαροσίειον.

4) -ιαῖος, -ήσιος. Ταῦτα συνήθως σημαίνουν μέτρον χρόνου ἢ ἄλλου τινός, ἢ ὁμοιότητα·

ὦρα—ὠρ-ιαῖος, στιγμὴ—στιγμ-ιαῖος, ἑβδομάς—ἑβδομαδ-ιαῖος, μῆρ—μην-ιαῖος, ἀστραπή—ἀστραπ-ιαῖος, σπιθαμὴ—σπιθαμ-ιαῖος, γέγας—γιγαντ-ιαῖος, κολοσσός—κολοσσ-ιαῖος, βαθμός—βαθμ-ιαῖος,

ἔδαφος—ἔδαφ-ιαῖος, γαλήνη—γαλην-ιαῖος, εἷς (ἕνός)—έν-ιαῖος
Ἄδὰμ—Ἄδαμ-ιαῖος ἡμέρα—ἡμερ-ήσιος, ἔτος—έτ-ήσιος.

5) -εος (-οῦς), -ινος. Ταῦτα σημαίνουν συνήθως, ἐκ ποίας ὕλης εἶναι τι ἢ εἶδος χρώματος·

ἄργυρος—(ἄργύρ-εος) ἄργυροῦς, σίδηρος—(σιδήρ-εος) σιδηροῦς, χαλκός—(χάλκ-εος) χαλκοῦς, χρυσός—(χρούσεος) χρυσοῦς.

χάριτος—χάρτ-ινος, ἄκανθα—ἀκάνθ-ινος, δάφνη—δάφν-ινος, κηρός—κήρ-ινος, λίθος—λίθ-ινος, μάρμαρον—μαρμάρ-ινος, πηλός—πήλ-ινος, δρύς—δρύ-ἴνος, κίτρον—κίτρ-ινος, κόκκος—κόκκ-ινος, πράσον—πράσ-ινος, ῥόδον—ῥόδ-ινος.

6) -εις, (-εσσα, -εν), -όεις, -ώδης. Ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα, ἢ τὸν ἀρμόζοντα εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

φωνή—φωνή-εις, (φωνή-εσσα, φωνῆ-εν).

ἄφρός—ἄφρό-εις (=πλήρης ἀφροῦ), χάρις—χαρί-εις (=πλήρης χάριτος), ἀστὴρ (ἀστέρ-ος)—ἀστερ-όεις.

δένδρον—δενδρ-ώδης (=πλήρης δένδρων), νεφέλη—νεφελ-ώδης, φρίκη—φρικώδης, θύελλα—θυελλ-ώδης, λύσσα—λυσσ-ώδης, περιπέτεια—περιπειει-ώδης, μεγαλεῖον—μεγαλει-ώδης, πηλός—πηλ-ώδης, χιών—χιων-ώδης, ἴς (ἰν-ός)—ἰν-ώδης, ἀφρός—ἀφρ-ώδης, ἔλος—έλ-ώδης, πύον—πυ-ώδης, αἰνιγμα—αἰνιγματ-ώδης (=ὁμοιάζων πολὺ μὲ αἰνιγμα), θηρίον—θηρι-ώδης, γυνή—γυναικ-ώδης, ὄνειρον—όνειρ-ώδης, γριψός—γριψ-ώδης, παροιμία—παροιμι-ώδης, ἄγαλμα—ἀγαλματ-ώδης, γραῦς (γρα-ός)—γρα-ώδης (=ὁ ἀρμόζων εἰς γραῦν), παιδάριον—παιδαρι-ώδης (=ὁ ἀρμόζων εἰς παιδάριον), βλάξ—βλακ-ώδης¹.

7) -ωπός. Ταῦτα σημαίνουν τὸν παρουσιάζοντα ὄψιν, ὁποῖαν δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

ἄρην (ἄρρενος)—ἄρρεν-ωπός, ἄγριος—ἀγρι-ωπός, κίτρον—κίτρ-ωπός, κόκκινος—κοκκιν-ωπός, πράσινος—πρασιν-ωπός.

1. Τὰ ἐπίθετα εὐ-ώδης καὶ δυσ-ώδης εἶναι σύνθετα ἐκ τοῦ εὖ, δυσ- καὶ τοῦ θέματος ὀδ- (ὠδ-) τοῦ ῥ. δζω (ἀρχῆθεν ὀδ-ιω=μυρίζω). Ἐκ τοιούτων δὲ ἐπιθέτων προῆλθεν ἡ κατάληξις -ώδης· π.χ. πιτυ-ώδης=τόπος ὃ ὁποῖος μυρίζει ἀπὸ πίτυς, καὶ ἔπειτα=τόπος γεμίτος ἀπὸ πίτυς.

Σημ. Οὗτω ἐκ τοῦ ἐπιθέτου **στενὸς**: παράγεται τὸ ἐπίθετον **στενωπός**, τοῦ ὁποῖου τὸ θηλυκὸν λαμβάνεται ὡς οὐσιαστικόν· ἢ **στενωπός** (= ἡ στενὴ δίοδος)

8) **-μος, -ιμος, -σιμος**. Ταῦτα σημαίνουν συνήθως τὸν κατάλληλον ἢ ἄξιον ἢ ὑποκείμενον εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον·

καῦσι-ς—καῦσι-μος (=κατάλληλος πρὸς καῦσιν).

χρησις—χρήσι-μος, βόσκησις—βοσκήσι-μος, πόσις—πόσι-μος, ἐκμετάλλενσις—ἐκμεταλλεύσι-μος, παρουσίασις—παρουσιάσι-μος, οἰκοδόμησις—οἰκοδομήσι-μος, συζήτησις—συζητήσι-μος.

κόλασις—κολάσι-μος (=ἄξιος καλάσεως, ἤτοι τιμωρίας, ἢ ὑποκείμενος εἰς τιμωρίαν), **δίωξις—διώξι-μος, ἀμφισβήτησις—ἀμφισβητήσι-μος.**

ἔδρα—ἔδρ-ιμος, μάχη—μάχ-ιμος, ἐδώδῃ—ἐδώδ-ιμος (=φαγώσιμος), **ἀοιδῇ—ἀοιδ-ιμος, σκοπός—σκόπ-ιμος, πένθος—πένθ-ιμος, θάνατος—(θανάτ-ιμος) θανάσιμος** (πρβλ. § 283, 3, Σημ. 1).

Σημ. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω σχηματίζονται κατόπιν ἐπίθετα εἰς **-ιμος, (-σιμος)** καὶ ἐκ ῥημάτων, τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχουν παράγωγα οὐσιαστικά εἰς **-σις** (ὅπως π. χ. τοῦ **καίω—καῦ-σις**, τοῦ **κόλαζω—κόλασις**, κλπ.), ὡς

ὠφελῶ—ὠφέλ-ιμος, μένω—μόν-ιμος, ἐκλέγω (ἐκλέγ-σιμος) ἐκλέξιμος, ἐργάζομαι—ἐργάσιμος, καλλιεργῶ—καλλιεργήσιμος, προοβιβάζω—προοβιβάσιμος, (νησι-εὔω—νηστ-ῆσ-ιμος).

9) **-λός, -ηλός, -ωλός, -λέος, -αλέος**. Ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν. (Πρβλ. § 283, 6).

παχύν-ς—παχυν-λός, δέος (θ. δεε(σ)-) — (δεε-λος) **δει-λός, ἀπάτη—ἀπαιτη-λός, σιγή—σιγη-λός, φειδώ—φειδω-λός, σφριγός—σφριγη-λός, ἕψος—ἕψη-λός, δίψα—διψα-λέος, πείνα—πεινα-λέος, λύσσα—λυσσα-λέος, ψώρα—ψωρα-λέος, ἕπνος—ἕπν-αλέος.**

10) **-νός, -εινός** Καὶ ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν.

δέος (θ. δεε(σ)-) — (δεε·νός) **δει-νός, σκότος—σκοτει-νός, ὕγιής—ὑγει-νός, πόθος—ποθ-εινός** (=πλήρης πόθου).

11) **-νός, -ινός, -ερινός, -ανός**. Ταῦτα σημαίνουν συνήθως χρόνον·

μεσημβρί-α—μεσημβρι-νός, ἐσπέρα—ἐσπερ-ινός, ἀπόγευμα—ἀπογευματ-ινός, ἔαρ—ἔαρ-ινός, θέρος—θερ-ινός, φθινόπωρον—

φθινοπωρ-ινός, νύξ (νυκτός)—νυκτ-ερινός, χειμ-ών—χειμ-ερινός, Σεπτέμβριος—σεπτεμβρι-ανός, Ὀκτώβριος—ὀκτωβρι-ανός, Νοέμβριος—νοεμβρι-ανός, Δεκέμβριος—δεκεμβρι-ανός.

12) -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός

ἀνία—ἀνια-ρός, ἰσχός—ἰσχυ-ρός, αἰσχος—αἰσχ-ρός, ἔχθος—ἐχθ-ρός, ζωή—ζωη-ρός, λύπη—λυπη-ρός, μελέτη—μελετη-ρός, δαπάνη—δαπανη-ρός, ὀδύνη—ὀδυνη-ρός. γέρας—γερα-ρός, λίπος—λιπ-αρός, ῥύπος—ῥυπ-αρός, σθένος—σθεν-αρός, νέος—νε-αρός, σκιά—σκι-ερός, δρόσος—δροσ-ερός, τρόμος—τρομ-ερός, φθόνος—φθον-ερός, φλόξ (φλογ-ός)—φλογ-ερός, κράτος—κρατ-ερός, βάμβαξ—βαμβακ-ερός, βρόμα—βρομ-ερός, ἦχος—ἦχ-ηρός, ἄνθος—ἀνθ-ηρός, νόσος—νοσ-ηρός, πόνος—πον-ηρός, μόχθος—μοχθ-ηρός, ὄκνος—ὄκν-ηρός.

13) —ωτός. Ταῦτα σημαίνουν τὸν ἔχοντα ἢ ἀποτελούμενον ἐξ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον

μέταξα—μεταξ-ωτός, θόλος—θολ-ωτός, σπόνδυλος—σπονδυλ-ωτός, ἄρθρον—ἄρθρ-ωτός, ὄδους (ὀδόντ-ος) ὀδοντ-ωτός, κλιμαξ—κλιμακ-ωτός, λεπίς—λεπιδ-ωτός, ψηφίς—ψηφιδ-ωτός, ἄλυσιδ-ιον—άλυσιδ-ωτός.

§ 284. γ' Ἐπίθετα παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων.

Ἐξ ἐπιρρημάτων (ἢ ἐπιρρηματικῶν φράσεων) παράγονται ἐπίθετα μὲ τὰς καταλήξεις

1) —νός, -ινός, -ανός, -μός, -ιμος. Ταῦτα δηλοῦν χρόνον· πρῶτ—πρωι-νός, πέρυσι—περυσι-νός, χθές—χθες-ινός, σήμερον—σημερ-ινός, ἀπόψε—αποψ-ινός, ἐφέτος—ἐφετ-ινός, καθ' ἡμέραν—καθημερ-ινός, πρὸς ὥραν—προσωρ-ινός, αὔριον—(αὔρι-νός και) αὔρι-ανός.

πρῶτ—πρῶτ-ιμος, ὄψέ—ὄψ-ιμος.

2) —ιος. Ταῦτα δηλοῦν τόπον·

ἐμπροσθεν—ἐμπροσθ-ιος, ὀπισθεν—ὀπίσθ-ιος.

Σημ. Ἐνταῦθα δύνανται νὰ καταταχθοῦν καὶ τὰ ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ προθέσεων παραγόμενα παραθετικά ἐπίθετα μὲ τὰς καταλήξεις -τερος καὶ -τατος, ὡς ἄνω—ἀνώ-τερος, ἀνώ-τατος, κάτω—κατώ-τερος, κατώ-τατος, ἐγγύς—ἐγγύ-τερος, ἐγγύ-τατος, ὑπὲρ—ὑπέρ-τερος, ὑπέρ-τατος.

3) —*αῖος, -ίδιος, -ικός, -τικός*·

χύδην—χυδ-αῖος, ῥάγδην—ῥαγδ-αῖος, μάτην—μάτ-αιος.
αἴφνης—αἴφν-ίδιος, καθ' ὅλου—καθολ-ικός, ἔξω—ἔξω-τικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα.

§ 285. Ἐπιρρήματα παράγονται ἐκ παντός κλιτοῦ μέρους λόγου ἢ ἐξ ἄλλων ἐπιρρημάτων.

Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα εἶναι

1) *τοπικά*. Τοιαῦτα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις

α') —*οι, -θι, -ησι, -οῦ* πρὸς δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως·
οἶκος—οἶκ-οι, ἄλλος—ἄλλο-θι, Ἀθῆναι—Ἀθήν-ησι, αὐτός—αὐτ-οῦ, ἄλλος—ἄλλ-οῦ.

β') —*θεν, -όθεν, -ωθεν* πρὸς δήλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως·

οὐρανός—οὐρανό-θεν, δεξιός—δεξιό-θεν, ἄλλος—ἄλλο-θεν, ἐγγός—ἐγγό-θεν, ἄνω—ἄνω-θεν, ἔξω—ἔξω-θεν, ἐκεῖ—ἐκεῖ-θεν, πανταχοῦ—πανταχ-όθεν, ἀμφοτέροι—ἀμφοτέρω-θεν, ἐκάτερος—ἐκατέρω-θεν.

γ') —*σε* πρὸς δήλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως·
ἐκεῖ—ἐκεῖ-σε, αὐτοῦ—αὐτό-σε, ἄλλος—ἄλλο-σε.

2) *χρονικά*. Τοιαῦτα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν *-τε, -οτε*·
ἄλλος—ἄλλο-τε, ἕκαστος—ἐκάστο-τε, πᾶς—πάντ-οτε.

3) *τροπικά*. Τοιαῦτα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις

α') —*ως, -ῶς* ἰδίᾳ ἐξ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν·

εὐχάριστος—εὐχαρίστ-ως, δίκαιος—δικαί-ως, ἀδικος—ἀδί-ως, εὐχάριστος—εὐχαρίστ-ως, γενναῖος—γενναί-ως, βαρὺς—βαρέ-ως, συνήθης—συνήθ-ως, πλήρης—πλήρ-ως, ὦν—ὄντ-ως, δέων—δεόντ-ως, προσήκων—προσηκόντ-ως, προηγούμενος—προηγου-μέν-ως, ὁμολογούμενος—ὁμολογονμέν-ως, ἐσκεμμένος—ἐσκεμμέν-ως, καλός—καλ-ῶς, σιωπηρός—σιωπηρ-ῶς, ἀκριβής—ἀκριβ-ῶς, λεπτομερής—λεπτομε-ρῶς, εἰλικρινής—εἰλικριν-ῶς, θυρυβώδης—θορυβωδ-ῶς, οὔτος—οὔτ-ως, ἄλλος—ἄλλ-ως.

Σημ. Τὰ τοιαῦτα εἰς *-ως* ἢ *-ῶς* τροπικὰ ἐπιρρήματα δύνανται νὰ εὐρίσκωνται ἐκ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ ἐπιθέτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀφοῦ τὸ τελικὸν *ν* αὐτῆς ἀντικατασταθῆ διὰ *ς*· *ταχὺς* (ταχέων)—*ταχέως*, *κακὸς* (κακῶν)—*κακῶς*, *εὐλαβὴς* (εὐλαβῶν)—*εὐλαβῶς*, *δεῶν* (δεόντων)—*δεόντως*, *βλακῶδης* (βλακωδῶν)—*βλακωδῶς*.

β') —*α*, —*ά*, ἰδίᾳ ἐκ δευτεροκλίτων ἐπιθέτως εἰς *-ος* ἢ *-ός*·

εὐχάριστος—*εὐχάριστι-α*, *ἔξοχος*—*ἔξοχ-α*, *ὠραῖος*—*ὠραῖ-α*, *γρήγορος*—*γρήγορ-α*, *καλὸς*—*καλ-ά*, *κακὸς*—*κακ-ά*, *ἀρκετός*—*ἀρκετ-ά*, *εὐθηνρὸς*—*εὐθηνρ-ά*, *ἀκριβὸς*—*ἀκριβ-ά*, *ἀργὸς*—*ἀργ-ά*, *κρυφὸς*—*κρυφά*, *σιμὸς*—*σιμ-ά*.

Σημ. Τὰ τοιαῦτα ἐπιρρήματα προέρχονται κυρίως ἐκ τῆς αἰτιατικῆς πληθυντικῆς τοῦ οὐδετέρου τοῦ ἐπιθέτου.

γ') —*δόν*, —*ηδόν*, —*αδόν*.

ἀγέλη—*ἀγελη-δόν*, *βροχή*—*βροχη-δόν*, *ἀστραπή*—*ἀστραπη-δόν*, *ἀναφαίνω*—(θ. φαν-)*ἀναφαν-δόν*, *βαθμὸς*—*βαθμ-ηδόν*, *κρουνὸς*—*κρουνηδόν*, *ποταμὸς*—*ποταμ-ηδόν*, *ὀμόθυμος*—*ὀμοθυμ-αδόν*.

δ') —*δην*, —*άδην*, —*ίνδην*, —*ίνδα*·

αἴρω—*ἄρ-δην*, *βαίνω*—*βά-δην*, *φύρω*—*φύρ-δην*, *μιγνύω*—*μίγ-δην*, *χύνω*—*χύ-δην*, *τρέχω*—*τροχ-άδην*, *σπεύρω*—*σπορ-άδην*, *ἀριστος*—*ἀριστ-ίνδην*, (διελκυστός)—*διελκυστ-ίνδα*.

ε') —*ί*, —*εί*, *τί*, —*ιστί*·

ἄμισθος—*ἀμισθ-ί*, *πάμψηφος*—*παμψηφ-εί*, *ἀμάχητος*—*ἀμαχητ-εί*, *νέος*—*νεωσ-τί*, *ἄπνευστιος*, —*ἀπνευστ-ί*, *Ἑλληνίζω*—*ἑλληνισ-τί*, *ὀνομάζω*—*ὀνομασ-τί*, *Ἀγγλος*—*ἀγγλ-ιστί*, *Γάλλος*—*γαλλ-ιστί*.

Σημ. Κανονικῶς ὑπάρχει ἡ κατάληξις *-τί*, ὅταν προηγῆται αὐτῆς σ' *ἀπνευσ-τί*, *ὀνομασ-ί*, κλπ·

ς') —*ς*· *ἀναμιγνύω*—(ἀναμίγ-ς) *ἀναμίξ*, *ἐναλλάσσω*—(ἐναλλάγ-ς) *ἐναλλάξ*.

4) **ποσοτικά.** Τοιαῦτα παράγονται μὲ τὰς κατάληξεις *-κίς*, —*άκίς*.

ἐπιὰ—*ἐπιά-κίς*, *πέντε*—*πεντ-άκίς*, *ἕξ*—*ἕξ-άκίς*, *χίλιοι*—*χιλι-άκίς*, *πολὺς*—*πολλ-άκίς*, *πλεῖστος*—*πλειστ-άκίς*, *ὄσος*—*ὄσ-άκίς*, *πόσος*—*ποσ-άκίς* (Ποβλ. § 177).

Β' Σύνθεσις

§ 286. *Εισαγωγή.* 1) Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνούμεναι σχηματίζουν μίαν ἄλλην σύνθετον λέξιν, ἢ ἔχουσα τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ λέγεται *πρῶτον συνθετικόν* (μέρος) αὐτῆς, ἢ δὲ ἄλλη ἢ ἔχουσα τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ λέγεται *δευτέρον συνθετικόν* (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει *ἀμπελόφυλλον* ἡ λέξις *ἀμπελος* εἶναι τὸ πρῶτον συνθετικόν, ἢ δὲ λέξις *φύλλον* τὸ δευτέρον συνθετικόν. Ὅμοιως ἐν τῇ λέξει *ἐπέρχομαι* ἡ λέξις *ἐπι* εἶναι τὸ πρῶτον, ἢ δὲ λέξις *ἐρχομαι* τὸ δευτέρον συνθετικόν αὐτῆς.

2) Ἐκάτερον τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἀκλιτὸν· *φιλόμουσος* (φιλῶ-μουῖσα), *φυγόπονος* (φυύγω, πόνος)—*κατωφερῆς* (κάτω, φέρομαι), *εὐμορφος* (εὖ, μορφή)—*ὑπεράνω* (ὑπέρ, ἄνω). (Ἴδὲ § 37, 2).

§ 287. *Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις.* 1) Πρωτοκλιτοῦ ἢ δευτεροκλιτοῦ ὀνόματος ὁ χαρακτήρ (*α* ἢ *ο*) τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρῶτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ δευτέρον συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται· (*κιθάρα*, θ. *κιθαρα-*, *φῶδη*) *κιθαρ-ωδός*, (*ὀφθαλμός*, θ. *ὀφθαλμο-*, *ιατρός*), *ὀφθαλμο-ίατρος*, (*μύρον*, θ. *μυρο-*, *ἄλοιφή*) *μυρ-αλοιφή*, (*ξύλον*, θ. *ξύλο-*, *ἄνθραξ*) *ξύλ-άνθραξ*. (Ἴδὲ § 39, 2, γ').

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὅταν τοῦτο εἶναι βραχὺ φωνῆεν (*ἄ, ε, ο*), κανονικῶς ἐκτείνεται· (τὸ *ἄ* εἰς *η* ἢ *ᾶ*, τὸ *ε* εἰς *η*, τὸ *ο* εἰς *ω*)· (*στρατός*, *χορός*, *λόχος*, *ξένος*, *ἄγω*, θ. *ἄγ-*) *στρατ-ηγός*, *χορ-ηγός*, *λοχ-ᾶγός*, *ξεν-ᾶγός*, (*ἄμαξα*, *πούς*, *ποδ-ός*, *ἐλαίνα*, θ. *ἐλα-*) *ἄμαξ-ηλάτης*, *ποδ-ηλάτης*, (*ὑπό*, *ἀκούω*) *ὑπ-ήκοος*, (*ὄρυχεῖον*) *ἄλατ-ωρυχεῖον*, (*ἄ*, *ὀμαλός*) *ἀν-ώμαλος*, (*δύο*, θ. *δι-*, *ὄροφῆ*) *δι-ώροφος*, (*πᾶς*, *πᾶν*, *ὄλεθρος*) *παν-ὄλεθρα*.

Σημ. 1. Εἰς τινὰς συνθέτους λέξεις διατηρήθη ὁ χαρακτήρ *α* ἢ *ο* τοῦ *α'* συνθετικοῦ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συντηρήθη μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ *β'* συνθετικοῦ· (*θεός* θ. *θεο-*) *θεο-ειδής*, (*θύρα*, θ. *θυρα-*, *θυρα-ορός*) *θυρωρός*, (*κακός*, θ. *κακο-*, *κακό-εργος*) *κακοῦργος*, (*κλήρος*, θ. *κληρο-*, *κληρό-σχος*) *κληροῦχος*.¹

2. Ὅμοιως εἰς τινὰς συνθέτους λέξεις, οἷαι αἱ λέξεις *αἰχμ-ᾶ'λωτος*, *ἡμί-σχος*,¹ *καύ-ἄσχος* δὲν ἐξετάθη τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ *β'* συνθετικοῦ.

1 Τὸ *β'* συνθετικὸν τῶν τοιούτων συνθέτων ἀρχῆθεν ἤρχιζεν ἀπὸ σύμφωνον (*φ* ἢ *σ*)· *θεο-Φειδής*, *θυρα-Φορός*, *κακό-Φεργος*, *κληρό-σοχος*, *ἡμί-σοχος*, κλπ.

Α' Πρώτον συνθετικόν

1. Κλιτὸν

§ 288. α. ' *Όνομα οὐσιαστικόν*. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς πρῶτον συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ὄνομα δευτεροκλίτον·

ἀγγελία (θ. ἀγγελια-)—ἀγγελια-φορος, ἀγορὰ (θ. ἀγορα-)—ἀγορα-νόμος, σκιά (θ. σκια-)—σκια-μαχῶ, νίκη (θ. νικη-)—νικη-φόρος, δάφνη (θ. δαφνη-)—δαφνη-φόρος, δῆμος (θ. δημο-)—δημο-κρατία, λίθος (θ. λιθο-)—λιθό-στρωτον, οἶκος (θ. οἰκο-)—οἰκό-τροφος, ναῦς (θ. ναυ-)—ναύ-κληρος, βοῦς (θ. βου-)—βου-στάσιον, ποιμὴν (θ. ποιμεν-)—ποιμεν-άρχης, τέλος (θ. τελεσ-)—τελεσ-φόρος, λέξις (θ. λεξι-)—λεξι-λόγιον.

Ἄλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλιτῶν καὶ τριτοκλιτῶν ὀνομάτων, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν, *μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτεροκλιτα*, ἤτοι λήγει εἰς ο·

χώρα (θ. χωρα-)—χωρο-φύλαξ, ὕλη (θ. ὕλη- ἢ ὕλα-)—ὕλο-τόμος, φωνή (θ. φωνη- ἢ φωνα-)—φωνο-γράφος, ἄμαξα θ. ἄμαξα-)—ἄμαξο-στάσιον, τύχη (θ. τυχη- ἢ τυχα-)—τυχο-διώκτης, λίμνη (θ. λιμνη-ἢ λιμνα-)—λιμνο-θάλασσα, παῖς (θ. παιδ-)—παιδ-ο-νόμος, λέβης (θ. λεβητ-)—λεβητ-ο-ποιός, γίγας (θ. γιγαντ-)—γιγαντ-ο-μαχία, φρεν (θ. φρεν-)—φρεν-ο-βλαβής, ἄκτις (θ. ἄκτιν-)—ἄκτιν-ο-βόλος, χιών (θ. χιον-)—χιον-ο-σκεπής, ἄνθος (θ. ἀνθεσ-)—ἀνθ-ο-πώλης, ξίφος (θ. ξιφεσ-)—ξιφ-ομάχος, κρέας (θ. κρεασ-, κρεατ-)—κρε-ο-πώλης, βασιλεὺς (θ. βασιλευ-, βασιλε-)—βασιλ-ό-φρων (Περβλ. § 39, 2, γ' § 269 καὶ § 273, 1).

2) σπανίως τὸ θέμα δευτεροκλιτῶν ὀνομάτων, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν, *μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτοκλιτα* καὶ λήγει εἰς -η·

θάνατος (θ. θανατο-)—θανατη-φόρος, βάλανος (θ. βαλανο-)—βαλανη-φάγος, λαμπάς (θ. λαμπαδ-)—λαμπαδη-φορέα.

Σημ. Τῶν εἰς -μα οὐδετέρων τριτοκλιτῶν ὀνομάτων, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν, τὸ θέμα πολλάκις ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ** ἄρμα (θ. ἄρματ-)—ἄρματ-ηλάτης, ἄρματ-οδρομία, αἷμα (θ. αἷματ-)—αἷματ-οσιγής, σῶμα (θ. σωματ-)—σωματ-ο-εἰδής—ἄλλὰ—αἱμο-ο-βαφής, αἱμο-ο-φόρος, σωμα-οσκῶ.

§ 289. Εἰδικῶς περὶ τινῶν συνήθων οὐσιαστικῶν λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς·

1) τὸ ὄνομα **γῆ** ὡς α' συνθετικὸν ἢ μένει οὕτω ἢ συνηθέστερον μεταβάλλεται εἰς **γεω-** ἢ **γαι(ο)**—(ἐκ τῆς συγγενοῦς λέξεως **γαῖα**)·
γῆ-λοφος, γῆ-πεδον, γῆ-γενής—γεω-γράφος, γεω-μέτρης, γεω-λόγος, γεω-πόνος, γεώ-μηλον—γαιο-κτῆμων, γαι-άνθραξ.

2) τὸ ὄνομα **πῦρ** ὡς α' συνθετικὸν ἢ μένει οὕτω ἢ συνηθέστερον μεταβάλλεται εἰς **πυρο-** ἢ **πυρι-**
πυρ-καϊά, πυρ-πολῶ—πυρο-βόλον, πυρο-μαχικά, πυρο-σβέστης, πυρο-τέχνημα, πυρο-ειδής—πυρί-πνους, πυρί-κανστος.

3) τὸ ὄνομα **ὔδωρ** ὡς α' συνθετικὸν γίνεται **ὔδατο**—ἢ συνηθέστερον **ὔδρο-**, (**ὔδρ-** πρὸ φωνήεντος)·

ὔδατο-γενής, ὔδατο-ειδής—ὔδρ-ό-μυλος, ὔδρ-ό-μετρον, ὔδρο-λήπτῆς, ὔδρο-φοβία, ὔδρο-πέπων—ὔδρ-άγγυρος, ὔδρ-αγωγέιον, ὔδρ-αυλικός.

§ 290. β' "**Όνομα ἐπίθετον**. Τῶν ἐπιθέτων λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἄρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς δευτέρον συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον.

(ἄκρα, πόλις)—**ἀκρό-πολις**, (μεγάλη, πόλις)—**Μεγαλό-πολις**, (θερμαί, πύλαι)—**Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, τιμῆ)—**ἄξιό-τιμος**, (χίλια, δραχμαί)—**χιλιό-δραχμον**.

Σημ. Καὶ ἐπιθέτων τριτοκλίτων, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν, τὸ θέμα πολλάκις μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα καὶ λήγει εἰς **ο**·

(ἀκριβής, θ. ἀκριβεσ-)**—ἀκριβ-ο-λόγος**, (ἀληθής, θ. ἀληθεσ-)**—ἀληθ-ο-φανής**, (ψευδής, θ. ψευδεσ-)**ψευδ-ο-μάρτυς**, **ψευδ-ο-λογία**.

§ 291. Εἰδικῶς περὶ τινῶν συνήθων ἐπιθέτων καὶ περὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς·

1) τὸ ἐπίθετον **ἡμισυς** ὡς α' συνθετικὸν γίνεται **ἡμι-**· **ἡμι-σέληνος**, **ἡμι-σφαίριον**, **ἡμι-φυλλον**, **ἡμι-γυμνος**, **ἡμι-θεος**, **ἡμι-θανής**, **ἡμι-τελής**, **ἡμι-επίσημος**.

2) τὸ ἐπίθετον **καλὸς** ὡς α' συνθετικὸν ἢ εἶναι **καλο-** (κανονικῶς, ἀλλὰ σπανίως) ἢ γίνεται **καλλι-**· **καλό-γηρος**, **καλο-καιρία**—**καλλι-γράφος**, **καλλι-επής**, **καλλι-εργῶ**, **καλλι-τέχνης**.

3) τὸ ἐπίθετον **μέγας** ὡς α' συνθετικὸν γίνεται **μεγα-** ἢ (συνήθως) **μεγαλο-** (ἢ **μεγαλ-** πρὸ φωνήεντος)·

μεγά-θυμος, μεγά-τιμος—μεγαλο-πρεπής, μεγαλό-ψυχος, μεγαλ-έμπορος.

4) τὸ ἐπίθετον πᾶς ὡς α' συνθετικὸν ἢ εἶναι παντ- (κανονικῶς, ἀλλὰ σπανίως) ἢ γίνεται παντο- ἢ παν-

παντ-άνασσα, παντ-επόπιτης—παντο-ειδής, παντο-πώλης, παντο-κράτωρ, παντο-δύναμος, παν-άγαθος, παν-δαμάτωρ, πάν-δεινος, πάν-δημος, παν-ίσχυρος, παν-νυχίς, πάν-οπλος, παν-σέληνος, πάν-σοφος, παν-τελής, πάν-τολμος, παν-ύψηλος.

5) τὸ ἐπίθετον πολλὺς ὡς α' συνθετικὸν εἶναι πολυ- πολυ-άνθρωπος, πολὺ-κροτος, πολυ-εκατομμυριοῦχος.

6) τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν,

α') τοῦ εἰς σπανίως λαμβάνεται τὸ θέμα εν-ο-, συνήθως δὲ ἀντ' αὐτοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα μονο- (ἢ μον- πρὸ φωνήεντος) ἐνο-ποιῶ, ἐνο-ποίησις—μονο-θεία, μονο-μάχος, μονο-μερής, μονό-ξυλον, μονο-πώλιον, μονό-τονος—μόν-ιππος, μον-ὄφθαλμος, μον-ύελος.

β') τῶν κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν δύο, τρεῖς καὶ τέσσαρες, λαμβανομένων ὡς πρώτων συνθετικῶν, θέμα εἶναι δι-, τρι-, τετρα-

δι-πρόσωπος, δι-φρῆς, δί-ωρος, δι-ώροφος—τρί-γωνον, τρι-ετής, τρι-ήμερος, τρι-μήνον, τρί-πους, τρι-φύλλιον, τρί-στηλος, τετρά-γωνος, τετρα-ετής, τετρά-πλευρος, τετρά-πους, τετρά-τομος, τετρά-τροχος.

Σημ. Τὰ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά, λαμβανόμενα ὡς πρώτα συνθετικά, κανονικῶς ἔχουν εἰς τὸ τέλος α (κατὰ τὸ ἐπτά, ἐννέα, δέκα, κλπ.), ἤτοι κατὰ τὰ σύνθετα ἐπια-ετής, ἐπία-λοφος, ἐπία-πυλος, ἐννεά-μηνον, δεκα-ετής, δεκά-λογος, δεκά-δραχμον, κλπ. σχηματίζονται καὶ σύνθετα ὅποια π. χ. πεπτά-δραχμον, πεπτα-ετής, ἑξά-εδρος, ἑξα-ετής, ἑξά-μετρος, ἑξά-μηνος, ὀκτιά-πους, εἰκοσά-δραχμον. Ὅμοιως ἑκατοντά-δραχμον, ἑκατονα-ετής, κλπ. (κατὰ τὸ τριακοντα-ετής, τεσσαρακοντα-ετής, κλπ.).

Εἰς σύνθετα ὅποια τὸ ἐκατόν-χειρ, ἑκατομ-μύριον, ἑκατόμ-πυλος λαμβάνεται μὲ τὴν ἀρχικὴν του μορφῆν τὸ ἀριθμητικὸν ἑκατόν.

§ 292. Εἷς τινας συνθέτους λέξεις ἐχούσας πρῶτον συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον), τὸ πρῶτον τοῦτο συνθετικὸν δὲν εἶναι ἀπλοῦν τὸ θέμα τοῦ οἰκείου ὀνόματος, ἀλλὰ πτῶσις τις αὐτοῦ· π.χ. (νέα, πόλις) Νεά-πολις (ἱερά, πόλις) Ἱερά-πολις,

(ἐνῶ ἄκρα, πόλις—ἀκρό-πολις), (Ἑλλης, πόντος) Ἑλλήσ-ποντος¹,
(νοῦν, ἔχω) νοῦν-εχής, (πᾶσι, γνωστός) πασί-γνωστός, (φῶς,
φέρω) φωσ-φόρος, (Διός, κόροϊ) Διός-κοροί, (Ἴδὲ § 272).

Ἡ τοιαύτη σύνθεσις καλεῖται **νόθη** καὶ τὰ τοιαῦτα σύνθετα
καλοῦνται **νόθα σύνθετα**.

§ 293. γ' **Ῥῆμα**. Ἐὰν εἶναι ῥῆμα τὸ πρῶτον συνθετικόν,
λαμβάνεται τὸ θέμα αὐτοῦ ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (συνή-
θως τοῦ ἔνεργ. ἀορίστου α' ἢ β')

1) **ᾄμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν²
(ἔχω, θ. ἐχ-)—ἐχ-έγγυον, (πέιθω, θ. πειθ-)—πειθ-αρχῶ,
(φθίνω, θ. φθιν-)—φθιν-όπωρον.

(ῥίπτω, ἔρ-ριπα, θ. ῥιψ-)ῥίψ-ασπις, (λείπω, ἔ-λειπα, θ.
λειψ-)λειψ-ανδρία, λειψ-υδρία.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς ε ἢ ι ἢ ο,
ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον

(ἔχω, θ. ἐχ-) ἐχ-έ-μυθος, ἐχ-έ-φρων, (χαίρω, θ. χαιρ-)—χαιρ-
-έ-κακος².

(ἄρχω, θ. ἀρχ-)—ἀρχ-ι-τέκτων, ἀρχ-ι-διάκονος³, (ἀλέξω=ἀπο-
κρούω, θ. ἀλεξ-) ἀλεξ-ι-κέρανον, (παύω, ἔπανσ-α, θ. παυσ-)—
παυσ-ί-λυπος, (κρύπτω, ἔ-κρυψ-α, θ. κρυψ-)—κρυψ-ί-νονος, (σπα-
ράσσω, ἐ-σπάραξα, θ. σπαραξ-)—σπαραξ-ι-κάρδιος

Σημ. Ὅμοιως τῶν εἰς -έω συνηρημένων ῥημάτων, λαμβανομένων
ὡς πρώτων συνθετικῶν, πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ
τοῦ χαρακτῆρος ε, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ ο ἀντὶ
τοῦ χαρακτῆρος ε'

(φιλέ-ω, -ῶ, θ. φιλε-)—φιλ-άνθρωπος, φιλ-έλλην—ἀλλά—φιλ-ό-τιμος,
φιλ-ό-πονος.

(μισέ-ω, -ῶ, θ. μισε-) μισ-άνθρωπος, μισ-έλλην—ἀλλά—μισ-ο-γύνης,
μισ-ό-ξερος

2. Ἄκλιτον

§ 294. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρῶτα συνθετικὰ δύνανται νὰ
λαμβάνονται

1. Ὅμοιως ἐσχηματίσθη ἡ λέξις **Πελοπόννησος** ἐκ τῶν λέξεων
Πέ-οπος—νῆσος.

2. Οὕτω καὶ **φερέ-οικος**, διότι ἀρχῆθεν ἦτο **φερέ-Φοικος**. Ἴδὲ ὑπο-
σημ' σελ. 201).

3. Κατὰ ταῦτα καὶ **ἀρχι-ἐπίσκοπος, ἀρχι-εργάτης, κλπ.**

1) **ἐπιρρήματα** τοπικά (ἄνω, κάτω, ἔσω, ἔξω, ἔνδον, ὀπίσθεν, κλπ.) χρονικά (ἄει, ἄρτι, ὄψέ, πάλαι, πάλιν, κλπ.), τροπικά (εὖ=καλῶς, ἄδην=ἀφθίνως, κλπ.) καὶ ἀριθμητικά εἰς **-ις, -κίς, -άκίς**

Ταῦτα κατὰ τὴν σύνθεσιν

α') μένουσιν ἀπαθῆ ἢ πάσχουσιν μόνον τὰς κεκανονισμένας φθογγικὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν

ἄνω-φερέης, κατω-φερέης, ἐσώ-κλειστος, ἐξώ-δικος, (ὑψι=ὑψηλὰ) ὑψι-πέτης.

ἄει-μνηστος, ἄρτι-σύστατος, παλαί-μαχος, παλιν-φθῶ, παλιν-δρομῶ, παλιν-ροστῶ, εὖ-λογος, εὖ-στροφος, δις-ἔγγονος, τρις-κατάρατος, τρις-ἄθλιος, πεντακίς-χίλιοι, παλιγγενεσία, παλίμβουλος, παλίμ-παις, παλίρ-ροια. (Ἴδὲ § 34, α').

β') ἀποβάλλουσιν φθόγγους τινὰς καὶ μετασχηματίζονται κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν ἀναλογικῶς εἰς **ο ἢ ε ἢ ι**

χαμαί (χαμαί-ζηλος, ἀλλὰ) χαμ-ερπής (πρὸ βλ. § 273, 1) ἔνδον—ἐνδό-μυχος, ἐνδο-χώρα.

ὄπισθεν—ὄπισθ-ό-δομος, ὄπισθ-ό-βουλος, ὄπισθ-ο-φύλαξ, ἄγχι (=πλησίον) ἄγχι-νους. ἀλλὰ ἔγχ-έμαχος, ὄψέ (=ἀργὰ) ὄψι-μαθής.

2) **αἱ κύριαι προθέσεις**. Αὐταὶ ὡς πρῶτα συνθετικά πάσχουσιν τὰς κεκανονισμένας φθογγικὰς παθήσεις. (Ἴδὲ § 28 καὶ § 268).

ἀνα-βαίνω, ἀν-έρχομαι—ἀντι-στρέφω, ἀντ-επίθεσις, ἀνθ-ελληνικός—ἐκ-παλαι, ἔξ-οδος—ἐν-σημον, ἔρ-ρινος (καὶ ἐν-ρινος), ἐγ-κοπή, ἔμ-πειρος, σύν-οικος, συρ-ρέω, σύσ-σιτος, συσ-σωρεύω, συ-σκενάζω, συ-στέλλω, συ-ζητῶ.

3) **ἀχώριστα μόρια**, ἧτοι ἐπιρρηματικάί τινες λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται καθ' ἑαυτάς, ἀλλὰ μόνον ἐν συνθέσει ὡς πρῶτα συνθετικά. Τοιαῦτα ἀχώριστα μόρια συνήθη εἶναι

α') τὸ στερητικὸν **ἀ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἄνευ** ἢ τοῦ **ὄχι** ἢ τοῦ **κακός**

ἄ-καρπος (=ἄνευ καρποῦ), ἄ-δολος, ἄ-γνωστος (=ὄχι γνωστός), ἄ-δύνατος, ἄ-νιπτος, ἄκων (ἐκ τοῦ ἀ-έκων=ὄχι ἐκὼν=μὴ θέλων), ἄ-ωρος (=οὐχὶ ὄριμος)—ἀ-τυχής (=ἄνευ τύχης καὶ ὁ ἔχων κακὴν τύχην), ἀ-γενής (=οὐχὶ εὐγενής, ἐκ κακοῦ γένους).

Σημ. Ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, τὸ στερητικὸν ἀ- κανονικῶς γίνεται **ἀν-** ἀν-άξιος, ἀν-εργος, ἀν-ήλιος, ἀν-ικανος, ἀν-όμοιος—(ἀλλὰ—ἀ εργος, ἀ-οπλος, ἀ-όρατος, ἀ-υπνος).

β' τὸ στερητικὸν **νη-**

(νη—ἀνεμος) **νηνεμία**, (νη-ὀδοῦς) **νωδός** (=ἀνευ ὀδόντων).

γ' τὸ **δυσ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακός** ἢ τοῦ **δύσκολος**, καὶ ἐνίοτε τοῦ **ἄχι**.

δυσ-τυχής (=κακότυχος), **δυσ-ειδής** (=ὁ ἔχων κακὸν εἶδος, ἦτοι κακὴν μορφήν), **δύσ-τροπος** (=ὁ ἔχων κακοὺς τρόπους), **δυσ-ώδης** (=ὁ ὄζων, ἦτοι μυρίζων κακῶς)—**δυσ-βάστακτος** (=ὁ δυσκόλως βασταζόμενος), **δυσ-εξήγητος**, **δυσ-θεώρητος**, **δύσ-λωτος**, **δυσ-αναπλήρωτος**, **δύσ-πιστος**, **δύσ-χρηστος**—**δυσ-άρεστος** (=ἄχι ἀρεστός), **δυσ-ανάλογος** (=ἄχι ἀνάλογος).

δ') τὰ ἐπιτατικά **ἀ-**, **ἐρι-** καὶ **ζα-**, τὰ ὁποῖα δηλαδὴ ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **πολύς**, **πάρα πολύς** (ἀ, τείνω) **ἀ-τενής** (=πολὺ τεταμένος), (ἀ, χαίνω) **ἀ-χανής** (=πολὺ χαίνων, ἦτοι πολὺ ἐκτεταμένος), (ἐρι, τιμῆ) **ἐρί-τιμος** (=πολύτιμος, λίαν ἀξιότιμος) **ζά-πλουτος** (=παρὰ πολὺ πλούσιος, βαθύπλουτος).

Β' Δεύτερον συνθετικόν.

1. Κλιτόν.

§ 295. α' Ὅνομα **οὐσιαστικόν**. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς δεύτερον συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

(ἔξω, **θύρα**) **ἐξώθυρα**, (δύο, **θύρα**) **δίθυρος**, (λίμνη, **θάλασσα**) **λιμνοθάλασσα**, (παρά, **θάλασσα**) **παραθαλάσσιος**.

1) Ὅταν τὸ σύνθετον ὄνομα τὸ ἔχον οὐσιαστικόν τι ὡς β' συνθετικὸν εἶναι καὶ αὐτὸ **οὐσιαστικόν**, τότε τὸ β' συνθετικὸν συνήθως μένει ἀμετάβλητον.

δέσμη—**ἀνθο-δέσμη**, **ἄμαξα**—**κλιν-άμαξα**, **σφαῖρα**—**ἀτμό-σφαῖρα**, **ἀντλία**—**ὕδρ-αντλία**, **στρωμνὴ**—**κλινο-στρωμνὴ**, **θεραπεία**—**ἀκτινο-θεραπεία**, **καλλιέργεια**—**σιτο-καλλιέργεια**, **ἐγγὴν**—**ἀλληλ-ἐγγύη**, **δικαστής**—**ἱατρο-δικαστής**, **ναύτης**—**ἀερο-ναύτης**, **πωλητής**—**μυρο-πωλητής**, **ἐργάτης**—**ναυτ-ἐργάτης**, **κτηματίας**—**γεωργο-κτηματίας**, **δρόμος**—**ἵππό-δρομος**, **σιδηρό-δρομος**, **ἱατρός**—**κτην-ἱατρός**, **ὀφθαλμ-ἱατρός**, **ὄνος**—**ἡμί-ονος**, **ἔμπορος**—**μεγαλ-έμπορος**, **δερματ-έμ-πορος**, **σκοπός**—**νηκτο-σκοπός**, **πλαγιο-σκοπός**, **γαμβρός**—**σύγ-**

γαμβρός, σπόρος—ἐλαιό-σπορος, πλοῖον—ἀτμό-πλοῖον, βενζινό-πλοῖον, ἔλαιον—σπορ-ἔλαιον, πυρην-ἔλαιον, φύλλον—ἀμπιλό-φυλλον, θέατρον—ἀμφι-θέατρον, μέτρον—ὕδρo-μειτρον, χιλι-όμετρον, ἐπεισόδιον—μικρο-επεισόδιον, κήρυξ—ἱερο-κήρυξ, φύλαξ—ἀστυ-φύλαξ, πόλις—ἀκρό-πολις, λουτρό-πολις, πανήγυρις—ἐμπορο-πανήγυρις, ἀπόδειξις—μερισματ-ἀπόδειξις, μάρτυς—ἔθνο-μάρτυς, Μακεδών—Ἑλληνο-μακεδών, Βουλγαρο-μακεδών, Ἑβραῖος—Γερμανο-εβραῖος, Χαλδαῖος—Συρο-χαλδαῖος, δρᾶμα—μελόδραμα, πνεῦμα—οἰνό-πνευμα, σκέπασμα—κλινο-σκέπασμα, ψήφισμα—δημο-ψήφισμα.

Παρά τὸν ἀνωτέρω κανόνα

α') τὰ εἰς **-σις** λήγοντα ὄνυματικά οὐσιαστικά ὡς δευτέρα συνθετικά κανονικῶς μεταβάλλονται εἰς **-σία** ὅταν τὸ α' συνθετικὸν δὲν εἶναι πρόθεσις, ἀλλ' ἄλλη τις λέξις· δόσις—(ἔκ-δοσις, ἀλλὰ) λογο-δοσία, μισθο-δοσία, ζήτησις—(συσζήτησις, ἀλλὰ) ἀ-ζήτησία, θέσις—(πρόθεσις, ἔκθεσις, κλπ. ἀλλὰ) σκηνο-θεσία, ὄρο-θεσία. κρῖσις—(διάκρισις, κλπ. ἀλλὰ) ἀ-κρῖσία, βιβλιο-κρῖσία, πρᾶξις—(σύμ-πραξις, ἀλλὰ) δικαιο-πραξία, κτήσις—(ἀπό-κτησις, πρόσ-κτησις, ἀλλὰ) χρησι-κτησία, στάσις—(ἀπόστασις, διάστασις, κλπ. ἀλλὰ) διχο-στασία, ἔλασις—(ἐπέλασις, διέλασις, ἀλλὰ) ξεν-ηλασία, πώλησις—(προπώλησις, ἀλλὰ) ἀγορα-πωλησία.

Σημ. Οὐχ ἦτονον ἀνάλυσις—ψυχ-ἀνάλυσις, διοίκησις—αὐτο-διοίκησις, στρωῶσις—σκιερῶ-στρωσις, σύνθεσις—ψυχο-σύνθεσις, κ. ἄ. τ.

β') ἀρκετὰ οὐσιαστικά ὡς δευτέρα συνθετικά μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **-ον** ἢ **-ιον** καὶ σπανίως εἰς **-ος**·

θύρα—πρό-θυρ-ον, παρά-θυρ-ον, χάριτις—σιγαρό-χαρι-ον, φωνή—μεγά-φων-ον, ῥαδιό-φων-ον, δραχμὴ—μονό-δραχμ-ον, δεκά-δραχμ-ον, σφαῖρα—ποδό-σφαιρ-ον, τυρὸς—βού-τυρ-ον, σῆμα—οἰκό-σημ-ον, ὄρο-σημ-ον, χαρτό-σημ-ον.

ἄστυ—προ-άστ-ιον, τόκος—ἐπι-τόκ-ιον, κῆπος—ἀγρο-κήπ-ιον, θερμο-κήπ-ιον, ἐπιστήμη—παν-ἐπιστήμ-ιον, νύξ (νυκτὸς)—ἡμερο-νύκτ-ιον, βραχίον—περι-βραχιόν-ιον, λαιμὸς—περι-λαίμ-ιον, τραχῆλος—ἐπι-τραχή-λιον.

μηχανή—βιο-μήχαν-ος, νύμφη—παράνυμφ-ος.

2) Ὅταν τὸ σύνθετον ὄνομα τὸ ἔχον οὐσιαστικόν τι ὡς δεύ-

τερον συνθετικὸν εἶναι **ἐπίθετον**, τότε τὸ δεύτερον συνθετικὸν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφή ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου).

θεός—ἄθεος, θυμός—λιπό-θυμός, καρπός—ἄκαρπος, κόλπος—βαθύ-κόλπος, νόμος—παρά-νομος, βίος—ισό-βιος, μακρό-βιος, δῆμος—πάν-δημος, πυρετός—ἀ-πύρετος, ὕπνος—ἄ-υπνος, σκοπός—ἄ-σκοπος, τόπος—ἄ-τοπος, παῖς—ἄ-παις, χάρις—εὐ-χαρίς, ἄ-χαρίς, πατρίς—φιλό-πατρίς, φροντίς—ἄ-φροντίς, δαίμων—εὐ-δαίμων, χθών—αὐτό-χθων, ἑτερό-χθων, πῆχυσ,—δί-πηχυσ, χεῖρ—ἀριστερό-χεῖρ. (Ἰδὲ § 136 2).

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς **-ος, -ιος, -ης, -ων.**

κεφαλή—ἀ-κέφαλ-ος, πολυ-κέφαλ-ος, ζώνη—εὐζών-ος, ἡμέρα—πολυ-ἡμερ-ος, μηχανή—πολυ-μήχαν-ος, νεφέλη—ἀ-νέφελ-ος, ὥρα—πολύ-ωρ-ος, καρδιά—ἐγ-κάρδι-ος, ἐξουσία—αὐτ-εξούσι-ος, οὐσία—αὐτ-ούσι-ος, ὄμο-ούσι-ος, φωνή—ἄ-φων-ος, ἔργον—ἄ-εργ-ος, ἄν-εργ-ος, τέκνον—ἄ-τεκν-ος, πολύ-τεκν-ος, φύλον—ἐκ-φυλ-ος, σχέδιον—αὐτο-σχέδι-ος, πίστις—ὀλιγό-πιστ-ος, τάξις—μονο-τάξι-ος, πολυ-τάξι-ος, στόμα—ἀμφί-στομ-ος, σῆμα—ἄ-σημ-ος, ἐπί-σημ-ος, αἷμα—θερμό-αιμ-ος, ψύχρ-αιμ-ος, σχῆμα—μεγαλό-σχημ-ος, σάρξ (σαρκός)—παχύ-σαρκ-ος, λιμὴν—ἀ-λίμεν-ος, ἀνὴρ (ἀνδρός)—εὐ-ανδρ-ος—χεῖρ, πρό-χειρ-ος, πῦρ—διά-πυρ-ος.

φυλή—ἐμ-φύλ-ιος, κόσμος—παγ-κόσμ-ιος, ψῆφος—ὑπο-ψήφ-ιος, οὐρανός—ἐπ-ουράν-ιος, αἰὼν—προ-αιών-ιος, χθών (χθον-ός)—ὑπο-χθόν-ιος, πατήρ—ὄμο-πάτρ-ιος, μήτηρ—ὄμο-μήτρ-ιος, γαστήρ—ὄμο-γαστρ-ιος.

βάθος—ἀ-βαθ-ής, εἶδος—εὐ-εἰδ-ής, πολυ-εἰδ-ής, ἔλλειψο-εἰδ-ής, ἔθνος—δι-εθν-ής, ἦθος—εὐ-ἦθ-ης, καλο-ἦθ-ης, κακο-ἦθ-ης, μέλος—πολυ-μελ-ής, κέροδος—ἐπι-κερδ-ής, μέγεθος—ὑπερ-μεγέθ-ης, τέλος—ἀ-τελ-ής, ἐπι-τελ-ής.

φρῆν—ἄ-φρων, σώ-φρων, ὑψηλό-φρων, μετριώ-φρων, κτήμα—ἀ-κτῆμ-ων, γαιο-κτῆμ-ων, πράγμα—ἀ-πράγμ-ων, πολυ-πράγμ-ων.

Σημ. Ἡ λέξις γῆ ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς **-γειος** μεσό-γειος, ὑπέρ-γειος, ἀνώ-γειος, ἔγ-γειος.

Ἡ λέξις ὄνομα ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς

-ώνυμος· ἀι-ώνυμος, ὀμ-ώνυμος, συν-ώνυμος, πολυ-ώνυμος.

Ἡ λέξις τὸ κύρος (τοῦ κύρους ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μένει ἀμετάβλητος· ἄ-κυρος, ἔγ-κυρος.

Ἡ λέξις γαστήρ ὡς β' συνθετικὸν μὲ τὴν πρόθεσιν πρὸ ὡς α' συνθετικὸν μετασχηματίζεται εἰς -ωρ· προ-γάστωρ.

Ἐκ τριτοκλίτων οὐδετέρων οὐσιαστικῶν εἰς -μα (γεν. -ματος) ὡς δευτέρων συνθετικῶν σχηματίζονται ἐπίθετα λήγοντα ὄχι μόνον εἰς -μος ἢ -μων, ἀλλὰ καὶ εἰς -ματος· σῶμα—εὐ-σωμος, ἀ-σώματος· πρᾶγμα—πολυ-πράγμων, ἐμ-πράγματος, σύρμα—ἀ-σύρματος, γράμμα—ἀ-γράμματος, δῆμα—ἀ-όμματος.

§ 296. β' ***Όνομα ἐπίθετον**. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον

δῆλος—πρό-δῆλος, ἴσος—ἄν-ισος, λευκός—κατά-λευκος, μέσος—ἐμ-μεσος, ἄ-μεσος, πιθανός—ἀ-πιθανος, ποικίλος—πολυ-ποίκιλος, γνωστός—ἄ-γνωστός, παραδεκτός—ἀ-παράδεκτος, ἀληθής—φιλ-αλήθης, ἀσθενής—νευρ-ασθενής.

§ 297. γ' ***Ρῆμα**. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον· γράφω—ἀντι-γράφω, ἴχνο-γραφῶ, ζω-γράφος, καλλι-γράφος, ἀκούω—ὑπακούω, παρ-ακούω, ὠτ-ακουστῶ, ὑπ-ήκοος, παρ-ήκοος.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις. Ἄν δὲ τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ἄλλη λέξις ἐκτὸς προθέσεως, τότε κανονικῶς σχηματίζεται παρασύνθετον ῥῆμα ἐκ συγγενοῦς συνθέτου ὀνόματος δηλοῦντος τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, καὶ τὸ τοιοῦτον ῥῆμα λήγει εἰς -έω¹.

γράφω—ἀντι-γράφω, δια-γράφω—ἀλλὰ—δημοσιο-γραφῶ, ἴχνο-γραφῶ, καλλι-γραφῶ (ἐκ τῶν λ. δημοσιογράφος ἴχνογράφος, καλλιγράφος), δίδω—ἀπο-δίδω, ἐκ-δίδω, ἐπι-δίδω,—ἀλλὰ—κληρο-δοτῶ, προικο-δοτῶ, πλειο-δοτῶ (ἐκ τῶν λ. κληροδότης, προικοδοότης, πλειοδότης), θηράω, -ῶ,—συν-θηράω, -ῶ—ἀλλὰ ψηφο-θηρέω, -ῶ, προικοθηρέω, -ῶ (ἐκ τῶν λ. ψηφοθήρας, προικοθήρας)

1. Δηλαδή κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν κυρίως δὲν συμβαίνει σύνθεσις, ἀλλὰ παραγωγή παρασυνθέτων ῥημάτων εἰς -έω ἐκ συνθέτων ὀνομάτων. (Ἰδὲ § 275, 1, α').

θέτω—δια-θέτω, ἐκ-θέτω—ἀλλὰ—στοιχειο-θετῶ (ἐκ τῆς λ. στοιχειοθέτης), δεικνύω—ἀπο-δεικνύω, ἐπι-δεικνύω, ὑπο-δεικνύω—ἀλλὰ—δακτυλο-δεικτῶ (§ 206), κολλάω, -ῶ—ἀπο-κολλάω, -ῶ, συγκολλάω, -ῶ—ἀλλὰ—τοιχο-κολλέω, -ῶ, πρωτο-κολλέω, -ῶ, (ἐκ τῆς λ. πρωτόκολλον).

μάχομαι—δια-μάχομαι—ἀλλὰ—μονομαχέω, -ῶ, ξιφο-μαχέω, -ῶ, λογο-μαχέω, -ῶ, (ἐκ τῶν λ. μονομάχος, ξιφομάχος).

ἀγωνίζομαι—ἀντι-αγωνίζομαι, δι-αγωνίζομαι, συν-αγωνίζομαι—ἀλλὰ—πρωτ-αγωνιστέω, -ῶ (ἐκ τῆς λ. πρωταγωνιστής).

κόπτω—ἀπο-κόπτω, δια-κόπτω—ἀλλὰ—χρεο-κοπέω, -ῶ (ἐκ τῆς λ. χρεοκόπος).

παίζω—ἐμ-παίζω, συμ-παίζω—ἀλλὰ—χαρτο-παικτέω, -ῶ, (ἐκ τῆς λ. χαρτο-παίκτης).

τέμνω—κατα-τέμνω, συν-τέμνω—ἀλλὰ—διχο-τομέω, -ῶ, φλεβο-τομέω, -ῶ.

τριβώ—δια-τριβώ, συντριβώ—ἀλλὰ—χρονο-τριβέω, -ῶ.

λέγω—ἐκ-λέγω, συλ-λέγω—ἀλλὰ—σταχυο-λογέω, -ῶ, δοξολογέω, -ῶ.

Σημ. Παρά τὸν προηγούμενον κανόνα σχηματίζονται πολλάκις (κατὰ τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην) σύνθετα ἢ παρασύνθετα ῥήματα μὲ τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν ἀμετάβλητον, ἐνῶ τὸ α' συνθετικὸν δὲν εἶναι πρόθεσις, ὡς ζῶ—κακο-ζῶ, κοιμῶμαι—καλο-κοιμῶμαι, παλαίω—βιο-παλαίω, παίζω—χαρτο-παίζω, σημαίνω—χαρτο-σημαίνω, τρώγω—κακο-τρώγω, κλπ.

Εἰς τὴν γένεσιν τῶν τοιούτων συνθέτων ῥημάτων παρέσχον ἀφορμὴν ἀρχαῖα πρότυπα, καὶ ἄλλα ἰδίᾳ δὲ εἰς -έω, κανονικῶς ἐσχηματισμένα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁμοῦς ἦτο δυνατόν νὰ νομισθῇ ὅτι τὸ β' συνθετικὸν ἦτο αὐτὸ τὸ ῥῆμα ἀμετάβλητον, ὡς π.χ. αὐτοσχεδιάζω, λογοποιέω, -ῶ, φωνασκέω, -ῶ, κλπ. (νομισθέντα ὡς σύνθετα ἐκ τῆς λ. αὐτὸς καὶ σχεδιάζω, λόγος καὶ ποιῶ, φωνή καὶ ἀσκῶ, ἐνῶ ταῦτα εἶναι παράγωγα τῶν λ. αὐτοσχέδιος, λογοποιός, φωνασκός, κλπ.).

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν κατόπιν ἐπλάσθησαν καὶ σύνθετα ῥήματα, ὁποῖα τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁποῖα τὰ ῥ. ἱκανοποιῶ, πραγματοποιῶ, συστηματοποιῶ, ἐλευθεροκοινωνῶ, κλπ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται *δνομα σὺ-σιαστικὸν ἢ ἐπίθετον*, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις.

α') -ας (σπανίως), ἢ -ης (πρώτης κλίσεως¹).

θηράω, -ῶ—θεσι-θήρ-ας, προικο-θήρ-ας, μετρέω, -ῶ—γεω-μέτρ-ης², ὠνέομαι, -οῦμαι—τελ-ών-ης, νικάω, -ῶ—ὄλυμπιο-νίκ-ης, πωλέω, -ῶ—βιβλιο-πώλ-ης, ἄρχω—δασ-άρχης, νομ-άρχης, οἰκο-γε-νει-άρχης, τμηματ-άρχης, λατρεύω—εἰδωλο-λάτρ-ης, φυσικ-λάτρ-ης.

β') -ος·

γράφω—δακτυλο-γράφ-ος, ἰχνο-γράφ-ος, μάχομαι—μονο-μάχ-ος, ξιφο-μάχ-ος, πυγ-μάχ-ος, Χριστιανο-μάχος.

τίκτω (θ. τεκ-)-θεο-τόκ-ος, πρωτό-τοκ-ος, φέρω—ψηφο-φόρ-ος, νεκρο-φόρ-ος, δέχομαι—καπνο-δόχ-ος, τρέφω—κτηνο-τρόφ-ος, ὀρνιθο-τρόφ-ος, οἰκό-τροφ-ος, φοιτά-ῶ—ἀπό-φοιτ-ος, τελειό-φοιτ-ος, τρώγω—κρεο-φάγος, φυτο-φάγ-ος. ἔχω—κάπ-οχ-ος, μέτ-οχ-ος, ἔξ-οχ-ος, ὑπέρ-οχ-ος³, φέρω—νικη-φόρ-ος, προσοδο-φόρ-ος, προσωπιδο-φόρ-ος, εὔ-φο-ρος, ῥέπω—ἀμφι-ρροπ-ος, ἰσό-ρροπ-ος, πηγνύω (θ. πηγ-)-ναυ-πηγ-ός, ἄρχω—ἔπ-αρ-χος, ἱλ-αρ-χος, ἀρέσκω—φιλ-ἀρεσκ-ος, ποιέω, -ῶ—ἐπιπλο-ποι-ός, λέγω—ἀρχαιο-λόγ-ος, Ἀσιανο-λόγ-ος, γεω-λόγ-ος, γυναι-κολόγ-ος, δερματο-λόγ-ος, ῥαδιο-λόγ-ος, ὑγιεινο-λόγ-ος, ὠτο-λόγ-ος.⁴

γ) -ης (γεν. -ους)

βλάπτω—ἀ-βλαβ-ής, ῥέπω—ἐπι-ρρεπ-ής, ἀρκέω, -ῶ—ἐπ-αρκ-ής, φέρω—κατω-φερ-ής, μανθάνω (θ. μαθ-)-πολυ-μαθ-ής, ἀ-μαθ-ής,

1. Εἰς τὰ πλεῖστα τούτων ἡ κατάληξις εἶναι κυρίως -ς, τὸ δὲ α ἢ τὸ η ἀνήκεν εἰς τὸ θέμα τοῦ ῥήματος.

2. Εἰς λέξεις ὅποιαί τὸ ὑδρόμετρον, τὸ χρονόμετρον, κ.τ.τ. δεύτερον συνθετικὸν εἶναι ἡ λέξις τὸ μέτρον (=ὑδατος μέτρον, χρόνου μέτρον, κλπ.)

3. Κληροῦχος, ἑαβδοῦχος κ.τ.λ. προῆλθον ἐκ τῶν ἀρχικῶν κληρό-οχ-ος, ἑαβδό-οχ-ος διὰ συναιρέσεως τοῦ ο+ο εἰς -ου. Κατὰ ταῦτα δὲ ἐσηηματίσθησαν κατόπιν σύνθετα οἷα κλειδ-οῦχος, συνταξι-οῦχος, περι-πιερ-ιοῦχος, κλπ.

4. Φιλόλογος, μισόλογος κ.τ.τ. ἔχουν β' συνθετικὸν τὴν λ. λόγος καὶ οὐχὶ τὸ ῥ. λέγω, ὅπως τὰ ἀνωτέρω γεωλόγος=ὁ περὶ τῆς γῆς λέγων, ὁ ἐξετάζων τὰ τῆς γῆς, κλπ. φιλόλογος=ὁ φιλῶν, ἦτοι ἀγαπῶν τοὺς λόγους, κλπ.

γλωσσο-μαθ-ής, πλανῶμαι—ἀ-πλαν-ής, φαίνομαι (θ. φαν-), ἀφαν-ής, ἐπι-φαν-ής, ἐπι-μέλομαι—ἐπι-μελ-ής, σέβομαι—ἀ-σεβ-ής, εὐσεβ-ής, πίπτω (θ. πετ-)—γονυ-πετ-ής, προ-πετ-ής, πέτομαι (=ἵπταμαι)—ὕψι-πέτ-ης, τάσσω (θ. ταγ-)—νομο-ταγ-ής, στάζω (θ. σταγ- πβ. σταγ-ών)—αἴμο-σταγ-ής, πάσχω (ἔπαθον, θ. παθ-)—πολεμο-παθ-ής, σεισμο-παθ-ής, φιλέω, -ῶ—λαο-φιλ-ής, δημο-φιλ-ής.

δ) -της, -τωρ, -τος.

δίδω (θ. δο-)—προ-δό-της, κατα-δό-της, ἀντι-λαμβάνομαι (θ. ληβ-)—ἀντι-λήπ-τωρ, πλήττω (θ. πληγ-)—χαλαζό-πληκ-τος, σεισμό-πληκ-τος.

§ 298. δ' Ἐκλιτον. Λέξις ἄκλιτος λαμβανομένη ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος· ἄνω—ὑπερ-άνω, ἄμα—σύν-αμα (ἢ συν-άμα), πάλαι—ἔκ-παλαι, τότε—ἔκ-τοτε.

Παρασύνθετα

§ 299. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἐκ λέξεων οὐχὶ ἀπλῶν, ἀλλὰ συνθέτων, λέγονται *παρασύνθετοι*· (κόσμος, πολίτης) κοσμο-πολίτης—κοσμοπολιτ-ικός, (ἄηρ, ναύτης) ἀερο-ναύτης—ἀεροναυτ-ικός, (γίγας, μάχομαι) γιγαντομάχος—γιγαντομαχ-ία, (χορὸς, διδάσκαλος) χορο-διδάσκαλος—χοροδιδα-σκαλεῖον, (πλέον, ἔχω) πλεονέκτης—πλεονεκτέω, -ῶ, (γυμνάσιον, ἄρχω) γυμνασι-ἀρχής—γυμνα-σιαρχ-έω, -ῶ.

2) Παρασύνθετοι λέξεις παράγονται καὶ ἐκ δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς ἀποτελοῦσαι μίαν ὀρισμένην ἔννοιαν, ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον·

Ἄρειος Πάρος—Ἄρεοπαγ-ίτης (Ἄρεόπαγος δὲν ὑπάρχει), Ἄγιος Τάφος—Ἄγιοταφ-ίτης, Ἐρυθρὸς Σταυρὸς—Ἐρυθροσταυρ-ίτης, Αἰγαῖον Πέλαγος—Αἰγαιοπελαγ-ίτης, Στερεὰ Ἑλλάς—Στερεοελλαδ-ίτης, παλαιὸν ἡμερολόγιον—παλαισημερολογ-ίτης, ἀνηρ ἀγαθὸς—ἀνδραγαθ-ία, ἔξω φρενῶν—ἔξωφρεν-ικός, δημόσιος ὑπάλληλος—δημοσιουπάλληλι-ός, κόσμον ἱστορία—κοσμοῖστορ-ικός.

Σημ. Παρασύνθετα σχηματίζονται καὶ ἐκ δύο ἢ περισσοτέρων λέξεων ἀπλῶν ἢ (συνηθέστερον) συνθέτων, αἱ ὁποῖαι συνήθως δηλοῦν

ειδικόν τι ἐπάγγελμα ἢ εἰδικόν τι κατάστημα. Εἰς τὰ τοιαῦτα παρα-
σύνθετα περιλαμβάνονται μὲν πάντα τὰ ἀρχικά μέρη τῶν λέξεων, ἐκ
τῶν ὁποίων σχηματίζεται τὸ παρασύνθετον, ἀπαξ δὲ μόνον τὸ δευτε-
ρον (ἢ κοινὴ δηλαδὴ κατάληξις ἢ τὸ δεύτερον συνθετικόν), τὸ ὁποῖον
δύναται νὰ εἶναι κοινόν, δύναται ὅμως καὶ νὰ διαφέρῃ·

ὦτο-λόγος, ῥινο-λόγος, λαρυγγο-λόγος—ὦτο-ρινο-λαρυγγο-λόγος.

καφφε-ρεῖον, ζυθο-πωλεῖον—καφφεζυθο-πωλεῖον.

οἶνο-πωλεῖον, μαγειρεῖον—οἶνο μαγειρεῖον.

καφφε-ρεῖον, ζυθο-πωλεῖον, ἐστιατόριον—καφφεζυθ-εστιατόριον.

Τονισμὸς καὶ σημασία τῶν συνθέτων.

§ 300. α' **Τονισμὸς.** Παρὰ τὸν κανόνα (§ 18, 11) δὲν
ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν τὸ β' συνθετικόν
εἶναι

1) οὐσιαστικὸν λῆγον εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ.**

φορὰ—συμ-φορὰ, βολή—προσ-βολή, σιτισμός—ἐπι-σιτισμός,
κριτής—ἀνα-κριτής, ἀγωνιστής—πρωτ-αγωνιστής, καυτήρ—θερ-
μο-καυτήρ, σφιγκτήρ—συ-σφιγκτήρ.

Σημ. Ἄλλὰ δεσμός—ἐπί-δεσμος, σύν-δεσμος, κριτής—δικαιο-κριτής,
ὄνειρο-κριτής.

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει λῆγον
εἰς **-ής ἢ -ικός**

πληρωτέος—προ-πληρωτέος, ἐξεταστέος—ἐπαν-εξεταστέος, σα-
φής—ἀ-σαφής, ἀσθενής—νεορ-ασθενής, εὐτυχής—παν-ευτυχής, ἰδι-
οτελής—ἀν-ιδιοτελής, ἐπιτυχής—ἀν-επιτυχής, εἰλικρινής—ἀν-ειλι-
κρινής, ἐπιεικής—ἀν-επιεικής, (ἀλλὰ ἀληθής—φιλ-ἀλήθης), ὑπαλ-
ληλικός—δημοσιο-ὑπαλληλικός, παν-υπαλληλικός, ἐκλογικός—
προ-εκλογικός, σεισμικός—ἀντι-σεισμικός, δεκτικός—ἐπι-δεκτι-
κός, ἱερατικός—ἀρχ-ιερατικός.

Σημ. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν συντί-
θενται μετὰ προθέσεως, ἐὰν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἢ ἔννοια τοῦ
δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατά-
ληκτα, ἐὰν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἢ ἔννοια τοῦ ἀντιστοίχου παθητι-
κοῦ παρακαεμένου ἢ ἐνεστώτος, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικα-
τάληκτα· (πβ. § 282, 3)

αίρετος—ἐξ-αιρετός, -ή, -όν (≡ δυνάμενος νά ἐξαιρεθῆ) —ό, ἡ ἐξαι-
ρετος, τὸ ἐξαιρετον (≡ ἐξηρημένος, ὁ ἐκλεκτός).

θειός—προσ-θειός, -ή, -όν (≡ δυνάμενος νά προστεθῆ) —ό, ἡ πρόσ-
θετος, τὸ πρόσθετον (≡ προστεθειμένος, ὁ προστιθέμενος).

λυτός—δια-λυτός, -ή, -όν (≡ δυνάμενος νά διαλυθῆ) —ό, ἡ διάλυτος,
τὸ διάλυτον (≡ διαλελυμένος).

Ἐν γένει δὲ πάντα τὰ εἰς -τός ὡς δευτέρα συνθετικά ἀναβιβάζουν
τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα, ὅταν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι ἄλλη
τις λέξις ἐκτός προθέσεως:

βατός—ἄ-βατος, πλαστός—εὐ-πλαστός, ὑπαρκτός—ἀν-ὑπαρκτός, ἀγαπη-
τός—ἀξι-ἀγάπητος, κινητός—χειρο-κίνητος.

§ 301. Τὰ εἰς -ος σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν
εἶναι θέμα ὀνοματικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματι-
κόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν,
εἰς τὸ β' συνθετικὸν (ἦτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν), ὅταν δὲ ἔχουν
παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικὸν (ἦτοι
εἰς τὴν προπαραλήγουσαν):

κτηνος, τρέφω—κτηνο-τρόφος (≡ δ τρέφων κτήνη),

οἶκος, τρέφω—οἰκό-τροφος (≡ ἐν τῷ οἴκῳ τρεφόμενος).

θεός, τίκτω, (θ. τεκ-)—θεο-τόκος (≡ ἡ γεννήσασα τὸν θεόν),

πρῶτος, τίκτω—πρωτό-τοκος (≡ δ πρῶτος γεννηθεῖς).

καλός, γράφω—καλλι-γράφος (≡ δ καλῶς γράφων),

χείρ, γράφω—χειρό-γραφ-ος (≡ δ διὰ χειρὸς γραφεῖς).

ἀνά, τέμνω—ἀνα-τόμος (≡ δ ἀνατέμνων),

ἀπό, τέμνω—ἀπό-τομ-ος (≡ δ ἀποτεμημένος).

αὐτός, ἔμολον (≡ ἦλθον)—αὐτό-μολ-ος (≡ δ αὐτὸς ἔλθών).

Ἐὰν ὁμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν
φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης:

ναῦς, πηγ-νόω—ναν-πηγ-ός, κών, ἄγω—κων-ηγός, ἄργυρος,
ἀμείβω—ἀργυρ-αμοιβ-ός, ψυχή, πέμπω—ψυχο-πομπ-ός.

Σημ. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ
ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, ἐκ τῶν εἰς -ος

α') τὰ πλεῖστα σύνθετα μετὰ προθέσεως καὶ τὰ σύνθετα μετὰ τοῦ
ἐπιρρήματος εὖ (≡ καλῶς) ἢ μετὰ τῶν ἀχωρίστων μορίων ἄ- ἢ δυσ-
πρό-μαχ-ος, ἐπί-μαχ-ος, ἄ-μαχ-ος, διά-δοχ-ος, ἀνά-δοχ-ος, εὐ-φορ-ος, ἄ-
φορ-ος, ἄ-γον-ος, δύσ-τροπ-ος.

β') τὰ λήγοντα εἰς -οχος, -αρχος καὶ -σῦλος (ἦτοι ἔχοντα β' συνθετικὸν τὸ ῥῆμα ἔχω ἢ ἄρχω ἢ σῦλῶ) ἡνί-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-σῦλος.
γ') αἱ σύνθετοι λέξεις ἄ-βουλ-ος, κακοῦργ-ος, πανοῦργ-ος.

§ 302. β' **Σημασία τῶν συνθέτων.** Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν διαιροῦνται εἰς τέσσαρας κυρίως τάξεις, ἦτοι

1) τὰ **οριστικά.** Οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύονται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πῶσιν γενικὴν· ἀκρό-πολις (= ἄκρα, ἦτοι ὑψηλὴ πόλις), παλαί-μαχος (= πάλαι μαχόμενος), ὀφι-μαθῆς (= ὀψέ μαθῶν), δημο-γέρον (= τοῦ δήμου γέρον), ὀλιγ-αρχία (= τῶν ὀλίγων ἀρχή).

2) τὰ **ἀντικειμενικά ἢ σύνθετα ἐξαρτήσεως.** Οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύονται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἐν τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἐτέρου· λογο-γράφος (= ὁ γράφων λόγους), μισο-γύνης (= ὁ μισῶν τὰς γυναῖκας), πτηνο-τρόφος (= ὁ τρέφων πτηνά).

3) τὰ **κτητικά.** Οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύονται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων, (φέρων, παράγων, κ.τ.τ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφοτέρω τὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἐν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐτέρου·

πολύ-τεκνος (= ὁ ἔχων πολλὰ τέκνα), εὐρύ-στερνος (= ὁ ἔχων εὐρὸν στέρνον), δί-θυρος (= ὁ ἔχων δύο θύρας), μον-ό-φθαλμος (= ὁ ἔχων ἓνα μόνον ὀφθαλμόν), ὀκτά-πους (= ὁ ἔχων ὀκτὼ πόδας), μελανο-χίτων (= ὁ ἔχων ἢ φέρων μέλανα χιτῶνα), εὐ-καρπος (= ὁ παράγων καλοὺς καρπούς).

4) τὰ **συνδετικά.** Οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῆν συνύπαρξιν τῶν σημασινομένων ὑπὸ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν τοῦ συνθέτου, ἦτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουσιν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικά των μέρη συνδεόμενα διὰ τοῦ συνδέσμου καί·

τραγ-έλαφος (= τραγός καὶ συγχρόνως ἔλαφος)

γλυκύ-πικρός (= γλυκὺς καὶ πικρός)

θε-άνθρωπος (= θεὸς καὶ ἄνθρωπος)

ιατρο-φιλόσοφος (= ἱατρός καὶ φιλόσοφος)

ἡμερο-νόκτιον (= ἡμέρα καὶ νύξ ἐν συνεχείᾳ)

νυχθημερόν (= τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν συνεχῶς).

Σημ. Αἱ κύριαι προθέσεις ὡς πρῶτα συνθετικά, ὅταν μὲν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουν κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν· εἰσ-άγω (= ἄγω ἐντός), ἐξ-άγω (= ἄγω ἐκτός), ἐπι-θέτω (= θέτω ἐπάνω), συν-τρέγω (= τρώγω μαζί). ὅταν δὲ τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουν πάλιν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν· ἀμφι-θαλῆς (= ὁ ἀμφοτέρωθεν θάλλον), σύν-τροφος (= ὁ τρεφόμενος μαζί), πάρ-οικος (= ὁ οἰκῶν παρά, ἤτοι πλησίον· ἄλλοτε δὲ ἔχουν τὴν συνήθη προθετικὴν τῶν σημασίαν· παρά-λογος (= ὁ παρά λόγον), ἐν-τιμος (ὁ ἐν τιμῇ), ὑπερ-άνθρωπος (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον).

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

(Οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουν τὰς σελίδας).

Α

ἀ-στερητικόν 206
ἀγαθός 190
ἀγοραπωλησία 208
ἀδελφῶτον 189.
ἀζητησία 208.
αἰῖω 151.
αἰσχύων 150,151.
ἀκαδημαϊκός 193.
ἀκλιτα 65,161—ἀκλιτον ὡς πρῶτον
συνθετικόν 205 κ.έ.—ὡς δεύτερον
συνθετικόν 213.
ἀκων 206.
ἀλλήλων 90.
ἀλώπηξ 51.
ἀναδιπλασιασμός 113 κ.έ.
ἀνακρινωθέν,—έντος 55.
ἀναλογία 81.
ἀνήρ, ἀνδρός 60,61.
ἀνθος 63.
ἀνοίγω 111,116.
ἀντέκτασις 31,56.
ἀντωνυμία 84 κ.έ.
ἀνώμαλα ἐπίθετα 77—οὐσιαστικά
64—παραθετικά 82—ῥήματα 157
κ.έ.
ἀξιόχρεος, ἀξιόχρεως 69,72.
ἀξιώω,—ῶ 123,128,131.
ἀόριστος ἀφωολήκτων ῥημάτων 144
—ὕπολήκτων 150—φωνηεντολή-
κτων 138.
ἀόριστος δεύτερος 153.
ἀπαρέμφρατον 99,119.
ἀπευθυντέον 192.
ἀπενκταίος 192.
ἀπλή λέξις 168.
ἄπλος 71.
ἄπλοῦς,—ῆ,—οῦν 70.
ἄπλους 71.
ἀποβολή τοῦ σ 189.
ἀποβαρύνομαι—ἀποθεαρημένος,
152.
ἀποθετικά ῥήματα 155.
ἀπολυμαίνω 150,152.
ἄπρακτος 192.

Ἄρεοπαγίτης 213.
ἀρέσκεια 178.
ἀρετή 190.
ἄρθρον 35.
ἀριθμητικά 95 κ.έ.
ἀριθμός 35.
ἀρπάζω 143.
Ἄρσάκειον 195.
ἀρχαῖσιμον 136.
ἀρχικοί χρόνοι 100.
ἄς 102,122.
ἀτενής 207.
ἄτονα ἢ ἄτονοι λέξεις 25.
ἀττικὸ κλιτα 44,77.
αὐξήσις 31,108 κ.έ.
αὐτοδιοίκησις 208.
αὐτός,—ῆ,—ό 85,87.
αὐτοσχεδιάζω 211.
ἄφωνα 19—20.
ἀφωολήκτα ῥήματα 142 κ.έ.
ἄχανής 207.
ἀχώριστα μόρια 206.

Β

βάλλω 152.
βασανιστήριον 181.
βοήθεια 190.
βοῦς 49.
βρέχομαι 146.

Γ

γεγονός 55.
γένος 34—γραμματικόν, φυσικόν 35—
γῆ ὡς πρῶτον συνθετικόν 203—ὡς
δεύτερον συνθετικόν 209.
γονυπετής 213.
γραῦς 49.

Δ

Δασυνόμεναι λέξεις 24.
δέομαι 131,141.
δεύτερον συνθετικόν 201,207 κ.έ.
διανύω 138.

δίδακτρα 181.
δικατάληκτα ἐπίθετα 67, 69, 71, 74,
75, 76—οὐσιαστικά 37.
δίφθογγοί 17 κ.έ.
δίχρονα 15, 16, 80.
δύναμαι 110, 132, 134.
δυνητική ἔγκλισις 99, 122.
δύο ὡς πρῶτον συνθετικὸν 204.
δυσαρρεστῶ 110.
δυσώδης 92

Ε

ἐγκλισις τόνου 26.
ἐγγελυς 48.
ἐδέησε 159.
ἐδώδιμος 197.
εἶδον 153.
εἶθε 165.
εἶμαι 102.
εἶπον 153.
εἰς, μία, ἐν 36 (ἄρθρον), 90, 92—
ὡς πρῶτον συνθετικὸν 204.
ἐκθλιψίς 28, 163.
ἐκκρεμότης 190.
ἐκτίνω 148.
ἐλλειπτικά ὀνόματα 66.
ἐν 163.
ἐνεστώσ ἀφωνολήκτων 142, ὑγρο-
λήκτων 147, φωνηεντολήκτων
137.
ἐνιαύσιος 195.
ἐνρινόληκτα 57.
ἐντέλλομαι 156.
ἐξαίρετος 215.
ἐορτάζω 112.
ἐπίθετα 67 κ.έ.—παράγωγα 191 κ.έ.
—ἐπίθετον ὡς πρῶτον συνθετικὸν
203—ὡς δεῦτερον συνθετικὸν 210
ἐπιρρήματα 161—παραθετικά 84—
παράγωγα 199—ὡς πρῶτα συν-
θετικά 206.
ἐπιφωνήματα 164.
ἐρίτιμος 207.
ἐτερόκλητα 65.
ἐτυμολογία 167.
εὐ 110.
εὐκατῖος 192.
εὐκτική 165.
εὐφωνικά γράμματα 29.
εὐώδης 196.
ἔχω 31, 102, 111.

Z

ζάπλουτος 207.
Ζεὺς 66.
ζῶ 130.

H

ἦλθον 153.
ἡμέτερος 88.
ἡμισυς 73—ὡς πρῶτον συνθετικὸν
203.
ἡμίφωνα 19—20.

Θ

θα 102, 120, 122.
θανατηφόρος 202.
θέλω 102, 110.
θέμα λέξεως 33—τριτοκλίτων ἀσθε-
νές, ἰσχυρὸν 45—ῥήματος ἀρχι-
κὸν ἢ ῥηματικὸν, ἀοριστικὸν,
ἐνεστωτικὸν 101.
θεματικά φωνήεντα 117 κ.έ.
θεότης 188.
θετικισμὸς 191.
θρίξ, τριχὸς 51.

I

ιδιόκλητα 65.
ἴσταμαι 132, 134, 136.

K

καθαίρω 151.
καθαρεύουσα τί εἶναι 13 κ.έ.
καθεστώς, —ῶτος 55.
καθηκόν, —οντος 54.
κάθημαι 132, 134.
κάλλος 190.
καλὸς ὡς πρῶτον συνθετικὸν 203.
καλῶ 141.
κατάληξις λέξεως 33, 101—κατα-
λήξις παραγωγικαὶ 169, 172 κ.έ.
καταχρῶμαι 123, 161.
κείμαι 132, 134.
κεκτημένος 115.
κλέπτομαι 146.
—κλῆς, γεν.—κλέους 62.
κλίσις 35—πρώτη 37 κ.έ.—δευτέ-
ρα 41 κ.έ.—τρίτη 45 κ.έ.
κοινή (ἀρχαία) 13, 14—κοινή ὁμι-
λουμένη 11.
κρᾶσις 29.
κροπώλης 202.
κύρια ὀνόματα 36.

κῦρος τό' ὡς β' συνθετικὸν 210
κύων 65.

Λ

λέξεις ἄνοι 25—δασυνόμεναι 24—
ἐγκλινόμεναι 26—ἐκθλιβόμεναι 28
—ξενικαί 20, 22—μέ διχρονον
βραχὺ 16 κ.έ. 80—πάσχουσαι
κράσιν 29.
λοχαγὸς 201.

Μ

μᾶλλον 83,84.
μαραίνω—ομαι 150,151
μέγας (κλίσις) 77—ὡς α' συνθετι-
κὸν 203.
μέλει 148.
μέλλω 148.
μέλλων πρῶτος ἢ δεύτερος 100.
μέρη τοῦ λόγου 33.
μετοχή 77 κ.έ. 99,119—παθητικοῦ
παρακειμένου ἀφωολήκτων 144
—ὕγρολήκτων 150—φωνηεντο-
λήκτων 138—μετοχαί ἀρχαίκαί
εἰς—ὡς,—υἷα,—ός 117.
μηνύω 138
μονοκατάληκτα ἐπίθετα 68, 75, 76
—οὔσιαστικά 37
μονολεκτικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος
100,117.
μονοσύλλαβα ὀνόματα τρίτης κλί-
σεως (τονισμός) 64.

Ν

νά 102,122.
νηστήσιμος 197.
νόθα σύνθετα 205.
νοῦς 44,65.
νύληκτα 57.
νύξ, νυκτὸς 56.

Ο

ὄδοῦς 53,71.
ὄνομα (ὡς β' συνθετικὸν) 209.
οὔσιαστικά 36 κ.έ.—παράγωγα 175
κ.έ.—ὡς δεῦτερα συνθετικά 207.
ὄστις, ἦτις, ὅ,τι 94.
οὔτος, αὐτή, τοῦτο 86.
ὄφειλω 149.

Π

πάθη συμφώνων 30 κ.έ.
παθητικά ῥήματα 98—σχηματιζό-
μενα διὰ περιφράσεως 156.
παίζω 145.
πανεπιστήμιον 208.
πανωλεθρία 201.
παραγωγή 167,168 κ.έ.
παράγωγος λέξις 167.
παραθετικά 79 κ.έ.
παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν 35—ῥή-
ματος 98.
πᾶς, πᾶσα, πᾶν 73,92—ὡς α' συν-
θετικὸν 204.
παρασύνθετα 109,115,177,213.
πατήρ, πατὴρ 60,61.
πατριαρχεῖον 183.
Πειραιεύς 49.
Πελοπόννησος 205.
πέπερι 50.
περιφραστικοὶ χρόνοι τοῦ ῥήματος
100,120.
πῆχυς,—εὖς 48,73.
πλακοῦς,—οὔντος 53.
πλέκω 146.
πλέω 131,141.
πλήττομαι 155,160.
πλοῦς 44,65.
πνεύματα 24.
ποδηλάτης 201.
πολεμιστῆς 176.
πολύς (κλίσις) 77—ὡς α' συνθετικὸν
204.
ποῦς 53,71.
προάστιον 208.
προθέσεις 162—ὡς πρῶτα συνθετικά
206—(σημασία) 217.
προῖόν,—όντος 55.
πρόσφυμα 118.
πρόσωπα τοῦ λόγου 183
πρῶτον συνθετικὸν 202 κ.έ.
πρωτότυπος λέξις 167.
πτώσεις 34.
πτωτικά 34.
πῦρ (ὡς πρῶτον συνθετικὸν) 203.

Ρ

ῥαβδοῦχος 12.
ῥῆμα 98 κ.έ.—ῥήματα βαρύτερα ἢ
ἀσυναίρετα 102 κ.έ.—συνηρημένα
123—εἰς—μαι 132, 134—εἰς—ὦνα
148—παράγωγα 170 κ.έ.—ὡς

πρώτον συνθετικὸν 205—ὡς δευ-
τερον συνθετικὸν 210 κ.έ.
ῥίς, ῥινός 57.
ῥώληκτα ὀνόματα 57,59.

Σ

σαλπίζω 145.
σημεία βραχύτητος ἢ μακρότητος
15,16—στίξεως 27.
σιγμόληκτα ὀνόματα 62,63.
στενωπός 197.
στρέφομαι 147.
συλλαβαί, συλλαβισμός 20 κ.έ.
σύμφωνα 15,19—20—πάθη συμ-
φώνων 30—31.
σὺν 163.
συναίρεσις 29,48 κ.έ. 63.
σύνδεσμοι 164.
συνηρημένα ὀνόματα 40,41,43,70,
71—ῥήματα 102,123,124,126,κ.έ.
σύνθεσις 167,168,201 κ.έ.
συνθετικὸν 201.
σύνθετος λέξις 168.

Τ

ταμείον 183,190.
τείνομαι 152.
τέμνω 152.
τέσσαρες ὡς α' συνθετικὸν 204.
Τίγρης,—ητος 53.
τίγρις,—εως 47.
τίθεμαι 132,134.
τόνοι, τονισμός 22 κ.έ.—συνθέτων
214.
τραγουδιστής 178.
τρεῖς (κλίσις) 96—ὡς α' συνθετικὸν
204.
τρέπομαι 147.
τρέφομαι 147.
τριήρης 77.

τρίκατάληκτα ἐπίθετα 67 κ.έ. 72
κ.έ.75.
τριτόκλιτα ὀνόματα 45 κ.έ.
τύποι λέξεως 33.

Υ

ὕγεια 190.
ὕγρόληκτα 57 κ.έ.—ἐπίθετα 75,76—
ῥήματα 147.
ὕδωρ 55—ὡς α' συνθετικὸν 203.
ὕμετερος 88.
ὕποθετόν 192.
ὕποκοριστικά 182.
—ὕς,—εἶα,—ὕ ἐπίθετα 72.
ὕψιπέτης 213.

Φ

φέρω 151.
φερέοικος 205.
φιλόλογος 212.
φωνῆ ῥήματος 99.
φωνήεντα 15.

Χ

χαρακτήρ λέξεως 33,138 κ.έ.201—
χρονικός 118.
χρῶμαι 161.

Ψ

ψηφοθηρέω,—ῶ 210.
ψυχανάλυσις 208.

Ω

—ων, γεν.—ονος 58,76.
—ων, γεν.—ωνος 57—58.
—ωρ, γεν.—ωρος 60.
—ωρ, γεν.—ωρος 59.
ὠφθην 158.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ

Σελ. 13 στίχος 20 ἀντὶ προερχομένα, γράφε προερχομένας

» 16	» 35	» λα	» Γάλα
» 25	» 28	» ἡνίον	» ἡνία
» 31	» 8	» τά-πης	» τάπη-ς
» 46	» 11	» σιγμοκατάληκτα	» καταληκτικά

(Οὕτω καὶ κατωτέρω καὶ εἰς σελ. 47,48)

» 55	» 18	» φρεά-των	» φρεάτ-ων
» 60	» 8	» ἀέρε-ς	» ἀέρ-ες
» 70	» 27	» ἔχουν ρ	» ἔχουν ε ἢ ρ
» 99	» 10	» λήγοντος	» λέγοντος
» 153	» 10	» λήγονται	» λήγοντα
» 176	» 24	» λεγόντων	» ληγόντων
» 206	» 19	» ἐγγέμαχος	» ἀγγέμαχος

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ

024000028000

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

- 1) *Περί τῆς συγχρόνου Θεσσαλικῆς διαλέκτου*. Πραγματεία βραβευθεῖσα ἐν τῷ Δ' διαγωνισμῷ τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας (1909).
- 2) *Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν κλίσιν τοῦ ὀνόματος ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ*. Ἐν τῷ πανηγυρικῷ τεύχει τῆς τεσσαρακονταετηρίδος τοῦ καθηγητοῦ Κ. Κόντου (1909).
- 3) *Περί τῶν ὀρίων τῆς ἀνομοιώσεως ἐν τῇ νέᾳ βορείῳ Ἑλληνικῇ*. Ἀνακοίνωσις εἰς τὸ 16ον συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν ἐν Ἀθήναις (1912).
- 4) *Πῶς χωρεῖ ὁ ἐξ ἀναλογικῆς ἐπιδράσεως μετασχηματισμὸς τῶν ἐνεστωτικῶν θεμάτων*. Ἐν τῷ Ἀφιερώματι εἰς Γ. Ν. Χατζιδάκιν (1921).
- 5) *Ὑποδειγματικὴ διδασκαλία μαθήματος τῆς γραμματικῆς*. Ἐν τῷ παιδαγωγικῷ δελτίῳ, τόμ. Β', τεύχ. γ' (1907).
- 6) *Ὑποδειγματικὴ διδασκαλία μαθήματος ψυχολογίας*. Ἐν τῇ «Μέσῃ Ἐκπαιδύσει» περιοδικῷ ἐκδομένῳ ὑπὸ τοῦ Σπυρίδ. Δουκάκη (1905).
- 7) *Π. Λορεντζάτου καὶ Α. Τζαρτζάνου. Δεξιλογικὰ ὑπομνήματα εἰς τὰ Νέα Ἑλληνικά Ἀναγνώσματα* (1915).
- 8) *Ὅδηγίαι πρὸς μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς μέσης παιδείας διδασκομένων μαθημάτων. Μέρος Α' «Θρησκευτικὰ καὶ ἀρχαῖα Ἑλληνικά»*. Ἐκδοσις Β' (1928).
- 9) *Νεοελληνικὴ Σύνταξις*, ἤτοι *Συντακτικὸν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης* (δημοτικῆς καὶ κοινῆς ὁμιλουμένης) 1928.

Τὸ συντακτικὸν τοῦτο ἐκρίθη ἐπαινετικώτατα ὑπὸ τοῦ Γ. Ν. Χατζιδάκι (Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Ἰανουαρίου 1929, σελ. 3-4), ὑπὸ τοῦ N. B a n e s c u, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Klausenburg—Cluj (Byzantinische Zeitschrift, XXIX 1 κ. 2), ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Μ. Τσιριμώκου («Νέα Ἑστία», τεύχ. 49ον, 1ης Ἰανουαρίου 1929, σελ. 23-24), ὑπὸ τοῦ Φώτου Ν. Πολίτη («Ἐλεύθερον Βῆμα», 30 Ἰανουαρίου, 1929), ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Π. Λορεντζάτου («Φοιτητικὴ Συντροφία», 4 Μαρτίου, 1929), ὑπὸ τοῦ Ἠλ. Π. Βουτιερίδη («Νέα Ἑστία», τεύχ. 57, 1 Μαΐου, 1929), σελ. 354) καὶ ἄλλων.